

Zdravotníctví a sociálná práca

Vedecký časopis

Vysoké školy zdravotníctví a sociálna práca sv. Alžbety, n. o.,
v Bratislave

a Fakulty zdravotníctví a sociálna práca Trnavskej univerzity v Trnave

ročník 10 | 2015 | Supplementum

| Ošetrovatelství | Veřejné zdravotníctví | LVM |
| Pedagogika | Sociálna práca |

Abstrakty

**XI. vedecko-odborná konferencia
s medzinárodnou účasťou**

**“ZDRAVOTNÍCKE, SOCIÁLNE,
EKONOMICKÉ A PRÁVNE PROBLÉMY
MARGINALIZOVANÝCH SKUPÍN“**

Prešov, 23.-24. 10. 2015

Vera pracovných úspechov v roku 2016 želá redakcia

OBJEDNÁVKA

na Supplementum časopisu Zdravotníctvo a sociálna práca / Zdravotnictví a sociální práce

Vychází 1 - krát ročně jako příloha časopisu. Neprodejné.

Závazně si objednávám:

☐ celoročné vydání	Počet kusů
☐ časopis číslo.	Počet kusů
Jméno	Příjmení
Organizace	
IČO	IČ DPH
Adresa pro doručení	
Tel.	Fax
E - mail	Podpis

Objednávky posílat'

Objednávky pro SR	Objednávky pro ČR	Vydavatelství SR	Vydavatelství ČR
Doc. PharmDr. Pavol Beňo, CSc. Fakulta zdravotníctva a soc. práce TU Univerzitné nám. 1, 918 43 Trnava e-mail: pavol.beno18@gmail.com č. účtu: 2925860335/1100 SR	Časopis Zdravotníctvo a sociálna práca VSZ o. p. s., Dušková 7, 150 00 Praha 5, ČR mobil: 00420/777/17 22 58 e-mail: skorpikova@vszdrav.cz č. účtu: 246152872/0300, ČR	SAMOSATO, s.r.o., Bratislava Plachého 53, P.O. BOX 27 840 42 Bratislava 42, SR IČO: 35971509 IČ DPH: SK 202210756	Maurea, s. r. o. ul. E. Beneše 56 301 00 Plzeň, ČR IČO: 25202294

Vědecký časopis Vysoké školy zdravotnictví a sociální práce sv. Alžbety, n.o., v Bratislavě a Fakulty zdravotnictví a sociální práce Trnavské univerzity v Trnavě

Zdravotnictví a sociální práce, ročník 10, 2015, Supplementum

Vydává: SAMOSATO, s. r. o., Bratislava, SR a MAUREA, s. r. o., Plzeň, ČR

Editor: prof. MUDr. Miron Šramka, DrSc., Co-editor: doc. PharmDr. Pavol Beňo, CSc.

Redakce: prof. MUDr. Miron Šramka, DrSc. - šéfredaktor; doc. PharmDr. Pavol Beňo, CSc. - tajemník redakcie.

Redakční rada: doc. PharmDr. Pavol Beňo, CSc. (Trnava); doc. Ing. Štefan Bugri, PhD. (Prešov); prof. PhDr. Pawel Czarnecki, PhD. (Warszawa); prof. PhDr. Pavol Dancák, PhD. (Prešov); doc. MUDr. Štefan Durdík, PhD. (Bratislava); Dr.h.c. Prof. Peter Šimko, PhD (Bratislava); Prof. MUDr. Peter Fedor-Freybergh, DrSc. (Bratislava); doc. MUDr. Alena Furdová, PhD., MPH (Bratislava); prof. MUDr. Štefan Galbavý, DrSc. (Bratislava); JUDr. Alexander Gros (Nadlac); MUDr. Mikuláš A. Hal'ko (New York, USA); prof. MUDr. Peter Juriš, CSc. (Košice); Doc. PhDr. Dagmar Kalátová, PhD. (Příbram, ČR); prof. MUDr. Marián Karvaj, PhD. (Nové Zámky); prof. PhDr. Mária Kilíková, PhD. (Rožňava); doc. PhDr. Vlastimil Kozoň, PhD. (Wien); prof. MUDr. Vladimír Krčméry, DrSc, Dr.h.c.mult. (Bratislava); doc. PaedDr. Ilona Mauritzová, PhD. (Plzeň); Doc. PhDr. Jitka Němcová, PhD. (Praha); prof. MUDr. Anna Sabová, PhD., (Nový Sad); prof. PhDr. Milan Schavel, PhD., (Bratislava); prof. MUDr. Jana Slobodníková (Trenčín); prof. MUDr. Jaroslav Slaný, PhD. (Trnava); prof. MUDr. Miron Šramka, DrSc. (Bratislava); prof. MUDr. Igor Šulla, DrSc. (Košice); vacant (Brno, ČR); prof. PhDr. Valéria Tothová, PhD., (České Budejovice); Prof. JUDr. Robert Viček, PhD., MPH (Bratislava); doc. PhDr. Nadežda Kovalčíková, PhD. (Trnava).

Časopis je recenzovaný. Za obsahovou a formální stránku zodpovídá autor. Texty neprešli jazykovou korektúrou.

Adresa redakce: Časopis Zdravotníctvo a sociálna práca, Klinika stereotaktické rádiochirurgie, OÚSA, SZU a VŠZaSP sv. Alžbety, Heydukova 10, 812 50 Bratislava, Slovenská republika, č. účtu: 2925860335/1100, SR e-mail adresa redakce: msramka@ousa.sk

Adresa pobočky redakce v ČR: Časopis Zdravotnictví a sociální práce, VŠZ o.p.s., Dušková 7, 150 00 Praha 5, Česká republika, č. účtu: 246152872/0300, ČR,

Přetisk je dovolen s písemným souhlasem redakce • Nevyžádané rukopisy se nevracejí • 4 vydání ročně • EV 4111/10, Zaregistrováno MK SR pod číslem 3575/2006 • ISSN 1336-9326 • Zaregistrováno MK ČR pod číslem E 19259 • ISSN 1336-9326. Supplementum vyšlo dne 11.12.2015.

Link na online verziu časopisu: www.zdravotnictvoasocialnapraca.sk, www.zdravotnictviasocialniprace.cz

**Abstrakty z XI. vedecko-odbornej konferencie s medzinárodnou účasťou
“Zdravotnícke, sociálne, ekonomické a právne problémy marginalizovaných skupín”**

O b s a h

<i>Belovičová, M., Avdičová, M., Balážová, I.</i>	11
Záhada výskytu chronických vírusových hepatítid B a C v rómskej populácii na Slovensku	
Mystery incidence of chronic viral hepatitis B and C in Roma population in Slovakia	
<i>Benedikovičová, A., Šramka, M.</i>	15
Autonómia pacienta, odmietnutie liečby a skôr vyslovené prianie	
The patient's autonomy, refusal of treatment and living will	
<i>Benedikovičová, A., Valach, M., Šoltésová, V.</i>	18
Informovaný súhlas v kontexte práva na informácie	
Informed consent in the context of the right to information	
<i>Beňo, P., Juhásová, I., Juristý, J.</i>	20
Moderné informačné technológie pri prekonávaní bariér v komunikácii so sluchovo postihnutými	
Modern information technologies in overcoming of barriers in communication with hearing impaired	
<i>Beňo, P., Juhásová, I., Kyklošová, L.</i>	23
Preskripcia antibiotík a spotreba voľnopredajných liekov	
v predchripkovom a chrípkovom období v lekární v Žilinskom regióne	
Monitoring of antibiotic prescription and OTC drug consumption in	
pre-flu and flu season perion in pharmacy in Žilina region	
<i>Béřešová, A.</i>	26
Vzťah syndrómu vyhorenia a emocionálnej inteligencie	
sociálnych pracovníkov pôsobiach v krízovej intervencii	
Relationship burnout syndrome and emotional intelligence	
of social workers working in crisis center intervention	
<i>Berka, R., Gállová, A.</i>	30
Alternatívy sociálnej inklúzie marginalizovaných skupín v súčasnosti	
Alternatives to social inclusion of marginalized groups, current status	
<i>Boledovičová, M., Velemínsky, M., Machová, A., Nováková, D.</i>	32
Problematika šikany školských detí z pohľadu ošetrovateľstva	
Problems bullying school children from the view of nursing	
<i>Bugri, Š., Pribišová, E., Žák, S.</i>	36
Ekonomické a sociálne dôsledky dlhodobo nezamestnaných	
The economic and social consequences of long-term unemployed	
<i>Bujda, S.</i>	41
Povinnosti a práva členov Katolíckej cirkvi	
Responsibilities and rights of the members of the Catholic church	
<i>Bujdová, N.</i>	43
Striedavá osobná starostlivosť	
Alternately personal care	
<i>Burdová, A., Rajčoková, M., Barna, M.</i>	45
Sociálno-ekonomické dopady dlhodobej nezamestnanosti na sociálnu a zdravotnú oblasť	
Social-economic impacts of long-term unemployment to social and medical sphere	

**Vědecký časopis
ZDRAVOTNICTVÍ A SOCIÁLNÍ PRÁCE
ročník 10, 2015, Supplementum**

<i>Cintulová, L.L., Radi, F., Bundzelová, K.</i>	49
Dopady nízkej finančnej gramotnosti na kvalitu života ľudí so zdravotným postihnutím	
The impact of low financial literacy on quality of life and disabled people	
<i>Dávideková, M.</i>	52
Rešpektovanie ľudskej dôstojnosti a vybrané etické princípy v sociálnych službách	
Respecting human dignity and selected ethical principles in social services	
<i>Dimunová, L., Mechírová, V.</i>	56
Prevenca pádov seniorov v domácom prostredí	
Prevention of falls in seniors in home environment	
<i>Duda, M.</i>	58
Dôchodcovia – spoločnosť ohrozená sociálnou marginalizáciou?	
Retirees and pensioners – the community threatened of social exclusion	
<i>Dudlová, A., Juriš, P., Bydžovský, J.</i>	61
Endoparazitózy cirkulujúce v rómskej populácii detí vo vybraných oblastiach Slovenska	
Endoparasitoses circulating in the child's Roma population in selected areas of Slovakia	
<i>Furdová, A., Justusová, P., Horkovičová, K., Šramka, M.</i>	64
Defekty v oblasti tváre po liečbe nádorového ochorenia oka – možnosti epitetického riešenia	
Defects of the face after surgery for ophthalmic tumors – prosthesis covering possibilities	
<i>Furdová, A., Justusová, P., Horkovičová, K., Šramka, M.</i>	67
Nádory kože mihalnic a vnútorného kútika – zdravotný aj sociálny problém	
Skin cancer of the eyelids and inner corner of the eyelids – health and social problem	
<i>Grešš Halász, B., Wiczmandyová, D.</i>	70
Výskum v ošetrovatelstve	
Research in nursing	
<i>Guba, D., Belovič, R., Sestrienková, J., Dujmovičová, A.</i>	73
Sluchovo postihnutí pacienti v chirurgickej praxi	
Patients with hearing impairment in surgery practice	
<i>Gwóźdz, M.</i>	75
Przeszkoda impotencji w kontekście prawa do zawarcia	
związku małżeńskiego (w świetle kan. 1084)	
Impediment of impotence in the context of the right	
to enter into a marriage (the light of Can. 1084)	
<i>Hanobik, F., Višnja, V., Petrušová, A.</i>	78
Sprievodné javy chudoby – nedostatečné stravovací návyky ako jeden z faktorov	
ovplyvňujúci zdravotný stav marginalizovaných Rómov	
Accompanying phenomena of poverty – poor eating habits as one of the factors	
affecting the health status of marginalized Roma	
<i>Horkovičová, K., Popov, I., Furdová, A., Krásnik, V.</i>	81
Diabetes mellitus a jeho závažnosť pri zmenách na očné pozadí	
Diabetes mellitus and his importance on changes of eye fundus	
<i>Hunyadiová, S.</i>	84
Skúsenosti z práce s romskými rodinami prostredníctvom programu zameraného na	
zabezpečenie vykonávania odborných metód práce s rodinami v prirodzenom prostredí	
Experience of working with Roma families through programs aimed at ensuring the pursuit	
of a professional methods of work with families in a natural environment	
<i>Juhássová, I., Janušková, Z., Beňo, P.</i>	87
Rezistencia na antibiotiká – problém zdravotníctva 21.storočia	
Antibiotic resistance – a problem of health in 21st century	

**Vědecký časopis
ZDRAVOTNICTVÍ A SOCIÁLNÍ PRÁCE
ročník 10, 2015, Supplementum**

<i>Juristy, J., Beňo, P.</i>	90
Použitie matematickej pravdepodobnosti v zdravotníctve rozvojových projektov	
Use of mathematical probability in health of development projects	
<i>Justusová, P., Furdová, A., Štubňa, M.</i>	93
Exenterácia orbity pre chorioidálny melanóm	
Orbital exenteration in chorioidal melanoma	
<i>Kaiglová, A., Špajdelová, J., Dubajová, E., Stanko, M.</i>	95
Vplyv zubných náhrad na ústnu mikroflóru	
Impact of dental prostheses on oral microflora	
<i>Kajanová, A.</i>	98
Návykové látky u vybraných skupín imigrantů v České republice	
Addictive substances among selected groups of immigrants living in the Czech republic	
<i>Kalátová, D.</i>	102
Poruchy výživy u adolescentů	
Nutritional disorders in adolescents	
<i>Kalátová, D.</i>	105
Primární prevence v oblasti výživy	
Primary preventiv in nutrition	
<i>Knapík, A., Rottermund, J., Witanowska, J., Warmuz-Wancisiewicz, A.</i>	108
Taniec sposobem na zdrowe starzenie się	
Dancing – a way to healthy aging?	
<i>Kocór, M.</i>	111
Zagrozenie wypaleniem zawodowym w profesjach pomocowych	
(na przykładzie badań przeprowadzonych wśród polskich nauczycieli)	
The threat of occupational burnout in human service professions	
(based on research conducted on Polish teachers)	
<i>Koval', J., Čuriková, A., Krestianová, K.</i>	114
Nedojčené dieťa v marginalizovanej skupine, zvýšená chorobnosť,	
hľadanie súvislostí s predčasným odstavením	
Non-breastfed child in marginalized groups, increased morbidity	
Search the premature decommissioning	
<i>Kowalczyk, B., Zawadzka, B., Lubińska-Żądło, B.</i>	119
Jakość życia i wykluczenie społeczne osób po udarze mózgu w wieku produkcyjnym	
The quality of life and social exclusion of working age people after stroke	
<i>Krčméry, V., za tropic team</i>	122
Infekčné choroby u utečencov a migrantov počas migrantskej krízy v Európe 2015	
Infectious diseases in refugees and migrants during European migrant crisis 2015	
<i>Łączek, T.</i>	125
Sukces życiowy młodzieży – subiektywne i obiektywne bariery w jego osiągnięciu	
Success in life of the youth – subjective and objective barriers to achieve it	
<i>Laššáková, T.</i>	128
Komunitná práca s marginalizovanou rómskou komunitou na území mesta Zvolen	
Community work with marginalized Roma communities in the city Zvolen	
<i>Lehocký, L., Pribišová, E.</i>	131
Nízka efektivita zdravotníctva v systéme zdravotného poistenia	
The low efficiency of health service in the systém of health insurance	

**Vědecký časopis
ZDRAVOTNICTVÍ A SOCIÁLNÍ PRÁCE
ročník 10, 2015, Supplementum**

<i>Lukaszek, M.</i>	134
Komerčné služby sexuálne jako zagrożenie zdrowia seksualnego więźniów Commercial sexual services as a threat to prisoner's sexual health	
<i>Machyniaková, L., Mačkinová, M., Masaryk, V., Matyšák, P.</i>	136
Manažér sociálnej práce Social Work Manager	
<i>Mánya, Z.</i>	138
Rodina Family	
<i>Matula, P.</i>	140
Testovanie hypotéz v súboroch s parametrickým versus neparametrickým rozdelením dát Testing hypothesis in the files with parametrical versus nonparametrical data distribution	
<i>Marko, L., Jurčová, Z., Džáčovská, S., Chovanec, J.</i>	144
Sociálny rozvoj a kvalita života rómskej minority Social development and quality of life of Roma minority	
<i>Michel, R.</i>	147
Vzdelávanie ako dôležitý faktor úspešnej integrácie Rómov do spoločnosti Education as an important factor in the successful integration of Roma into society	
<i>Nová, M.</i>	149
Zdravotne-sociálne aspekty v Ugandě – pomoc miestnym obyvateľom od českých a slovenských zdravotných organizácií Healthcare and social issues in Uganda – Aid provided to the locals by Czech and Slovak medical organizations	
<i>Nová, M., Juristý, J.</i>	152
Testovanie štatistických hypotéz metódou χ^2 v oblasti sociálnej práce Testing statistical hypothesis in the fields of social work	
<i>Novotná, Z., Lizáková, L.</i>	156
Zvyšovanie sebaopatery u pacienta s chronickým srdcovým zlyhávaním Increasing self-care in patients with chronic heart failure	
<i>Pala, M., Sysel, D., Stuchlíková, K.</i>	159
Kľúčové kompetencie pracovníkov v sociálnej práci Key competences of employees in social work	
<i>Palaj, J., Galbavý, Š., Dyttert, D., Durdík, Š.</i>	161
D2 lymfadenektómia pri karcinóme žalúdka, jej prognostický a ekonomický aspekt v liečbe gastrointestinálnej malignity Gastric cancer d2 lymphadenectomy, its prognostic and economic aspect in gastrointestinal malignity treatment	
<i>Pawlica, B.</i>	164
Starosť w percepcji polskich seniorów. Próba socjologicznego portretu The old age in the perception of Polish seniors. Trying to sociological portrait	
<i>Peřinová, N., Baňasová, V.</i>	167
Starostlivosť o matku a dieťa v marginalizovaných skupinách Care of mother and child in marginalized groups	
<i>Pribišová, E., Žák, S., Bugri, Š., Lehocký, L.</i>	170
Finančná gramotnosť ohrozených skupín obyvateľstva Financial literacy of vulnerable groups of citizens	

**Vědecký časopis
ZDRAVOTNICTVÍ A SOCIÁLNÍ PRÁCE
ročník 10, 2015, Supplementum**

<i>Prokešová, R., Šedová, L., Nováková, D., Dolák, F., Trešlová, M.</i>	175
Strategická východiska preventivního působení na příslušníky romské minority Jihočeského kraje vedoucí ke snížení obezity a nadváhy	
Strategic solutions for preventive impact on the Roma minority (in the South Bohemian region) that lead to the reduction of obesity and excessive weight	
<i>Průšová, L.</i>	179
Sociální problematika matek samoživitelek	
Social issues of the single mothers	
<i>Průšová, L.</i>	181
Šikana dítě s poruchou autistického spektra (PAS)	
Bullying of children with autism spectrum disorder	
<i>Pstrag, D.</i>	183
Wyznawcy islamu jako potencjalnie marginalizowana mniejszość społeczna, w poglądach młodzieży	
Followers of Islam as potentially-marginalized social minority in the opinions of the young	
<i>Raková, J., Bednarek, A.</i>	186
Využívání copingových strategií u žen s nádorovým onemocněním maternice v kontexte ošetrovatelství	
Using of coping strategies in woman with uterine cancer in the context of nursing	
<i>Rejman, J.</i>	189
Pomoc społeczna i praca socjalna w Polsce. Wybrane aspekty prawne i etyczne	
Public assistance and social work in Poland. Selected legal and ethical aspects	
<i>Rottermund, J., Knapík, A., Witanowska, J., Warmuz-Wanisiewicz, A.</i>	193
Związki aktywności fizycznej z samooceną zdrowia chorych na cukrzycę typu II mieszkających na Podbeskidziu	
Physical activity relationship with self-esteem of health of patients with type II Diabetes living in Podbeskidzie	
<i>Rottermund, J., Knapík, A., Witanowska, J., Warmuz-Wanisiewicz, A.</i>	196
Terapia zajęciowa w rehabilitacji osteoporozy	
Occupational therapy in the rehabilitation of osteoporosis	
<i>Sabová, A., Horvath, O., Tomić, Z.</i>	199
Použitie liekov na liečbu poruch štítnej žľazy v priebehu tehotenstva v Srbsku jako indikátor poruchy štítnej žľazy	
Use of drugs for the treatment of thyroid disorders during pregnancy in Serbia	
<i>Sahman, M., Vukmirovič, S., Tomas, A., Horvat, O., Tomić, Z.</i>	201
Neopodstatnené používanie antibiotik v Čiernej Hore	
Relationship between outpatient antibiotic use and prevalence of bacterial infections in Montenegro	
<i>Schavel, M.</i>	204
Sekundárne dôsledky sociálno ekonomických problémov klientov	
The secondary consequences of social-economic problems of clients	
<i>Schnitzerová, E.</i>	207
Drogová situácia v sociálne marginalizovaných komunitách	
The addictive drugs situation in socially marginalized communities	
<i>Stawecka, A.</i>	210
Nauczyciel wobec zdrowia psychicznego Eurosierot w wieku wczesnoszkolnym	
A teacher in relation to early school age "Euro-orphans" mental health	

**Vědecký časopis
ZDRAVOTNICTVÍ A SOCIÁLNÍ PRÁCE
ročník 10, 2015, Supplementum**

<i>Šimková, A., Benedikovičová, A., Boroňová, J.</i>	213
O publikácii Intenzívna medicína v ošetrovatelstve a jej medicínsko-právne aspekty About the publication of Intensive care medicine in nursing and its medicinal-legal aspects	
<i>Štencl, J., Barániková, M.</i>	216
Potenciál ľudí bez domova Potential homeless	
<i>Štencl, J., Hostovičák, M.</i>	218
Náplň práce prepojených pracovísk medzi Policajným zborom a školami v boji proti drogovej kriminalite Duties connected bodies between Police forces and schools in the fight against drug crime	
<i>Štencl, J., Rederer, R.</i>	220
Dobrovoľníctvo v práci s ľuďmi bez domova Volunteering working with homeless people	
<i>Štencl, J., Šefčíková, D.</i>	222
Ľudia bez domova z hľadiska psychológie trhu Homeless with regard market psychology	
<i>Šuličová, A., Šantová, T., Šimová, Z., Cinová, J.</i>	224
Zisťovanie postojov k starnutiu a starobe vzhľadom na demografické trendy súčasnosti Investigation of approach to aging and senescence with regard to demographic trends in presence	
<i>Švancarová, A., Benešová, V.</i>	227
Úrazy – rizikový faktor zdravého životného štýlu Injuries – one risk factor of a healthy lifestyle	
<i>Švec, J.</i>	230
Sú prežívajúci pacienti s rakovinou marginalizovaní? Are surviving cancer patients marginalised?	
<i>Tomášková, L.</i>	233
Ekonomicko-sociálne dopady hospodárskej krízy na kvalitu života Economic and social impacts of the economic crisis on the quality of life	
<i>Tomič, L., Šramka, M., Tomič, Z., Sabová, A.</i>	236
Sociálna politika liekov v Európskej únii a mimo Európskej únie National reimbursement drug lists in EU vs. Non EU countries	
<i>Tomič, Z., Sabo, A., Erič, M., Milijašević, B.</i>	239
Použitie antibakteriálnych látok počas tehotenstva Use of antibiotic during pregnancy	
<i>Tóthová, V., Olišarová, V., Prokešová, R., Kajanová, A., Adámková, V., Trešlová, M.</i>	241
Obezita a nadváha u romskej minority v Jihočeském kraji Obesity and excessive weight among the Romany minority in the South Bohemian region	
<i>Urban, D.</i>	246
Vybrané sociální determinanty zdraví u Ukrajinců v České republice Selected social determinants of health of Ukrainians in the Czech republic	
<i>Wiczmandyová, D., Murgová, A., Tkáčová, L.</i>	250
Život a zdravie Rómov na Zemplíne v kontexte ošetrovatelstva Life and health of the Roma population in Zemplin region in the context of nursing	
<i>Wieczorek, G.</i>	253
Osoby niepełnosprawne w społeczeństwie polskim – bariery i ograniczenia People with disabilities in polish society - barriers and limitations	

**Vědecký časopis
ZDRAVOTNICTVÍ A SOCIÁLNÍ PRÁCE
ročník 10, 2015, Supplementum**

<i>Witanowska, J., Tomczyk, D., Knapík, A., Rottermund, J., Jarecka, B.</i>	255
Poziom wiedzy wybranej populacji rodziców w zakresie higieny jamy ustnej oraz przyczyn próchnicy u dzieci The level of knowledge of a selected parents population in the field of oral hygiene and the causes of dental caries in children	
<i>Woźniak-Krakowian A.</i>	258
Poczucie jakości życia służby zdrowia The quality of life health Professional	
<i>Zamboriová, M., Rošková, S.</i>	261
Úloha ošetrovateľstva při prevencii marginalizácie zdravotne postihnutých The role of nursing in preventiv the marginalization of disabled	
<i>Zawadzka, B.</i>	264
Choroba czynnikiem wykluczenia społecznego – wsparcie faktorem profilaktyki Disease as a factor of exclusion – social support as a factor of prevention	
<i>Zbroja, B.</i>	266
Znaczenie obecności człowieka ubogiego (πτωχός) w Ewangelii św. Marka Meaning of the presence of the poor (πτωχός) in the St. Mark's Gospel	
<i>Zemlik, J.</i>	269
Krzywdzenie dzieci szczególnym problemem społecznym – formy krzywdzenia i czynniki ryzyka. Child abuse as a particular social problem – forms of abuse and risk factors	
<i>Zieba, B.</i>	271
Problemy wychowawcze w rodzinach z problemem alkoholowym Upbringing problem in alcoholic families	
<i>Žák, S., Bugri, Š., Pribišová, E.</i>	274
Základné úlohy štátu pri riešení krízového vývoja v sociálnom prostredí Basic tasks in addressing the developing crisis in the social environment	
<i>Redakcia.</i>	278
Pokyny autorom pre písanie abstraktov	

EDITORIÁL

Milí čitatelia,

V októbri 2015 sa konal v Prešove XI. ročník vedecko-odbornej konferencie s medzinárodnou účasťou. Konal sa pod názvom „Zdravotnícke, sociálne, ekonomické a právne problémy marginalizovaných skupín.“ Z medzinárodných konferencií v Prešove boli v časopise Zdravotníctvo a sociálna práca uverejňované výstupy formou abstraktov pravidelne už od roku 1996, kedy časopis začal vychádzať. Počet príspevkov a posterov odprezentovaných na konferenciách sa postupne zvyšoval. V r. 2015 bolo 68 príspevkov a 31 posterov. Z uvedeného počtu 20 príspevkov bolo odprezentovaných autormi z Poľska (25 autorov), 8 príspevkov a 6 posterov autormi z ČR (23 autorov). 2 príspevky a dva postery prezentovali autori zo Srbska (10 autorov). Ostatné príspevky a postery boli odprezentované slovenskými autormi (130 autorov). Abstrakty z konferencií sú v súčasnosti vydávané ako súčasť mimoriadneho čísla, t.j. supplementa časopisu Zdravotníctvo a sociálna práca a toto je vydávané na CD nosiči.

Časopis Zdravotníctvo a sociálna práca sa postupne menil. Začal vychádzať na VŠ ZaSP sv. Alžbety, n.o., v Bratislave, v Ústave sociálnej práce a zdravotníctva bl. P.P. Gojdiča v Prešove. Z pôvodne odborného časopisu sa vypracoval na vedecký časopis a od r. 2009 sa stal medzinárodným časopisom. Vydávaný a distribuovaný je v SR aj v ČR, vychádza v slovenskej aj v českej verzii. Od roku 2011 je na Slovensku aj v Čechách dostupný aj v internetovej podobe. V roku 2015 vychádza už jubilejný 10. ročník časopisu. Od čísla 3/2014 sa rozšírilo tematické zameranie časopisu tak, že pokrýva nielen zdravotnícke odbory ako Ošetrovateľstvo, Verejné zdravotníctvo a Laboratórne vyšetrovacie metódy v zdravotníctve (LVM) ale aj Sociálnu prácu a Pedagogiku.

V záujme zvyšovania kvality časopisu všetky články majú abstrakt v domácom (slovenskom, českom, poľskom, srbskom) jazyku aj abstrakt v svetovom vedeckom jazyku, v angličtine. Zahraniční autori sa môžu oboznámiť s výsledkami prác našich autorov píšucich v slovenskom alebo českom jazyku len prostredníctvom abstraktu v anglickom jazyku. Zmenila sa aj forma abstraktov. Z pôvodne neštruktúrovaných abstraktov sa v roku 2011 prešlo na štruktúrované.

Redakcia žela všetkým čitateľom šťastné a radostné prežitie Vianočných sviatkov a veľa pracovných úspechov v roku 2016

Prof. MUDr. Miron Šramka, DrSc.
Šéfredaktor

**ZÁHADA VÝSKYTU CHRONICKÝCH VÍRUSOVÝCH HEPATITÍD B A C
V RÓMSKEJ POPULÁCII NA SLOVENSKU**

¹ Belovičová, M., ² Avdičová, M., ³ Balážová, I.

¹ Bardejovské Kúpele a.s.; Interná ambulancia so zameraním na diagnostiku a liečbu chorôb pečene, Remedium s.r.o.; Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o., Bratislava, pracovisko Michalovce

² Regionálny úrad verejného zdravotníctva Banská Bystrica, odbor epidemiológie

³ Regionálny úrad verejného zdravotníctva Bardejov, odbor epidemiológie

Abstrakt

Úvod: Choroby pečene predstavujú v Európskej únii šiestu najčastejšiu príčinu úmrtí (údaje Eurostatu). 29 miliónov Európanov trpí na chronické choroby pečene. Chronické vírusové hepatitídy B a C (CHB/CHC) sú závažným medicínskym, verejno-zdravotníckym, sociálnym a ekonomickým problémom v globálnom meradle.

Jadro: Odhaduje sa, že na svete je 500 miliónov ľudí infikovaných vírusom hepatitídy B alebo C. Z tohto počtu zomrie na následky CHB/CHC ročne viac ako 1 500 000 ľudí. Celosvetová incidencia hepatocelulárneho karcinómu (HCC) vzrástla prevažne v dôsledku CHB a CHC. HCC predstavuje 5. najčastejšiu formu onkologickej choroby a reprezentuje 5% všetkých nádorov. Surveillance ochorení (zvýšená epidemiologická bdelosť) je komplexný program epidemiologickej práce, ktorého obsahom je nepretržitý zber a analýza údajov o všetkých charakteristikách konkrétnej choroby, jej rozdelenia v populácii s cieľom stanoviť a prijať opatrenia na zníženie jej výskytu. Podľa rezolúcie Európskeho parlamentu z roku 2008 v Európe žije približne 12-15 miliónov Rómov, z toho 10 miliónov v rámci krajín EÚ. Najviac Rómov žije v Bulharsku, Rumunsku, Maďarsku, Slovensku a v Českej republike. V Atlase rómskych komún z roku 2013 na Slovensku bolo identifikovaných cca 402840 Rómov, t.j. osôb, ktorí sú považovaní okolím za Rómov. Celkový počet Rómov na Slovensku tvorí 7.45%, pričom na východnom Slovensku je ich podiel výrazne vyšší (47%: Košický kraj 24%, Prešovský kraj 23%). Podľa výsledkov štúdie Veselínyho a kol. (2013, 2014) sa u Rómov žijúcich na východe Slovenska (Košický kraj) potvrdil významný výskyt hepatitídy B (12.5% u Rómov oproti 1.7% u majoritnej populácie). Tieto výsledky však nekorelujú s nízkym počtom celoštátne hlásených prípadov chronickej hepatitídy B. Podľa štúdie Prof.

Husu z Brna (2011) je výskyt hepatitídy C u Rómov až 4.3%, čo je niekoľkonásobne viac v porovnaní s majoritnou populáciou (0.2% v roku 2011 – ČR). Tieto výsledky však opäť nekorelujú s nízkym počtom celoštátne hlásených prípadov chronickej hepatitídy B a C.

Záver: Problémom v podmienkach SR je pravidelné hlásenie chronických vírusových hepatítid zo strany hepatológov, gastroenterológov, infektológov, gynekológov a ďalších odborných lekárov. Pre úspešné riešenie problému hepatitídy B a C je potrebné klásť dôraz na prevenciu, proaktívny skrining a včasnú diagnostiku a liečbu osôb z rizikových a marginalizovaných skupín.

Kľúčové slová: chronické vírusové hepatitídy B a C, hepatocelulárny karcinóm, rómska populácia, surveillance.

MYSTERY INCIDENCE OF CHRONIC VIRAL HEPATITIS B and C IN ROMA POPULATION IN SLOVAKIA

¹ Belovičová, M., ² Avdičová, M., ³ Balážová I.

¹ Bardejov Spa, a.s.; Internal clinic focusing on the diagnosis and treatment
of liver diseases, Remedium Ltd.; St. Elizabeth University
of Health and Social Work Bratislava, based in Michalovce

² Regional Public Health Authority Banská Bystrica, department of Epidemiology

³ Regional Bardejov Office of Public Health, Department of Epidemiology

Abstract

Introduction: Liver diseases in the European Union are the sixth leading cause of death (Eurostat). 29 million Europeans suffer from chronic liver diseases. Chronic viral hepatitis B and C (CHB / CHC) are serious medical, public health, social and economic problems on a global scale.

Core: It is estimated that there are 500 million people worldwide infected with hepatitis B or C. Of these die from CHB/CHC annually more than 1.5 million people. The prevalence of hepatocellular carcinoma (HCC) rose largely due to CHB and CHC. HCC is the fifth most common form of cancer and represents 5% of all cancers. Surveillance of diseases (increased epidemiological vigilance) is a comprehensive program of epidemiological work, which is a

continuous collection and analysis of data on all characteristics of a particular disease, its distribution in the population in order to identify and take action to reduce its incidence. According to the resolution of the European Parliament in 2008 there are approximately 12 to 15,000,000 Roma in Europe, of which 10 million are in EU countries. Most Roma live in Bulgaria, Romania, Hungary, Slovakia and Czech Republic. The Atlas of Roma Communities in Slovakia from 2013 identified about 402,840 Roma, persons who are considered of their neighborhood for Roma. The total number of Roma in Slovakia is 7.45%, while in eastern Slovakia, their share is significantly higher (47%: 24% in Košice region, 23% in Prešov region). The study of Veselíny et al. (2013, 2014) among Roma living in eastern Slovakia (Kosice region) has confirmed the high incidence of hepatitis B (12.5% for the Roma compared to 1.7% in the majority population). However, these results do not correlate with a low number of nationwide reports of chronic hepatitis B. According to the study of Prof. Husa from Brno (2011), the incidence of hepatitis C among Roma is 4.3%, which is several times more than in the majority population (0.2% in 2011 - the Czech Republic). These results, however, again did not correlate with low nationwide reports of chronic hepatitis C.

Conclusion: The problem in Slovakia is regular reporting of chronic viral hepatitis B and C by hepatologists, gastroenterologists, infectious disease specialists, gynecologists and other health professionals. To deal with hepatitis B and C, the emphasis should be on prevention, proactive screening and early diagnosis and treatment of persons from vulnerable and marginalized groups.

Keywords: chronic viral hepatitis B and C, hepatocellular carcinoma, the Roma population, surveillance.

Literatúra / References:

- [1.] BELOVIČOVÁ, M. Hepatocelulárny karcinóm. In: Kiňová S, Hulín I, et al. *Interná medicína*. Bratislava, Slovensko: Pro Litera; 2013: 710-711. ISBN 978-80-970253-9-7
- [2.] BLACHIER, M., LELEU, H., PECK-RADOSAVLJEVIC, M., VALLA, D.-CH., THORAVALL, F.R.: *The Burden of Liver Disease in Europe*. A review of available epidemiological data. 64 str. www.easl.eu 19.08.2015
- [3.] MAUSS, S., BERG, T., ROCHSTROH, J., SARRAZIN, CH., WEDEMEYER, H. *Hepatology*. A Clinical Textbook. 6th Edition 2015. Flying Publisher, 643 str. ISBN 978-3-924774-92-9.

**Vědecký časopis
ZDRAVOTNICTVÍ A SOCIÁLNÍ PRÁCE
ročník 10, 2015, Supplementum**

- [4.] PARALIČOVÁ, Z., JARČUŠKA, P., HUDÁČKOVÁ, D. Infekčné choroby u marginalizovaných skupín Rómov žijúcich v osadách. *Via Pract.* 2015, 12(3): 111-113. ISSN 1336-4790.
- [5.] VESELÍNÝ, E., JANÍČKO, M., DRAŽILOVÁ, S. High hepatitis B and low hepatitis C prevalence in Roma population in Eastern Slovakia. *Cent Eur J Public Health.* Supplement 2014; 22: 51-56.

Kontaktná adresa / Contact address:

doc. MUDr. Mária Belovičová, PhD.,
Interná ambulancia so zameraním na choroby pečene,
Hotel Ozón,
086 31 Bardejovské Kúpele
e-mail: mriab9@gmail.com

**AUTONÓMIA PACIENTA, ODMIETNUTIE LIEČBY
A SKÔR VYSLOVENÉ PRIANIE**

Benedikovičová, A., Šramka, M.

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o., Bratislava

Abstrakt

Úvod: Autonómia pacienta spočíva v jeho vlastnom rozhodnutí po získaní relevantných informácií (poučení a informovanom súhlase) o poskytnutí zdravotnej starostlivosti. Súčasťou autonómie pacienta je aj jeho právo odmietnuť poskytnutie zdravotnej starostlivosti; toto právo vyplýva z dikcie ustanovenia § 11 ods. 9 písm. d) zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Jadro: Pacient má právo rozhodnúť o tom, či mu bude poskytnutá zdravotná starostlivosť a v akom rozsahu. Má právo odmietnuť navrhovanú zdravotnú starostlivosť (tzv. negatívny reverz). Ošetrojúci zdravotnícky pracovník je povinný informovať pacienta o účele, povahe, následkoch a rizikách poskytnutia zdravotnej starostlivosti, o možnostiach voľby navrhovaných postupov a rizikách odmietnutia poskytnutia zdravotnej starostlivosti. Odmietnutie informovaného súhlasu je súčasťou zápisu do zdravotnej dokumentácie.

Súčasťou autonómie vôle pacienta je aj jeho možnosť vyjadriť svoje prianie s neskoršie poskytovanou zdravotnou starostlivosťou. U pacienta, ktorý v čase zákroku nie je v takom stave, že môže vyjadriť svoje prianie, treba prihliadať na prianie, ktoré vyslovil s vykonaním zákroku skôr. Skôr vyslovené prianie je zakotvené v článku 9 Dohovoru o ochrane ľudských práv a dôstojnosti človeka v súvislosti s aplikáciou biológie a medicíny.

Záver: "Voluntas aegroti suprema lex" je jedným z princípom lekárskej etiky a je vyjadrením autonómie pacienta. Na poskytovanie zdravotnej starostlivosti sa vyžaduje súhlas pacienta, ktorý je prejavom jeho autonómie.

Kľúčové slová: Autonómia pacienta. Odmietnutie liečby. Negatívny reverz. Skôr vyslovené prianie.

THE PATIENT'S AUTONOMY, REFUSAL OF TREATMENT
AND LIVING WILL

Benedikovičová, A., Šramka, M.

St. Elizabeth University of Health and Social Work, Bratislava

Abstract

Introduction: The patient's autonomy is its own decision, after obtaining the relevant information (instructions and informed consent) for the provision of health care. Part of the patient's autonomy and its right to refuse to provide health care; this right arises from the wording of section 11 par. 9 point. d) of Act No. 576/2004 Coll. healthcare, services related to health care and amending certain laws.

Core: The patient has the right to decide whether I will be provided medical care, and to what extent. He has the right to refuse the proposed health care (negative reversion). Attending medical staff must inform the patient of the purpose, nature, consequences and risks of providing health care, about choice the procedure and the risks of refusal of healthcare. Refusal of informed consent is part of the entry in the medical records.

Part of the autonomy of the will of the patient is also the opportunity to express their wishes with subsequent delivery of healthcare. The patient, who at the time the procedure is not a condition that can be expressed wishes should be taken into account on request formulated by performing the procedure earlier. Previously expressed wish (living will) is enshrined in Article 9 of the Convention for the Protection of Human Rights and Dignity of the Human Being with regard to application of biology and medicine.

Conclusion: "Voluntas aegroti suprema lex" is one of the principles of medical ethics and is an expression of the autonomy of the patient. On health care provision requires the consent of the patient, which is a manifestation of its autonomy.

Keywords: Autonomy of the patient, Treatment refusal, negative reverse, Living will.

Literatúra / References:

- [1] Dohovor o ochrane ľudských práv a dôstojnosti človeka v súvislosti s aplikáciou biológie a medicíny.

**Vědecký časopis
ZDRAVOTNICTVÍ A SOCIÁLNÍ PRÁCE
ročník 10, 2015, Supplementum**

- [2] ŠIMKOVÁ, A., BENEDIKOVIČOVÁ, A., BOROŇOVÁ, J. Intenzívna medicína v ošetrovatel'stve a jej medicínsko-právne aspekty. 1. vyd. Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2015, 219 s., ISBN 978-80-8082-843-1.
- [3] TĚŠINOVÁ, J., ŽDÁREK, R., POLICAR, R. Medicínské právo. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011, 414 s. ISBN 978-80-7400-050-8.
- [4] Zákon č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Kontakt / Contact:

e-mail: alzbeta.benedikovicova@gmail.com

e-mail: msramka@ousa.sk

INFORMOVANÝ SÚHLAS V KONTEXTE PRÁVA NA INFORMÁCIE

Benedikovičová, A., Valach, M., Šoltésová, V.

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o., Bratislava

Abstrakt

Úvod: Informovaný súhlas je definovaný ako preukázateľný súhlas s poskytnutím zdravotnej starostlivosti, ktorému predchádzalo poučenie podľa zákona. Informovaný súhlas je aj taký preukázateľný súhlas s poskytnutím zdravotnej starostlivosti, ktorému predchádzalo odmietnutie poučenia, ak v zákone nie je ustanovené inak.

Jadro: Poskytovanie zdravotnej starostlivosti so súhlasom pacienta upravuje ustanovenie § 4 ods. 4 a § 6 a nasl. zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Pacient má právo pred udelením informovaného súhlasu vopred dostať informácie o účele, povahe, následkoch a rizikách poskytnutia zdravotnej starostlivosti, o možnostiach voľby navrhovaných postupov a rizikách odmietnutia poskytnutia zdravotnej starostlivosti [§ 6 ods. 1 zákona č. 576/2004 Z. z.], tieto mu je zdravotnícky pracovník povinný poskytnúť. Pacient má tiež právo na informácie týkajúce sa jeho zdravotného stavu [§ 11 ods. 9 písm. b) zákona č. 576/2004 Z. z.].

Záver: Informovaný súhlas pacienta k poskytnutiu zdravotnej starostlivosti, ktorému predchádzalo poučenie alebo odmietnutie poučenia, je nevyhnutnou podmienkou postupu zdravotníckeho pracovníka lege artis.

Kľúčové slová: Informovaný súhlas. Právo na informácie. Zdravotný stav. Poučenie.

INFORMED CONSENT IN THE CONTEXT OF THE RIGHT TO INFORMATION

Benedikovicova, A., Valach, M., Soltesova, V.

St. Elizabeth University of Health and Social Work, Bratislava, Slovakia

Abstract

Introduction: Informed consent is defined as a demonstrable consent to medical treatment, preceded lesson by law. Informed consent also means a demonstrable consent to medical care, which refused the advice unless the Act otherwise provided.

Core: Provision of health care with the patient's consent is defined in section 4 par. 4 and § 6 et seq. Act No. 576/2004 Coll. healthcare, services related to health care and amending certain laws. The patient has the right to prior informed consent in advance to receive information on the purpose, nature, consequences and risks of providing health care, about choice the procedure and the risks of refusal of healthcare [section 6 par. 1 of Act No. 576/2004 Coll.], those he is required to provide a health care professional. The patient also has the right to information regarding his health status [section 11 par. 9 point. b) of Act No. 576/2004 Coll.].

Conclusion: The informed consent of the patient to provide medical treatment, preceded by instruction or refused the advice is a prerequisite for the process of health worker lege artis.

Keywords: Informed consent. Right to informatik. Medical condition. Instruction.

Literatúra / References:

- [1] ŠIMKOVÁ, A., BENEDIKOVIČOVÁ, A., BOROŇOVÁ, J. Intenzívna medicína v ošetrovatel'stve a jej medicínsko-právne aspekty. 1. vyd. Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2015, 219 s., ISBN 978-80-8082-843-1.
- [2] TĚŠINOVÁ, J., ŽDÁREK, R., POLICAR, R. Medicínské právo. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011, 414 s. ISBN 978-80-7400-050-8.
- [3] Zákon č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Kontakt / Contact:

e-mail: alzbeta.benedikovicova@gmail.com

MODERNÉ INFORMAČNÉ TECHNOLOGIE PRI PREKONÁVANÍ BARIÉR
V KOMUNIKÁCI SO SLUCHOVO POSTIHNUTÝMI

Beňo, P.,¹ Juhásová,² I., † Juristy, J.³

¹ *Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity v Trnave*

² *Katedra zdravotníckych štúdií, Vysoká škola polytechnická, Jihlava, Tolstého 16,
586 01 Jihlava, Česká republika*

³ *Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o., v Bratislave*

Abstrakt:

Úvod: Medzi faktory, ktoré sťažujú dostupnosť zdravotnej a sociálnej starostlivosti pre sluchovo postihnutých jedincov v SR aj v ČR patrí nedostatok vysokoškolsky kvalifikovaných tlmočníkov posunkového jazyka a artikuláčnych tlmočníkov (asistentov). Na Slovensku na rozdiel od ČR nie je doriešené ani akreditované vysokoškolské vzdelávanie tlmočníkov posunkového jazyka. K tomu prístupujú nedostatočné komunikačné kompetencie a znalosti o špecifikách komunikácie s takto znevýhodnenými pacientmi/klientmi zo strany zdravotného personálu a sociálnych pracovníkov.

Jadro práce: Jednou z možností ako úspešne prekonávať problém nedostatku tlmočníkov je využitie sociálnej služby tlmočenie on-line. Projekt tejto služby bol najprv zavedený v Českej republike, kde v súčasnosti funguje nonstop. Tlmočník nemusí byť osobne prítomný v ambulancii, ale tlmočí na diaľku s využitím moderných informačných technológií (videohovor), ktoré prenášajú tlmočenie prostredníctvom internetu na diaľku na tablety. Spoločnosť Tichý svet (predtým APPN) zaviedla aj tzv. Tichú linku, ktorá umožňuje nepočujúcim telefonovať. Zo štyroch kategórií tlmočených hovorov je jedna trvale rezervovaná pre hovory nepočujúcich pacientov v nemocniciach. Nepočujúci ju najviac využívajú na objednávanie sa k lekárom. V Slovenskej republike bola služba tlmočenie online zavedená až v r. 2015, kedy bola prezentovaná Nadáciou Pontis na Medzinárodnom dni nepočujúcich v septembri 2015.

Záver: S využitím služby tlmočenie on-line možno účinne riešiť viaceré problémy spojené s nedostatkom tlmočníkov, vrátane problémov pri hospitalizácii a pod. V Slovenskej republike je využitie sociálnych služieb tlmočenie online alebo sociálnej služby prepis v porovnaní s ČR ešte stále iba v počiatočkoch.

Klíčové slová: nepočující pacienti/klienti, tlmočení do posunkového jazyka, online tlmočení.

MODERN INFORMATION TECHNOLOGIES IN OVERCOMING OF BARRIERS IN COMMUNICATION WITH HEARING IMPAIRED PERSONS

Beno, P.,¹ Juhasova,² I., † Juristy, J.³

¹ Faculty of health and social work Trnava university in Trnava

² College of Polytechnics Jihlava, Department of Health Care Studies,
Tolstého 16, 586 01 Jihlava, Czech Republic

³ St. Elizabeth University of Health and Social Work, Bratislava, Slovakia

Abstract

Introduction: Factors that may complicate the availability of health care and social services for persons (individuals) with hearing impairment in Slovakia and in the Czech Republic include the lack of university-qualified sign language interpreters or articulation interpreters. Unlike, in the Slovak Republic is do not solved accredited higher education of sign language interpreters as in the Czech republic. Another problem is lack of communication competence and knowledge about the specifics in communication with such handicapped patients / clients at the side of health personnel and social workers.

Core: One possibility as to successfully overcome the problem of shortage of interpreters is the use of social interpreting services online. The service was first introduced in the Czech Republic, where currently operates nonstop. Interpreter must not be present in an outpatient setting but tlmočí remotely using modern information technologies, which transmit interpretation via the internet to the tablet. The Agency Tichý svět - Silent World (formerly APPN) introduced also the so-called Silent line that allows deaf persons telephone. From the groups of four interpreted categories for calls is one line permanently reserved for calling deaf patients in hospitals. Deaf patients can better utilize the ordering of a physician. The Slovak Republic was established on-line interpreting service until the year 2015. In this year it was first time presented by the Foundation Pontis on the International Deaf day in September 2015.

Conclusion: Using online interpreting service can be effectively solved a number of problems associated with lack of interpreters, including the problems during the hospitalization hearing impaired patients. In the Slovak republic is the use of social services as online interpreting or transcription service in comparison with the Czech Republic still only in the beginning.

Keywords: Deaf patients/clients, sign language interpreting, online interpreting service.

Literatúra / References:

- [1] KAŠPAROVÁ, Jana, MANOVÁ, Kateřina. Neslyšící pacient v péči lékaře. *Medical Tribune* [online]. Listopad 2005. Dostupné na [www.http://cun.cz/index.php_text=3-neslysici-pacient-v-peci-lekare](http://cun.cz/index.php_text=3-neslysici-pacient-v-peci-lekare). ISSN 1214-8911.
- [2] VYSUČEK, Petr. *Jak komunikovat s neslyšícím klientem?* Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2007, 28 s. ISBN 978-80-86991-18-4.
- [3] BEŇO, P., TARCSIOVÁ, D., CAPÍKOVÁ, S.: *Komunikácia so sluchovo postihnutými v zdravotníctve a sociálnej práci*. Trnavská univerzita v Trnave. Typi Universitatis Tyrnaviensis 2014. 271 s. ISBN 978-808082-786-1.

Kontaktná adresa / Contact address:

doc. PharmDr. Pavol Beňo, CSc.,
Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity v Trnave,
Katedra laboratórnych vyšetrovacích metód v zdravotníctve,
Univerzitné námestie 1,
918 43 Trnava,
Slovenská republika
e-mail: pavol.beno@truni.sk

**PRESKIPICIA ANTIBIOTÍK A SPOTREBA VOĽNOPREDAJNÝCH
LIEKOV V PREDCHRÍPKOVOM A CHRÍPKOVOM OBDOBÍ
V LEKÁRNI V ŽILINSKOM REGIÓNE**

¹ Beňo, P., ^{2,3} Juhášová, I., ¹ Kyklošová, L.,

¹ *Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce, Trnavská univerzita v Trnave,
Katedra LVMvZ, Trnava, Slovenská republika*

² *Katedra zdravotníckych štúdií, Vysoká škola polytechnická, Jihlava,
Tolstého 16, 586 01 Jihlava, Česká republika*

³ *Stredná zdravotnícka škola Trnava, Daxnerova 6, 917 00 Trnava, Slovenská republika*

Abstrakt

Úvod: Narastajúca rezistencia respiračných patogénov na antibiotiká predstavuje závažný problém zdravotníctva. Spotreba antibiotík (ATB) a doplnkových voľnopredajných liekov na niernenie symptómov respiračných ochorení pravidelne narastá v zimných mesiacoch, kedy kulminuje chrípková sezóna.

Metodika a materiál: Na prelome rokov 2013/2014 bola realizovaná retrospektívna farmakoepidemiologická štúdiu preskripcie ATB podľa ATC (Anatomicko-terapeuticko-chemická klasifikácia) skupín. Cieľom bolo sledovať preskripciu antibiotík a spotrebu voľnopredajných liekov v období 2009/2010 – 2012/2013. Údaje boli zozbierané z informačného systému v lekárni v Kysuckom Novom Meste.

Výsledky: Najviac predpisovanou skupinou antibiotík boli betalaktámové ATB, významný podiel si udržiujú ATB zo skupiny makrolidov. Preskripcia ATB bola vyššia v období kulminácie a doznievania chrípkovej sezóny v zimno-jarných mesiacoch v porovnaní s predchádzajúcim jesenným obdobím. Výnimka sme zaznamenali len v období 2011/2012 (mierny priebeh chrípkovej sezóny). Najväčšia spotreba voľnopredajných liekov bola zistená v skupine analgetík – antipyretík a dekonjestív.

Záver: Odporúčame väčšie zapájanie farmaceutov pracujúcich v lekárňach do programov zameraných na zníženie preskripcie ATB a zníženie narastajúcej rezistencia na antibiotiká. Dôležitý význam má edukácia pacientov o aspektoch ATB liečby v lekárňach.

Kľúčové slová: antibiotiká, antibiotická rezistencia, preskripcia antibiotík.

MONITORING OF ANTIBIOTIC PRESCRIPTION AND OTC DRUG
CONSUMPTION IN PRE-FLU AND FLU SEASON PERIOD
IN PHARMACY IN ŽILINA REGION

¹ Beňo, P., ^{2,3} Juhásová, I., ¹ Kyklošová, L.

¹ *Trnava university in Trnava, Faculty of health and social work,
Department of Laboratory medicine, Trnava, Slovak Republic*

² *College of Polytechnics Jihlava, Department of Health Care Studies,
Tolstého 16, 586 01 Jihlava, Czech Republic*

³ *Secondary health school in Trnava, Daxnerova 6, 917 00 Trnava, Slovak Republic*

Abstract

Introduction: The increasing resistance of respiratory pathogens to antibiotics is a serious health problem. Consumption of antibiotics (ATB) and over-the-counter drugs (OTC) in Slovakia is rising periodically in winter months, when flu season culminates.

Methods and material: At the turn of the years 2013/2014 we performed retrospective pharmacoepidemiological study of ATB prescription according to ATC classification. We observed ATB prescription and consumption of OTC drugs in 2009/2010 – 2012/2013. Data were collected from information system (PC) in selected Pharmacy in Kysucké Nové Mesto.

Results: The most prescribed group of ATB was betalactam ATB and also the group of macrolides has a significant share. The prescription of ATB was significantly higher in the period in winter months when the flu season was culminating and fading away (winter-spring months) in comparison to previous autumn months. There was an exception in the season 2011/2012. The highest consumption of OTC drugs was recorded in the group of analgesics-antipyretics and decongestants.

Conclusion: We recommend pharmacists working in chemists to get engaged in monitoring programmes focused on decreasing ATB prescription and ATB resistance. The education of patients by pharmacists about aspect of ATB therapy in Pharmacy is very important.

Keywords: antibiotics, antibiotic resistance, antibiotic prescription.

Literatúra / References:

- [1] BUTLER, C. C., HOOD, K., et al. 2010. Treatment of acute cough/lower respiratory tract infection by antibiotic class and associated outcomes: a 13 European country observational study in primary care. *Journal of Antimicrobial Chemotherapy*. 2010; 65(11):2472–2478.
- [2] FOLTÁN, V. 2010. Sociálna farmácia a zdravotníctvo. Martin: Osveta 2010. 203s. ISBN 978-80-8063-332-2.
- [3] HUPKOVÁ, H., GEŽO, M., HRONCOVÁ, D. 2007. S-MedDial o preskripčných zvyklostiach a antibiotickej rezistencii v ambulantnej praxi. *Lekárske listy*. ISSN 1335–1477, 2007, č. 43, s. 6–8.
- [4] KALAVSKÝ, E., BEŇO, P. 2006. Rezistencia na antiinfekčné liečivá a opatrenia na zachovanie ich účinnosti. Bratislava: Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o., 2006. 211s. ISBN 978-80-9696-68-0-6.
- [5] MEYER, E., GASTMEIER, P., DEJA, M., SCHWAB, F. 2013. Antibiotic consumption and resistance data from Europe and Germany. *International Journal of Medical Microbiology*. 2013; 303(6–7): 388–395.

Kontaktná adresa / Contact address:

doc. PharmDr. Pavol Beňo, CSc.,
Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity v Trnave,
Katedra laboratórnych vyšetrovacích metód v zdravotníctve,
Univerzitné námestie 1,
918 43 Trnava,
Slovenská republika
E-mail: pavol.beno@truni.sk

VZŤAH SYNDRÓMU VYHORENIA A EMOCIONÁLNEJ INTELIGENCIE
SOCIÁLNYCH PRACOVNÍKOV PÔSOBIACICH V KRÍZOVEJ INTERVENCII

Bérešová Anna

*UPJŠ v Košiciach, Lekárska fakulta, Ústav sociálnej a behaviorálnej medicíny
a VŠ ZaSP sv. Alžbety, n.o. v Bratislave, Slovenská republika*

Abstrakt

Úvod: Profesia sociálneho pracovníka sa neustále vyvíja a prispôsobuje sa aj požiadavkám a nárokom rozvíjajúcej sa spoločnosti. Práve tento vývoj ovplyvňuje potrebu riešenia nových foriem krízových situácií v sociálnej praxi a tie si vyžadujú potrebu študovania problematiky dôsledkov záťaže a zvládania emócií (Šoltésová, Kalátová, 2009). Príspevok sa zaoberá súvislosťami medzi mierou vyhorenia a emocionálnou inteligenciou v súbore sociálnych pracovníkov pôsobiacich v krízovej intervencii na Slovensku.

Metodika a material: Skúmanie problematiky bolo vykonané dotazníkovou metódou. Na zisťovanie miery vyhorenia bol distribuovaný celosvetovo používaný Maslachovej inventár syndrómu vyhorenia MBI (Burn-Out Inventory). Úroveň emocionálnej inteligencie bola zisťovaná SSEIT dotazníkom (The Schutte Self-report Emotional Intelligence Test) autorov Schutte a kolektív z roku 1998. Výskum bol vykonaný v súbore 106 sociálnych pracovníkov pracujúcich v krízovej intervencii na celom Slovensku. Zber údajov prebehol na prelome rokov 2014-2015 on-line spôsobom.

Výsledky: V oblasti emocionálneho vyčerpania vykazovalo 39 % respondentov stredný stupeň vyhorenia a 49 % vysoký stupeň vyhorenia. V oblasti depersonalizácie v strednom stupni vyhorenia bola zistená relatívna početnosť 49 % a vysoký stupeň vyhorenia vykazovalo 47 % respondentov. V oblasti osobného výkonu v strednom stupni vyhorenia bola zistená relatívna početnosť 46 % a vo vysokom stupni to bola početnosť 49 % respondentov. Analýza údajov o úrovni emocionálnej inteligencie vypovedá celkovo o vysokej emocionálnej inteligencii sociálnych pracovníkov, čo by mohlo byť dobrým základom pre zvládanie nárokov, ktoré sú na nich kladené v každodennom kontakte so záťažovými situáciami klientov. Pearsonovým súčinným koeficientom korelácie bol overovaný vzťah medzi oblasťami emocionálnej inteligencie a dimenziami vyhorenia. Najsilnejšie prepojenie bolo zistené v dimenzii osobného výkonu. Sociálni pracovníci vykazujúci nízke skóre v tejto

dimenzii sú vysoko vyhorení a pozitívne hodnoty korelačných koeficientov tak poukazujú aj na zníženú mieru emocionálnej inteligencie v jej jednotlivých oblastiach.

Záver: Výsledky poukazujú na vysokú mieru ohrozenia syndrómom vyhorenia v skúmanom súbore sociálnych pracovníkov pôsobiacich v krízovej intervencii. Vzhľadom na to, že na Slovensku nebola doposiaľ vykonaná u sociálnych pracovníkov relevantná štúdia zameraná na vzťah emocionálnej inteligencie a syndrómu vyhorenia, zistenia boli komparované s výskumami vykonanými v zdravotníctve a to konkrétne u sestier (Dimunová, Kalátová, 2010). Autori Pilárik a Tobákošová (2013) vychádzali vo svojej práci z predpokladu, že emocionálna inteligencia môže byť jedným z faktorov, ktorý determinuje vznik syndrómu vyhorenia.

Kľúčové slová: Sociálni pracovníci. Krízová intervencia. Nároky praxe. Emocionálna inteligencia. Syndróm vyhorenia. MBI dotazník. SSEIT dotazník.

RELATIONSHIP BETWEEN BURNOUT AND EMOTIONAL INTELLIGENCE OF SOCIAL WORKERS WORKING IN CRISIS INTERVENTION

Bérešová Anna

*University of P. J. Šafarik in Kosice, Faculty of Medicine,
Department of Social and Behavioural Medicine
St. Elizabeth University of Health and Social Work, Bratislava, Slovakia*

Abstract

Introduction: Profession of social worker is constantly evolving and adapts to the needs and demands of an evolving society. It is this development affects the need to address new forms of crises in social practice and they require the need of studying the issues and implications of the burden of coping with emotions (Soltesová, Kalatova, 2009). The paper deals with the link between the level of burnout and emotional intelligence in a set of social workers working in crisis intervention in Slovakia.

Methods and Material: Exploring issues was conducted by questionnaire method. The detection rate of burnout was distributed globally used Maslach burnout inventory MBI (Burn-Out Inventory). The level of emotional intelligence was assessed SSEIT questionnaire

(The Schutte Self-Report Emotional Intelligence Test) of authors Schutte et al, 1998. The research was conducted in the sample 106 social workers working in crisis intervention in Slovakia. Data collection took place at the turn of 2014-2015 on-line manner.

Results: In the emotional exhaustion showed 39% of respondents have moderate degree of burnout and 49% high burnup. In the area of depersonalization in the middle level of burnout was observed relative frequency of 49% and a high degree of burnout showed 47% of respondents. In the individual performance in the middle level of burnout was observed relative frequency of 46% and a high degree of frequency that was 49% of respondents. Analysis of data on levels of emotional intelligence tells total of high emotional intelligence of social workers, which could be a good basis to handle the demands that are placed on them in daily contact with clients of overload situations. Integrated Circuit Pearson coefficient of correlation was verified relationship between the areas of emotional intelligence and burnout dimensions. The strongest link was found in the dimension of individual performance. Social workers showing low score in this dimension are high burnout and positive correlation coefficient and also show reduced rates of emotional intelligence in its various areas.

Conclusion: The results show a high degree of threat burnout in examined group of social workers working in crisis intervention. Given the fact that Slovakia has not yet been carried out by social workers relevant study focused on the relationship of emotional intelligence and burnout were compared by the findings of research conducted in healthcare and specifically in nurses group (Dimunova, Kalatova, 2010). Authors Pilárik and Tobákošová (2013) based their work on the assumption that emotional intelligence can be one of the factors that determine burnout syndrome.

Keywords: Social workers. Crisis intervention. Claims experience. Emotional Intelligence. Burnout. MBI questionnaire. SSEIT questionnaire.

Literatúra / References:

1. BARKLEY, E. 2013. *The Relationship between Emotional Intelligence and Burnout amongst Social Workers in the North and South Regions of the Western Cape*. Department of Industrial Psychology at the University of the Western Cape .
2. DIMUNOVÁ L., KALÁTOVÁ D. 2010. Výskyt syndromu vyhorenia u sestier pracujucich na oddeleniach intenzívnej starostlivosti. *Zdravotníctvo a sociálna práca*. 2010, 3-4, ISSN:1336-9326

3. HOWE, D. 2008. *The emotionally intelligent social worker*. New York: Palgrave Macmillan.
4. HUNYADIOVÁ, S. 2012. *Krízová intervencia v pomáhajúcich profesiách*. 1. vyd. Prešov: Ústav sociálnych vied a zdravotníctva bl. P. P. Gojdiča v Prešove, 2012. 200 s. ISBN 978-80-8132-060-6.
5. MORRISON, T. 2007. Emotional intelligence, emotion and social work: Context, characteristics, complications and contribution. *British Journal of Social Work*, 37, 245-263.
6. PILÁRIK, Ľ. – TOBÁKOŠOVÁ, Z. 2013. Emocionálna inteligencia a syndróm vyhorenia u sestier. In *Ošetrovateľstvo: teória- výskum- vzdelávanie* [online], 2013, roč.3, č.1, s. 5-10. Dostupné na internete: <<http://www.ošetrovateľstvo.eu/archiv/2013-rocnik-3/cislo-1/emocionalna-inteligencia-a-syndrom-vyhorenia-u-sestier>>. ISSN 1338-6263.
7. ŠOLTÉSOVÁ, V., KALÁTOVÁ, D. 2009. Právne aspekty syndrómu vyhorenia u pomáhajúcich profesií. In. *Globalizácia a kvalita života a zdravia*. 5. Vedecko-odborná konferencia s medzinárodnou účasťou. Košice 23. – 24.10. 2009. ISBN 978-80-89284-66-5

Kontaktná adresa autora / Contact address:

Doc. PhDr. Anna Bérešová, PhD.

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach,

Lekárska fakulta,

Ústav sociálnej a behaviorálnej medicíny

Trieda SNP 1,

040 08 Košice,

Slovensko

e-mail: beresovaanka@gmail.com

ALTERNATÍVY SOCIÁLNEJ INKLÚZIE MARGINALIZOVANÝCH SKUPÍN
V SÚČASNOSTI

Berka, R., Gállová, A.

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o, v Bratislave

Abstrakt

Úvod: Sociálna inklúzia je dôležitá z aspektu eliminácie marginalizovania ohrozených a sociálne vylúčených skupín obyvateľstva.

Jadro: Chudoba je sociálnym javom determinujúcim možnosti sociálnej inklúzie . Ciele sociálnej inklúzie sa realizujú prostredníctvom operačných programov projektovými aktivitami na elimináciu a prehĺbovanie vzniknutej sociálnej exklúzie marginalizovaných skupín obyvateľstva.

Záver: Realizácia inkluzívnych aktivít s marginalizovanými skupinami obyvateľstva je dôležitou súčasťou súčasnosti s cieľom zabráneniu prehĺbovania sociálnej exklúzie a zvyšovania kvality života.

Kľúčové slová: marginalizácia, chudoba, kvalita života, sociálna inklúzia.

ALTERNATIVE OF SOCIAL INCLUSION IN MARGINALIZED GROUPS
CURRENT STATUS

Berka, R., Gállová, A.

St. Elizabeth University of Health and Social Work, Bratislava, Slovakia

Abstract

Introduction: Social inclusion is an important aspect of the elimination of marginalizing vulnerable and socially excluded populations.

Core: Poverty is a social phenomenon determining possibilities for social inclusion. The objectives of social inclusion are implemented through operational programs for the

elimination of project activities and the resulting deepening social exclusion of marginalized groups.

Conclusion: The implementation of inclusive activities with marginalized groups is an important part today in order to avoid deepening social exclusion and quality of life.

Keywords: marginalization, poverty, quality of life, social inclusion.

Literatúra / References:

- [1] LEŠKOVÁ, L.: Social work in the field. Košice: Viena, 2006th ISBN 978-80-8126-046-9.
- [2] LITAVSKÝ, E., GROCHOVÁ, M., BOHOVICOVÁ, M.: Field social work in socially excluded communities, case studies. Bratislava: PDCS, 2006. ISBN 809694312X paperback.
- [3] MAREŠ, P.: Social exclusion and inclusion. In: Sirovatka T. (ed). 2004: Social exclusion and social inclusion of minorities and marginalized groups. Brno: Masaryk University, Faculty of Social Studies. Brno, 2004. ISBN 80-210-3.455-6.
- [4] MATOUSEK, O.: Dictionary of Social work. Prague: Portal, 2003. ISBN 8071785490
- [5] SCHAVEL, M. - OLÁH, M. 2010. Social counseling in social work. Bratislava: University of St and SP. Elizabeth. 2010. ISBN: 978-80-89392-19-6

Kontaktná adresa / Contact address:

PhDr. Roman Berka
St. Elizabeth University of Health and Social Work
Institute of Roma and European Studies St. Sara de Marseille
Tatranská 10
949 01 Banská Bystrica
e-mail: roman.berka@centrum.sk

PROBLEMATIKA ŠIKANY ŠKOLSKÝCH DETÍ
Z POHLADU OŠETROVATELSTVA

Boledovičová, M., Veleminský, M., Machová, A., Nováková, D.

*Katedra ošetrovatelství a porodní asistence Zdravotně sociální fakulty
Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, ČR*

Abstrakt

Úvod: Šikanovanie je vážny problém, zameraný na ublíženie alebo zastrašenie dieťaťa alebo skupinu detí. Formy šikanovania môžu zahŕňať cielené a opakované fyzické alebo psychické útoky jednotlivcov alebo skupín proti deťom, ktoré nie sú schopné sa brániť. Dôsledky šikany majú rôzny vplyv na telesné a duševné zdravie detí. Cieľom výskumného šetrenia bolo zistiť výskyt, spôsoby a formy šikany u detí, zmapovať ich vplyv na zdravie detí a spôsoby riešenia problémov.

Metodika a materiál: Výskumnú vzorku tvorilo 326 rodín s deťmi z Jihočeského kraja a zaraďujúcim kritériom bolo spolužitie v spoločnej domácnosti a aspoň jedno dieťa vo veku od 0 do 18 rokov. Respondenti boli oslovení v ambulanciách praktického lekára pre deti a dorast, v nemocniciach počas hospitalizácie detí, s pomocou známych a blízkych rodín, ktorí postupne odporúčali ďalšie rodiny ochotné spolupracovať na výskumu. Na zber údajov bol použitý dotazník zameranými na vybrané sociálne determinanty zdravia: sociálny gradient, zdravie, výživa a detstvo a obsahoval aj otázky týkajúce sa šikany.

Výsledky: Z výpovedí rodičov vyplynulo, že 70,6 % deťom nikto v poslednom polroku neublížil. So šikanou v rôznej intenzite od niekoľkokrát týždenne až po 2-3-krát mesačne sa stretlo 29,4% detí. Najčastejšie išlo o šikanu psychickú u 79,8 % a po 10,1 % fyzickú a či kombináciu oboch spôsobov. Formy šikany boli rôzne, najčastejšie to bol u 31,2 % výsmech pre vzhľad či vieru, u 16,2 % zastrašovanie, vyhrážky a urážky, u 14,9% ohováranie, u 13 % svojvoľné požičkovanie vecí, u 11,7 % telesné napadnutie a bitka a 3,9 % zažilo kyberšikanu. Následkom šikanovania sa u detí objavili rôzne zdravotné problémy, najmä poruchy spánku, únava, zažívacie ťažkosti, dýchacie problémy, ale aj pocit osamelosti, úzkosť, pocit ohrozenia, nervozita, poruchy pamäti sústredenia. Problémy riešilo viac ako polovica v rámci rodiny a iba tretina vyhľadala pomoc odborníkov. Výsledky, ktoré vyplynuli z

výskumného šetrenia, poodkryli problémové oblasti, na ktoré sa bude potrebné zamerať v rámci preventívnej starostlivosti o deti aj z pohľadu ošetrovateľstva.

Záver: Z výsledkov vyplýva, že šikana detí je vážnym problémom, ktorý vyžaduje efektívnu spoluprácu rodiny, školy, ale aj spoluprácu s lekárom a sestrou v ordinácii praktického lekára pre deti a dorast. V krajinách západnej Európy, ale aj v susednom Poľsku, existuje pozícia školskej sestry, ktorá sa významne podieľa na ochrane zdravia školských detí. V našich podmienkach však tento podstatný člen stále chýba.

Kľúčové slova: Sociálne determinanty zdravia, deti, šikana.

Tento výskum je podporený účelovo viazanými prostriedkami Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích pre rozvoj vedy a výskumu, číslo: SDZ2012_002.

PROBLEMS BULLYING SCHOOL CHILDREN FROM THE VIEW OF NURSING

Boledovičová, M., Veleminský, M., Machová, A., Nováková, D.

*Department of Nursing and Midwifery, Faculty of Health and Social Studies,
University of South Bohemia, České Budějovice, Czech Republic*

Abstract

Introduction: Bullying is a very serious problem, which is aimed on hurting and threatening a child or group of children. Bullying can have many forms, which include physical and psychological attacks of individuals or groups against children, who are not able to defend themselves. Consequences of bullying can influence physical and psychological health of children. The aim of research was to find out occurrence, ways and forms of bullying, to map its influence on health of children and ways of solving problems.

Methods and Material: The research sample includes 326 families with children from South-Czech region with at least one child in the age 0 to 18. The respondents were gradually collected in surgeries of their paediatricians, in hospitals and with the help of their friends and families. A questionnaire was used for collection of data. It focused on social determinants of health: social gradient, health, nutrition and it also included questions on bullying.

Results: It was obvious from the parents' answers that 70,6 % of children were not hurt in the last six months. 29,4 % of children experienced bullying in a various intensity up to 2-3 times a months. The most common was psychological bullying (79,8 %) and up to 10,1 % was physical bullying or a combination of both. There were different forms of bullying, the most common 31,2 % was for mockery for the appearance or religion, 16,2 % was for intimidation, threats and insults, 14,9 % was for gossiping, 13 % was for taking things without permission, 11,7% was for physical attacks and fights and 3,9 % experienced cyberbullying. As the consequence of bullying were various health problems, especially sleeping disorders, fatigue, digestion problems, breathing problems but also feelings of loneliness, anxiety, danger, nervousness, memory problems and concentration. The problems with bullying were dealt with in more than half of families, and only one third of families sought specialists. Results from this research uncovered problematic issues, which should also be dealt with in the preventive health care of children from the point of view of nursing.

Conclusion: The results of this research indicate that bullying is a serious problem, which requires intensive cooperation of families, schools, physicians and nurses. In the West European countries, but also in Poland, a nurse has a place in schools, who plays an important role in the protection of health of children. A school nurse is still absent in our school environment.

Keywords: social determinants; child; bullying.

Literatúra / References:

- [1] WILKINSON R., MARMOT. M. *Sociální determinanty zdraví – Fakta a souvislosti*. Kostelec nad Černými lesy: Institut zdravotní politiky a ekonomiky, 2005. 52 s. ISBN 80-86625-46-X.
- [2] ŘÍČAN, P., JANOŠOVÁ, P. *Jak na šikanu*. Praha: Grada, 2010. 160 s. ISBN 978-80-247-2991-6.
- [3] McEACHERN, AG., KENNY, M., BLAKE, E., ALUEDE, O. Bullying in Schools: International Variations. *Journal of Social Sciences*, 2005, 8: 51–58
- [4] KOLÁŘ, M. *Bolest šikanování*. 2. vyd. Praha: Portál. 2005. 256 s. ISBN 80-7367-014-3.

**Vědecký časopis
ZDRAVOTNICTVÍ A SOCIÁLNÍ PRÁCE
ročník 10, 2015, Supplementum**

This research is supported by assigned funds of The Department of health and social care of the University of South Bohemia in České Budějovice for the promotion of research and development, no.: SDZ2012_002.

Kontakt / Contact address:

Doc. PhDr. Mária Boledovičová, PhD.;
Katedra ošetrovatelství a porodní asistence
Zdravotně sociální fakulta, Jihočeská univerzita
Boreckého 1167/27
370 11 České Budějovice,
Česká republika
e-mail: boledovicova.maria@gmail.com

EKONOMICKÉ A SOCIÁLNE DÔSLEDKY DLHODOBO NEZAMESTNANÝCH

¹ Bugri Štefan, ² Pribišová Emília, ³ Žák Silvester

¹ Vysoká škola Karla Engliše, a.s. Brno

² Ústav sociálnych vied a zdravotníctva bl. P. P. Gojdiča v Prešove,
Vysokej školy zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o., v Bratislave,

³ Paneurópska vysoká škola v Bratislave

Abstrakt

Úvod: Rozsah dlhodobej nezamestnanosti predstavuje „neuralgický“ bod súčasného vývoja trhu práce SR a napriek poklesu miery dlhodobej nezamestnanosti v poslednom období (miera evidovanej nezamestnanosti dosiahla v priemere za rok 2014 úroveň 12,79 %. V porovnaní s rokom 2013 to predstavuje pokles o 1,32 percentuálneho bodu, keďže vtedy dosahovala 14,11 %), jej ukazovatele na úrovni 10,2 % sú najvyššie v rámci členských štátov EÚ-28. Dôsledky dlhodobého trvania nezamestnanosti sa negatívne odzrkadľujú nielen v erózii zamestnateľnosti nevyužitej pracovnej sily a raste spoločenských nákladov súvisiacich s udrzaním príjmu nezamestnaných osôb a ich re/integráciou na trh práce, ale predovšetkým v ich dimenzii ako determinanta marginalizačných tendencií a pôvodcu sociálneho vylúčenia. Preto eliminácia doby trvania nezamestnanosti patrí k uholným kameňom politík zameraných na začleňovanie na trh práce znevýhodnených osôb a osôb najviac vzdialených od pracovného trhu ako predpokladu trvalo udržateľného sociálno-ekonomického rozvoja.

Nezamestnanosť ako makroekonomický problém: Medzi najzávažnejšie ekonomické problémy Slovenska od pádu komunizmu až do dnešných dní patrí predovšetkým nezamestnanosť. Práve v ukazovateľoch či už nezamestnanosti ale aj zamestnanosti, patríme na chvost krajín tak z hľadiska krajín eurozóny, ako aj európskej / únijnej dnes už 28-čky. Pri hľadaní príčin a hlbšom pohľade na čísla možno identifikovať dva hlavné faktory vedúce k tomuto procesu, na ktoré sa špeciálne zameriame aj v tomto článku. Ide predovšetkým o dlhodobú nezamestnanosť a nezamestnanosť mladých ľudí.

Slovensko tak v rámci celkovej nezamestnanosti a špeciálne nezamestnanosti mladých ľudí patrí na chvost celej EÚ a ide o dlhodobo ignorovaný problém Slovenska. Na Slovensku sa vplyv ekonomickej krízy v najväčšej miere prejavil práve v nezamestnanosti, pričom vývoj na trhu práce ovplyvňovali v ostatnom krízovom období viaceré trendy, no trh práce dodnes výrazne nereagoval na postupné oživovanie hospodárskeho rastu na Slovensku po prvom dne

krízy v roku 2009. Miera nezamestnanosti v prvom kvartáli roku 2014 dosiahla opäť hodnotu 14,5 % (teda z úrovne pod blízko 13 % počas vlády Ivety Radičovej sa dostala na úroveň zhruba na konci prvej vlády Róberta Fica), pričom najviac sa na tom podieľala a vzrástla miera nezamestnanosti absolventov a mladých ľudí vo veku 15 – 24 rokov (opäť dosiahla hodnoty nad 30 % v rámci vekovej skupiny 20 – 24-ročných, čo predstavuje vyše 60-tis. mladých ľudí a v rámci vekovej skupiny 15 – 19, teda najmä absolventov stredných škôl, nezamestnanosť presiahla 65 % v druhom kvartáli 2013, čo predstavuje ďalších zhruba 10-tis. mladých ľudí bez práce). Miera nezamestnanosti teda počas druhej vlády Róberta Fica značne stúpila, no stále sa nepriblížila k svojim najvyšším hodnotám z minulosti, napríklad z obdobia 2001 – 2002 (ku koncu prvej vlády Mikuláša Dzurindu), keď dosahovala hodnoty od 18,5 % do 19,7 % (v prvom kvartáli 2001), čo je doteraz zaznamenané maximum.

Trend vývoja nezamestnanosti: Pri dnešnom náraste nezamestnanosti na zhruba 380-tis. nezamestnaných (a vyše 415-tis. uchádzačoch o zamestnanie) možno v roku 2014 sledovať za posledné roky ešte jeden významný trend a to je trend výrazného zvyšovania priemernej dĺžky evidencie uchádzačov o zamestnanie (z úrovne zhruba 10 mesiacov ku koncu druhej Dzurindovej vlády na úroveň vyše 17 mesiacov v roku 2013), čo znamená, kopírovať celoeurópsky trend a v dôsledku tak krízy ako aj neschopnosti ekonomík absorbovať tak absolventov stredných a vysokých škôl, ako aj už nezamestnaných, čím nám vznikajú dodatoční dlhodobozamestnaní a problém sa tak prehĺbuje. Znie to ako „malý zázrak“, že na Slovensku sa pri takom značnom náraste nezamestnanosti podarilo zredukovať počet poberateľov dávok v nezamestnanosti (z úrovne zhruba 50-tis. osôb z roku 2009, na dnešných zhruba 40-tis. osôb) ako aj stabilizovať výdavky na poberateľov dávok v nezamestnanosti zhruba na úrovni 170 mil. eur.

Záver: Pracovná sila je významným faktorom pri dosahovaní prosperity krajiny. Nízka mobilita pracovnej sily, nevyhovujúca vzdelanostná, kvalifikačná štruktúra a iné zručnosti či skúsenosti sú základnými faktormi slabej adaptability pracovnej sily na nové podmienky. K tomu sa pochopiteľne radí nízke ohodnotenie práce, vysoké daňové a odvodové zaťaženie a nebývalý rozmach šedej ekonomiky. V ďalšom vývoji sa pridávajú – obmedzený trh práce / diskriminácia v prístupe na trh práce, nevhodná štruktúra ponuky práce podmienená nedostatočným vzdelaním, nevhodnou kvalifikáciou z hľadiska štruktúry. Napriek tomu, že Slovenská republika zaznamenáva tieto problémy, ani zvýšená dynamika rastu ekonomiky nedokáže prijímať nové pracovné sily. A dokonca ani výroba a ani sektor služieb nemá tú

schopnosť. Sú tu i skupiny, ktoré sa na trhu práce nedajú vôbec umiestniť. Trh práce a jeho vývoj je ovplyvnený mnohými ekonomickými, sociálnymi a legislatívnymi faktormi.

Kľúčové slová: Trh práce. Nezamestnanosť. Sociálne dôsledky. Ekonomické dôsledky. Dlhodobá nezamestnanosť.

THE ECONOMIC AND SOCIAL CONSEQUENCES OF LONG-TERM UNEMPLOYED

Bugri Štefan,¹ Pribišová Emília,² Žák Silvester³

¹ Karel Englis College Inc. Brno

² Institute of Social Sciences and Health of the Blessed P. P. Gojdič in Prešov,
St. Elizabeth University of Health and Social Work, Bratislava

³ Paneuropean University in Bratislava

Abstract

Introduction: The extent of long-term unemployment is a "neuralgic" point of the current development of the Slovak labour market and despite the decline in long-term unemployment rate in recent years (the rate of registered unemployment reached on average for the year 2014 level of 12.79%. Compared with 2013, this represents a decline of 1.32 percentage points since then amounted to 14.11%), its indicators at the level of 10.2% are the highest in the EU Member States-28. Due to the long duration of unemployment is negatively reflected not only in the erosion of unused labour employability and the growth of social costs associated with maintaining the income of unemployed persons and their re/integration into the labour market, but in particular in their dimension as a determinant marginalization trends and originator of social exclusion. Therefore, elimination of the duration of unemployment is one of the cornerstone policies on labour market inclusion of disadvantaged people and people who are the furthest from the labour market as a prerequisite for sustainable socio-economic development.

Unemployment quasi macroeconomic problem: The most serious economic problems in Slovakia since the fall of communism until this day mainly include unemployment. It is in both indicators of unemployment but also employment, we belong to the tail of countries in terms of both the euro area countries as well as European / EU today has 28 DCs. In the search for the causes of and insight into the numbers identified two main factors leading to

this process, which is also a special focus in this article. These are mainly long-term unemployment and youth unemployment.

Slovakia within the overall unemployment and especially youth unemployment is on the tail across the EU and is ignored problem for long time in Slovakia. In Slovakia the impact of the economic crisis most apparent just unemployment, and labor market developments affecting the rest of crisis a number of trends, but the labor market still strongly responded to a gradual recovery of economic growth in Slovakia after the first day of the crisis in 2009. The unemployment rate in the first quarter of 2014 again reached the value of 14.5% (ie from a level below the near 13% during the government of Iveta Radičová has come to roughly the end of the first government of Robert Fico), while the most involved and the unemployment rate rose graduates and young people aged 15-24 years (again, reaching values over 30% within the age group of 20-24-year-olds, representing more than 60 thousand young people and within the age group 15 to 19, thus particularly high school graduates, unemployment exceeded 65 % in the second quarter of 2013, representing a further approximately 10 thousand young people without work). Thus, the unemployment rate during the second government of Robert Fico has risen considerably, but still has not come near its highest levels of the past, for example, from the period 2001 - 2002 (end of the first Prime Minister Mikuláš Dzurinda) when reaching values of 18.5% to 19.7% (first quarter 2001), which is previously recorded maximum.

The trend of unemployment: In today's rise in unemployment to around 380 thousand unemployed (and more than 415 thousand Jobseekers) possible in 2014 to watch over the last years is one more significant trend and the trend of significant increases in the average length of registration of jobseekers (up from about 10 months to the end of the second Dzurinda government to the next level 17 months in 2013), which means to copy a Europe-wide trend, and as a result of the crisis and the inability of economies to absorb and graduates of secondary schools and universities, as well as the already unemployed, so we created additional long-term unemployed and the problem will only deepen. Sounds like a "small miracle" that Slovakia was in such a significant increase in unemployment managed to reduce the number of recipients of unemployment benefit (from the level of about 50 thousand. In 2009, to today's roughly 40-thousand) As well as stabilizing expenditure for recipients of unemployment benefits roughly at 170 million euros.

Conclusion: Workforce is a major factor in achieving prosperity of the country. Low labor mobility, inadequate educational, qualification structure and other skills and experience are

essential factors of poor adaptability of the workforce to the new conditions. This understandably ranks low valuation work, a high tax burden and an unprecedented expansion of the informal economy. In a further development are added - a limited labor market / discrimination in accessing the labor market, inadequate structure of labor supply due to poor education, poor qualifications in terms of structure. Although the Slovak Republic records these problems or increased rate of growth of the economy can not absorb new labor force. And even the manufacturing and service sector does not have the ability. There are also groups that the labor market can not be placed at all. Labor market and its development is influenced by many economic, social and legislative factors.

Keywords: Labour market. Unemployment. The social implications. Economic consequences. Long-term unemployment.

Literatúra / References:

- [1] BUCHTOVÁ, B., ŠMAJS, J., BOLELOUCKÝ, Z. – *Nezaměstnanost*. 2013. Praha. Grada 2013. 187 s. ISBN 978-80-247-4282-3
- [2] HAMRÁČKOVÁ, M. – *Sociálna práca s nezamestnanými a kvalita života nezamestnaných*. 2013. Nitra, UKF, FSVaZ 2013. 222 s. ISBN 978-80-558-0636-5
- [3] MARTINCOVÁ, M. – *Nezamestnanosť ako makroekonomický problém*. 2005. Bratislava Iura edition. 127 s. ISBN 80-8078-038-2
- [4] Ministerstvo financií SR – *Tri výzvy slovenskej ekonomiky*. Bratislava 2015. Inštitút finančnej politiky. Dostupné na: www.finance.gov.sk/ifp
- [5] PÁLENÍK, M., a kol. – *Politika zamestnanosti – budúcnosť pre Slovensko*. 2014. Bratislava. Inštitút zamestnanosti. 160 s. ISBN 978-80-970204-6-0

Kontaktná adresa / Contact address

doc. Ing. Štefan Bugri, MPH, PhD.

Vysoká škola Karla Engliša Brno / Karel Englis College Inc. in Brno

e-mail: stefan.bugri@vske.cz

POVINNOSTI A PRÁVA ČLENŮ KATOLÍCKÉJ CÍRKVI

Bujda Stanislav

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o., Bratislava

Abstrakt

Úvod: Cirkve ako inštitúcie sa riadi vlastnými pravidlami. Odvoláva sa často na svojho zakladateľa Ježiša Krista, ktorý svojim ľudským a božským pôvodom ju založil a určil aj pravidlá jej fungovania.

Jadro: Dané pravidlá sa v priebehu storočí rozvíjali odvolávajúc sa na učenie jej zakladateľa. Svojim členom určuje podľa jej kódexov – CIC a CCEO povinnosti ale aj práva, ktoré z členstva v tejto inštitúcii im vychádzajú. Jej členovia sa rozdeľujú do dvoch skupín. Prvá a najväčšia skupina je skupina laikov. Užšiu skupinu tvoria klerici, ktorým kódexy priznávajú osobitné postavenie. Zároveň aj oni majú práva a povinnosti aj ako laici. Tí tvoria Cirkve, cirkevnú spoločnosť, ktorá svojim vystupovaním je živou a fungujúcou organizáciou.

Záver: Jednotlivé uvedené povinnosti a práva majú pomôcť lepšie sa zorientovať človeku v živote cirkvi, ktorej je jej členom. Cirkve vystupuje aj navonok a je otvorená dialógu so spoločnosťou, ktorú chce svojim učením prispieť k jej dobru. Preto je dôležité ju predstaviť z tohto hľadiska, že je inštitúciou živou a nijako nedemokraticky neobmedzuje svojich členov.

Kľúčové slová: Cirkve. Laici. Klerici.

RESPONSIBILITIES AND RIGHTS OF MEMBERS OF THE CATHOLIC CHURCH

Bujda Stanislav

St. Elizabeth University College of Health and Social Work, Bratislava

Abstract

Introduction: The church as an institution is governed by its own rules. It refers often to its founder Jesus Christ who established it with his human and divine origin and determine the rules of its functioning.

Core: Those rules were developed over centuries, referring to the teaching of its founder. Its members determined by its codes – CIC and CCEO obligations as well as rights which belong to the membership in that institution. Its members are divided into two groups. The first and largest group is a group of laic people. They form a narrower group of clerics who follow the codex which grant a special status to them. At the same time they also have rights and responsibilities as well as laics. They form the Church, church society that is by its behavior and living the functioning organization.

Conclusion: The various obligations and rights are intended to help better orientate a person in the life of the Church who is its member. The Church also acts outwards and is open to dialogue with the society that wants to contribute with its own learning for the good. Therefore it is important to present it from this perspective that is a living institution and does not restrict its members undemocratically.

Keywords: Church. Lay people. Clerics.

Literatúra / References:

- [1] KÓDEX KANONICKÉHO PRÁVA. Latinsko-slovenské vydanie. Bratislava: Spolok sv. Vojtecha, 1996. 937 s. ISBN 80-7162-061-0.
- [2] CODEX CANONUM ECCLESiarUM ORIENTALIUM, Slovenské vydanie. Lublin: Gaudium, 2012. 882 s. ISBN 978-83-7548-090-0.
- [3] TRVALÝ DIAKONÁT – PASTORÁLNO-TEOLOGICKÉ ASPEKTY. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Teologická fakulta Katolíckej univerzity v: VIENALA, KOŠICE 2010, 205 s. ISBN 978-80-8126-000-1.

Kontaktná adresa / Contact address:

JUDr. PhDr. Stanislav Bujda
e-mail: stanislav.bujda@gmail.com

STRIEDAVÁ OSOBNÁ STAROSTLIVOST'

Bujdová Nataša

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o., Bratislava

Abstrakt

Úvod: V súvislosti s často prezentovanou krízou rodiny a manželstva ako takého dostáva sa čoraz častejšie do pozornosti odbornej ako aj laickej verejnosti otázka porozvodovej či porozchodovej starostlivosti o dieťa. Striedavá osobná starostlivosť je jednou z možností uvedenej starostlivosti.

Jadro: Rozvod alebo rozchod rodičov maloletého dieťaťa je veľmi náročnou životnou situáciou pre všetkých zúčastnených. Dieťa rozvodom/rozchodom rodičov stráca nielen odchádzajúceho rodiča, ale aj širšiu rodinu ako sú starí rodičia, tety, ujovia, strýkovia a ďalších príbuzných. Inštitút striedavej osobnej starostlivosti o maloleté dieťa je upravený v § 24 ods. 2 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine v znení neskorších predpisov. V prípade, že sú obaja rodičia maloletého dieťaťa spôsobilí dieťa vychovávať a obaja rodičia majú záujem o striedavú osobnú starostlivosť, tak rozhodnutím súdu môže byť dieťa striedavo v starostlivosti oboch rozvedených/rozídených rodičov. V prípade, že záujem o striedavú osobnú starostlivosť má jeden z rodičov, tak súd musí skúmať, či bude striedava osobná starostlivosť v záujme maloletého dieťaťa.

Záver: Porozvodová starostlivosť, striedava osobná starostlivosť môže rodičom vrátiť možnosť autonómie v rozhodovaní o osude svojej rodiny. Inštitút porozvodovej/porozchodovej starostlivosti o maloleté dieťa dal rodičom možnosť starať sa o dieťa v rovnakej miere. Profesor Gabura vo svojej publikácii napísal, že rozvodom prestávame byť manželia, ale zostávame rodičmi. Dieťa potrebuje starostlivosť oboch rodičov.

Kľúčové slová: Dieťa. Rozvod. Starostlivosť.

ALTERNATELY PERSONAL CARE

Bujdová Nataša

St. Elizabeth University College of Health and Social Work, Bratislava

Abstract

Introduction: In the context of often presented family and marriage crisis gets more and more attention to the professional and lay public the issue considering the childcare after divorce or the separation. Alternately personal care is one of the options of mentioned care.

Core: Divorce or separation of parents of a minor child is a very difficult life situation for all involved. The child by divorce or separation of parents losing not only the outgoing parent, but also the extended family such a grandparents, aunts, uncles and other relatives. Institute of alternating custody of a child is governed by § 24 paragraph. 2 of Lawno.36/2005 Coll. of the Family as amended. In case that both parents of the minor are liable to raise a child and have an interest in alternative personal care, in that case by court decision can be the child in care of both divorced or separated parents.

Conclusion: The after divorce care, alternately personal care can be returned to parents as the option of autonomy in deciding on the destiny of their families. Institute post-divorce / post-separation custody of minor child gave parents the opportunity to care for a child in equal measure. Professor Gabure in his publication wrote that by divorce we stop being married couple, but still remain the parents. Child needs the care of both parents.

Keywords: Child. Divorce. Care.

Literatúra / References:

- [1] NOVÁK, T. 2012. Péče o dítě po rozvodu a její úskalí. 1. vyd. Praha: Grada. 2012. 144 s. ISBN 978-80-2474-110-9.
- [2] HUNYADIOVÁ, S. 2014. *Socioprávne zabezpečenie dieťaťa*. Vydavníctvo Zakarpattja, Gagarina 42, Užgorod, Zakarpatska oblast', Ukrajina. 2014. 283 s. ISBN 978-80-971913-0-6
- [3] Zákon č. 36/2005 Z.z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Kontaktná adresa / Contact address:

PhDr. Nataša Bujdová, PhD.

VŠ ZaSP sv. Alžbety, n.o.,

Námestie 1. mája. č. 1

811 06 Bratislava

e-mail: natasabujdova@gmail.com

**SOCIÁLNO-EKONOMICKÉ DOPADY DLHODOBEJ NEZAMESTNANOSTI
NA SOCIÁLNU A ZDRAVOTNÚ OBLASŤ**

Burdová, A., Rajčoková, M., Barna, M.,

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n. o., v Bratislave

Abstrakt

Úvod: Príspevok pojednáva o problematike nezamestnanosti ako sociálno-ekonomickom probléme spoločnosti.

Poukazuje na snahy zo strany štátu o vytváranie takých možností, ktoré pomôžu nezamestnaným umiestniť sa na trhu práce a zaradiť do pracovného procesu. Téma bližšie špecifikuje jednotlivé nástroje a opatrenia politiky zamestnanosti a politiky trhu práce, ktoré majú za úlohu zmierniť alebo zamedziť nepriaznivý dopad nezamestnanosti na život človeka.

Jadro: Nezamestnanosť sa stala fenoménom, ktorý výrazne ovplyvnil vývoj na Slovensku po roku 1989, kedy nastalo obdobie zmien vo všetkých oblastiach života krajiny. V predošlom spoločenskom zriadení bol trh práce deformovaný fungovaním centrálne plánovaného hospodárstva. Pojem nezamestnanosť neexistoval a človek bez práce bol pokladaný za príživníka spoločnosti. Každý občan mal právo na prácu, ale aj povinnosť pracovať. Po zavedení prvých opatrení smerujúcich k trhovému hospodárstvu sa nezamestnanosť začala naplno objavovať.

Cieľom práce je priblížiť neľahkú situáciu v rodinách, ktoré majú problémy v rámci ekonomickej nestability a poukázať na nepriaznivú situáciu rodín, ako dôsledok nízkych príjmov a veľkej nezamestnanosti. Výskumné práce a odborné štúdie dokazujú, že masový vývoj nezamestnanosti spôsobuje nielen vážne ekonomické problémy štátu a jednotlivcom, ale osoby postihnuté nezamestnanosťou majú aj sociálne, psychologické a psychiatrické problémy. Okrem toho môže byť narušené aj fyzické zdravie nezamestnaných a so zvyšujúcou sa nezamestnanosťou sa zvyšuje aj riziko prítomnosti niektorých nežiaducich sociálno-patologických javov, ako sú napríklad zneužívanie alkoholu a drog, kriminalita, rozvodovosť, domáce násilie.

Nezamestnanosť znamená pre každého človeka inú životnú skúsenosť a absencia práce prináša pre každého nezamestnaného rôzne individuálne dôsledky, ktoré môžeme rozdeliť na: ekonomické (finančné, pokles životnej úrovne), psychické (pokles sebavedomia, sebaúcty),

zdravotné (somatické a psychické problémy) a sociálne (strata sociálneho statusu, problémy v rodine).

Záver: Nezamestnanosť je sprievodným javom každej trhovej ekonomiky. Hľadanie príčin nezamestnanosti a možnosti jej riešenia sú stredobodom záujmu hospodárskych politík vlád väčšiny krajín celého sveta. Aj na Slovensku si každá vláda kladie za jeden zo svojich hlavných cieľov riešenie nezamestnanosti. Nezamestnanosť je na jednej strane globálnym problémom ľudstva a na strane druhej je vnútorným problémom každej krajiny. Inštitút zamestnanosti podporuje zapojenie všetkých osôb do rastu ekonomiky tak, ako je definované v stratégii Európa 2020. V podmienkach SR je tento cieľ možné dosiahnuť inkluzívnym zamestnávaním.

Kľúčové slová: nezamestnanosť, sociálne dôsledky v nezamestnanosti, psychologické dôsledky nezamestnanosti, duševné zdravie a nezamestnanosť.

SOCIAL-ECONOMIC IMPACT OF LONG-TERM UNEMPLOYMENT TO SOCIAL AND MEDICAL SPHERE

Burdová, A., Rajčoková, M., Barna, M.

St. Elizabeth University College of Health and Social Work, Bratislava, Slovakia

Abstract

Introduction: Article focus deals with the issue of unemployment as a social - economical problem of the society.

It refers to efforts of the government to create such opportunities to help unemployed people join the labor market and to start working process. The thesis specifies different tools and activities of employment and labor market policies, which are designed to mitigate and/or prevent adverse impact of unemployment on person's life .

Core: Unemployment has become phenomenon, that influence development after year 1989 in Slovakia, when the period of main changes in all spheres of country politics and life started. In previous social structure labour market had been deformed by centrally planned economy. Term „unemployment“ did not exist as person without work was considered in society as „sponger“. Each citizen had the right to work, but also to be employed was a duty. After

establishment of first steps towards free market economy, unemployment started to be an important problem.

Another aim of the thesis: is to enclose difficult situations in families, which come from instability of economy. In the research we would like to point out adverse situation of families as a result of low earnings and high unemployment.

Research work and studies show that the development of mass unemployment not only causes serious economic problems for the countries and individuals, but people affected by unemployment have also social, psychological and psychiatric problems. Moreover, physical health of unemployed people may be impaired and the increasing unemployment increases the risk of some of the adverse socio-pathological phenomena, such as alcohol and drug abuse, crime, divorce, domestic violence.

The unemployment represents for each individual person different life experience and absence of labour brings for each unemployed various individual consequences, that could be divided to: economical (financial, decline in standard of living), mental (lost of self-confidence, self-respect), medical (somatic and psychical problems) and social (lost of social status, problems in family).

Conclusion: The unemployment is accompanying effect of each free market economy. On searching for reasons of unemployment and solution possibilities focuses government economy politics in many countries around the world. In Slovakia, likewise, each government declared finding possibilities to solve problem of unemployment as one of its principal aims. Unemployment is considered to be a world global problem on the other hand it is internal problem of each country. Institute for unemployment supports personal participation of people in economy development as defined in Strategic plans for Europe 2020. In conditions as are in Slovakia, this goal could be reach by inclusive employment.

Keywords: unemployment, social consequences of unemployment, psychological consequences of unemployment, mental health and unemployment.

Literatúra / References:

- [1] BALOGOVÁ, B., a kol. 2003. Vybrané kapitoly zo sociálnej patológie. Prešov: Pravoslávna bohoslovecká fakulta PU v Prešove, 2003. ISBN 80-8068-183-X.
- [2] BUCHTOVÁ, B., et al. 2013. Nezaměstnanost 2. přepracované a aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2013. ISBN 978-80-247-4282-3.

**Vědecký časopis
ZDRAVOTNICTVÍ A SOCIÁLNÍ PRÁCE
ročník 10, 2015, Supplementum**

- [3] HETTESŠ, M., 2013. Zamestnanosť a sociálna práca. Bratislava. Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o., Bratislava, 2013. ISBN 978-80-8132-089-7.
- [4] EURÓPA 2020. Stratégia na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu. 2010. Brusel. Dostupné na internete:
http://employment.gov.sk/kom_2010_2020.pdf.
- [5] Sociálna poisťovňa. Dostupné na internete: <http://socpoist.sk>
- [6] Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny. Dostupné na internete: <http://upsvar.sk>

Kontaktná adresa / Contact address:

JUDr. Anna Burdová,
Zombova 23,
040 23 Košice
E-mail: eny.burdova@gmail.com

DOPADY NÍZKEJ FINANČNEJ GRAMOTNOSTI NA KVALITU ŽIVOTA ĽUDÍ SO ZDRAVOTNÝM POSTIHNUTÍM

Cintulová Lucia Ludvigh, Radi František, Bundzelová Katarína

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o., Bratislava

Abstrakt

Úvod: Príspevok ponúka analýzu úrovne finančnej gramotnosti a dopady nízkeho finančného vedomia na základe výsledkov cyklického finančného vzdelávania ľudí so zdravotným postihnutím, ktorí predstavujú rizikovú skupinu. Popisujeme zložky finančnej gramotnosti, faktory ovplyvňujúce finančnú gramotnosť, výhody zvyšovania úrovne finančnej gramotnosti a možnosti vzdelávania v rámci Školy rodinných financií, poukazujeme na negatívne dopady finančnej negramotnosti a jej dopady na kvalitu života zdravotne znevýhodnených.

Metodika a materiál: Materiálom na spracovanie úrovne finančnej gramotnosti ľudí so zdravotným postihnutím slúžili podklady a výsledky zozbierané z cyklického finančného vzdelávania v rámci projektu Školy rodinných financií, ktoré prebiehalo v mesiacoch január – október 2015 za účasti telesne postihnutých, u ktorých sa identifikovala potreba zvyšovania finančnej gramotnosti. Metodikou získavania dát bolo pozorovanie v rámci pravidelných workshopov, reakcie a zážitky identifikované v rámci finančného vzdelávania, riadený rozhovor doplnený dotazníkom o dopadoch a kvalite Školy rodinných financií. Výberový súbor tvorili telesne postihnutí vo veku od 25 do 45-50 rokov integrovaní do pracovného prostredia v chránenej dielni.

Výsledky: Finančne gramotný človek by si mal byť schopný vytvoriť aj jednoduchý finančný plán. „Dobrá jednoduchý finančný plán je ako cestovná mapa, ktorý vám ukazuje kde ste a kam sa chcete dostať“ [1]. Ukázalo sa, že viac ako polovici telesne postihnutým táto zručnosť chýba. Nevytvárajú si finančné rezervy a nedokážu odhadnúť finančné riziko na trhu, sú príliš dôverčiví a preto sa stávajú ľahkými obeťami finančných inštitúcií, zadlžujú sa a žijú na hranici primeranej životnej úrovne. 67% z účastníkov si nevedie finančné plánovanie ako proces plánovania správnej kombinácie všetkých príjmov a výdavkov v rodinetať, aby všetky voľné prostriedky boli použité optimálnym spôsobom pre zaistenie cieľov v prítomnosti aj budúcnosti, a to s ohľadom na možné riziká [2, 3]. Nízka finančná gramotnosť bola identifikovaná u 28,5% telesne postihnutých na základe vedomostí a zručností pohybovať sa vo svete financií, poznania toku peňazí a finančného hospodárenia.

Záver: Cieľom projektu bolo zvýšiť finančnú gramotnosť hendikepovaných, eliminovať ich ekonomické zneužívanie a posilniť vhodné ekonomické správanie pri zabezpečovaní vlastných potrieb, zodpovedného spotrebiteľského správania a správneho rozhodovania na finančnom trhu. Zámerom bolo rozvinúť zručnosti a vedomosti v oblasti peňažnej gramotnosti – orientácia v hotovostnom a spotrebiteľskom svete; rozpočtovej gramotnosti – vedenie rodinného rozpočtu; cenovú gramotnosť v bankovom svete.

Klíčové slová: Finančná gramotnosť, Finančné vzdelávanie zdravotne postihnutých, Škola rodinných financií.

THE IMPACT OF LOW FINANCIAL LITERACY ON QUALITY OF LIFE OF DISABLED PEOPLE

Cintulová Lucia Ludvigh, Radi František, Bundzelová Katarína

St. Elizabeth University College of Health and Social Work, Bratislava, Slovakia

Abstract

Introduction: The paper includes analysis of the level of financial literacy and the impacts of low financial knowledge to the results of the cyclical financial education of people with disabilities who represent a risk group. It describes the components of financial literacy, factors affecting financial literacy, the benefits of increasing the level of financial literacy and learning opportunities in schools of family finances. We point to the negative effects of the financial illiteracy and its impact on quality of life of disabled people.

Methods and material: The processing level of financial literacy of people with disabilities was based on the materials and the results collected from a cyclical financial education within the school of the family finances project, which took place in the months of January to October 2015 within the participation of disabled people who have been identified the need to increase financial literacy. Methodology for collecting data were seen in the framework of regular workshops, reactions and experiences identified within financial education, managed by questionnaire interview about the impact of the school of family finances. The sample consisted of the disabled aged 25 to 45-50 years integrated into the working environment in a sheltered workshop.

Results: Financially literate person should be able to create a simple financial plan. "A good and simple financial plan is like a roadmap that shows you where you are and where you want to get" [1]. It has been shown that more than half of the physically disabled is lacking of this skill. They do not have financial reserves and cannot estimate the financial risk in the market, they are too trusting and thus become easy victims of financial institutions, They used to borrow money without thinking and live on the adequate standard of living. 67% of participants do not keep financial planning as a process of planning the right mix of all revenue and expenditure in the family so that all available funds have been used in an optimal manner to ensure the goals of the present and the future, in view of the possible risks [2,3]. Low financial literacy has been identified in 28.5% of disabled people on the basis of knowledge and skills to behave in the world of finance, knowledge, cash flow and financial management.

Conclusion: The project was aimed at increasing financial literacy of people with disabilities, to eliminate the economic exploitation and strengthen appropriate economic behavior to

satisfy their needs, responsible consumer behavior and proper decision-making in the financial market. The main aim was to develop skills and knowledge in the field of monetary literacy - orientation in Cash and consumer world; budget literacy – running the family budget; pricing literacy in the banking world and increasing educational level in general.

Keywords: Financial literacy, financial education of the disabled people, School of the family finances.

Reference:

- [1] OLEN, Helaine. The Quest to Improve America's Financial Literacy Is Both a Failure and a Sham. In: Pacific Standard [online]. 7.1.2014 [cit. 2015-04-09]. Dostupné: <http://www.psmag.com/business-economics/quest-improve-americas-financial-literacy-failure-sham-72309>
- [2] KOVALČÍKOVÁ, Z. a kol. 2011. Základy finančnej gramotnosti. In [online]. 9.9.2014 [cit. 2015-09-29]. Dostupné na: http://www.mpc-edu.sk/library/files/z_klady_finan_nej_gramotnosti.pdf
- [3] KRPÁLEK, P. 2010. Základy ekonomie pro sociální pracovníky. Vysoká škola zdravotnictva a sociálnej práce sv. Alžbety, Bratislava a Evropské vzdělávací centrum, s.r.o., Praha. 111 s. ISBN 978-80-87386-06-4.

Kontaktná adresa / Contact address:

Mgr. Lucia Ludvigová, PhD.
Vysoká škola ZaSP sv. Alžbety, n.o., v Bratislave
Inštitút zdravotníctva a sociálnej práce sv. Ladislava
Slovenská ul. 11
940 52 Nové Zámky

900 68 Plavecký Štvrtok, č.d. 572
E-mail: luciacin83@gmail.com

REŠPEKTOVANIE ĽUDSKEJ DÔSTOJNOSTI A VYBRANÉ
ETICKÉ PRINCÍPY V SOCIÁLNYCH SLUŽBÁCH

Dávideková Mária

*Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, Fakulta sociálnych vied,
Bučianska 4/A, Trnava*

Abstrakt

Úvod: Chrániť a rešpektovať základné ľudské práva, obzvlášť ľudskú dôstojnosť, patria k základným etickým povinnosťami sociálnych, ale aj ďalších pracovníkov v oblasti sociálnych služieb a sociálnej práce.

Princípy dodržiavania ľudských práv a rešpektovanie dôstojnosti každej osoby bez rozdielu, patria medzi základné požiadavky v sociálnej práci ale aj v samotnej oblasti sociálnych služieb. Takmer všetky etické kódexy sociálnej práce túto skutočnosť explicitne reflektujú. Zachovávanie ľudskej dôstojnosti, dodržiavanie etických princípov, zásad a správania je veľmi dôležité v pomáhajúcej profesii sociálneho pracovníka. Špecifikom všetkých pomáhajúcich profesií je skutočnosť, že klient je „v závislej pozícii“ od pomáhajúceho pracovníka. Každý kto prijme normy, princípy i hodnoty sociálnej práce, ktoré tvoria základnú časť tohto povolania, musí jednať v zhode s nimi nielen vo svojom profesionálnom, ale aj v súkromnom živote.

Jadro: V našom príspevku sa zameriavame predovšetkým na rešpektovanie a zachovávanie ľudskej dôstojnosti a vybraných etických princípov, ale aj kľúčových hodnôt v profesii nielen sociálneho pracovníka, ale aj ostatných pracovníkov v oblasti sociálnych služieb. Ochrana ľudských práv a slobôd samotného prijímateľa sociálnej služby, je zakotvená v Ústave Slovenskej republiky, vo Všeobecnej deklarácii ľudských práv, v Dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd, v Európskej sociálnej charte, ale aj v Zákone č.448/2008 Z.z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní v znení neskorších predpisov. Poskytovatelia sociálnej služby „podriaďujú“ svoju činnosť etickým princípom a všeobecným princípom sociálnej služby. Rešpektujú právo prijímateľa na dôstojnosť, sebaurčenie, súkromie, ale aj bezpečie. Ľudské práva a slobody prijímateľov sú vždy prístupné a zverejnené v jednotlivých zariadeniach sociálnych služieb.

Sociálne služby v súčasnosti na Slovensku predstavujú veľmi širokú oblasť pomoci klientom v rôznych nepriaznivých sociálnych situáciách. Sú ústredným pojmom sociálnej politiky a sociálnej práce na Slovensku (Levická, 2004).

Sociálne služby a ich kodifikovaná komplexná úprava tvoria súčasť systému sociálnej pomoci a patria medzi základné piliere systémov sociálnej ochrany.

Záver: Sociálne služby ako verejné služby slúžia každému občanovi, ktorý sa z akéhokoľvek dôvodu ocitá v nepriaznivej sociálnej situácii. Záujem a dopyt po sociálnych službách na našom území v posledných rokoch rapídne stúpa, čo súvisí aj s celkovým demografickým vývojom obyvateľstva. Problematika súčasných sociálnych služieb je v centre pozornosti nielen odborníkov a poskytovateľov služieb, ale tiež aj samotných prijímateľov, pre ktorých sú sociálne služby určené.

Preto aj rešpektovanie ľudskej dôstojnosti, etických hodnôt, princípov sa v praxi považujú za základný predpoklad úspešnosti každého pracovníka v sociálnej oblasti pri výkone svojho povolania. V našom príspevku sme sa snažili poukázať na dôležitosť rešpektovania a zachovávanía ľudskej dôstojnosti, ako aj na niektoré vybrané etické princípy, hodnoty a ich opodstatnenosť a dôležitosť v rešpektovaní hlavne pri komunikácii s našimi sociálnymi klientmi.

Kľúčové slová: Dôstojnosť. Etické hodnoty. Klient. Sociálne služby. Etické princípy.

RESPECTING HUMAN DIGNITY AND SELECTED ETHICAL PRINCIPLES IN SOCIAL SERVICES

Dávideková Mária

*University of Ss. Cyril and Methodius in Trnava, Faculty of Social Sciences,
Bučianska 4/A, Trnava, Slovak republic*

Abstract

Introduction: Protection and respect of basic human rights, especially the human dignity, become the essential ethical duties of social, as well as the other workers in the area of social services and work.

Principles of human rights and respecting dignity of each person without differentiation are fundamental requirements in the area social work but also in social services. This fact is being

explicitly reflected by almost all social work codes of ethics. Respect for human dignity, respect for ethical principles, respect for policies and behaviour are very important in assisting profession of a social worker. The specificity of all helping professions is the fact that the client is "in a dependent position" with a helping worker. Every person, who adopts standards, principles and values of social work, which belong to the essential part of the profession, must act in accordance with them not only in their professional but also in their private life.

Core: Our paper primarily focuses on respecting and observing the human dignity and certain ethical principles, as well as the key values not only in the the profession social workers but also of the other workers in social services. Protection of human rights and freedom by the real recipient of social services is grounded in the Constitution of the Slovak Republic, in the Universal Declaration of Human Rights, the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, the European Social Charter, but also within the Act No.448 / 2008 Coll on Social services and amendments of the Act No. 455/1991 Coll. on Small Businesses, and further amendments. The social services providers "comply" their activities with ethics and general principles of social services, respect the recipient's right of dignity, self-determination, privacy, but also safety. The Human rights and freedom of recipients are always available and published at individual social service facilities.

Social services in Slovakia recently represent a very wide range of help to clients in unfavourable social situations. They become crucial concept of social policy and social work in Slovakia (Levická, 2004).

Social services and their codified form and comprehensive revision create a part of the social assistance system and become fundamental pillars of social protection systems.

Conclusion: Social services, as public services, serve to every citizen, who for whatever reason finds himself in an unfavourable social situation. In recent years, interest and demand of social services in our country rapidly increases, which is interconnected with complex demographic changes. The current issue of social services is not only in the attention of experts and service providers, but also of the beneficiaries, whom the social services are intended.

Therefore, the respect for human dignity, ethical values and principles in practice are accepted as the vital assumption for success of every employee working in the social sphere. Our paper tried to point out the importance of respecting and observing the human dignity, as well as some selected ethical principles, values, and their merits and importance, mainly during their communication with our social clients.

Keywords: Dignity. Ethical values. Client. Social services. Ethical principles.

References

1. MÁTEL, A.: 2010. *Etika sociálnej práce*. Bratislava: VŠ ZaSP sv. Alžbety, 2010. 183s. ISBN 978-80-89271-85-6
2. MRÁZ, M.: 2001. *Etika*. Trnava: Trnavská univerzita, 2001. 139 s. ISBN: 80-88774-66-7
3. STRIÉŽENEC, Š.: 2001. *Úvod do štúdia sociálnej práce*. Trnava: Tripsof, 2001.197s. ISBN 80-968294-6-7
4. PALÚŠ, I.: *Štátne právo porovnávacie*. Košice, 2002. ISBN 80-7097-483-4
5. SLOVÁK, P, et. al.: 2006. *Metódy sociálnej práce I*. Bratislava: VŠ ZaSP, sv. Alžbety, 2006. ISBN 80-969449-0-8
6. VANSÁČ, P.: 2011. *Vybrané kapitoly z etiky*. Prešov: Ústav sociálnych vied a zdravotníctva bl. P. P. Gojdiča, 2011.128s. s.87. ISBN 978-80-8132-030-9.

Kontaktná adresa / Contact address:

Doc. PhDr. Mária Dávideková, PhD.
University of Ss. Cyril and Methodius in Trnava
Faculty of Social Sciences
Bučianska 4/A
917 01 Trnava
Slovak republic
e-mail: maria.davidekova@gmail.com

PREVENCIA PÁDOV U SENIOROV V DOMÁCOM PROSTREDÍ

Dimunová, L., Mechírová, V.

*Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach,
Lekárska fakulta, Ústav ošetrovateľstva*

Abstrakt

Úvod: Starnutie populácie predstavuje pre ľudstvo nový fenomén, ktorý je spojený s množstvom sociálnych, psychologických a ekonomických následkov, ktoré významne ovplyvňujú kvalitu života jednotlivcov. Starostlivosť poskytovaná seniorom sa zameriava na zdravotnú a sociálnu oblasť.

Jadro: V dôsledku akútnych a chronických ochorení je u seniorov žijúcich v domácom prostredí zaznamenané vysoké riziko pádov. Cieľom príspevku je poukázať na možnosti účinnej prevencie v podobe implementácie medzinárodných odporúčaní, posudzovacích hodnotiacich škál. Samostatne sa venujeme využívaniu nových signalizačných a elektronických zariadení v domácom prostredí.

Záver: Dostupnosť účinných nástrojov zameraných na prevenciu pádov u seniorov v domácom prostredí zabezpečí zlepšenie kvality života a potencionálne zníži náklady na zdravotnú starostlivosť.

Kľúčové slová: seniори, domáca starostlivosť, pády, prevencia.

PREVENTION OF FALLS IN SENIORS IN HOME ENVIRONMENT

Dimunová, L., Mechírová, V.

*University of Pavol Joseph Shafarik in Kosice
Faculty of medicine, Institute of nursing*

Abstract

Introduction: Population aging represents for humanity a new phenomenon which is associated with a number of social, psychological and economic effects that significantly affect the quality of life of individuals. Care provided to seniors focuses on the medical and social fields.

Core of work: As a result of acute and chronic diseases of seniors living at home record the highest risk of falls. The aim of this paper is to point out the possibilities of effective prevention in the form of implementation of international recommendations with assessment and evaluation scales. Individually we have been focused on the use of new signaling and electronic equipment at home.

Conclusion: Availability of effective tools for the prevention of falls among seniors at home will ensure better quality of life and potentially reduce the cost of healthcare.

Keywords: seniors, homecare, falls, prevention.

Literatúra / References:

- [1] KOŽUCHOVÁ, M. a kol. 2014. *Domáca ošetrovateľská starostlivosť*. Martin: Osveta, 2014. s. 245. ISBN 978-80-8063-414-8.
- [2] NICE. National Institute for Health and Care Excellence. 2013. *Falls. Assessment and prevention of falls in older people*. NICE clinical guidelines 161. [online]. 2013. 315 p. [cit. 2015-08-18]. Dostupné na internete: <http://guidance.nice.org.uk/CG161>.
- [3] RAKOVÁ, J., KAČMÁROVÁ, L. 2014. Analýza vybraných ukazovateľov v kontexte zdravotnej a sociálnej starostlivosti o seniorov. In Szyska, M. a kol. (eds.) *Instytucjonalne i nieinstytucjonalne formy wsparcia osób starszych*. 2014. s. 239-251. ISBN 978-8361307-19-8.

Kotaktná adresa / Kontakt address:

doc. PhDr. Lucia Dimunová, PhD.

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika

Lekárska fakulta

Ústav ošetrovateľstva

Trieda SNP č.1,

040 22 Košice

e-mail: lucia.dimunova@upjs.sk

**DŮCHODCOVIA – SPOLOČNOST OHROZENÁ SOCIÁLNOU
MARGINALIZÁCIU?**

Malgorzata Duda

*Fakulta sociálních věd, Katedra etiky a sociální práce,
Pápežská univerzita Jána Pavla II. v Krakove; Polsko*

Abstrakt

Úvod – Rozsah rozvrstvenia súčasného poľského spoločenstva sa stále nielen rozširuje ale aj prehĺbuje. Okrem veľkého počtu osôb, ktoré hodnotia svoju majetkovú situáciu ako dobrú alebo postačujúcu sú aj takí, ktorých môžeme z objektívnych a aj subjektívnych dôvodov zaradiť do skupiny osôb ohrozených chudobou a núdzou a tým aj marginalizáciou. Na pozadí uvedeného sa v tomto článku predstaví situácia dôchodcov.

Obsah – otáznik na konci názvu tohto článku poukazuje, že odpoveď na otázku o situáciu dôchodcov v Poľsku nie je jednoznačná. Na jednej strane stretávame veľa starších ľudí, ktorí majú problém uspokojiť základné existenciálne, zdravotné potreby, už ani nehovoriac o kultúrnych potrebách. Na druhej strane, najmä v rodinách, ktoré žijú na dedine, dôchodcovia môžu vyživiť nielen seba, ale aj celé svoje rodiny. Tak aká je pravda o poľských invalidných a starobných dôchodcoch? Prehĺbujúce sa sociálne rozvrstvenie sa odzrkadľuje aj v samotnej spoločnosti seniorov. Predstavenie populácie starobných dôchodcov z pohľadu vnútorných rozdielov medzi rôznymi vrstvami sa javí ako základný problém pri hľadaní odpovede na otázku o reálne faktory ohrozenia sociálnou marginalizáciou.

Záver – v príspevku je prezentovaná situácia dôchodcov z pohľadu predlžujúcej sa doby života, rastúcej populácie starších osôb pri súčasnom sťahovaní sa mladých do iných krajín, rastúcej nezamestnanosti tých, ktorí vstupujú na pracovný trh, a perspektívy predlžovania dôchodkového veku. Je to hlas v diskusii o budúcich opatreniach sociálnej politiky štátu pri zohľadnení existujúcich materiálov a analýz a aj niektorých prognóz analytických ústavov.

Kľúčové slová: dôchodcovia, chudoba a núdza, staroba, nezamestnanosť, sociálna marginalizácia.

RETIREEES AND PENSIONERS - THE COMMUNITY
THREATENED OF SOCIAL EXCLUSION?

Malgorzata Duda

*Faculty of social sciences, Dept. of ethics and social work,
Pope John Paul II University in Cracow; Poland*

Abstract

Introduction: Stratification size of contemporary Polish society is constantly growing, but also deepens. Apart from the multitude of persons assessing their financial status as good or satisfactory, there are those, where both the objective and subjective conditions rank them in the group of people threatened of poverty and paucity, and thus among people threatened of marginalization. In this context, this article would like to bring the situation of the retirees and pensioners.

The content of the article: Placing a question mark in the title of the article suggests that the answer to the question about the situation of pensioners in Poland is not clear. On the one hand, we encounter multitudes of elderly people who find it difficult to secure the basic existential needs, as also health needs, not to mention about cultural activities. On the other hand, especially in families living in rural areas, retirees and pensioners maintain not only themselves, but also their entire families. So what is the truth about Polish retirees and pensioners? Progressive social stratification is reflected also in the same community of seniors. A look at the population of retirees in the context of their internal diversity seems to be essential in searching for answers to the question about the real risk indicators of the social exclusion.

Conclusion: The article leans on the problems of retirees and pensioners in the context of lengthening lifetime, increasing of elderly population, while simultaneous outflow of young people, deepening unemployment of people entering the labor market and simultaneous forecasts of lengthening the retirement age. It is a voice in the discussion on the future activities of state social policy, with reference to existing materials, analyzes and some forecasts conducted by analysis laboratories.

Keywords: retirees and pensioners, poverty and paucity, old age, unemployment, social exclusion.

Literatúra / References:

- [1] RZĄDOWA RADA LUDNOŚCIOWA. 2011. Sytuacja demograficzna Polski. Raport 2010-2011. Warszawa: RRL, s. 32, ISBN 83-7027-475-7.
- [2] KALINOWSKI S. 2014. Ubóstwo emerytów w Polsce. „Ekonomia XXI wieku”, s. 33 - 34, s. 35 - 38, ISSN 2353-8929.
- [3] ACEWICZ M. 2014. Promocja społecznego uczenia się zjawiska starości. W: Economics and Management nr 14, s. 185-195. ISSN 2080-9646.

Kontaktná adresa / Contact to the author:

Dr hab. Małgorzata Duda, prof. Univ. Pope John Paul II
Prodziekan Wydziału Nauk Społecznych UPJPII
ul. Kanonicza 9,
31-002 Kraków
Polska
e-mail: malgorzata.duda@upjp2.edu.pl

ENDOPARAZITÓZY CÍRKULUJÚCE V RÓMSKEJ POPULÁCIÍ DETÍ
VO VYBRANÝCH OBLASTIACH SLOVENSKA

¹ Dudlová, A., ^{1,2} Juriš, P., ³ Bydžovský, J.

¹ UPJŠ, Lekárska fakulta, Šrobárova 2, 041 80 Košice

² Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety,
Námestie I. Mája, 810 00 Bratislava, SR

³ Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety,
Ústav. Sv. J.N. Neumanna, Jiráskovy sady 240, 26101 Příbram, ČR

Abstrakt

Úvod: Endoparazitózy predstavujú v súčasnosti najčastejšie sociálne ochorenia rómskej národnostnej menšiny, v ktorej sa najmä v dôsledku zlých sociálnych a životných podmienok zvyšuje riziko ich vzniku a šírenia sa v populácii. Neštandardné životné podmienky v osadách a v lokalitách s vysokou koncentráciou rómskeho obyvateľstva, ako aj nízke zdravotné uvedomenie, majú vplyv na častý výskyt infekčných ochorení. V našej štúdii sme zisťovali výskyt endoparazitóz v detskej rómskej populácii žijúcej v podmienkach s nižším hygienickým štandardom vo vybraných lokalitách východného Slovenska.

Metodika a materiál: Celkovo bolo vyšetrených 480 vzoriek stolice rómskych detí, v ktorých sa sledoval výskyt vývinových štádií endoparazitov. Na vyšetrenie vzoriek sme použili koproovoskopickú koncentračnú metódu.

Výsledky: Vo vzorkách stolice boli najčastejšie zistené protozoá *Cryptosporidium* sp., *Microsporidium* sp., cysty *Giardia* sp. a vajíčka helmintov *Ascaris lumbricoides*, *Trichuris* sp., *Hymenolepis* sp., *Taenia* sp..

Záver: Z výsledkov vyplýva, že výskyt endoparazitárnych ochorení na Slovensku je vysoko aktuálny, pôvodcovia ochorení stále pretrvávajú a cirkulujú v environmente rómskych osád a rómska detská populácia predstavuje významne rizikovú skupinu v prenose a šírení endoparazitóz.

Kľúčové slová: endoparazitózy, rómska detská populácia, životné podmienky.

ENDOPARASITES CIRCULATING IN THE CHILD'S ROMA POPULATION
IN SELECTED AREAS OF SLOVAKIA

¹ Dudlová, A., ^{1,2} Juriš, P., ³ Bydžovský, J.

¹ UPJŠ, Lekárska fakulta, Šrobárova 2, 041 80 Košice

² Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety,
Námestie 1. mája, 810 00 Bratislava

³ Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety,
Ústav sv. Jana Nepomuka Neumanna, Jiráskovy sady 240, 261 01 Příbram, ČR

Abstract

Introduction: Endoparasites are the most frequently social disease of the Roma minority, in which mainly due to poor social and living conditions increases the risk of occurrence and spread in the population. Substandard living conditions in villages and areas with a high concentration of Roma population, and low health awareness, contribute to a frequent occurrence of infectious diseases. In our study we investigated the incidence of endoparasites in a child's Roma population living in conditions with low hygienic standards in selected locations in eastern Slovakia.

Methodology and material: In total, 480 faecal samples of Roma children were examined, in which was studied the occurrence of developmental stages of endoparasites. On examination of the samples we used ovoscopic concentration method.

Results: In the stool specimens were most frequently detected protozoa *Cryptosporidium* sp., *Microsporidium* sp., cysts of *Giardia* sp. and helminth eggs of *Ascaris lumbricoides*, *Trichuris* sp., *Hymenolepis* sp., *Taenia* sp..

Conclusion: The results indicate that the incidence of endoparasites in Slovakia is a high actual, agents of diseases still persists and circulate in environmental of Roma settlements and the Roma pediatric population poses a significant risk group in the transmission and dissemination of endoparasites.

Keywords: endoparasites, child's Roma population, living conditions.

Literatúra / References:

- [1] JURIŠ, P., PAPAJOVÁ, I. Soil contaminated with parasitic germs as a source of parasitic zoonoses in the localities with low hygienic standard – Roma settlements. In *Cinical Social Work Journal*, No 2, Vol 3, 2012.
- [2] SOLOVIČ, I., JURIŠ, P., LAUKOVÁ, P. 2011. Tuberkulóza a parazitózy u marginalizovanej rómskej populácie na Slovensku. In *Verejné zdravotníctvo*, ročník VIII., č. 2, 2011. [online]. ISSN 1337-1789. Dostupné na internete:
<http://www.verejnezdravotnictvo.sk>
- [3] PETROVÁ, G, RUDOHRADSKÁ, P., LAUKOVÁ, P., SOLOVIČ, I., JURIŠ, P., KALANIN, P. Vplyv životných podmienok na epidemiológiu vybraných infekčných ochorení rómskej populácie na východnom Slovensku. In: *Životné podmienky a zdravie. Zborník vedeckých prác*, Bratislava 2012, ISBN 978-80-7159-211-2

Kontaktná adresa / Contact address:

e-mail: adka22@gmail.com

e-mail: juris.peter@post.sk

**DEFEKTY V OBLASTI TVÁRE PO LIEČBE NÁDOROVÉHO OCHORENIA
OKA – MOŽNOSTI EPITETICKÉHO RIEŠENIA**

Furdová A.¹, Justusová P.¹, Horkovičová K.¹, Šramka M.²

¹ *Klinika oftalmológie Lekárskej fakulty Univerzity Komenského
a Univerzitná nemocnica, Nemocnica Ružinov, Bratislava*

² *Onkologický ústav sv. Alžbety a Vysoká škola zdravotníctva
a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o., Bratislava*

Abstrakt

Úvod: Liečba nádorov v oblasti oka je nesmierne náročná, zložitá. Chirurgická liečba v pokročilých štádiách, keď nádor prerastá do okolia, vedie k rozsiahlejším radikálnym operáciám v oblasti tváre. Rozsah a charakter operačných výkonov závisí od charakteru nádorového procesu. V pokročilých štádiách sú často indikované aj mutilujúce postupy (exenterácia očnice).

Exenterácia očnice, v súvislosti s rozvojom malígneho melanomu uvey, je veľmi zriedkavá, žiaľ, aj v súčasnosti sa ešte stretávame s prípadmi, kedy je nutné pristúpiť k tomuto mutilujúcemu výkonu.

Materiál a metodika – kazuistika: Kazuistika – priebeh ochorenia u 65 ročnej pacientky, odoslanej na Klinikum oftalmológie LFUK a UNB v r. 2008, o 3 roky neskôr od r. 2011 liečená pre sekundárny glaukóm, v r. 2012 operácia v Onkologickom Ústave sv. Alžbety v Bratislave – Nefrectomia transperitonealis l.dx., excisio hepatis. Histologickým vyšetrením okrem primárneho papilárneho renálneho karcinómu – mucinóznym tubulárnym pT1 Nx Mx typ, zistená aj metastáza malígneho melanómu do pečene a pravej obličky z neznámeho ložiska. Pátranie po origu melanómu.

Pacientka následne prijatá na enukleáciu, zistené prerastanie nádoru retrobulbárne. Indikovaná exenterácia očnice v štádiu malígneho melanómu. Po prehojení dutiny zhotovená individuálna epitéza. Pri poslednej kontrole v 2015 pacientka bez recidívy v oblasti očnice, po absolvovaní niekoľkých cyklov paliatívnej chemoterapie.

Záver: Malígne nádory v pokročilom štádiu treba riešiť radikálne – chirurgicky, pričom vzniká veľký defekt v oblasti očnice a tejto časti tváre. Pacienti v aktívnom veku po operáciách, s následným defektom tváre po zákrokoch, sú znevýhodňovaní pri zaradení do pracovného procesu, čo vedie k vážnym sociálno-ekonomickým problémom. Pacientom po

stabilizovaní celkového stavu a prehojení defektu je individuálne zhotovená epitéza, ktorá obsahuje náhradu očnej gule aj okolitých mäkkých tkanív, čo im umožní aktívny život a plnohodnotné uplatnenie v súkromnom, ale aj pracovnom živote.

Kľúčové slová: malígný melanóm očnice, exenterácia očnice, epitéza očnice.

DEFECTS OF THE FACE AFTER SURGERY FOR OPHTHALMIC TUMORS – PROSTHESIS COVERING POSSIBILITIES

Furdová A.¹, Justusová P.¹, Horkovičová K.¹, Šramka M.²

¹ *Klinika oftalmológie Lekárskej fakulty Univerzity Komenského
a Univerzitná nemocnica, Nemocnica Ružinov, Bratislava*

² *Onkologický ústav sv. Alžbety a Vysoká škola zdravotníctva
a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o., Bratislava*

Abstract

Aim: Diagnosis and treatment of tumors of the eye is extremely difficult; surgical treatment in advanced stages, when the tumor grows in the orbit, leads to extensive radical surgery of the face. The extent and nature of surgical procedures depends on the nature of the tumor process, in advanced stages is indicated mutilating surgery - exenteration of the orbit.

Exenteration of the orbit due to the extrascleral extension of malignant melanoma of the uvea is very rare, unfortunately, even today in certain cases it is necessary to make such a mutilating surgery.

Case report: Female patient 65 year old, treated at Dept. Of Ophthalmology, Comenius Univ. in Bratislava since 2008, in 2011 she was treated for secondary glaucoma, in 2012 she underwent surgery at St. Elisabeth Cancer Institute in Bratislava - Nephrectomy transperitoneally l.dx., excision hepatitis. Histological examination in addition to the primary papillary renal carcinoma - mucinous tubular T1 Nx Mx type, found the metastasis of malignant melanoma to the liver and right kidney.

She underwent the diagnostic procedure to find the origo of the melanoma. The patient was subsequently admitted to our clinic with blind painful eye for enucleation. During the surgery the was found retrobulbar tumor ingrowth. Histopathological findings confirmed malignant melanoma. Indicated was exenteration of the orbit due to malignant melanoma T4 N0 M2

stage in June 2012. She is without local methastasis in 2015. After healing of the cavity she was recommended to design an individual prosthesis.

Conclusion: The treatment of malignant tumors of the orbit and the eye is difficult, in most cases surgical treatment is indicated, with the additional radiation therapy and chemotherapy. Malignant tumors at an advanced stage should to be solved radically. Exenteration of the orbit leads to produce a large defect in the orbit and this part of the face. Patients in the active age after surgery followed by facial defects after such procedures have disadvantage in work and thie defect leads to serious socio-economic challenges. Patients with individually made prosthesis comprising a refund of the eyeball and the surrounding soft tissues allow active life and full application of the private as well as professional life.

Key words: malignant choroidal melanoma, exenteration of the orbit, prosthesis of the orbit.

Literatúra / References:

- [1] FURDOVÁ, A., CHYNORANSKÝ, M., KRAJČOVÁ, P.: Orbital melanoma. In: *Bratislava Medical Journal – Bratislavské lekárske listy*, 112 (8); 2011: 466-468.
- [2] FURDOVÁ, A., JURKOVIČOVÁ, L., KANÁVOR, Ľ., ŠRAMKA, M.: Malígný melanóm očnice a spoločenské dôsledky mutilujúcich operačných postupov. In: *Dopady hospodárskej krízy na kvalitu života, zdravia a sociálnu oblasť. II. časť. Etika, ošetrovatel'stvo, zdravotníctvo, vzdelávanie, varia*. Prešov, 2013: 264 – 267. ISBN 978-89464-22-7.
- [3] FURDOVÁ, A., OLÁH, Z.: Malígný melanóm v uveálnom trakte. Bratislava, Asklepios, 2002, 175 s.
- [4] FURDOVÁ, A., OLÁH, Z.: Nádory oka a okolitých štruktúr. Brno, CERM Akademické nakladatelství, 2010, 151 s.
- [5] KRÁSNÝ, J., NOVÁK, V., OTRADOVEC, J.: Orbitální protéza po exenteraci očnice se zachováním víček a spojivkového vaku. *Čes. a Slov. Oftal.*, 62, 2006: 94-99.

Kontakt / Contact:

Doc. MUDr. Mgr. Furdová Alena, PhD., MPH, MSc.
Klinika oftalmológie Lekárskej fakulty UK a Univerzitná nemocnica Ružinov
Ružinovská 6, 826 06 Bratislava
tel.: +421 2 48234 kl.607 e-mail: alikafurdova@gmail.com

NÁDORY KOŽE MIHALNÍC A VNÚTORNÉHO KÚTIKA
– ZDRAVOTNÝ AJ SOCIÁLNY PROBLÉM

Furdová A.¹, Justusová P.¹, Horkovičová K.¹, Šramka M.²

¹ *Klinika oftalmológie Lekárskej fakulty Univerzity Komenského
a Univerzitná nemocnica, Nemocnica Ružinov, Bratislava*

² *Onkologický ústav sv. Alžbety a Vysoká škola zdravotníctva
a sociálnej práce sv. Alžbety, Bratislava*

Abstrakt

Úvod: Nádory kože majú v európskej populácii stúpajúcu tendenciu. Najčastejšie sa vyskytujúci nemelanómový kožný rakovinový nádor v oblasti vnútorného kútika a mihalníc je bazocelulárny karcinóm (BCC). V Slovenskej republike (SR) sa v poslednom štatisticky spracovanom a publikovanom roku 2008 registrovalo 5173 nemelanómových nádorov kože (C44 podľa MKCH-10) u oboch pohlaví.

Materiál a metodika: Zhodnotenie počtu recidív v klinickom súbore pacientov operovaných na Klinike oftalmológie LF UK a UNB v Bratislave v období od 1.1.2008 do 31.12.2013.

Výsledky: Zaznamenali sme 219 bazocelulárnych karcinómov u 217 pacientov, ktorí boli liečení chirurgicky a bazalióm bol histopatologicky potvrdený. Podľa histologického nálezu, BCC boli rozdelené do skupín podľa štádia: G1 (n = 139), G 1-2 (n = 41), a G 2 (n = 39). Lokalizácia bola častejšia na ľavej strane (n = 112) oproti výskytu na pravej strane (n = 107). Prevládal výskyt vo vnútornom kútku - angulus internus (n = 65); vo vonkajšom kútku - angulus externus sme zaznamenali výrazne nižší výskyt (n = 5). Na dolnej mihalnici sme zaznamenali (palpebra inferior) výrazne vyšší výskyt (n = 127) ako na hornej mihalnici (palpebra superior) - (n = 24). Počas týchto 6 rokov sme zaznamenali 11 recidív (5,02 %). Exenterácia očnice bola indikovaná u pacientov po opakovanej chirurgickej liečbe a liečbe žiarením v 5 prípadoch (2,7 %).

Záver: Zistený výskyt recidív v súbore zodpovedá údajom v odbornej literatúre. Exenterácia očnice bola indikovaná v 5 prípadoch (2,7%), následne pacienti dostali epitézu, ktorá prekryla vážny kozmetický defekt v oblasti tváre a takto ich začlenila do spoločnosti.

Klíčové slová: bazocelulární karcinóm mihalnic, nemelanómová rakovina kože, nádory mihalnic, epitéza.

**SKIN CANCER OF THE EYELIDS AND INNER CORNER OF THE EYELIDS
– HEALTH AND SOCIAL PROBLEM**

Furdová A.,¹ Justusová P.,¹ Horkovičová K.,¹ Šramka M.²

*^{1.} Clinic of ophthalmology, Comenius university, Faculty of medicine
and University Hospital, Hospital Ružinov, Bratislava*

*^{2.} St. Elizabeth Cancer Institute and St. Elizabeth University
of Health and Social Work, Bratislava, Slovakia*

Summary

Aim: Non-melanoma skin cancer cases in the European population are increasing. Basal cell carcinoma (BCC) is the most common non-melanoma skin cancer of the eyelids and in the inner corner of the eyelid. Due to the latest statistics compiled and published in 2008 in the Slovak Republic (SR) there were registered 5,173 cases of non-melanoma skin cancer (C44 according to ICD-10).

Material and methods: Retrospectively analyzed data from the medical records of patients with newly detected basal cell carcinoma in period between Jan. 1 2008 to Dec. 31 2013 who underwent surgery and outpatient follow-up at the Department of Ophthalmology and the University Hospital in Bratislava.

Results: At the Department of Ophthalmology Faculty of Medicine and UNB, Ruzinov Hospital, in Bratislava, in the period 2008 - 2013 were treated 219 basal cell carcinomas in 217 patients and basal cell carcinoma was histologically confirmed. Basal cell carcinomas were divided into groups according to the stage: G1 (n = 139), G 1-2 (n = 41) and G 2 (n = 39). Localization was more frequent on left side (n = 112) compared to the right one (n = 107). We recorded significantly lower incidence (n = 5) in the area - angulus externus, prevalent occurrence was in the inner area - angulus internus (n = 65). The incidence in the lower eyelid (palpebra inferior) was recorded more frequently (n = 127) as in the upper eyelid (palpebra superior) - (n = 24). During these six years period we have seen 11 recurrences (5.02 %). Exenteration of the orbit was necessary in 5 cases (2.7 %).

Conclusion: Incidence of recurrence was recorded in 11 cases, accounting for 5.02 %, the occurrence of relapses corresponds to those in the literature.

Patients after exenteration of the orbit got an individual prosthesis to cover a large cosmetic defect of their face, which enables them to involve their community.

Keywords: eyelid basal cell carcinoma, non-melanoma skin cancer, tumors eyelashes, epithesis.

Literatúra / References:

- [1] FURDOVÁ, A.: Bazocelulárny karcinóm mihalníc. i-med.sk, 2012; „
- [2] FURDOVÁ, A., LUKAČKO, P., LEDERLEITNER, D.: HDR 192Ir brachyterapia v liečbe bazocelulárneho karcinómu dolnej mihalnice a vnútorného kútika oka – naše skúsenosti. *Čes. a Slov. Oftal.*, 2013; 69(2): 75-79.
- [3] FURDOVÁ, A., OLÁH, Z.: Nádory oka a okolitých štruktúr. Brno: CERM 2010; 151 s.
- [4] FURDOVÁ, A., STRMEŇ, P., OLÁH, Z.: Použitie TNM-klasifikácie v oftalmológii. *Choroby hlavy a krku, Head and Neck Diseases*. 2000; 2(9): 17-25.
- [5] FURDOVÁ, A., SVETLOŠÁKOVÁ, Z.: Bazaliómy v oblasti oka a mihalníc. *Dermatológia pre prax*, 2009; 3: 115-117.

Kontaktná adresa / Contact address:

Doc. MUDr. Mgr. Furdová Alena, PhD., MPH, MSc.

Klinika oftalmológie Lekárskej fakulty UK

a Univerzitná nemocnica Ružinov

Ružinovská 6

826 06 Bratislava

tel.: +421 2 48234 kl.607

e-mail: alikafurdova@gmail.com

VÝSKUM V OŠETROVATELSTVE

Grešš Halász, B., Wiczmándyová, D.

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o., Bratislava

Abstrakt

Úvod: Neoddeliteľnou súčasťou každej vedy je výskum. Rovnako to platí aj pre vedný odbor ošetrovateľstvo. Výskum je dôležitou súčasťou vývoja a napredovania odboru. Výskum v ošetrovateľstve ako predmet je vyučovaný na bakalárskom a magisterskom stupni vysokoškolského vzdelávania, v ktorého závere musia študenti preukázať vedomosti a samostatnosť v jeho realizácii.

Jadro: Predpokladom je, že nie všetky sestry sa stanú výskumníčkami, no v rámci ich pracovných aktivít sa môžu stať jeho súčasťou ako participanti, členovia výskumného tímu, alebo ako „konzumenti“ (3). Prax založená na dôkazoch (Evidence-Based Practice- EBP) tvorí základ pre ošetrovateľské vzdelávanie, teóriu a prax, pre tvorbu a/alebo potvrdenie teórií, kvalitu, dostupnosť, efektivitu a riešenie problémov v systéme poskytovaných ošetrovateľských služieb (1, 2). Práca opisuje minulosť, súčasnosť a predpokladané smerovanie ošetrovateľského výskumu a EBP vo svete, vysvetľuje jeho definície a nezastupiteľnú úlohu sestier v ich implementácii do praxe (3). Podstata implementácie výskumu a EBP v praxi tkvie v príprave a podpore sestier v tejto oblasti.

Záver: Ošetrovateľský výskum je neoddeliteľnou súčasťou ošetrovateľstva ako vedy. Pri uspokojovaní potrieb a želaní pacientov/klientov- konzumentov ošetrovateľskej starostlivosti je EBP a výskum každodennou súčasťou aktivít sestier. Je nutné ich takto vnímať, výskumu a EBP rozumieť, mať dostatok vedomostí, skúseností, ale aj mať inšpiráciu a podporu pri ich implementácii.

Kľúčové slová: Výskum v ošetrovateľstve. Prax založená na dôkazoch. Vzdelávanie.

RESEARCH IN NURSING

Grešš Halász, B., Wiczmándyová, D.

St. Elizabeth University College of Health and Social Work, Bratislava

Abstract:

Introduction: An integral part of any science is research. It applies to nursing, too. Research plays an important part of a progress in nursing science. Research in nursing as a subject is taught at undergraduate and graduate levels, at the completion which students must demonstrate knowledge and autonomy within its implementation.

Main body: Not all nurses become researchers, but in the course of their work activities they can become its part as participants, members of the research team or as "consumers"(3). Evidence-based practice (EBP) forms the basis for nursing education, theory and practice for creating and/or confirming theories, to advance quality, availability, efficiency and to solve problems in the provision of nursing services (1, 2). The aim of this article is to look into the the past and present and the direction of which nursing research and EBP generally tend to beam. The objective is to define and explain the irreplaceable role of nurses in the implementation of research results and EBP into practice (3). The base of the research and implementation of EBP into practice lies in the preparation of nurses and their support.

Conclusion: Nursing research is an integral part of nursing science. To meet the needs and wishes of patients/clients - consumers, EBP and research are the essential part of everyday nursing activities . It must be viewed in this way. It is important to understand research and EBP, to have sufficient knowledge, experience, but also have the inspiration and support for implementation.

Keywords: Research in Nursing. Evidence-based practice. Education.

Literatúra / References:

- [1] JAROŠOVÁ, D, ZELENÍKOVÁ, R. Ošetrovatelství založené na důkazech (Evidence Based Nursing). Praha: Grada Publishing, 2014. 136 s. ISBN 978- 80- 247- 5345- 4.
- [2] GERRISH, K., LACEY, A. The Research Process in Nursing. 6th ed. Chichester: Wiley- Blackwell, 2010. 548 p. ISBN 978- 1- 4051- 9048- 0.

**Vědecký časopis
ZDRAVOTNICTVÍ A SOCIÁLNÍ PRÁCE
ročník 10, 2015, Supplementum**

- [3] POLIT, D. F., BECK, Ch. T. Essentials of Nursing Research: Appraising Evidence for Nursing Practice. 8th ed. Philadelphia: Wolters Kluwer / Lippincott Williams & Wilkins, 2014. 493 p. ISBN 978- 1- 4511- 7679- 7.

Kontakt / Contact address:

PhDr. Beáta Grešš Halász

VŠ ZaSP sv. Alžbety, n.o., Bratislava

Ústav sociálnych vecí a zdravotníctva bl. P.P. Gojdiča

Jilemnického 1/A

080 01 Prešov

E- mail: beahalasz@yahoo.com

SLUCHOVO POSTIHNUTÍ PACIENTI V CHIRURGICKEJ PRAXI

Guba, D., Belovič, R., Sestrienková, J., Dujmovičová, A.

Ústav lekárskej kozmetiky, Oddelenie plastickej chirurgie, Bratislava

Abstrakt:

Úvod: Autori v rokoch 2008 – 2014 na Oddelení plastickej chirurgie analyzujú pacientov s rôznymi stupňami poruch sluchu.

Jadro: V úvode príspevku je rozdelenie pacientov podľa stupňa sluchového postihnutia, ich percentuálne zastúpenie z celkového počtu odoperovaných pacientov, ich delenia podľa veku, pohlavia, a operačných diagnóz. Analyzované sú spôsoby komunikácie jednak so samotnými pacientom, a tiež s rodinnými príslušníkmi resp. doprovodom, ich výhody i možné problémy. Špecifikom je problematika operačného a perioperačného obdobia, osobitne ak sa jedna o operácie v celkovej anestéze.

Samostatnou časťou je spolupráca s tlmočníkmi v posunkovej reči a podmienky, za ktorých má pacient na ich služby nárok.

Záver: Autori v závere sumarizujú svoje postupy v komunikácii so sluchovo postihnutými pacientami. Práca so sluchovo postihnutým pacientom ale i s jeho rodinnými príslušníkmi je osobitá, vyžaduje si nielen vysokú profesionálnu odbornosť ale navyše v prístupe k nim aj vysokú mieru pochopenia a empatie.

Kľúčové slová: sluchovo postihnutí pacienti, špecifika komunikácie, tlmočenie v posunkovej reči/jazyku.

PATIENTS WITH HEARING IMPAIRMENT IN SURGERY PRACTICE

Guba, D., Belovič, R., Sestrienková, J., Dujmovičová, A.

Institute of medicinal cosmetics, Department of plastic surgery, Bratislava

Abstract

Introduction: The authors in the years 2008 - 2014 at the Plastic Surgery Department analyse the patients with varying degrees of hearing loss.

Core: At the beginning of the presentations, authors divide the patients into the degrees of hearing impairment, their representation of the total number of operated patients, their

division according to age, sex and operational diagnoses. Analyzed ways to communicate with the patients themselves and also with family members, respectively accompaniment. The benefits to the potential problem. A specific issue is operational and perioperational period, especially if a surgery is in general anesthesia. A separate part of the cooperation with translators in sign language and the conditions under which the patient eligible for services.

Conclusion: The authors summarize their practices in communicating with hearing impaired patients. However, those with family members is distinctive, it requires not only high professional education and experience but also a high level of understanding and empathy.

Keywords: patients with hearing impairment, specifics of communication, sign language interpreting.

Literatúra / References:

- [1.] KELNAROVÁ, J., MATEJKOVÁ, E.: Psychologie a komunikace pro zdravotní asistenty. Praha: Grada Publishing, a.s., 2014
- [2.] BEŇO, P., CAPÍKOVÁ, S.: Teoretické, praktické a právne aspekty komunikácie s pacientmi a klientmi s postihnutím sluchu. Bratislava: Samosato, spol. s.r.o. 2013, 156s. ISBN 978-80-89464-21-0.
- [3.] BEŇO, P., TARCSIOVÁ, D., CAPÍKOVÁ, S.: Komunikácia so sluchovo postihnutými v zdravotníctve a sociálnej práci. Trnavská univerzita v Trnave. Typi Universitatis Tyrnaviensis 2014. 271 s. ISBN 978-808082-786-1.
- [4.] www.zakonypreludi.sk: Vyhlaska o odmenach a nahradach za cas pre znalcov a tlmočníkov
- [5.] KUZNÍKOVÁ, I. a kol: Sociální práce v zdravotnictví, Praha: Grada publishing, a.s. 2011

Kontakt / Contact:

MUDr. Dušan Guba, PhD., Ústav lekárskej kozmetiky, Tématínska ul., Bratislava
e-mail: d.guba@ulk.sk

**PRZESZKODA IMPOTENCJI W KONTEKŚCIE PRAWA DO ZAWARCIA
ZWIĄZKU MAŁŻEŃSKIEGO (W ŚWIEŹLE KAN. 1084)**

GWÓŹDŹ Monika

*Wydział Teologiczny Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach,
Katedra Prawa Kanonicznego i Ekumenizmu*

Abstrakt

Wstęp: Prawodawca Kościoła katolickiego obrządku łacińskiego, w kan. 1084 Kodeksu Prawa Kanonicznego stanowi, iż „niezdolność dokonania stosunku małżeńskiego uprzednia i trwała, czy to ze strony mężczyzny czy kobiety, czy to absolutna czy względna, czyni małżeństwo nieważnym z samej jego natury“, jednak „jeśli przeszkoda niezdolności jest wątpliwa, bez względu na to, czy wątpliwość ta jest prawna czy faktyczna, nie należy zabraniać zawarcia małżeństwa, ani też, dopóki trwa wątpliwość, orzekać jego nieważności“ (KPK, kan. 1084 § 1-2). Norma zabraniająca zawarcia małżeństwa osobom niezdolnym do dokonania seksualnego stosunku małżeńskiego potocznie uważana jest za krzywdzącą i wykluczającą, wręcz karzącą tych, którzy nie odpowiadają za swoją niedyspozycję.

Metody: Zaproponowany temat opracowano według zasad metody analitycznej. W czasie analizy uwzględniono odpowiednie kanony ujęte we wspomnianym już Kodeksie Prawa Kanonicznego oraz nauczanie Kościoła katolickiego na temat istoty i celu małżeństwa. Dokonana analiza obejmuje zarówno zagadnienia impotencji jak i prawo każdego człowieka do zawarcia małżeństwa oraz kwestię zakazu przedmałżeńskiego współżycia seksualnego, które pozornie uniemożliwia sprawdzenie zdolności dokonania stosunku płciowego, a w konsekwencji wykluczenie opisywanej przeszkody zrywającej.

Wnioski: W kan. 1058 prawodawca Kościoła katolickiego stanowi, iż „małżeństwo mogą zawrzeć wszyscy, którym prawo tego nie zabrania“ (KPK, kan. 1058). Impotencja o ile jest uprzednia i trwała, uniemożliwia zarówno dopełnienie małżeństwa jak i ukierunkowanie na realizację celu prokreacji, dlatego należy do katalogu przeszkód zrywających. Od wymienionej przeszkody nie można dostać dyspensy.

Słowa kluczowe: impotencja, przeszkody małżeńskie, prawo kanoniczne małżeńskie.

**IMPEDIMENT OF IMPOTENCE IN THE CONTEXT OF THE RIGHT
TO ENTER INTO A MARRIAGE THE LIGHT OF CAN. 1084)**

GWÓŹDŹ Monika

Theological Faculty of the University of Silesia in Katowice

Doctoral seminar in the Department of Canon Law and Ecumenism

Abstraction

Introduction: The legislator of the Roman Catholic Church stipulates in Can. 1084 of the Code of Canon Law that „antecedent and perpetual impotence to have intercourse, whether on the part of the man or the woman, whether absolute or relative, nullifies marriage by its very nature“, however, „if the impediment of impotence is doubtful, whether by a doubt about the law or a doubt about a fact, a marriage must not be impeded nor, while the doubt remains, declared null.“ (Code of Canon Law, can. 1084 § 1-2). The norm prohibiting persons from entering into a marriage due to their inability to have intercourse is commonly regarded as detrimental and discriminatory, even punishing to those who are not responsible for their indisposition.

Methods: The proposed thesis was developed according to the principles of the analytical method. The analysis takes into consideration appropriate canons provided for in the Code of Canon Law and the Catholic Church's teachings on the essence and purpose of marriage. The performed analysis deals with the issue of impotence as well as with the right of every human being to enter into a marriage and the matter of prohibition on premarital intercourse, which apparently makes it impossible to verify person's ability to have intercourse and consequently to exclude the diriment impediment in question.

Conclusions: In Can. 1058 the legislator of the Catholic Church sets forth that „all persons who are not prohibited by law can contract marriage“ (Code of Canon Law, can. 1058). Antecedent and perpetual impotence prevents both the consummation of marriage and procreation, thus it is included in the catalogue of diriment impediments. A dispensation from the impediment in question cannot be granted.

Keywords: impotence, impediments, canon law regarding marriage.

Bibliografia / Bibliography:

1. *Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus, die XXV Ianuarii anno MCMLXXXIII.* AAS 75 (1983), s. 1–301; tekst łacińsko-polski: *Kodeks Prawa Kanonicznego*, przekład zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu Polski, Poznań 1984.
2. *Kodeks Prawa Kanonicznego. Komentarz. Edycja polska na podstawie wydania hiszpańskiego*, red. P. Majer, Kraków 2011.
3. *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego*, red. J. Krukowski, t. 3/2, Poznań 2011.
4. Sacrosanctum Concilium Oecumenicum Vaticanum II, *Constitutio pastoralis de Ecclesia in mundo huius temporis „Gaudium et spes”* (7 grudnia 1965). AAS 58 (1966), s. 1025–1115; tekst łacińsko-polski: Sobór Watykański II, *Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym „Gaudium et spes”*, w: Sobór Watykański II, *Konstytucje, dekryty, deklaracje*, Paryż 1967, s. 533–657.

Kontaktná adresa / Contact address:

Theological Faculty of the University of Silesia in Katowice

Stanowisko: asystentka doktorantka w Katedrze Prawa Kanonicznego i Ekumenizmu

Position: assistant, student of a doctoral seminar in the Department of Canon Law and Ecumenism

E-mail: monika.gwozdz@us.edu.pl

SPRIEVODNÉ JAVY CHUDOBY - NEDOSTATOČNÉ
STRAVOVACIE NÁVYKY AKO JEDEN Z FAKTOROV
OVPLYVŇUJÚCI ZDRAVOTNÝ STAV MARGINALIZOVANÝCH RÓMOV

Hanobik, F., Vasilj, V., Petrušová, A.

*Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n. o., v Bratislave,
Detašované pracovisko Kráľovnej Pokoja z Medžugorja v Bardejove*

Abstrakt

Úvod: Rómovia majú svoje somatické, sociálno-kultúrne i psychologické charakteristiky. Medzi somatické špecifiká patrí zdravotný stav, antropologické znaky (farba pleti, vlasov, očí, výška, hlava podlhovastejšia, častejší výskyt krvnej skupiny B; nízka frekvencia génu haptoglobínu Hp1 a i.).

Jadro: Zdravotný stav Rómov je podľa dostupných zdrojov horší ako majoritnej populácie, je ovplyvnený závažnými nepriaznivými sociálnymi problémami populácie (predovšetkým chudobou a nízkym príjmom, nezamestnanosťou, nízkym vzdelaním, nevyhovujúcim bývaním)

Záver: Zdravotný stav rómskej populácie je nepriaznivý. Jeho zlepšenie musí byť spojené s riešením základných sociálnych problémov, čo si vyžiada zapojenie všetkých sfér spoločnosti a aktívny prístup samotných Rómov a ich organizácií.

Kľúčové slová: Charakteristika rómskeho človeka, Chudoba, Stravovacie návyky, Zdravotná starostlivosť.

ACCOMPANYING PHENOMENA OF POVERTY - POOR EATING HABITS
AS ONE OF THE FACTORS AFFECTING THE HEALTH STATUS
OF MARGINALIZED ROMA

Hanobik, F., Vasilj, V., Petrusova, A.

*College of Health and Social Work Vol. Elizabeth, n. o., in Bratislava,
Branch of the Queen of Peace in Medjugorje Bardejove*

Abstract

Introduction: Roma have their somatic, socio-cultural and psychological characteristics. The somatic specifics include health, anthropological characteristics (color, hair, eyes, height, head, more frequent blood group B, low frequency gene haptoglobin Hp1 et al.).

Core: The health status of Roma, according to the resources available worse than the majority population, is affected by serious adverse social problems of the population (poverty and low income unemployment, low education, poor housing).

Conclusion: The health status of the Roma population is unfavorable. His improvement must be linked to the solution of fundamental social problems, which will require the involvement of all sections of society and the active approach of the Roma themselves and their organizations.

Keywords: Characteristics of Roma man, Poverty, Eating habits, Health care.

Literatúra / References

- [1] HANOBIK, F. 2008. *Chudoba a jej dôsledky brániace Rómom integrácii do spoločnosti*. Pohledy etnické marginalizace u aboriginal people v Kanadě a Romů v České republice, Jihočeská universita-Zdravotně sociální fakulta v Českých Budějovicích, 2008, 175 s. ISBN 978-80-7394-019-5.
HANOBIK, F. 2008. *Poverty and its consequences hindering the integration of Roma into society*. Looks at ethnic marginalization of Aboriginal people in Canada and the Roma in the Czech Republic, South Bohemia University-Health and Social Studies in České Budějovice, 2008, p. 175. ISBN 978-80-7394-019-5.
- [2] MAGDOLENOVÁ, K. 2006. *Tradícia a zdravie Rómov*. Rómske listy 1/2006.
MAGDOLENOVÁ, K. 2006. *Tradition and Roma Health*. Roma Letters 1/2006.

**Vědecký časopis
ZDRAVOTNICTVÍ A SOCIÁLNÍ PRÁCE
ročník 10, 2015, Supplementum**

- [3] VASILJ, V. et al. 2010. *Abundance of particular microbial groups under different types of vegetation*. Works of the Faculty of Agricultural and Food Sciences University of Sarajevo. Volume LV. No 60/1, p. 139 - 146th.

Kontaktná adresa / Contact address:

Prof. PhDr. František Hanobik, PhD.,
Mičkova 36,
085 01 Bardejov, Slovakia,
Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety. Bratislava,
tel:0421911857161, mail: hanobikf@stonline.sk

Petrušová Anna,
Mičkova 10, 085 01 Bardejov, Slovakia,
Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety. Bratislava

Višnja Vasilj
Krstine bb, 88 266 Međugorje,
Bosnia and Herzegovina,
Office: 00387 36 337 114,
Phone 00387 36 651 423,
Handy: 00387 63 313 712,
e –mail: visnja.vasilj@sve-mo.ba end visnjavasilj@yahoo.com,
Assistant lecturer in the subject “Microbiology” specialized in the field of soil microbiology
and microbiological energy in agro ecological systems; Faculty of Agriculture and food
tehnology, University of Mostar

DIABETES MELLITUS A JEHO ZÁVAŽNOSTĚ PRI ZMENÁCH
NA OČNOM POZADÍ

Horkovičová K.¹, Popov I.¹, Furdová A.¹, Krásnik V.¹

¹. *Klinika oftalmológie Lekárskej fakulty Univerzity Komenského
a Univerzitná nemocnica, Nemocnica Ružinov, Bratislava*

Abstrakt

Úvod: Diabetes mellitus zahrňuje rôznorodú skupinu ochorení, ktorá je charakterizovaná najmä zvýšenou hladinou glukózy v krvi (hyperglykémia). Prítomnosť komplexnej poruchy metabolizmu cukrov, tukov a bielkovín sú dôsledkom defektu v sekrécii či účinku inzulínu, čo je hormón produkovaný v Beta bunkách Langerhansových ostrovčekov pankreasu. Pokiaľ sú pacienti zle liečení alebo neliečení dochádza k chronickým komplikáciám, ktoré sa delia na po prvé na mikroangiopatické, kde je prevaha postihnutia malých ciev ako napríklad cievy sietnice alebo obličiek a po druhé na makroangiopatické, s aterosklerotickými zmenami najmä na koronárnych a mozgových tepnách a na tepnách dolných končatín.

Diabetická retinopatia je najčastejšou očnou chorobou a hlavnou príčinou slepoty u dospelých. Nárast slepoty následkom diabetickej retinopatie je stály a veľmi dramatický. Diabetes mellitus sa delí na 1. a 2. typ, kedy pri 1. type DM je riziko slepoty najvyššie vo vekovej skupine okolo 30 – 40 rokov, zatiaľ čo pri 2. type DM je riziko oslepnutia okolo 60 rokov.

Materiál a metodika: Zhodnotenie počtu pacientov vyšetrených na Klinike oftalmológie LF UK a UNB v Bratislave v období od 1.1.2015 do 31.8.2015.

Výsledky: Zaznamenali sme 2341 pacientov, ktorí boli vyšetrení na oftalmologickej ambulancii, ktorá je zameraná na pacientov s dg. Diabetes mellitus. Z tohto počtu bolo pacientov 1356 (57,92 %) s diabetickou retinopatiou a u 267 (11,4 %) pacientov bola diagnostikovaná novozistená diabetická retinopatia. Zvyšný počet pacientov 718 (30,67 %), ktorí boli vyšetrení v tom čase boli bez zmien na očnom pozadí

Záver: Záchytnosť a pravidelné sledovanie pacientov s DM znamená vyššiu pravdepodobnosť oddialenia diabetickej retinopatie, prípadne ak sú už nejaké zmeny na očnom pozadí je potrebné pacientov poučiť, vysvetliť im vážnosť ochorenia a posnažiť sa o stabilizáciu stavu pacienta čo na najdlhšie obdobie, prípadne zvážiť najúčinnjšiu liečbu pacientka v tom danom čase a stavu. Jedine správnou komunikáciou s pacientom vieme

docielit' čo najlepší stav, prípadne zabrániť a oddialiť vzniku ďalších komplikácií aspoň na určité obdobie.

Kľúčové slová: diabetes mellitus, diabetická retinopatia, slepota.

DIABETES MELLITUS AND HIS IMPORTANCE ON CHANGES OF EYE FUNDUS

Horkovičová K.¹, Popov I.¹, Furdová A.¹, Krásnik V.¹

¹. *Klinika oftalmológie Lekárskej fakulty Univerzity Komenského*

a Univerzitná nemocnica, Nemocnica Ružinov, Bratislava

Abstrakt:

Introduction: Diabetes mellitus comprises a heterogeneous group of diseases, which is characterized especially by increased blood glucose levels (hyperglycemia). The presence of a complex disorder of carbohydrate metabolism, lipids and proteins are a result of a defect in the secretion or activity of insulin, a hormone produced by the beta cells of the pancreatic islet. When patients are poorly treated or untreated this leads to chronic complications, which are divided into microangiopathy, which is the predominance of small-blood vessels such as retinal or kidney vessels, and secondly the macroangiopathic, where we can find atherosclerotic changes, mainly affected the coronary, and cerebral arteries, and the arteries of the legs.

Diabetic retinopathy is the most common eye disease and the leading cause of blindness in adults. The increase of blindness as a consequence of diabetic retinopathy is stable and very dramatic. Diabetes is divided into first and second type, in which the first type, the risk of blindness is highest in the age group of about 30-40 years, whereas in second type, the risk of blindness is in the age group of about 60 years.

Material and methods: Evaluation of the number of patients examined at the Department of Ophthalmology Faculty of Medicine and UNB in Bratislava in the period from 1.1.2015 to 31.8.2015.

Results: We recorded 2 341 patients who were evaluated in ophthalmic office, which is aimed at patients with the diagnosis of diabetes mellitus. Of these patients, 1356 were patients (57.92%) with diabetic retinopathy and in 267 (11.4%) of patients were diagnosed with new

onset of diabetic retinopathy. The remaining number of patients 718 (30.67%) who were examined at the time had no changes at the eye fundus.

Conclusion: Detection rate and regular monitoring of patients with DM is more likely to delay diabetic retinopathy, even if they already have some changes of eye fundus. Advisable for patients is to explain them the seriousness of the disease and effort to stabilize the patient's condition for the longest period, or to consider the most effective treatment for the patient in the time and the stage. Only by proper communication with the patient we can achieve the best possible condition, or prevent and delay the onset of further complications, at least for a certain period.

Keywords: diabetes, diabetic retinopathy, blindness.

Literatúra / References:

- 1 KANSKI, JACK J. *Clinical Ophthalmology*. 4. vydanie. Oxford: Butterworth Heinemann, 1999. 673 s. ISBN: 0-7506-4014-6.
- 2 KUCHYNKA, P., et al. *Oční lékařství*. Praha: Grada Publishing, 2007. 812 s. ISBN: 978-80-247-1163-8.
- 3 SOSNA, T, BOUČEK, P, FIŠER, I. Diabetická retinopatie – diagnostika, prevence, léčba. Praha 2001, J. Cendelín; p. 255

Kontaktná adresa / Contact address:

MUDr. Horkovičová Kristína
Klinika oftalmológie Lekárskej fakulty UK
a Univerzitná nemocnica Ružinov
Ružinovská 6,
826 06 Bratislava
tel.: +421 2 48234 kl.923
e-mail: k.horkovicova@gmail.com

SKÚSENOSTI Z PRÁCE S RÓMSKÝMI RODINAMI PROSTREDNÍCTVOM
PROGRAMU ZAMERANÉHO NA ZABEZPEČENIE VYKONÁVANIA
ODBORNÝCH METÓD PRÁCE S RODINAMI V PRIRODZENOM PROSTREDÍ

Hunyadiová, S.

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o., v Bratislave

Ústav sociálnych vied a zdravotníctva bl. P.P. Gojdiča v Prešove

Abstrakt

Úvod: Sociálna práca využíva množstvo metód, ktoré sú stálymi axiómami a vedeckými prínosmi potvrdzované. Využíva priestor pre alternatívne postupy v práci s Rómskou komunitou, nakoľko ide o špecifickú skupinu so svojou kultúrou, históriou aj spôsobmi života.

Ciele práce: Priblíženie programu zameraného na prácu s rómnskou rodinou s chudobou myslenia na princípe prežitia, ktorého cieľom je aktívne pôsobenie na odstránenie príčin vzniku alebo zmiernenie príčin vzniku sociálno-patologických javov v rodinách. Eliminovanie týchto javov v rodinách prostredníctvom sociálno-terénnej práce. Zmena nesprávnych životných postojov rodičov detí umiestnených v ústavnej starostlivosti s cieľom reálneho návratu detí do prirodzeného rodinného prostredia po jeho sanácii.

Metódy: Generalistická metóda sociálnej práce je orientovaná na riešenie problémov na viacerých úrovniach a tým je potrebná na zlepšenie kvality života klientov. Mezzo prax sa venuje práci s rodinou a s malými skupinami a zahŕňa aktivity spojené pri práci s komunitou a zmenami v sociálnej politike napriek tomu, že komunitná práca je metóda a zároveň filozofická koncepcia, ktorá stojí na rozdielnom politickom a filozofickom základe ako sociálna práca. Sociálna práca a komunitná práca sú spoločne časťami rovnakého systému sociálnych služieb, ale rozdiel je v praxi a filozofickej orientácii.

Výsledky: Systémové kroky skupinovej sociálnej práce a práce s rodinou pri identifikovaní vlastných spôsobov realizácie sa v sociálnej oblasti charakterizujú diverzifikáciou a vnútorným členením metód, ako aj ich zaradením do pragmatickej realizácie priamych zásahov odborníka v sociálnej práci využitím komunikácie, riadenia, sociálnej klímy a mobility s ohľadom na špecifické sociálne správanie klientely.

Záver: Zachovávanie ľudskej dôstojnosti a altruizmu voči skupinám, ktoré čisto pragmatickej a globálnej spoločnosti nedodržiavajú základné princípy spoločenstva je úlohou sociálnej

práce. Zmierňovanie dopadov, zavádzanie systému a hierarchia potrieb v Rómskych rodinách prostredníctvom terénnej sociálnej práce a programu základných rodičovských zručností je základným atribútom pre prácu.

Kľúčové slová: Rodina. Komunita. Program.

**EXPERIENCE OF WORKING WITH ROMA FAMILIES THROUGH
PROGRAMS AIMED AT ENSURING THE PURSUIT OF A PROFESSIONAL
METHODS OF WORK WITH FAMILIES IN A NATURAL ENVIRONMENT**

Hunyadiová, S.

St. Elizabeth University of Health and Social Work in Bratislava

Department of Social Sciences and Health bl. P. P. Gojdiča in Prešov

Abstract

Home: Social work utilizes a variety of methods, which are permanent Axion validated and scientific contribution. Use space for alternative approaches in working with the Roma community, as it is a specific group with their culture, history and way of life.

Objective: Approach program designed to work with your family rómskou poverty of thought on the principle of survival, which aims at empowerment to eliminate or mitigate the causes of the causes of socio-pathological phenomena in families. Eliminate these phenomena in the family through social outreach work. Changing incorrect life attitudes of parents of children placed in institutional care with a view to a real return of children to their natural family environment for his rehabilitation.

Methods: Generalistická methods of social work is focused on solving problems at different levels and thus it is necessary to improve the quality of life of clients. Mezzo practice is dedicated to working with families and small groups and includes activities associated with working with communities and changes in social policy, despite the fact that community work is a method and also a philosophical concept that stands on different political and philosophical foundations as social work. Social work and community work together are part of the same system of social services, but the difference is in practice and philosophical orientation.

Results: Systemic action group social work and work with families to identify their own way of the social characterize diversification and interior design and methods, as well as their

inclusion in the pragmatic implementation of direct intervention expert in social work using communication, management, social change and mobility taking into account the specific social behavior clientele.

Conclusion: Respect for human dignity and altruism towards groups that purely pragmatic and global society do not respect the fundamental principles of the Community's mission of social work. Mitigating the impact, the introduction of a hierarchy of needs in the Roma families through field social work program and basic parenting skills is an essential attribute for the job.

Keywords: Family. Community. Program.

Literatúra / References:

- [1] BUJDOVÁ, N., MÁNYA, Z., ÁRPOVÁ, A. 2015. *Sanácia ako jedna z metód sociálnej práce*. In: Propojení teorie a bezpečné praxe. Vydavateľstvo: Vysoká škola polytechnická Jihlava, 2015. s. 32-36. ISBN 978-80-88064-11-4
- [2] HUNYADIOVÁ, S. 2014. *Socioprávne zabezpečenie dieťaťa*. Vydavníctvo Zakarpattja, Gagarina 42, Užgorod, Zakarpatska oblast', Ukrajina. ISBN 978-80-971913-0-6
- [3] MATĚJČEK, Z., et.al. 1996. *Pozdní následky psychické deprivace a subdeprivace II., III.*, In: Československá psychologie, č.1-2, roč.1996, ISBN 80-7178-637-3.
- [4] RADÍČOVÁ, I., 2001. *Hic Sunt Romales*. Bratislava, Nadácia S:P:A:C:E., 2001.
- [5] STRIEŽENEC, Š., 1996. *Slovník sociálneho pracovníka*. Trnava, AD, 1996
- [6] SCHERPNER M., a kol. 1999. *Sprevádzanie a praxi (Vedenie), poradenství a učenie: Princípy sociálnej práce*. Dolný Kubín, ISBN 80-88803-28-4.

Kontaktné údaje / Contact address:

PhDr. Stanislava Hunyadiová, PhD.
Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, Bratislava
Ústav sociálnych vied a zdravotníctva bl. P.P. Gojdiča, Prešov
Jilemnického 1/A,
080 01 Prešov
Slovensko
e-mail: hunyadiova@gmail.com

REZISTENCIA NA ANTIBIOTIKÁ
– PROBLÉM ZDRAVOTNÍCTVA 21. STOROČIA

¹ Juhásová, I., ² Janušková, Z., ³ Beňo, P.

¹*Katedra zdravotnických studií, Vysoká škola polytechnická, Jihlava,
Tolstého 16, 586 01 Jihlava, Česká republika*

²*TANAMED, Urban Health Center Družba, Trnava, Slovenská republika*

³*Trnavská univerzita v Trnave, Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce,
Katedra laboratórnych vyšetrovacích metód v zdravotníctve,
Univerzitné námestie 1, 918 43 Trnava, Slovak Republic*

Abstrakt

Úvod: Nadmerné a nerozvážne užívanie antibiotík vedie k antimikrobiálnej rezistencii. V súčasnosti je rezistencia na antibiotiká závažný problém zdravotníctva 21. storočia. Cieľom práce bolo zistiť postoj dospeléj populácie k užívaniu antibiotík.

Metodika a materiál: Bol použitý autorizovaný dotazník, ktorý vznikol ako súčasť iniciatívy „Antibiotický týden v prostředí lékáren“ v Českej republike. Prieskumnú vzorku tvorilo 114 ľudí Trnavského regiónu, priemerný vek bol 35 rokov. 51 (45%) respondentov bolo s ukončeným maturitným vzdelaním.

Výsledky: Dospelá populácia (39 %) nie je dostatočne informovaná ohľadom antibiotickej liečby. Až 70 % populácie má záujem získať informácie o užívaní antibiotík. Lekári pre viac ako 3/4 respondentov (88 %) predstavujú najdôležitejší zdroj informácií.

Záver: Zistenia nás vedú k odporúčaniu monitorovať vedomosti populácie, analyzovať ich nedostatky v pravidelných intervaloch. Informačnou kampaňou zvyšovať povedomie verejnosti o antibiotikách s konečným cieľom zmeniť správanie a tak zachovať účinnosť antibiotík pre budúce generácie.

Kľúčové slová: dospelá populácia, antibiotiká, antibiotická rezistencia.

ANTIBIOTIC RESISTANCE
– A PROBLEM OF HEALTH IN 21st CENTURY

¹ Juhásová Ingrid, ² Janušková Zuzana, ³ Beňo Pavol

¹ *College of Polytechnics Jihlava, Department of Health Care Studies,
Tolstého 16, 586 01 Jihlava, Czech Republic*

² *TANAMED, Urban Health Center Družba, Trnava, Slovak Republic*

³ *Trnava university in Trnava, Faculty of health sciences and social work,
Department of Laboratory medicine, Univerzitné námestie 1,
918 43 Trnava, Slovak Republic*

Abstract

Introduction: The excessive and irrational use of antibiotics leads to antimicrobial resistance. Currently, antibiotic resistance is a public health problem of the 21st century. The goal was to determine the attitude of the adult population to the use of antibiotics.

Methodology and material: Authorized questionnaire, that was created as part of the initiative "Antibiotic week in a pharmacy" in the Czech Republic, was used. The survey sample consisted of 114 people from Trnava region whose average age was 35 years. 51 (45%) respondents were with a school-leaving exam education.

Results: Adult population (39 %) are not sufficiently informed about antibiotic treatment. Up to 70% of the population wishes to obtain information on the use of antibiotics. Doctors are the most important source of information for more than three quarters of respondents (88%).

Conclusion: Based on the findings, it is recommended to monitor the knowledge of the population, analyze their limitations on a regular basis and via the information campaign raise public awareness about antibiotics with the ultimate aim to change their attitude to the antibiotics use and thus preserve their effectiveness for future generations.

Keywords: adult population, antibiotics, antibiotic resistance.

Literatúra / References:

- [1] ECDC. 2015. *Rezistencia voči antibiotikám – fakty a údaje*. [online]. [citované 2015-04-06]. Dostupné na internete:

<http://ecdc.europa.eu/sk/eaad/Documents/Primary%20care%20-%20Factsheet_SVK.PDF>.

- [2] JINDRÁK, V., HEDLOVÁ, D., URBÁŠKOVÁ, P. et al. 2014. *Antibiotická politika a prevence infekcí v nemocnici*. Praha : Mladá fronta, 2014. 709 s. ISBN 978-80-204-2815-8.
- [3] KRČMÉRY, V., SOKOLOVÁ, J., KULKOVÁ, N. 2013. Prečo je spotreba antibiotík na Slovensku vyššia v porovnaní s českou republikou? In *Lekárnik*. [online]. 2013, roč. 18, č. 2 [citované 2015-01-10]. Dostupné na internete: <http://www.sssf.sk/media/pdf/Lekarnik_02_2013.pdf>. ISSN 1335-924X.
- [4] PETŘÍKOVÁ, A. 2014. Pharmacist's role in rational use of antibiotics: Antibiotic Awareness Week in Czech pharmacies 2014. [online]. [citované 2015-04-15]. Dostupné na internete: <http://www.postersessiononline.com/173580348_eu/congresos/74fip/aula/-POS-CPS_124_74fip.pdf>.
- [5] PLEVOVÁ, I. 2011. *Ošetrovatelství 1*. Praha: Grada. 285 s. ISBN 978-80-247-3558-0.

Kontaktná adresa / Contact address:

PhDr. Ingrid Juhásová, PhD.

Katedra zdravotnických studií,

Vysoká škola polytechnická Jihlava

Tolstého 16,

586 01 Jihlava,

Česká republika

e-mail: ingrid.juhasova@vspj.cz

Bc. Zuzana Janušková, dipl. sestra,

TANAMED s.r.o.,

Mestská poliklinika Družba,

Starohájská 2,

917 01 Trnava, Slovenská republika

E-mail: kolatorova.zuzana@gmail.com

POUŽITIE MATEMATICKEJ PRAVDEPODOBNOTI
V ZDRAVOTNÍCTVE ROZVOJOVÝCH PROJEKTOV

† ¹ Juristy, J., ² Beňo, P.

¹ *Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o., Bratislava*

² *Trnavská univerzita v Trnave, Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce,*

Katedra LVMvZ

Abstrakt

Úvod: Matematické disciplíny, zvlášť biomedicínska štatistika, sa v súčasnosti výraznou mierou podieľajú na vývoji nových, dokonalejších, lekárskeho prístrojov, nových liekov atď. V tejto práci na modelovom príklade si názorne ukážeme použitie matematicko-štatistickej pravdepodobnosti pri plánovaní humanitárnych projektov v tropických rozvojových krajinách.

Jadro práce: Lekár pracujúci v tropickom humanitárnom projekte na základe vstupných informácií vie, že bude musieť liečiť konkrétnu tropickú chorobu, ktorá sa epidemicky vyskytuje v príslušnej rozvojovej krajine. Zadefinuje nasledovný problém:

V sortimente svetových farmaceutických firiem sa vyhľadá najúčinnjší liek určený pre danú chorobu, v daných podmienkach, (t.j. v príslušnej geografickej a klimatickej zóne, kde bude umiestnený humanitárny projekt). Pritom sme zistili, že farmaceutický výrobca, pre dané podmienky udáva pravdepodobnosť úspešného vyliečenia 90% ($p = 0,9$). Lekárov pracujúcich v humanitárnych projektoch zaujíma, aká je pravdepodobnosť, že ak 10 chorým klientom podáme tento liek, vylieči sa z nich deväť? Riešenie uvedeného problému je v práci ukázané na základe využitia binomického rozdelenia.

Záver: Z riešenia je zrejmé, že použitie štatistických metód nám môže výrazne napomôcť pri plánovaní spotreby liekov pri známom počte chorých klientov humanitárnych projektov.

Kľúčové slová: rozvojové projekty, spotreba liekov, binomické rozdelenie.

USE OF MATHEMATICAL PROBABILITY IN HEALTH
OF DEVELOPMENT PROJECTS

† ¹ Juristy, J., ² Beňo, P.

¹ *St. Elizabeth university College of Health and social work, Bratislava*

² *Trnava university in Trnava, Faculty of Health and Social Work,*

Department of Laboratory medicine

Abstract

Introduction: On the present, mathematical disciplines, especially biomedical statistics, greatly assist us in the development of new medical devices, new drug development, etc. In this paper we illustrate on the model example, how can the use of mathematical-statistical probability help us in the planning of humanitarian projects in tropical developing countries.

Core of work: The physician which is working in tropical humanitarian projects knows on the basis of the preliminary informations that he will have to treat specific tropical disease which has epidemic incidence in the relevant developing country. He will define the following problem: In the drug assortment of global pharmaceutical companies he will find the most effective medicinal product for treatment of relevant disease in the giving conditions (such as geographical area and climatic zone, where will be placed our humanitarian project). In additional, physician have recognized that a pharmaceutical manufacturer is indicatng a likelihood of a successful cure 90% ($p = 0.9$) for relevant conditions. Physicians which are working in humanitarian projects are also wondering what is the probability that when 10 sick clients we give this medicine to heal them nine? We describe the solution of this problem based on the use of binomial distribution.

Conclusion: The solution of this problem shows us that using of mathematical methods such as mathematical probability can help us significantly in the planning of drug consumption when we know the number of patients (clients) treated in humanitarian projects.

Keywords: development projects, drug consumption, binomial distribution.

Literatúra / References

- [1.] JURISTY, J., BEŇO, P.: Praktická aplikácia Bernouliho vzorca a Poissonovho zákona v zdravotníctve / Practical application of Bernouli formula and Poisson's Law in Health. In: Zdravotníctvo a sociálna práca. Vol. 8, 2013, No 4, p. 45-49. ISSN 1336-9326.
- [2.] JURISTY, J.: Zbierka úloh zo základných štatistických výpočtov v riešených príkladoch pre študentov sociálnej práce, misijnej a charitatívnej práce a verejného zdravotníctva. Bratislava: VŠ ZaSP, n.o. 184s. ISBN 978-80-8132-093-4
- [3.] JURISTY, J.: Optimalizácia a výpočet humanitárnych projektov s použitím stredoškolskej matematiky v príkladoch. Bratislava: VŠ ZaSP sv. Alžbety, n.o. 76 s. ISBN

**Vědecký časopis
ZDRAVOTNICTVÍ A SOCIÁLNÍ PRÁCE
ročník 10, 2015, Supplementum**

- [4.] BŘENDOVÁ, M., KALÁTOVÁ, D. Interpretace výsledků výzkumné práce s využitím statistických výsledků. In: Sborník, *Ošetrovatelství 21. století v procese změn*. Nitra: Univerzita Konštantina Filozofa v Nitře, 2005, str.71-76, ISBN 80-8050-886-0
- [5.] KILÍKOVÁ, M., KALÁTOVÁ, D., *Metodika vedeckej práce*. VŠ ZaSP sv. Alžbety Bratislava, Ústav sv. J. Nepomuka Neumanna. Příbram, 2013, 116 s. ISBN 978-80-260-3846-7.

Kontakt / Contact address:

Doc. PharmDr. Pavol Beňo, CSc.,
Trnavská univerzita v Trnave
Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce
Katedra LVMvZ
Univerzitné nám. 1
918 43 Trnava
e-mail: pavol.beno@truni.sk

EXENTERÁCIA ORBITY PRE CHORIOIDÁLNY MELANÓM

¹ Justusová, P., ² Furdová, A., ¹ Štubňa, M.

¹ Očné oddelenie, Fakultná nemocnica s poliklinikou Žilina

² Klinika oftalmológie Lekárskej fakulty Univerzity Komenského
a Univerzitná nemocnica, Nemocnica Ružinov, Bratislava

Abstrakt:

Úvod: Choroidálny melanóm je najčastejší vnútroočný nádor u dospelých, s predilekčným výskytom u kaukazskej rasy. Veľkosť tumoru v čase diagnózy je jedným z najdôležitejších rizikových faktorov. Náš pacient zo strachu pred onkologickým ochorením prichádza na oftalmologické vyšetrenie s pokročilým lokálnym nálezom.

Materiál a metodika: Kazuistika pacienta s exofyticky rastúcim chorioidálnym melanómom diagnostikovaným v štádiu T4NxM1.

Diskusia: V súčasnosti je trendom liečiť čoraz viac chorioidálnych melanómov konzervatívnymi metódami so zachovaním oka. Napriek tomu sa niekedy nevyhneme mutilujúcim zákrokom, ako je enukleácia bulbu a exenterácia orbity. Na prekrytie defektu tváre po radikálnom chirurgickom zákroku sa používajú tzv. epitézy, ktoré umožňujú pacientom návrat do bežného života.

Záver: Náš pacient napriek dva roky trvajúcim ťažkostiam vyhľadal oftalmológa až s nálezom masívneho prerastania chorioidálneho melanómu do orbity a so vzdialenými metastázami. Bola indikovaná exenterácia orbity a paliatívna chemoterapia. Po zhojení dutiny orbity bola pacientovi vyhotovená epitéza s veľmi dobrým kozmetickým efektom.

Kľúčové slová: chorioidálny melanóm, exenterácia orbity, epitéza.

ORBITAL EXENTERATION IN CHOROIDAL MELANOMA

¹ Justusová P., ² Furdová A., ¹ Štubňa M.

¹ Očné oddelenie, Fakultná nemocnica s poliklinikou Žilina

² Klinika oftalmológie Lekárskej fakulty Univerzity Komenského
a Univerzitná nemocnica, Nemocnica Ružinov, Bratislava

Abstract

Introduction: Choroidal melanoma is the most common intraocular tumour in adults, with predilection in Caucasians. Tumor size in time of diagnosis is one of the most important prognostic factors. Our patient underwent a late ophthalmological examination caused by tumor-related distress.

Material and methods: Case report of exofytic growth of choroidal melanoma in clinical stage T4N_xM1.

Discussion: Nowadays there is a trend to treat choroidal melanoma with increased use of conservative modalities and preservation of the eye. Nevertheless, there are still patients treated by enucleation or orbital exenteration. After radical surgery, there is an importance of individually made prosthesis which allows patient to turn in to life routine again.

Conclusion: Despite health difficulties lasting for two years, our patient visited ophthalmologist with very large choroidal melanoma infiltrating orbit and with generalisation of disease. Orbital exenteration and paliative chemotherapy was indicated. After healing of orbital cavity, prosthesis of an orbit has showed a very good cosmetic effect.

Keywords: choroidal melanoma, orbital exenteration, prosthesis of an orbit.

Literatúra / References:

- [1.] FURDOVÁ, A., OLÁH, Z.: Nádory oka a okolitých štruktúr. Brno, CERM Akademické nakladatelství, 2010, 151 s.
- [2.] FURDOVÁ, A.: Malígný melanóm v oku. *Via practica*, 2008, roč. 5 (11): 480-482.
- [3.] FURDOVÁ, A., CHYNORANSKÝ, M., KRAJČOVÁ, P.: Orbital melanoma. *Bratislava Medical Journal – BLL*, 112 (8); 2011: 466-468.

Kontaktná adresa / Contact address:

MUDr. Pavlína Justusová
Antona Bernoláka 31/6
010 01 Žilina
e-mail: pjustusova@gmail.com

VPLYV ZUBNÝCH NÁHRAD NA ÚSTNU MIKROFLÓRU

¹ Kaiglová, A., ¹ Špajdelová, J., ² Dubajová, E., ² Stanko, M.

¹ Trnavská univerzita v Trnave, Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce

Katedra laboratórnych vyšetrovacích metód v zdravotníctve

² Zubná ambulancia LUXDENT, s.r.o., Nitra

Abstrakt

Úvod: Demografické starnutie je nezvratným fenoménom, ktorý mení vekovú štruktúru populácie v rozvinutých krajinách. Dnešní seniori žijú aktívnejšie a viac sa starajú o svoj vzhľad, s čím súvisí aj používanie fixných alebo snímateľných zubných náhrad. V našej štúdii sme sa snažili zistiť, či fixné a snímateľné protetické zubné náhrady majú vplyv na osídlenie ústnej dutiny mikroorganizmom *Staphylococcus aureus*, čo by po diseminácii tohto mikroorganizmu do celého tela mohlo významne ovplyvniť vznik závažných infekcií vrátane endokarditídy, reumatoidnej artritídy a pneumónie [1, 2, 3].

Metodika a materiál: Stomatologickým pacientom s fixnými alebo snímateľnými zubnými náhradami (n=25) a kontrolnej skupine bez protetických náhrad a stomatologických ochorení (n=20) sa sterilným tampónom urobili výtery z nosovej a ústnej dutiny a do 24 hod. sa transportovali do laboratória. V laboratóriu sa vzorky spracovali štandardnými metódami pre izoláciu a identifikáciu *Staphylococcus aureus*, s následným potvrdením druhu metódou polymerázovej reťazovej reakcie, kde sa amplifikoval špecifický úsek *nuc* génu o veľkosti cca 270bp, charakteristický pre tento druh mikroorganizmu.

Výsledky: Výsledky laboratórneho vyšetrenia sa štatisticky spracovali Fisherovým exaktným testom, pričom sa ukázalo, že v skupine s protetickými náhradami sa *S. aureus* nachádzal len v ústnej dutine (bez súčasnej kolonizácie nazálnej dutiny) signifikantne častejšie ako v kontrolnej skupine ($p < 0,0123$).

Záver: Naše výsledky naznačujú, že fixné a snímateľné zubné náhrady môžu mať na kolonizáciu ústnej dutiny potenciálnym patogénom *Staphalococcus. aureus* významný vplyv.

Kľúčové slová: *Staphylococcus aureus*, protetické zubné náhrady, ústna dutina.

IMPACT OF DENTAL PROSTHESES ON ORAL MICROFLORA

¹ Kaiglová A., Š., ¹ Špajdelová J., ² Dubajová E., ² Stanko M.

¹Trnava University in Trnave, Faculty of health and social work

Department of laboratoř medicine

²Dental clinic LUXDENT, Ltd, Nitra

Abstract

Introduction: Demographic aging is an irreversible phenomenon that is changing the population age structure in developed countries. Today's seniors are living more actively and take care of their visual appearance, which is related also with the use of dental restorations. In our study, we tried to find out whether fixed or removable dental prostheses could influence colonisation of oral cavity by the *Staphylococcus aureus*, which could – after dissemination throughout the body - significantly affect development of serious diseases, including endocarditis, rheumatoid arthritis and pneumonia [1, 2, 3].

Methods and Material: Microbiological samples were obtained by sterile swabs from oral and nasal cavity of subjects included into the study (i.e., the group of patients with fixed or removable dental prostheses and control group) and delivered to the laboratory within 24 h. At the laboratory, samples were processed by standard methods for isolation and identification of *Staphylococcus aureus* and the results were confirmed by polymerase chain reaction, in which the specific region of *nuc* gene, characteristic for *Staphylococcus aureus* was amplified. For statistical evaluation of the results Fischer's exact test was used.

Results: Results of our study revealed that in the group of subjects with dental prostheses, *Staphylococcus aureus* was isolated from the oral cavity in significantly higher rate compared to the control group, without the simultaneous presence of *Staphylococcus aureus* in anterior nares.

Conclusion: Our results indicates that fixed and removable dental prostheses may promote oral colonisation by potentially pathogenic microorganism *Staphylococcus aureus*.

Keywords: *Staphylococcus aureus*, dental prostheses, oral cavity.

Literatúra / References

- [1] JACKSON, M. S., et al., 1999. Oral carriage of Staphylococci in patients with rheumatoid arthritis. In *Rheumatology*, roč. 38, s. 572–575
- [2] KASMI, G., et al., 2011. Early infective endocarditis due to *Staphylococcus aureus* following dental procedures, In *Clinical Laboratory* 2014; roč. 60, č. 11, s. 1933–1936, ISSN: 1433-6510
- [3] TERPENNING, M. S., et al., 2001. Aspiration pneumonia: dental and oral risk factors in an older veteran population. In *American geriatrics society*, roč. 46, č. 5, s. 557–563, ISSN 0002-8614

Kontaktná adresa / Contact address:

MVDr. Alžbeta Kaiglová, PhD.,
Trnavská univerzita v Trnave,
Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce
Katedra laboratórnych vyšetровacích metód v zdravotníctve,
Univerzitné námestie 1,
918 43 Trnava,
e-mail: alzbeta.kaiglova@truni.sk

NÁVYKOVÉ LÁTKY U VYBRANÝCH SKUPIN IMIGRANTŮ V ČESKÉ REPUBLICE

Kajanová Alena

*Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta,
Katedra sociální práce*

Abstrakt

Úvod: Příspěvek se zaměřuje na komparaci užívání návykových látek (abúzus alkoholu, kouření, užívání ilegálních drog) u vybraných skupin imigrantů v České republice. Příspěvek je výstupem z grantu COST IS1103 s názvem Sociální determinanty a jejich vliv na zdraví imigrantů žijících v České republice.

Imigranti a především uprchlíci jsou často vystaveni akulturačnímu stresu, který nastává většinou kvůli ztrátě vlastního prostředí a ze všech podstatných změn. Tento tzv. „kulturní šok“ bývá často spojován s rizikovým chováním, jako je užívání drog a alkoholu. (Baštecká a kol., 2013, s. 233) Návykové látky mohou představovat, především pro muže, způsob (copingovou strategii), jak se vyrovnat s novým prostředím a stresem (Blythe, Mani, 2014), ale také s diskriminací a nenaplněnými očekáváními (Šrahůlková, 2010).

Saigí et al. (2014) zjistili, že imigrace může vést u uživatelů drog ke zvýšení užívání. Zároveň uvádí, že uživatelé – imigranti méně využívají služeb poskytovaných uživatelům návykových látek, včetně možnosti léčby.

Metodika a materiál: Výzkum byl realizován u dospělých imigrantů žijících v České republice následujících národností: vietnamské, slovenské, ruské, ukrajinské a polské. Respondenti byli kontaktováni prostřednictvím partnerských organizací zabývajících se migrací v Jihočeském, Středočeském, Plzeňském, Ústeckém, Moravskoslezském, Jihomoravském a Královéhradeckém kraji a také v hlavním městě Praze. Celkem bylo získáno 1014 dotazníků. Data byla sbírána v letech 2013-2014 a to s informovaným souhlasem respondentů, jimž byla zajištěna anonymita. Jako výzkumný nástroj byl použit dotazník vlastní konstrukce využívající uzavřené i otevřené otázky, který byl přeložen do mateřských jazyků všech pěti zkoumaných minorit za pomoci dvojího překladu. V oblasti abúzu návykových látek jsme se dotazovali konkrétně na míru aktivního i pasivního kouření, pití alkoholu, užívání ilegálních drog a hru na hracích automatech.

Data byla statisticky zpracována v programu SPSS.

Výsledky: Co se týče aktivního kouření, nebyl zaznamenán signifikantní rozdíl mezi národnostmi ($p=0,228$). Největší podíl nekuřáků je u Slováků (75 %), naopak nejmenší u Rusů (63,51 %) a Ukrajinců (63,97 %). Středně silní až silní kuřáci jsou nejčastěji Poláci (16,56 %). V prostředí, kde se vyskytuje cigaretový kouř, pobývají pravidelně nejčastěji Rusové (21,21 %) a nejméně často Poláci (66,66 %). V tomto případě jsme zachytili statisticky významnou souvislost mezi národnostmi a pasivním kouřením ($p = 0,003$ (0,174)). Co se týče abúzu alkoholu, většina respondentů uvedla mírnou konzumaci. Největší konzumaci uvedla polská národnost, nejmenší vietnamská národnost. Nebyl zde ale zachycen statisticky významný rozdíl ($p = 0,415$). V případě ilegálních drog byly uvedeny tak nízké četnosti, že nebylo možno výsledky statisticky testovat. Jednalo se pouze o jednotlivce, kteří uvedli, že mají jednorázovou zkušenost s nějakou nelegální látkou, obvykle marihuanou. Podobná situace byla v případě herních automatů, kde nejvíce hráčů bylo vietnamské národnosti (7,54 %).

Závěr: Výsledky výzkumného šetření přinesly signifikantní rozdíly mezi zkoumanými národnostmi imigrantů pouze v případě pasivního kouření. U výzkumného souboru se objevovalo pouze minimálně užívání ilegálních drog a gamblerství.

Klíčová slova: imigranti, návykové látky, závislost.

ADDICTIVE SUBSTANCES AMONG SELECTED GROUPS OF IMMIGRANTS LIVING IN THE CZECH REPUBLIC

Kajanová Alena

*University of South Bohemia in České Budějovice,
Faculty of Health and Social Studies, Social Work Department*

Abstract

Introduction: The article focuses on comparison of abuse of addictive substances (abuse of alcohol, smoking, illegal drugs) among selected groups of immigrants in the Czech Republic. The article constitutes the output of grant COST IS1103 called Social determinants and their influence on the health of immigrants living in the Czech Republic.

Immigrants and primarily refugees are often confronted with acculturation stress, usually occurring due to the loss of their own environment and due to all essential changes. That so called "cultural shock" is often connected with risk behaviour, like drug and alcohol abuse. (Baštecká a kol., 2013, p. 233) Addictive substances may constitute, particularly for men, a way of coping with the new environment and stress (Blythe, Mani, 2014), but also with discrimination and unfulfilled expectations (Šrahůlková, 2010).

Saigí et al. (2014) found out that immigration may lead to increased abuse of drugs in case of drug users. They also state that drug users - immigrants make less use of the services provided to users of addictive substances, including therapy opportunities.

Methodology and material: The study was implemented on adult immigrants living in the Czech Republic, of the following nationalities: Vietnamese, Slovak, Russian, Ukrainian and Polish. The Respondents were contacted through partner organizations dealing with migration in the following regions: South Bohemia, Central Bohemia, Plzeň, Ústí, Moravia-Silesia, South Moravia and Hradec Králové, as well as in the Capital of Prague. 1014 questionnaires were collected in total. The data were collected in the years 2013-2014, with informed consent of the respondents, with guaranteed anonymity. A questionnaire of own construction, using close-ended and open-ended questions, was used as the research tool; it had been translated into the mother tongues of the five minorities under research, with the help of double translation. In the area of abuse of addictive substances, we specifically asked about the degree of active and passive smoking, drinking of alcohol, abuse of illegal drugs and gambling.

The data were statistically processed in SPSS Program.

Results: As for active smoking, no significant difference was found among the nationalities ($p=0,228$). The highest share of non-smokers was found among the Slovaks (75 %); while the lowest one among the Russians (63,51 %) and Ukrainians (63,97 %). The Polish are usually medium-strong or strong smokers (16,56 %). As for lingering in environments where cigarette smoke is present, the Russians linger there the most frequently (21,21 %) and the Polish the less frequently (66,66 %). In that case, we captured a statistically significant connection between nationalities and passive smoking ($p = 0,003$ (0,174)). As for abuse of alcohol, the most respondents reported slight consumption. The highest consumption was reported by the Polish nationality, while the lowest one, by the Vietnamese nationality. But no statistically significant difference was captured there ($p = 0,415$). In case of illegal drugs, the reported frequencies were so low that the results could not be statistically tested. Only a few

individuals reported to have one-off experience with an illegal drug, usually marijuana. The situation was similar in case of gambling machines; the most gamblers were of Vietnamese nationality (7,54 %).

Conclusion: The results of the study brought significant differences between the immigrant nationalities under research only in case of passive smoking. The research set showed only minimal abuse of illegal drugs and gambling.

Key words: immigrants, addictive substances, addiction.

Literatura / References:

- [1] BAŠTECKÁ, B. a kol. *Psychosociální krizová spolupráce*. Prague: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-7554-8.
- [2] BLYTHE, C. S. a P. S. MANI. *Career Development Practice in Canada: Perspectives, Principles, and Professionalism*. Toronto: CERIC, 2014. ISBN 978-0-9811652-3-3.
- [3] SAIGÍ, N. Differences in illegal drug consumption between native and immigrants in a large sample of injected drug users in Catalonia (Spain). *Addicciones*, 2014, roč. 26, issue 1, pp 69-76.
- [4] ŠRAHŮLKOVÁ, Kateřina. Primární prevence užívání návykových látek pro děti z minorit. Z pohledu českých a belgických odborníků. *Aktuální otázky sociální politiky: Teorie a praxe*, 2010, č. 4. ISSN 1804-9095.

Kontakt / Contact address:

Doc. PhDr. Alena Kajanová, PhD.
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích,
Zdravotně sociální fakulta
Boreckého 116/27
370 11 České Budějovice,
Česká republika
e-mail: kajanova@zsf.jcu.cz

PORUCHY VÝŽIVY U ADOLESCENTŮ

Kalátová Dagmar

VŠ ZaSP sv. Alžbety, n.o., Bratislava – Ústav sv. J. N. Neumanna, Příbram, ČR

Abstrakt

Úvod: Dospíváním rozumíme přechodové období mezi dětstvím a dospělostí. Adolescenci charakterizuje plná fyzická a sexuální dospělost, kdežto v oblasti sociálně-psychologické se mladý člověk teprve hledá. Jde o období změn, rozporuplného prožívání, výrazného sebepozorování. Poruchy příjmu potravy jsou jedním z nejčastějších a z nejzávažnějších onemocnění dospívajících a to hlavně pro svůj chronický průběh, závažné somatické, psychické a sociální důsledky.

Jádro: Mezi hlavní příčiny poruch výživy v období adolescence patří příčiny psychosociální, kam řadíme hlavně neschopnost vyrovnat se se sociálními potřebami, stres a příčiny neurobiologické, kde dominantní roli zaujímají predispozice genetické a zvýšená senzitivita. Mezi nejčastější poruchy příjmu potravy řadíme mentální anorexii, mentální bulimii, drunkorexii, bigorexii, ortorexii. Pro tyto jedince má největší význam podpora ze strany rodiny, její přátelský přístup, trpělivost, empatie, důvěrná komunikace, pomoc v hledání motivace k léčbě bez nátlaku a kategorických příkazů, bez kritiky a odsuzování, nabídnout kontakty kde lze hledat pomoc. Pro jedince je nutné znát informace o jejich problémech, znát důsledky poruch. Velmi důležitou roli v prevenci a pomoci v řešení má škola. Nezastupitelné místo zde zaujímá péče odborná.

Závěr: V období adolescence je nutné činit opatření k zamezení vzniku psychických deprivací, vhodným výchovným přístupem předcházet negativním vlivům v dalším vývoji, vyhledávat rizikové faktory ohrožující zdravý vývoj, hodnotit prostředí z hlediska zajištění zdravého vývoje, edukovat rodiče, adolescenty ve výchově a péči o zdraví, pomáhat jim řešit zdravotní a sociální problémy, včasné vyhledávat rizik.

Klíčová slova: adolescence, poruchy výživy, prevence.

NUTRITIONAL DISORDERS IN ADOLESCENTS

Kalátová Dagmar

St. Elizabeth University of Health and Social Work, Bratislava

– Institute of St. J. N. Neumann, Příbram, Czech republic

Abstract

Introduction: Under the term adolescence we understand the transition period between childhood and adulthood. The adolescence is characterized by full physical and sexual maturity, while in the socio-psychological area, the young man is still looking. It is a time of the change, contradictory feelings, considerable introspection. Eating disorders are one of the most common and most serious disease of adolescents and especially for its chronic course, serious physical, psychological and social consequences.

Core: The main causes of eating disorders in adolescence include psychosocial causes, which belong mainly inability to cope with social needs, stress and neurobiological causes, where the dominant role of genetic predisposition occupy and increased sensitivity. Among the most common eating disorders we advise anorexia nervosa, bulimia nervosa, drunkorexia, Bigorexia, orthorexia. For these individuals is most important the support from family, her friendly attitude, patience, empathy, confidential communications, assistance in finding of motivation for treatment without coercion and categorical statements, without criticism and condemnation, ability to provide contacts where he can seek help.

For these individuals it is necessary to know the informations about their problems, to know the consequences of disorders. School has a very important role in the prevention and assistance in resolving their problems. There irreplaceable role takes specialised care.

Conclusion: In adolescence, it is necessary to realize the measures for prevention the occurrence of psychological deprivation, to prevent the negative impacts on future development by appropriate educational approach, to seek risk factors threatening the healthy development, to assess the environment in term of ensuring healthy development, to educate the parents, adolescents in education and health care. It is important help them to solve health and social problems, to seek timely risk factors.

Keywords: adolescence, nutrition disorders, prevention.

**Vědecký časopis
ZDRAVOTNICTVÍ A SOCIÁLNÍ PRÁCE
ročník 10, 2015, Supplementum**

Literatura / References:

PAPEŽOVÁ, H., 2011. *Spektrum poruch příjmu potravy*. Praha: Grada, 2011. 1.vyd. 424s. ISBN 978-80-247-2425-6.

FRAŇKOVÁ, S., MALICHOVÁ E., PAŘÍZKOVÁ, J. 2014. Jídlo v životě dítěte a adolescenta - Teorie, výzkum, praxe. Praha: Karolinum, 2014. 1. vyd. 302 s. ISBN 9788024622477.

Kontakt / Contact

Doc. PhDr. Dagmar Kalátová, PhD.

Ústav. sv. Jana Nepomuka Neumanna

Jiráskovy sady 240,

261 01 Příbram,

Česká republika

e-mail: KalatovaD@seznam.cz

e-mail: reditelka@vszsp.cz

PRIMÁRNÍ PREVENCE V OBLASTI VÝŽIVY

Kalátová Dagmar

*Vysoká škola zdravotnictví a sociální práce sv. Alžbety,
Ústav sv. Jana Nepomuka Neumanna, Příbram, Česká republika*

Abstrakt

Úvod: Důležitější než připomínat hodnotu zdraví, je nutné tuto hodnotu rozvíjet a upevňovat. Jedním ze základních determinantů zdraví, je správná výživa. Její význam vnímáme v průběhu celého života, však nejdůležitějším obdobím pro tvorbu jídelních návyků je období útlého dětství, kde hlavním činitelem je rodina, následně pak škola a vliv vrstevníků.

Jádro: Jak vyplynulo z předešlého, dítě si osvojuje určité kulturní, hygienické a jídelní zvyklosti především tím, že kopíruje chování ostatních členů rodiny. Tím si vytváří a snaží se prosazovat i vlastní vztah k jídlu, jídelní rituály, způsoby (či nezpůsoby) jídelního chování. Kvalita přijímané potravy patří mezi rozhodující faktory uspokojivého tělesného a duševního vývoje jedince. Velice důležitý je správný poměr mezi základními živinami – bílkovinami, sacharidy a tuky a obsah dalších látek (minerálních látek a vitamínů). Vývoj individuálního organismu je ovlivňován nejen vnitřními a genetickými faktory, ale i vnějšími faktory, mezi které patří důležitá úloha výživy.

Základem primární prevence v oblasti výživy je snídaně. Snídaně patří mezi nejdůležitější jídlo dne a měla by tvořit až čtvrtinu denního příjmu. Vhodná snídaně je tím správným startem do nového dne a je velmi důležité vést děti k pravidelnému snídání. Snídaně je často opomíjena a to až v celých 18 % populace, jak dětí tak dospělých. Absence snídaně vede k energetickému deficitu, dítě nemůže využívat kapacitu svého potenciálu, vede ke zvýšení chuti na sladké a následně pak k obezitě. Dalším problémem je často složení snídaně, které je nevyhovující a často kopíruje vliv reklam. Snídaně by měla obsahovat: „komplexní sacharidy a vlákninu – obilniny, obilné vločky, celozrnné pečivo, lehce stravitelné bílkoviny – mléčné výrobky, luštěniny/luštěninové pomazánky.

Závěr: V oblasti primární prevence je nutné se zaměřit na zásady správné výživy od útlého dětství, kde dominantní vliv má rodina, dále pak škola. Zde je evidentní absence role školní sestry.

Klíčová slova: primární prevence, výživa, živiny, snídaně.

PRIMARY PREVENTION IN NUTRITION

Kalátová Dagmar

St. Elizabeth University of Health and Social Work, Bratislava

– Institute of St. J. N. Neumann, Příbram, Czech republic

Abstract

Home: More important than to remind health value it is necessary this value to develop and consolidate. One of the fundamental determinants of health is good nutrition. We perceive its importance throughout lifetime, but the most important period for the formation of eating habits is the period of early childhood where the main factor is the family, followed by school and peer influence.

Core: As listed above, child learns certain cultural, hygienic and eating habits in particular by copying the behavior of other family members. This creates and seeks to promote its own relationship to food, eating rituals, modes (or mismanaged) of eating behavior . The quality of the diet is one of the decisive factors for satisfactory physical and mental development of the individual. Very important is the correct ratio between the basic nutrients - proteins, carbohydrates and fat content and other substances (minerals and vitamins). The development of the individual organism is affected not only by the inner and genetic factors but also by the external factors, which include the important role of nutrition.

The basis for primary prevention in nutrition is breakfast. Breakfast is the most important meal during the day and should generate up to a quarter of the daily intake. Suitable breakfast is the right start to the day and it is very important to encourage children to regular breakfast. Breakfast is often overlooked until the entire 18 % of the population , both children and adults. The absence of breakfast leads to an energy deficit , the child can not make use of its potential capacity , leading to increased appetite for sweets and subsequently to obesity. Another problem is often the composition of breakfast , which is inconvenient and often follows the influence of advertising . Breakfast should include a " complex carbohydrates and fiber - grains , cereals , wholemeal bread, easily digestible protein - dairy products , legumes / leguminous spreads .

Conclusion: In the field of primary prevention it is necessary to focus on the principles of proper nutrition from infancy, where the dominant influence has the family and then school. Here is an apparent absence of the role of school nurse.

Keywords: primární preention, nutrition, nutriments, breakfast.

Literatura:

FRAŇKOVÁ, S., PAŘÍZKOVÁ, J., MALICHOVÁ, E. 2013. *Jídlo v životě dítěte a adolescenta. Teorie, výzkum, praxe.* Praha: Univerzita Karlova v Praze. 302 s. ISBN 978-80-246-2247-7

KYTAROVÁ, J., HAINEROVÁ, I., ZAMRAZILOVÁ, H., a kolektiv. 2013. *Obezita v dětském věku*, Praha: Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví, ISBN: 978-80-87023-17-4

MARKOVÁ, M. 2010. *Komunitní ošetrovatelství pro sestry.* Brno: Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských oborů v Brně. 154 s. ISBN 978-80-7013-499-3

SIKOROVÁ, L. 2012. *Dětská sestra v primární a komunitní péči.* Praha: Grada Publishing, a.s. ISBN 978-80-247-3592-4.

Kontaktní adresa / Contact address:

Doc. PhDr. Dagmar Kalátová, PhD.

Vysoká škola zdravotnictva a sociálnej práce sv. Alžbety,

Ústav sv. Jana Nepomuka Neumanna,

Jiráskovy sady 240,

261 01 Příbram

ČR

e-mail: reditelka@vszsp.cz

TANIEC SPOSOBEM NA ZDROWE STARZENIE SIĘ?

Andrzej Knapik¹, Jerzy Rottermund²,

Jolanta Witanowska¹, Aneta Warmuz-Wancisiewicz¹

¹ Wydział Nauk o Zdrowiu, Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach

² Wydział Fizjoterapii, Wyższa Szkoła Administracji w Bielsku-Białej,

Streszczenie

Wstęp: Proces starzenia się społeczeństw powoduje coraz większe zainteresowanie jakością życia osób starszych. Liczne dowody potwierdzają korzystny wpływ aktywności fizycznej na zdrowie osób starszych. Jedną z form aktywności osób starszych mogą być zajęcia taneczne.

Cel: Celem pracy było porównanie samooceny zdrowia osób nieaktywnych fizycznie z aktywnymi. Postanowiono również porównać osoby uczestniczące w zajęciach tanecznych z osobami aktywnymi fizycznie w inny sposób.

Materiał i metody: Zbadano 121 osób: 79 kobiet i 42 mężczyzn w wieku 60 lat i więcej ($\bar{x}=70,59$; $SD=4,99$ lat). Byli to słuchacze Uniwersytetów Trzeciego Wieku z terenu Górnego Śląska. Badanie miało charakter kwestionariusza ankiety. Zebrano dane dotyczące płci, wieku, wykształcenia, chorobowości oraz aktywności fizycznej. Samoocenę zdrowia oceniono w oparciu o kwestionariusz SF-36.

Wyniki: Płeć nie różnicowała badanych jeśli chodzi o samoocenę zdrowia. Osoby aktywne fizycznie miały wyższą samoocenę w wszystkich czynnikach i obydwu komponentach zdrowia: fizycznego i psychicznego ($p<0,001$). Osoby uczestniczące w zajęciach tanecznych miały najwyższe średnie samooceny zdrowia. W porównaniu z osobami aktywnymi w innych formach różnice istotne statystycznie dotyczyły witalności i samopoczucia emocjonalnego ($p<0,05$).

Wnioski: Aktywność fizyczna osób starszych wykazuje korzystne związki z samooceną zdrowia. Wśród innych form aktywności taniec ma najkorzystniejszy wpływ na samopoczucie osób starszych.

Słowa kluczowe: osoby starsze, aktywność fizyczna, taniec, samoocena zdrowia.

DANCING - A WAY TO HEALTHY AGING?

Knapik, A.,¹ Rottermund, J.,² Witanowska, J.,¹ Warmuz-Wancisiewicz, A.¹

¹*School of Medicine, Medical University of Silesia in Katowice*

²*Department of Physiotherapy, University of Administration in Bielsko-Biala*

Abstract

Introduction: The process of population aging implies an increasing interest in the quality of life of older people. Numerous evidence confirms the beneficial effect of physical activity on the health of older people. One of the forms of active aging can be dance classes.

Aim: The aim of the study was to compare the health self-assessment of physically inactive and active people. The comparison of people participating in dance classes with people physically active in other ways was also the aim of the research.

Material and methods: 121 people were examined: 79 women and 42 men aged 60 years and over ($x = 70.59$, $SD = 4.99$ years). They were students of Universities of the Third Age. The study was a questionnaire. Data were collected on gender, age, education, morbidity and physical activity. The self-assessment of health was rated with using a questionnaire SF-36.

Results: Gender did not differentiate respondents in terms of health self-assessment. Physically active people have higher self-esteem at all the factors and the two components of health: physical and mental ($p < 0.001$). People participating in the dance classes had the highest average self-assessment of health. Compared with other forms of active statistically significant differences were related to the vitality and emotional well-being ($p < 0.05$).

Conclusions: Physical activity of the elderly has a beneficial relationships with self-esteem of health. Among other activities the dance has the most favorable impact on the well-being of older people.

Keywords: the elderly, physical activity, dance, health self-assessment

Piśmiennictwo / References

- (1) World Population Ageing 1950-2050. Population Division, DESA, United Nations.
<http://www.un.org/esa/population/publications/worldageing19502050/pdf/8chapteri.pdf>

- (2) KNAPIK A, SAULICZ E, PLINTA R, KUSZEWSKI M. Aktywność fizyczna a zdrowie kobiet w starszym wieku. The Journal of Orthopaedics Trauma Surgery and Related Research 2011; 6 (26): 27-33.
- (3) ROTTERMUND J, KNAPIK A, WĄSIŃSKI A, SZYSZKA M. Motywowanie osób starszych do aktywności fizycznej. (w:) Instytucjonalne i pozainstytucjonalne formy wsparcia osób starszych. : Instytucjonalne a mimo instytucjonalne formy podpory starsich lidí. / Szyszka M, Dancak P, Wąsiński A, Daszykowska J (red.), Stalowa Wola – Bratysława 2014: 175-188.
- (4) da SILVA BORGES EG, de SOUZA VALE RG, CADER SA, LEAL S, MIGUEL F, PERNAMBUCO CS, DANTAS EHM. Postural balance and falls in elderly nursing home residents enrolled in a ballroom dancing program. Archives of Gerontology and Geriatrics 2014; 59 (2): 312-316. DOI: <http://dx.doi.org/10.1016/j.archger.2014.03.013>.
- (5) HUI E, CHUI BT, WOO J. Effects of dance on physical and psychological well-being in older persons. Archives of Gerontology and Geriatrics 2008; 49 (1): 45-50. DOI: <http://dx.doi.org/10.1016/j.archger.2008.08.006>.

Kontaktná adresa / Contact address:

Dr. Knapik Andrzej
Zakład Adaptowanej Aktywności Fizycznej i Sportu
Wydział Nauk o Zdrowiu
Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach
40-975 Katowice, ul. Medyków 8
Polska
e-mail: aknapik@sum.edu.pl

**ZAGROŻENIE WYPALENIEM ZAWODOWYM
W PROFESJACH POMOCOWYCH
(NAPRZYKŁADZIE BADAŃPRZEPROWADZONYCH
WŚRÓD POLSKICH NAUCZYCIELI)**

Kocór, M.

Wydział Pedagogiczny, Uniwersytet Rzeszowski

Abstrakt

Wprowadzenie: Zawody pomocowe: lekarza, pielęgniarki, pracownika społecznego, pedagoga, itp. których istotą jest służba drugiemu człowiekowi opartą na bezpośredniej komunikacji często towarzyszy im stres i niemoc. Nieumiejętność radzenia sobie z nim w pracy przy niskim poziomie wsparcia powodują wypalenie. Stąd konieczność prowadzenia badań i działań profilaktycznych oraz pomocowych w tym zakresie w trosce o wyższą jakość pracy i życia.

Metoda badań: Ilościowe badania sondażowe nad tym zjawiskiem wykonano w latach 2008-2009 wśród 500 nauczycieli wybranych szkół Małopolski i Podkarpacia. W kolejnym etapie, tj. w latach 2013-2015 prowadzono badania jakościowe w postaci wywiadów i autobiograficznych narracji wśród kilkudziesięciu wychowawców różnych typów szkół z województwa podkarpackiego.

Wyniki badań: Badaniawłasne, a także innych autorów dotyczące zawodów pomocowych ujawniają, że zjawiskodługotrwałego stresu u wypalania się w zawodziorozwija się podstępnie i przybiera na sile. Co piąty np. badany nauczyciel czuje się wyczerpany emocjonalnie i osamotniony w kryzysie! Przy niskich zasobach odpornościowych i kompetencjach zaradczych oraz niskim poziomie wsparciaspolecznego wielu przedstawicieli zawodów pomocowych doświadcza rozczarowania i niemocy, która ujawnia się niskiej jakości ich pracy oraz życia.

Wnioski: Podjęte rozważania prowadzą do wniosku by innymi kryteriami (komunikacyjnymi, społecznymi, etycznymi) kierować się przy doborze kadry pomocowej, jak też planować perspektywiczne działania w zakresie zapobiegania i ograniczania rozwoju tego podstępnego zjawiska, a także organizować im pomoc i wsparcie w trudnych, kryzysowych sytuacjach.

Słowa kluczowe: zawody pomocowe, nauczyciel, wypalenie zawodowe, jakość pracy i życia

THE THREAT OF OCCUPATIONAL BURNOUT
IN HUMAN SERVICE PROFESSIONS
(BASED ON RESEARCH CONDUCTED ON POLISH TEACHERS)

Kocór, M.

Rzeszow University, Faculty of Pedagogy

Abstract

Introduction: Human service professions: physician, nurses , social worker, educator, etc., whose essence is providing assistance are based on a direct communication and often are accompanied by stress and debility. Inability to manage with these factors while working with a low level of support may lead to occupational burnout. Therefore the necessity of conducting researches and performing preventive and supporting actions for the sake of better quality of work and life.

Methods and Material: Quantitative surveys were conducted in this respect in 2008-2009 among 500 teachers in chosen school in the areas of Lesser Poland Voivodeship and Subcarpathian Voivodeship. In the next step in years 2013-2015 qualitative surveys were conducted in the form of interviews and autobiographical narratives among tens of educators from various schools in Subcarpathian Voivodeship.

Results and Discussion: Own research, as well as other author's work regarding human service occupations reveal that the process of long-term stress and professional burnout is thriving and gaining strength. Every fifth, e.g. a teacher, feels mentally exhausted and lonely in his crisis! With low immune resources, remedial powers and low level of social support many representatives of human service professions are experiencing disappointment and debility, which is revealed by low quality of life and work.

Conclusion: Undertaken researches and deliberations lead to a conclusion that in the selection of the human service personnel, different criteria should be taken into consideration (communion, social, ethical), as well as planning prospective actions in the respect of preventing and restricting development of occupational burnout, providing help and support in hard, critical situations.

Keywords: human service professions, teacher, professional burnout, quality of work and life.

Literatura / References

- [1] KIRENKO, J., ZUBRZYCKA-MACIĄG, T. 2011. *Współczesny nauczyciel – studium wypalenia zawodowego*. Lublin: UMCS. ISBN 978-83-7784-095-5
- [2] KOCÓR, M. 2010. *Szkoła i nauczyciel a syndrom wypalenia zawodowego*. Rzeszów: Mitel. ISBN 978-83-7667-066-9.
- [3] KOCÓR, M. 2013. Teacher in crisis - dangers of professional burnout. In: *Sociální pedagogika v kontextu životních etap člověka*. M. Bargel, E. Janigová, E. Jarosz, M. Jůzl (ed.), Brno: Institut Mezioborovvch Studii, s. 818-832. ISBN 978-80-87182-43-7.
- [4] SEK, H. (ed.) 2009. *Wypalenie zawodowe – przyczyny i zapobieganie*. Warszawa: PWN. ISBN 978-83-01158-84-2
- [5] ZBYRAD, T. (ed.) 2008. *Wypalenie zawodowe pracowników służb społecznych*. Stalowa Wola: KUL. ISBN 978-83-7363-818-7.

Adres kontaktowy / Contact address:

Maria Kocór, doktor
Wydział Pedagogiczny, Uniwersytet Rzeszowski,
ul. Ks. J. Jałowego 24,
35-959 Rzeszów
mariakoc@vp.pl

**NEDOJČENÉ DIEŤA V MARGINALIZOVANEJ SKUPINE, ZVÝŠENÁ
CHOROBNOSŤ, HĽADANIE SÚVISLOSTÍ S PREDČASNÝM ODSTAVOVANÍM**

Koval', J.¹, Čuríková, A.,² Krestíanová, K.¹

Klinika pediatrie, FNsP J.A. Reimana Prešov ¹

ÚSVaZ bl. P. P. Gojdiča, Prešov ²

Abstrakt.

Úvod: Dojčenie je optimálny a najprirodzenejší spôsob výživy dojčiat. Má veľký benefit pre zdravie a vývin dieťaťa ale aj pre matku. Nedoženie od narodenia ako aj predčasné ukončenie dojčenia prináša pre dieťa zvýšený výskyt infekcii, alergií, niektorých autoimunitných ochorení, onkologických ochorení, porúch výživy (neprospievanie), v dospelosti zvýšený výskyt kardiovaskulárnych ochorení, onkologických, metabolických, autoimunitných ochorení. Poukazujeme na problémy s ktorými sa v praxi stretávame, ako nevhodná, nezdravá výživa vplyva na chorobnosť dojčiat, detí. Poukazujeme na najčastejšie ochorenia nedojčených detí.

Jadro: Cieľom našej prezentácie je oboznámiť odbornú verejnosť s problémami , ktoré súvisia s odstavovaním od dojčenia už od narodenia a pokračujúc v dojčenskom období. Najviac problémovou skupinou sa stala marginalizovaná skupina detí, u ktorej bola zistená aj vysoká chorobnosť súvisiaca s hospitalizáciou na detskom oddelení. Naš prieskum realizovaný vo FNsP J.A. Reimana v Prešove na Klinike pediatrie a na novorodeneckom oddelení, bol realizovaný formou retrospektívnej analýzy zdravotnej dokumentácie hospitalizovaných detí. Analýza zahrňovala údaje o novorodencovi – jeho hmotnosť, dojčenie/ nedojčenie, dĺžka dojčenia, opustenie dieťaťa, patológia novorodenca, počet hospitalizácii, doprovod matky. Z údajov o výžive novorodencov pri prepustení domov zisťujeme, že v rokoch 2007 až 2013 bolo pri prepustení domov výlučne dojčených 76,5% detí, dojčených a dokrmovaných umelou výživou 8,4% a zvyšok detí bol na umelej výžive. Čo sa týka výživy patologických novorodencov s hmotnosťou nad 2500 gr, bolo v roku 2013 pri prepustení z Perinatologického centra (novorodenecké oddelenie) FNsP J.A.Reimana v Prešove domov výlučne dojčených 70,5% detí, dojčených a súčasne kŕmených umelou výživou 12%, kŕmených len umelou výživou 14% a iné 2%. Čo sa týka výživy patologických novorodencov s hmotnosťou <2500 gr, bolo pri prepustení výlučne dojčených 51% detí,

dojčených a súčasne kŕmených umelou výživou 10,7%, kŕmených len umelou výživou 32% a iné 6%. Výsledky poukazujú na súvislosť NPH so všetkými jej dôsledkami na dojčenie týchto detí, podobne aj opustenie novorodenca matkou, mladistvé matky a pod.

Ďalšou témou práce sú problémy s hospitalizáciou (ne)dojčiacej matky ako sprievodu na pediatrickom oddelení. Na dojčenskom úseku sú najčastejšími problémami odmietnutie hospitalizácie matky napriek tomu, že svoje dieťa dojčí, odchod matky z oddelenia bez udania dôvodu a narastajúcim problémom je nedisciplinovanosť matiek. V rokoch 2009 až 2011 bolo z celkového počtu hospitalizovaných dojčiat (priemer 1250 detí), v priemere len 31% dojčených a až 69% nedojčených detí. V skupine dojčiat marginalizovanej skupiny bolo v uvedenom období z ich celkového počtu v priemere až 82% nedojčených! Z toho vyplýva aj vysoké percentuálne zastúpenie hospitalizovaných dojčiat marginalizovanej skupiny (78% v priemere) v porovnaní s deťmi majoritnej skupiny. Uvedené údaje potvrdzujú súvislosť zvýšenej chorobnosti detí s nedojčením. U detí nedojčených sa potvrdilo, že sú hospitalizovaní prevažne na ochorenia tráviaceho traktu, dýchacích ciest ale aj pre chudokrvnosť, podvýživu, zanedbávanie. Pri hospitalizácii na dojčenskom úseku detského oddelenia majú vysokú prevahu nedojčené deti marginalizovanej skupiny. Alarmujúce je, že existuje veľký rozdiel medzi dojčením hospitalizovaných detí marginalizovanej skupiny a ostatných, len 1/7 detí v priemere tvoria dojčené deti marginalizovanej skupiny, ostatné sú nedojčené. V porovnaní s viac ako 2/3 dojčeným ostatnými dojčatami.

Záver: Výsledky našich sledovaní jednoznačne potvrdzujú významnosť dojčenia ako jediný optimálny a prirodzený spôsob výživy dojčiat. Záverom konštatujeme, že predčasné odstavenie dieťaťa je problém, ktorý je potrebné riešiť. Autori si kladú otázku ako zastaviť neuspokojivý trend včasného odstavenia dojčat'a, ako zamedziť aby matky neopustili novorodenca, zodpovednosť matky k dojčeniu, ako pristupovať k dojčeniu v novorodeneckom období, je to problém a úloha len pre zdravotníctvo...? A čo ekonomická stránka - hospitalizácie, ochorenia, chronické choroby, podvýživa a čo zdravý vývin dieťaťa? Nedojčenie významne vplýva na zdravotný stav a následné hospitalizácie detí, ale aj chorobnosť v dospelom veku a hlavne v marginalizovanej skupine.

Kľúčové slová: dojčenie, predčasné odstavovanie, marginalizovaná skupina, chorobnosť, hospitalizácia.

**NON – BREASTFED CHILD IN MARGINALIZED GROUPS, INCREASED
MORBIDITY, SEARCH THE PREMATURE DECOMMISSIONING**

Koval', J.¹, Čuríková, A.,² Krestíánová, K,¹

Klinika pediatrie FNsP J.A. Reimana, Prešov¹,

ÚSVaZ bl. P. P. Gojdiča, Prešov²

Abstract

Introduction: Breastfeeding is the optimal and most natural way of nutrition of infants. It has a great benefit to the health and development of children but also for the mother. Non - breastfeeding from birth and early termination of breastfeeding for the child brings an increased incidence of infections, allergies, certain autoimmune diseases, cancer, eating disorders (failure to thrive) in adulthood increased incidence of cardiovascular disease, oncology, metabolic, autoimmune diseases. Points out the problems which are encountered in practice as unsuitable, unhealthy diet affects morbidity infants. We point to the most common diseases non breastfed children.

Core: The aim of our presentation is to inform professional public with problems related to the decommissioning of breastfeeding from birth and continuing in infancy. The most problematic group has become a marginalized group of children that was detected by the high morbidity associated with hospitalization in the pediatric ward. Our research, conducted at the Fakulty Hospital J.A. Reiman in Presov at the Department of Pediatrics and neonatal departments, was conducted through retrospective analysis of medical records of hospitalized children. This analysis included data on newborn - its weight, breastfeeding / non-breastfeeding, length of breastfeeding, desertion of a child, a newborn pathology, hospitalizations, accompanying mothers. Data on neonatal nutrition at discharge home, we find that in the years 2007 to 2013 were released at home exclusive breastfeeding, 76.5% of children, breastfeeding and supplementation for breast-feeding 8.4% and the rest of the children was on enteral nutrition. Regarding nutrition pathological newborns weighing more than 2500 g was in 2013 with the release of the Perinatology Centre (neonatal department) J.A.Reimana Hospital in Prešov home exclusive breastfeeding, 70.5% of babies breast-fed and formula-fed while feeding 12%, fed only artificial infant 14% and 2% of others. Regarding nutrition pathological neonates weighing <2500 g, was released in exclusive

breastfeeding 51% of babies breast-fed and formula-fed nutrition at the same time, 10.7% fed infants fed only 32% and others 6%. The results show a correlation NPH and all its consequences for nursing these children, like the abandonment of a newborn mother, teen mothers, and so on.

Another topic of work are problems with hospitalization (in) nursing mother to accompany the pediatric department. Infant section are the most common problems of rejection hospitalized mother despite the fact that their child is breastfeeding, mother's departure from the department without any reason and growing problem is the recklessness of mothers. From 2009 to 2011, from the total number of hospitalized infants (average 1250 children), on average only 31% breastfed and 69% non-breastfeeding children. In infants marginalized groups have been in that period of the total on average to 82% non-breastfeeding ! This implies a high percentage of hospitalized infants marginalized groups (78% on average) compared to children of the majority group. The above data confirm the relationship of children with increased morbidity non-breastfeeding. In children non-breastfeeding confirm that are hospitalized mainly for diseases of the gastrointestinal tract, the respiratory tract but also to anemia, malnutrition, neglect. Hospitalization at the infant section of the pediatric ward Non- have a high ratio of children of marginalized groups. Alarming is that there is a big difference between breastfeeding hospitalized children and other marginalized groups, only 1/7 children on average, the breastfed children of marginalized groups and the rest of Non-. Compared with more than 2/3 breastfed infants stay updated.

Conclusion: The results of our follow-understate the significance of breast-feeding as the only optimal and natural way of nutrition of infants. We conclude that early weaning the child is a problem that must be addressed. Authors are wondering how to stop the unsatisfactory trend of early weaning, how to prevent mother left the newborn to breast-feeding mothers responsibility to approach breastfeeding the newborn period, it is a problem and the only role for health ...? And the economic side - hospitalization, illness, chronic diseases, malnutrition and as healthy child development? Non-breastfeeding significant impact on the health of children and subsequent hospitalization, but also morbidity in adulthood, especially in marginalized group.

Keyword: breastfeeding, early weaning, marginalized groups, morbidity, hospitalization.

Literatúra / References:

- (1) DLUHOLUCKÝ, S.: *Zdravie a zdravotnícka starostlivosť o detí*. In: Slovensko a deti 99. Situačná analýza o stave detí na Slovensku. s. 48-55. Slovenský výbor pre UNICEF, 1999.
- (2) POCHOVÁ D., KOVAL' J.: Rómske deti a dojčenie, vplyv na ich zdravotný stav. *Česko – Slovenska pediatrie*. ISSN 0069-2328. Ročník 62. 5/2007 . s. 258-259.
- (3) The State of the World's Children 2008. Child Survival. UNICEF. 2007
- (4) Projekt ochrany dojčenia v Európe. Ochrana, presadzovanie a podpora dojčenia v Európe: koncept činností. Európska komisia, Directorate Public Health and Risk Assesment, Luxembourg, 2004. UNICEF.

Kontaktná adresa / Contact address:

MUDr. Ján Koval', PhD.

Klinika pediatrie FNsP J.A. Reimana Prešov

Ul. Hollého 14

080 01 Prešov

E-mail: koval@fnsppresov.sk

JAKOŚĆ ŻYCIA I WYKLUCZENIE SPOŁECZNE OSÓB
PO UDARZE MÓZGU W WIEKU PRODUKCYJNYM

KOWALCZYK Bożena¹, ZAWADZKA Bożena², LUBIŃSKA-ŻĄDŁO Bogumiła¹

¹ Podhalańska Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Targu

² Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

Abstrakt:

Wstęp: Obecnie wykluczenie społeczne jest problemem o złożonym podłożu. Wynikająca z przebytego udaru mózgu niepełnosprawność może być przyczyną problemów z uczestnictwem w życiu zbiorowym powodując tym samym wykluczenie społeczne jednostki. Osoba niepełnosprawna tracąc pracę ze względu na utratę sprawności fizycznej najczęściej, staje się bierna zawodowo i potrzebuje pomocy w adaptacji do odmiennej fizyczności, przystosowaniu się do zaistniałego kalectwa, aby zminimalizować stan depresyjny, podnieść samoocenę a tym samym poprawić jakość życia chorego. Celem badania, którego wyniki są przedmiotem artykułu, było wskazanie i opisanie związków pomiędzy wybranymi czynnikami wykluczenia społecznego a jakością życia osób po udarze mózgu w wieku produkcyjnym.

Metodyka i materiał: Badania przeprowadzono w grupie 59 pacjentów z rozpoznanym pierwszym niedokrwinnym udarem mózgu przebywających na oddziale rehabilitacyjnym w Podhalańskim Szpitalu Specjalistycznym w Nowym Targu oraz Wojewódzkim Szpitalu Rehabilitacyjnym im. dr. S. Jasińskiego w Zakopanem. Do oceny jakości życia zastosowano Profil Wpływu Choroby (SIP) w polskiej wersji językowej.

Wyniki: Ocena ogólna dziedziny fizycznej jakości życia w grupie pacjentów po udarze mózgu kształtuje się na poziomie 21,67 punktów, natomiast ocena ogólna dziedziny psychospołecznej była nieznacznie lepsza i wyniosła 18,56 punktów. Porównując ocenę jakości życia chorych w zależności od aktywności zawodowej w obu dziedzinach i składających się na nie kategoriach stwierdzono, iż w każdym przypadku ocena ta była lepsza w grupie osób aktywnych zawodowo.

Wnioski: Czynniki wpływające na obniżenie jakości życia zwiększają ryzyko wykluczenia społecznego osób po udarze mózgu w wieku produkcyjnym. Wsparcie, jako czynnik pośredni wpływa znacząco na stan psychospołeczny chorych po udarze mózgu.

Słowa kluczowe: jakość życia, wykluczenie społeczne, udar mózgu.

THE QUALITY OF LIFE AND SOCIAL EXCLUSION OF WORKING-AGE PEOPLE AFTER STROKE

KOWALCZYK Bożena¹, ZAWADZKA Bożena², LUBIŃSKA-ŻĄDŁO Bogumiła¹

¹ *Podhale State School of Higher Vocational Education in Nowy Targ, Poland*

² *Jan Kochanowski University in Kielce, Poland*

Abstract

Introduction: Nowadays, social exclusion is a complex problem. Disability resulting from a stroke may cause difficulty participating in community life, which leads to social exclusion of the individual. Having lost the job due to the loss of physical fitness, the disabled person most frequently becomes professionally inactive and needs help to adapt to a different physicality, to their disability, in order to minimize depression; improve self-esteem, and so improve the quality of life. The purpose of the study, whose results are discussed in the article, was to identify and describe the relation between selected factors of social exclusion and the quality of life of people after stroke who were in working age.

Methodology and material: The study group consisted of 59 patients diagnosed with the first ischemic stroke who resided in the rehabilitation wards in the specialist hospital in Nowy Targ (Podhalański Szpital Specjalistyczny w Nowym Targu) and in the rehabilitation hospital in Zakopane (Wojewódzki Szpital Rehabilitacyjny im. dr. S. Jasińskiego w Zakopanem). To evaluate the quality of life, the Sickness Impact Profile (SIP) in the Polish language version was used.

Results: The overall assessment of the physical aspect of the quality of life in patients after stroke was 21.67 points, while the overall assessment of the psycho-social aspect of the quality of life was slightly better and amounted to 18.56 points. Comparing the assessment of the quality of life in relation with the professional activity in both aspects, it was found that in each case the assessment was better in the group of the professionally active people.

Conclusion: Factors decreasing the quality of life increase the risk of social exclusion in people of working age who suffered from stroke. Support, as an indirect factor, significantly influences the psychosocial condition of people after stroke.

Keywords: the quality of life, social exclusion, stroke.

Bibliography:

- [1] JARACZ K., KOZUBSKI W.: Subiektywne i obiektywne wyznaczniki jakości życia osób po udarze mózgu. Gerontologia Polska, 2003, 10: 140–143.
- [2] LUBIŃSKA-ŻĄDŁO B., BARTOS S., KOWALCZYK B., TALAGA S., ZAWADZKA B.: Wielowymiarowa ocena jakości życia osób po udarze mózgu. Ruzomberske zdravotnickie dni - IX. Rocnik v Ružemberku v dnoch 6-7. 11.2014, 569-587
- [3] PARCHOMIUK M.: Niepełnosprawni - społecznie wykluczeni?, Niepełnosprawność i Rehabilitacja, 2006, nr 4

Contact to the Authors:

Bożena Kowalczyk;

Podhalańska Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Targu;

e-mail: kowalczyk-bozena@wp.pl

INFEKČNÉ CHOROBY UTEČENCOV A MIGRANTOV
POČAS MIGRANTSKEJ KRÍZY V EURÓPE 2015

¹ Krčméry, V.

¹ za: *Tropicteam, Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, Bratislava, Maďarský Červený kríž, Rakúsky Červený kríž, Rescue team Gabčíkovo, Národné referenčné laboratórne centrum pre antibiotickú rezistenciu, Lekárska fakulta, Katedra mikrobiológie, Slovenský tropický inštitút, Katedra tropických chorôb, Lekárska fakulta,*

² Culka, J., Lišková, A., Šuvada, J., Mrázová, M., Mikolášová, H., Kafková, J., Dudová, Z., Molnárová, K., Bydžovsky, O., Šimonek, T., Bibza, M., Buriancová, K., Takáčová, M., Antalíková, M., Vojtičková, L., Jackuliaková, T., Micháliková, L., Kolibáb, M., Vršková, E., Vrška, R., Hochmann, R., Herdics, J.G., Ondová, P., Hajj, P., Bučko, L., Zelenak, A., Poloňová, J., Glatz, P., Hodničák, J., Zollerová, K., Khalil Hajj, I.

² za: *Tropicteam a Fakulta misijnej práce a tropického zdravotníctva Jána Pavla II, Bratislava, Slovenská republika, Maďarsko, Rakúsko*

Abstrakt

Úvod: Utečenecká kríza má dve hlavné trasy: balkánsku trasu cez Grécko, Maďarsko, Rakúsko do Nemecka a africkú trasu s prevažne ekonomickými utečencami a migrantami cez Stredozemie - Malta, Lampedusa, Sicília do Európy - Taliansko, Francúzsko, Španielsko a Veľká Británia.

V článku prezentujeme prvé dáta o zdravotnom stave migrantov na balkánskej trase od septembra 2015 do októbra 2015.

Pacienti a metodológia: Asi 316 000 politických a humanitárnych utečencov, z toho 95 percent zo Sýrie, Iraku a Afganistanu, prešlo v období od 6. septembra do 20. októbra cez checkpoint Hegyeshalom – Nickelsdorf, 50 km východne od Viedne a 10 km od Bratislavy. Väčšina z nich boli zdraví mladí ľudia s deťmi, asi 10 percent ochorelo počas transportu v 97 vlakoch z maďarsko-chorvátskej hranice - Zakanyi alebo maďarsko-srbskej hranice Röszke až po checkpoint Hegyeshalom - Nickelsdorf. Chorí pacienti sa sami hlásili v poľnom zdravotnom stredisku s 8-12 členmi tropického tímu slúžiacemu v 5 jazykoch. U pacientov s infekciami respiračného traktu boli odoberané výtery z nosa a tonzíl, transportované v Mueller Hintonovom agare a prevezené do Národného referenčného laboratória pre antibiotickú rezistenciu v Nitre na Slovensku.

Výsledky: Nezaznamenali sme žiadne závažné tropické choroby, nebol zistený ani jeden prípad malárie alebo leishmaniózy. Taktiež neboli zistené závažné infekčné choroby, vrátane HIV, TBC. Väčšinu infekčných chorôb tvorili infekcie horných dýchacích ciest, pneumónia, infekcie kože a mäkkých tkanív, svrab, hnačky. V sledovanom období sme nezaznamenali ani jeden prípad cholery. Z akútnych stavov sa vyskytli diabetická kóma, infarkt myokardu, popôrodné krvácanie, náhla cievna mozgová príhoda. Z 55 pozitívnych bakteriologických výsledkov boli len 2 MRSA kmene a 3 Pen-R pneumokoky, zvyšok boli komenzály a *Candida albicans*.

Záver: Balkánska cesta v rámci utečeneckej krízy v roku 2015 v Európe zo Sýrie a Iraku nepredstavuje závažnú zdravotnú hrozbu pre kontinentálnu EÚ, v priebehu prvých dvoch mesiacov exodu bolo zaznamenaných len niekoľko prípadov prenosných ochorení a absencia tropických chorôb, multirezistentých patogénov a outbreakov. Bolo detekovaných len málo MRSA a PRP kmeňov, izolovaných od pacientov z horných a dolných dýchacích ciest. Spektrum diagnóz bolo podobné slovenskej, maďarskej a rakúskej populácii tohto regiónu EÚ.

Kľúčové slová: migranti, zdravotný stav, infekčné ochorenia.

INFECTIOUS DISEASES IN REFUGEES AND MIGRANTS DURING EUROPEAN MIGRANT CRISIS 2015

¹ Krcmery, V.

¹ on behalf of the St. Elizabeth University Tropic team,

² Culka, J., Liskova, A., Suvada, J., Mrazova, M., Mikolasova, H., Kafkova, J., Dudova, Z., Molnarová, K., Bydzovsky, O., Simonek, T., Bibza, M., Buriancova, K., Takacova, M., Antalikova, M., Vojtickova, L., Jackuliakova, T., Michalikova, L., Kolibab, M., Vrszkova, E., Vrska, R., Hochmann, R., Herdics, J.G., Ondova, P., Hajj, P., Bucko, L., Zelenak, A., Polonová, J., Glatz, P., Hodnicak, J., Zollerova, K., Khalil Hajj, I.

² Bratislava, Hungarian Red Cross, Austrian Natl. Red Cross, Int Rescue team Gabčíkovo
Natl ref Lab of ATB resa, School of medicine dept of Microbiology,
Slovak Tropical Institute, Dept of Trop Med Slovak Med Univ., CRZ

Abstract

Background: Migrant Crisis in Europe 2015 had two major routes, Balkan route via Greece, Hungary, Austria to Germany and African route with mainly economic refugees and migrants via Mediterranean Malta Lampedusa, Sicily to continental Italy, France, Spain and UK. Here we present first data on migrant health of the Balkan route from September to October 2015.

Material and Methods: About 316 000 political and humanitarian refugees, 95 % from Syria, Iraq and Afganistan passed through checkpoint Hegyeshalom, Nickelsdorf 50 km east from Vienna and 10 km from Bratislava, between September 6th and October 20th. Most of them were healthy young people with children, about 10 percent sick per transport, in 97 trains from Zakanyi Croatian Boundary or Röszke, HU- Serbian Boundary to Hegyeshalom, Nickelsdorf HU, AT checkpoint. Sick patient's reported themselves to the symptomatic field health center with 8-12 HC Tropicteam staff serving in 5 languages. In RTI patients, nasal/tonsil swabs was taken to Mueller Hinton agar and transported to National reference Laboratory for ATB resistance, Nitra, SK.

Results: No major tropical diseases were noted, no case of malaria or leishmaniasis was detected. Even less cases of emerging ID including HIV and tuberculosis were detected as well. Majority of ID included pneumonia upper respiratory tract infections, skin and soft tissue

infections, scabies, few cases (<3%) of diarrhoea but no case of cholera have been observed in described period. Among acute cases, diabetic coma, myocardial infarction, hypertension crisis and has been noted. From 155 positive results from bacteriology from migrants, only 2 MRSA strains and 3 penicillin resistant pneumococci were obtained, the rest was commensal bacterial flora and *Candida albicans*.

Conclusions: Balkan route in refugee crisis in 2016 in Europe from Syria, Iraq does not represent major health threat to continental EU, only few cases of transmissible diseases were noted and an absence of tropical diseases, multiresistant pathogens and no outbreaks were observed within first 2 months of exodus. Only few MRSA and penicillin resistant strains from patients from upper and lower respiratory tract infections were isolated. Spectrum of diagnoses was similar to surrounding Slovak, Hungarian and Austrian population of that EU region.

Keywords: migrants, health status, infectious diseases.

Literatúra / References:

- [1] OLAH, M., et al.: Migrant Health Special Issue, Clin. Soc. Work. Vol. 5. 2015.12
- [2] KRCMERY, V., PYŠNÝ, L., LISOVA, A., et al. Respiratory infections after camping in free nature are the current diseases in Migrants to Austria and Germany via Hungary in September 2015: Experience from Röszke and Vámosszabadi. Clinical Social Work and Health Intervention. Vol. 5, 2015, No 2, p. 39-41. ISSN 2076-9741/Online
- [3] CERVENKOVA, M., MIKOLASOVA, P., BORDACOVA, J., MIKOLASOVA, G., VALLOVA, J., KALATOVA, D., et al: Public health nursing and social aspects of resistance to antibiotics and an update. In: *Tropical Public Health/ Social Work*. ISSN 1333-0023-AT-2330, 4/2010-1/2011 Volume 7-8, page 97-100
- [4] KALATOVA, D., BORDACOVA, J., MIKOLASOVA, P., et al: Public health nursing and social aspects of tropical – an update. In: *Tropical Public Health/ Social Work*. ISSN 1333-0023-AT-2330, 4/2010-1/2011 Volume 7-8, p. 101-103
- [5] KALATOVA, D., MIKOLASOVA, P., CERVENKOVA, M., et al.: Public health nursing and social aspects of new drugs, new antibiotics – an update. In: *Tropical Public Health/ Social Work*. ISSN 1333-0023-AT-2330, 4/2010-1/2011 Volume 7-8, p. 104-106.

Kontakt / Contact

Prof. MUDr. Vladimír Krčmery, DrSc.
e-mail: tropicteam@gmail.com

Venované k jubileu prof. MUDr. Mariána Karvaja, PhD., a prof. MUDr. Mirona Šramku, DrSc., z Vysokej školy zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety a Ústav sociálnych vied a zdravotníctva bl. P.P. Gojdiča, Prešov.

**SUKCES ŽYCIOWY MŁODZIEŻY – SUBIEKTYWNE I OBIEKTYWNE
BARIERY W JEGO OSIĄGNIĘCIU**

Łączek Tomasz

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

Abstrakt

Wprowadzenie: Sukces życiowy, to temat bardzo często poruszany we współczesnej literaturze naukowej. Również w massmediach jest on bardzo często wymieniany jako jeden z głównych celów działalności człowieka. Młodzież patrząc na dorosłych, na ich postrzeganie świata często zapomina, jak ważny jest indywidualny rozwój człowieka. Dążąc do celu, jakim jest osiągnięcie sukcesu życiowego nie widzi tego, co utrudnia jego osiągnięcie. Poznanie barier utrudniających osiągnięcie sukcesu życiowego ułatwi jego osiągnięcie przez większą liczbę młodzieży.

Rozwinięcie: Współczesne społeczeństwo polskie charakteryzuje się pewnym rozwarstwieniem w obszarze uznawanych wartości. Młodzież szkolna inaczej, aniżeli dorośli postrzega świat i występujące w nim problemy. Próba odpowiedzi na pytanie jakie są subiektywne i obiektywne bariery w jego osiągnięciu nie jest zadaniem łatwym. Już samo zdefiniowanie sukcesu życiowego sprawia kłopot. Czym bowiem jest sukces życiowy? Sukces życiowy może być rozumiany jako niematerialny bądź materialny cel, który subiektywnie stanowi najważniejsze osiągnięcie w dotychczasowym życiu jednostki lub jest antycypowany, jako docelowo najważniejszy do osiągnięcia w przyszłości. Niezależnie od tego, jak aktualnie jest on rozumiany przez młodych ludzi, na podstawie literatury naukowej wyodrębnić można najczęściej występujące subiektywne, jak również obiektywne czynniki utrudniające jego osiągnięcie.

Wnioski: Percepcja młodzieży w odniesieniu do sukcesu życiowego jest labilna. Dlatego niezależnie od przeprowadzonych badań oraz danych dostępnych w literaturze przedmiotu, precyzyjne określenie zarówno subiektywnych, jak i obiektywnych czynników utrudniających osiągnięcie sukcesu życiowego jest kwestią wymagającą przeprowadzenia wielu żmudnych analiz naukowych.

Słowa kluczowe: Młodzież, wartości, sukces, wychowanie, zdrowie.

SUCCESS IN LIFE OF THE YOUTH – SUBJECTIVE AND OBJECTIVE
BARRIERS TO ACHIEVE IT

Łaczek Thomas

Jan Kochanowski University in Kielce

Abstract

Introduction: Success in life is an issue, very often analyzed in the contemporary scientific literature. It is also often mentioned in the mass media as one of the main goal of human activity. Young people, looking at adults and their perception of the world, often forget how important is individual human development. To pursue the aim which is the success in life, young people do not see these factors, making it difficult to achieve. Understanding the barriers to success in life makes it easier to reach through the greater number of young people.

The body: Contemporary Polish society is characterized with some dissection in the area of recognized values. Youth at school, differently than adults, perceive the world and the problems that occur in it. An attempt to answer the question of what are subjective and objective barriers to success in life, is not an easy task. The very definition of success in life makes trouble. What is, therefore, success in life? Success in life can be understood as intangible or tangible goal that subjectively represents the most important achievement in the current life of the individual or is anticipated, as ultimately the most important to achieve in the future. Regardless of how it is currently understood by young people, in the scientific literature can be distinguished most often subjective, as well as objective factors hindering its achievement.

Conclusion: The perception of young people in relation to success in life is labile. Therefore, regardless of the research and data available in the literature, the precise determination of both subjective and objective factors, hindering success in life, is the issue that needs to carry out many of arduous scientific analysis.

Keywords: Youth, values, success, education, health.

Literatura / References

BRZEZIŃSKI J., Badania eksperymentalne w psychologii i pedagogice, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2008, ISBN 978-83-7383-296-1

**Vědecký časopis
ZDRAVOTNICTVÍ A SOCIÁLNÍ PRÁCE
ročník 10, 2015, Supplementum**

OLEŚ P., Wprowadzenie do psychologii osobowości, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2005, ISBN 83-7383-066-9

PORRAS J., EMERY S., THOMPSON M., Jak osiągnąć trwały sukces, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2007, ISBN 978-83-60501-96-2

Kontakt do autora / Contact address:

Dr. Tomasz Łączek

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

Wydział Pedagogiczny i Artystyczny,

Instytut Pedagogiki i Psychologii, Zakład Pedagogiki Zdrowia i Kultury Fizycznej

Dr. Tomasz Łączek,

Jan Kochanowski University in Kielce, Faculty of Education and Arts,

Institute of Pedagogy and Psychology,

Department of Health Education and Physical Culture

e-mail: tomlak@poczta.onet.pl

KOMUNITNÁ PRÁCA S MARGINALIZOVANOU RÓMSKOU KOMUNITOU
NA ÚZEMÍ MESTA ZVOLEN

Laššáková Tímea

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o., v Bratislave, SR

Abstrakt

Úvod: V každej spoločnosti existujú a žijú menšinové skupiny osôb, ktoré si vyžadujú osobitnú pozornosť a zaobchádzanie, nakoľko ich sociálne a kultúrne charakteristiky a životný štýl sa odlišujú od majoritnej spoločnosti, čo spôsobuje ich nerovnocenné postavenie.

Jadro práce: Slovensko sa radí k multikultúrnym krajinám čo znamená, že v jednom uzavretom priestore žije viacero sociálnych skupín, tzv. etník. Podľa údajov Štatistického úradu žilo ku koncu roka 2012 na Slovensku po najpočetnejšej maďarskej komunite, viac ako stotisíc občanov rómskeho etnika, čo predstavovalo 2% z celkovej populácie obyvateľstva. Najväčšie zastúpenie rómskej populácie bolo na juhu stredného Slovenska a na východnom Slovensku. Zlá sociálna situácia rómov je predispozíciou a predurčuje ich k izolácii a vytlačaniu na okraj spoločnosti. Z uvedeného dôvodu je potrebné venovať pozornosť práve tejto skupine osôb. Jednou z možností riešenia problematiky marginalizovanej rómskej komunity je vytváranie podmienok pre vznik komunitných centier na území miest a obcí. Zriaďovanie komunitných centier je vhodnou východiskovou pozíciou pre zmenu. Úlohou komunitných centier je prostredníctvom komplexu sociálnych služieb prispieť k sociálnemu začleneniu osôb sociálne vyčlenených.

Záver: V našom príspevku priblížime činnosť komunitného centra „Romane Jilo“ v meste Zvolen a čiastkové úspechy pracovníkov komunitného centra pri práci s rómskym etnikom. Činnosť terénnych pracovníkov komunitného centra vo Zvolene je vzorom a príkladom fungovania komunitnej práce.

Kľúčové slová: komunita, komunitná práca, marginalizovaná komunita, Rómovia, samospráva.

COMMUNITY WORK WITH MARGINALIZED ROMA COMMUNITIES
IN THE CITY ZVOLEN

Lassakova Timea

St. Elisabeth University of Health and Social Work in Bratislava, Slovakia

Abstract

Introduction: In every society there is a minority group living persons who require special attention and treatment as their social and cultural characteristics and lifestyles are different from the majority society, which makes them unequal status.

Core of work: Slovakia is one of the multicultural countries, which means that in a confined space lives of various social groups, called. ethnic groups. According to Statistical Office data, there were at the end of 2012 in Slovakia after the most numerous Hungarian community, more than a hundred thousand citizens of Roma ethnicity, which represented 2% of the total population of the population. The largest representation of Roma was in the south of Central Slovakia and Eastern Slovakia. Poor social situation of the Roma is a predisposing predisposes them to isolation and marginalization. For this reason, it is necessary to pay attention to just this group of people. One option for dealing with the marginalized Roma community is to create conditions for the establishment of community centers in urban areas and villages. Establishment of community centers is a good starting position for a change. The role of community centers through a complex social services contribute to social inclusion of socially excluded persons.

Conclusion: In our contribution we describe the activity of the community center "Romane Jilo" in Zvolen and partial successes community center staff to work with Roma. Activity field workers of a community center in Zvolen is a model example of how a community works.

Keywords: community, community work, marginalized community, Roma, self-government.

Literatúra / References:

- [1] LEHOCZKÁ, L – HABURAJOVÁ – ILAVSKÁ, L. 2006. *Komunitné sociálne služby v kontexte kultúrnej identity obyvateľov rómskych osád*. Nitra: Vydavateľstvo Michala Vaška, 2006. ISBN 80-967964-2-9.
- [2] MÁTEL, A. – HARDY, M. 2013. *Vybrané kapitoly z metód sociálnej práce II*. Bratislava: VŠ ZaSP sv. Alžbety, 2013. 507 s. ISBN 978-80-8132-074-3.
- [3] MÁTEL, A. – OLÁH, M. – SCHAVEL, M. 2011. *Vybrané kapitoly z metód sociálnej práce I*. Bratislava: VŠ ZaSP sv. Alžbety, 2011. 214 s. ISBN 978-80-8132-027-9.
- [4] ŠULOVÁ, M. 2014. *Komunitné centrum ako nástroj na podporu rómskej kultúry*. Ružomberok: VERBUM, 2014. ISBN 978-80-561-0196-4.

Kontaktná adresa / Contact address:

PhDr. Tímea Laššáková,
doktorandka PhD štúdia.
VŠ zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n. o.
(St. Elizabeth University of Health and Social Work)
Nám. 1. mája, č. 1
810 00 Bratislava
Slovensko / Slovakia
E-mail: tlassakova@centrum.sk

NÍZKA EFEKTIVITA ZDRAVOTNÍCTVA
V SYSTÉME ZDRAVOTNÉHO POISTENIA

¹ Lehocký, L., ² Pribišová, E.

¹ *Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o., v Bratislave*

² *Ústav sociálnych vied a zdravotníctva bl. P. P. Gojdiča v Prešove*

Abstrakt

Úvod: Nízka efektivita zdravotníctva vzťahujúca sa k zdravotným poisťovniam je markantným problémom v súčasnom období. Analýza poukázala na zlý a zhoršujúci sa stav slovenského zdravotníctva vzťahujúceho sa k zdravotným poisťovniam. Efektívnosť zdravotníctva dosahuje spolu s Maďarskom v rámci Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj najhoršie výsledky.

Jadro: Predložený príspevok analyzuje faktory neefektívnosti zdravotníctva v systéme zdravotného poistenia. Následne odhaľuje príčiny tejto neefektívnosti. Inštitút finančnej politiky (IFP) zverejnil koncom roka 2012 svoju analýzu efektívnosti slovenského zdravotníctva. Jedným z hlavných záverov analýzy je tvrdenie, že v rokoch 2004 až 2007 došlo k výraznému prepadu v efektívnosti slovenského zdravotníctva. Najväčšie zdroje neefektívnosti slovenského zdravotníctva môžeme hľadať u jednotlivých zdravotných poisťovní, potom v nemocniciach a napokon v liekoch. Zdravotné poisťovne sa podieľajú na plnení funkcií ako je výber zdravotného poistného od poistencov, nákup zdravotnej starostlivosti, nakoniec je to kontrolná revízná činnosť zdravotnej starostlivosti. Neefektívnosť zdravotníctva v systéme zdravotného poistenia budeme charakterizovať v rámci rovín ako rozdielne náklady na poistencov, nesprávne prerozdelené poistné vyzbierané od poistencov a iné. Napokon predostrieme odporúčania na zlepšenie efektívnosti slovenského zdravotníctva v systéme zdravotného poistenia.

Záver: Štúdia predstavuje významný materiál, predkladá mnohé nové fakty, porovnania a analýzy. Príspevok predkladá možné odporúčania, ktoré by pomohli zvýšiť efektívnosť zdravotníctva a zdravotných poisťovní.

Kľúčové slová: Neefektivita, Zdravotníctvo, Zdravotné poisťovne.

THE LOW EFFICIENCY OF HEALTH SERVICE
IN THE SYSTEM OF HEALTH INSURANCE

¹Lehocký, L., ²Pribišová, E.

¹ St. Elisabeth University of Health and Social Work in Bratislava

² The Institute of social sciences and healthcare of bl. P. P. Gojdič in Prešov

Abstract

Introduction: The low efficiency of health service related to health insurance companies is dominant problem in the current period. Slovak and Hungary healthcare efficiency achieves within the Organisation for Economic Co-operation and Development the worst results.

Core: The submitted essay analyzes the factors of inefficiency of health service in the system of health insurance. Subsequently it uncovers the reasons of this inefficiency. The institute of the financial politics (IFP) published the analysis of efficiency of slovak health service at end of the year 2012. One of the main conclusion of this analysis is the statement that in the years 2004-2007 came to the significant fall in efficiency of slovak health service. The biggest sources of inefficiency of slovak health service we can see in the insurance companies, then in the hospitals and medicines. The insurance companies participate on the functions as collecting of insurance fees purchase of health care and at the end the control of health service. The inefficiency of health service in the system of health insurance we will characterize as different cost on insured people, wrong divided collected insurance and other. Lastly we show the recommendations for improving the efficiency of slovak health system in the system of insurance.

Conclusion: The study presents the significant material, introduction of many new facts, comparisons and analysis. The essay shows many recommendations which can help to increase the efficiency of the health service and insurance companies.

Key words: Inefficiency, Health service, Insurance companies.

Literatúra / References:

- [1] FILKO, M. –MACH, J. – ZAJÍČEK, M. 2012. *Málo zdravia za veľa peňazí. Analýza efektívnosti slovenského zdravotníctva*. Bratislava: Ministerstvo financií SR, Inštitút finančnej politiky 2012. 43 s.
- [2] Dostupné na Internet: <http://www.finance.gov.sk/LoadDocument.aspx?categoryId=8789&documentId=9367>
- [3] Dostupné na Internet: <http://www.verbondvanverzekeraars.nl/UserFiles/Image/Verzekerd%20van%20Cijfers%202012%20-%20Engels%20met%20links.pdf>

Kontaktná adresa / Contact Address

Mgr. Lukáš Lehocký,
študent doktorandského štúdia na Vysokéj škole zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety
v Bratislave,
e-mail: lukaslehocky@gmail.com

doc.Ing. Emília Pribišová, MPH, PhD.
Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce, n.o., v Bratislave
Ústav sociálnych vied a zdravotníctva bl. P. P. Gojdiča v Prešove;
Jilemnického 1/A
080 01 Prešov
e-mail: pribisova@usvaz.sk

KOMERCYJNE USŁUGI SEKSUALNE JAKO ZAGROŻENIE
ZDROWIA SEKSUALNEGO WIĘŹNIÓW

Łukaszek Maria

Uniwersytet Rzeszowski, Wydział Pedagogiczny

Abstrakt

Wprowadzenie: Zdrowie seksualne rozumiane jest jako zdrowy rozwój seksualny, równe i odpowiedzialne relacje partnerskie, satysfakcja seksualna, brak chorób i problemów seksualnych a także przemocy (Rzepka 2007). Analiza literatury wskazuje, że zarówno świadczenie usług seksualnych jak i korzystanie z nich, stanowią zagrożenie zdrowia seksualnego. Ta aktywność seksualna nie tylko stwarza wysokie ryzyko zarażenia chorobami przenoszonymi drogą płciową oraz zakażenia HIV ale także kształtuje nieprawidłowe skrypty seksualne, które utrudniają wchodzenie i trwanie w szczęśliwych związkach.

Metodologia: Materiał zawiera wyniki badań autorki przeprowadzonych w latach 2013-14 na próbie 485 mężczyzn - więźniów, odbywających karę na terenie siedmiu zakładów karnych, podlegających Okręgowemu Inspektoratowi Służby Więziennej w Rzeszowie.

Rezultaty badań: Stwierdzono, że doświadczenia korzystania z płatnych usług seksualnych deklaruje ponad 42% więźniów. Do świadczenia takich usług przyznało się niemal 9% badanych. Ponad 3% mężczyzn stwierdziło, iż wykonywało usługi seksualne innym więźniom lub funkcjonariuszom więziennym na terenie zakładu karnego.

Wnioski: Odsetek więźniów korzystających z usług seksualnych, jak i tych, którzy sprzedawali swoje usługi seksualne jest 4-5 krotnie wyższy niż w populacji polskich mężczyzn (por. Izdebski 2012). W tym kontekście nie dziwi fakt, że zakażenia chorobami przenoszonymi drogą płciową, w tym zakażenia HIV (co wynika ze statystyk Służby Więziennej), są kilkadziesiąt razy częstsze niż w populacji generalnej (Łukaszek 2014).

Słowa kluczowe: zdrowie seksualne, komercyjne usługi seksualne.

COMMERCIAL SEXUAL SERVICES AS A THREAT
TO PRISONERS' SEXUAL HEALTH

Łukaszek Maria

The University of Rzeszów, Faculty of Pedagogy

Abstract

Introduction: Sexual health comprises a healthy sexual development; equal and responsible relations based on partnership; sexual satisfaction; absence of diseases, sexual problems and violence (Rzepka, 2007). The analysis of the literature reveals that both providing and using sexual services pose a threat to sexual health. Not only does the sexual activity create a considerable risk of becoming affected with sexually transmitted infections and HIV, but it also shapes incorrect sexual scripts, which hinder forming and maintaining happy relationships.

Methods and Material: The material includes the results of the research carried out in the years 2013-14 by the author on the sample of 485 men serving prison sentences in seven correctional facilities of the Regional Prison Service Inspectorate in Rzeszów.

Results (and Discussion): It was revealed that 42% of the prisoners admit having used paid sexual services. Almost 9% of the interviewees declared that they provided such services. Over 3% of the prisoners stated that they had provided other prisoners or prison officers with sexual services on the premises of their correctional facility.

Conclusion: The percentage of the prisoners using and providing sexual services is 4-5 times higher than the one in the population of Polish men (cf. Izdebski, 2012). Hence, it is not astonishing that affections with sexually transmitted infections including HIV (as the statistical data of the Prison Service show) are several dozen more numerous than in the general population (Łukaszek, 2014).

Keywords: sexual health, commercial sexual services.

Literatúra / References:

- (1) IZDEBSKI, Z. (2012). *Seksualność Polaków na początku XXI wieku*. Kraków.
- (2) ŁUKASZEK, M. (2014). Ryzykowne zachowania seksualne mężczyzn odbywających karę pozbawienia wolności. In: Izdebski, Z. & Wąż, K. & Farnicka, M. (2014). *Rocznik Lubuski, Psychospołeczne uwarunkowania zachowań ryzykownych*, 5 (3).
- (3) ŁUKASZEK, M. (2015). *Wybrane problemy seksualności więźniów*. Rzeszów.
- (4) RZEPKA, J. (2007). *Zdrowie seksualne*. Mysłowice.

Contact: Maria Łukaszek , PhD, assistant professor: maria.lukaszek@op.pl

MANAŽÉR SOCIÁLNEJ PRÁCE

Machyniaková, L., Mačkinová, M. Masaryk, V. Matyšák, P.

Univerzita Cyrila a Metoda v Trnave, Fakulta sociálnych štúdií, Trnava

Abstrakt

Úvod: V práci sa objasňujú poznatky manažmentu, dôsledku ktorých je chápaný ako vedná disciplína a súčasne akceptovaný ako profesia. Pozorujeme, že úloha manažmentu v sociálnej práci spočíva v riadení, podpore a pomoci profesionálnym pracovníkom pôsobiacim v sociálnej oblasti.

Metodika prieskumu: Realizovali sme kvalitatívny prieskum a komparáciu.

Prieskumná vzorka: Autori sa zameriavajú na komparáciu 3 verejných poskytovateľov sociálnej služby a 4 neverejných poskytovateľov.

Spracovanie prieskumu: Pri spracovaní empirických údajov sme použili matematicko - štatistické metódy, ktoré poskytuje Microsoft Excel 2010

Výsledky prieskumu: Na základe výsledkov, by sme mohli povedať, že získavame poznatok, či znalosť manažmentu v sociálnej práci a jeho aplikácia v praxi ovplyvňuje kvalitu poskytovania sociálnej služby klientom.

Kľúčové slová: Kríza. Sociálny pracovník v krízovej intervencii. Prevencia. Zdravý životný štýl. Pozitívne myslenie.

SOCIAL WORK MANAGER

Machyniaková, L., Mačkinová, M. Masaryk, V. Matyšák, P.

Univerzita Cyrila a Metoda v Trnave, Fakulta sociálnych štúdií, Trnava

Abstract

Introduction: They demonstrate the management as a process in all its aspects. It elucidates the knowledge of management in consequence of which it is regarded as an academic discipline and simultaneously as a profession. We observe that the role of management of social work resides in managing, supporting and helping professional social workers.

Survey methods: We conducted a qualitative survey and used and comparasion.

The survey sample: The authors focuses on the comparison of 3 public providers of social work with the 4 private ones

Survey processing: When processing the empirical data we used mathematical - statistical methods, provided by Microsoft Excel 2010.

Survey results: Based on the results, we could say that we ascertain whether the knowledge of management in social work and its application in practice affects the quality of providing social services for clients.

Keywords: Management in social work, social work managers, social work, social services

Literatúra / References

Zákon NR SR č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Z.z o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov

Kontakt na autorov / Contact to the authors:

Mgr. Lenka Machyniaková,
lenka.machyniaková@gmail.com

prof. PhDr. Monika Mačkinová, PhD.,
E-mail: monika.mackinova@gmail.com
Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave,
Fakulta sociálnych štúdií, Trnava

RODINA

Zsolt Mánya

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o., Bratislava

Abstrakt

Úvod: Príspevok prezentuje rodinu ako mikrospoločnosť, základný atóm spoločnosti, ktorý má zásadný vplyv na vývoj človeka. Rodina je pojem, ktorý prezentuje našu minulosť, našu súčasnosť a našu budúcnosť. Je to najdôležitejšie spoločenstvo v živote človeka, ktorý ho sprevádza životom od narodenia až po smrť, formuje ho a mení, prostredníctvom socializácie v rodine. V práci sú popísané typy rodín, funkcie rodiny, ako aj jednotlivé obdobia vývoja dieťaťa v rodine a úloha rodiny v socializácii dieťaťa.

Metodika a materiál: Na vypracovanie príspevku bola použitá komparatívno analytická metóda. Príspevok pozostáva zo siedmych kapitol a záveru, ktoré logicky na seba nadväzujú. V prvej kapitole sa nachádzajú rôzne definície rodiny od rôznych autorov, ktoré sú porovnávané a kapitola končí vlastnou definíciou autora. V ďalších kapitolách príspevok analyzuje jednotlivé funkcie rodiny, ako aj uvádza históriu až po súčasnosť a jednotlivé typy rodín. Socializáciu od narodenia až po smrť je delená do jednotlivých medzníkov života človeka. Následne analyzuje životný cyklus rodiny od vzniku až po zánik a v závere zhrnie výsledky komparácie a analýzy a poukáže na dôležitosť rodiny v živote každého jedinca.

Výsledky: Výsledkom je potvrdenie dôležitosti rodiny v živote a socializácii každého jedinca, čo je potvrdené aj citovanými vyjadreniami iných autorov. Existujú síce okrem prirodzených rodín aj právne rodiny, avšak nemožno ich považovať za plnohodnotnú náhradu.

Záver: Autor zhrnul informácie nazhromaždené v príspevku, poukazuje na dôležitosť úplnej rodiny a uznáva dôležitosť aj neúplnej rodiny, ak je to v prospech záujmov dieťaťa.

Kľúčové slová: rodina, vývoj, socializácia.

FAMILY

Zsolt Mánya

St. Elizabeth University College of Health and Social Work, Bratislava

Abstract

Introduction: The paper shows family as the micro-society, basic atom of the society, with major impact on human evolution. Family is a concept, which presents our past, our present and

our future. It is the most important community in the life of people who accompanies her life from birth to death, shaping and changing it through socialization in the family. The paper describes the types of families, functions of family, as well as the periods of child progress in the family and the role of the family in the socialization of the child.

Methodology and material: For elaboration of paper was used comparative analytic methods. The paper is divided into seven chapters and conclusion, that are logically follow. In the first chapter there are different definitions of family from different authors, which are compared and the chapter ends with author's own definition. The following chapters analyze the each function of family, and provides a history to the present day and the different types of families. Socialization since birth to death is divided into different milestones of human life. Subsequent analyzes the life cycle of families from creation to extinction and will also summarize the results of comparison and analysis, and points out the importance of the family

Results: The result is a confirmation of the importance of family in the life and socialization of each individual, which is confirmed also cited comments by other authors. While are families in addition to natural and legal family, but can be considered for a full substitute.

Conclusion: The author reviewed the information collected in this paper highlights the importance of full and recognizes the importance of families and incomplete families if it is in favor of the best interests of the child.

Keywords: family, evolution, progress, socialization.

References:

- (1) BODONYI Edit–BUSI Etelka–HEGEDŰS Judit–MAGYAR Erzsébet–VIZELY Ágnes: A gyakorlati pedagógia néhány alapkérdése – Család, gyerek, társadalom. In: Bölcsész Konzorcium, Budapest, 2006, s. 9.
- (2) MATOUŠEK O.: Rodina jako instituce a vztahová síť. 3. vyd. Praha: SLON 2003. s. 9.
- (3) BUJDOVÁ, N. 2010. Status kresťanskej rodiny podľa Familiaris consortio. *Perspektívny súčasnej rodiny*. (CD-ROM). Vydavateľstvo Vysoká škola Visegrádu s.r. o., Vysoká škola v Sládkovičove, Fakulta sociálnych štúdií, 2012. s 214. ISBN 978-80-89267-85-9.
- (4) TOMÁNEK, P. 2015. *Rodina – výchova – spoločnosť*. Brno: Tribun, 2015. 406 s. ISBN 978-80-263-0775-4.

Kontakt:

Mgr. Ing. Zsolt Mánya; e-mail: zsolt.manya@gmail.com

TESTOVANIE HYPOTÉZ V SÚBOROCH S PARAMETRICKÝM versus
NEPARAMETRICKÝM ROZDELENÍM DÁT

Matula, P.

Úsek klinickej fyziky a bioštatistiky, Východoslovenský onkologický ústav a.s., Košice, SR

Abstrakt

Úvod: Štatistické spracovanie experimentálnych dát resp. dát z prieskumných dotazníkov v záverečných prácach či publikáciach predstavuje zväčša najnáročnejší proces ich prípravy. Je spôsobené tým, že štatistika ako vedná disciplína nie je bežným inštrumentárium študentov v študijných programoch ošetrovateľstvo (OŠ), sociálna práca (SP) či verejné zdravotníctvo (VZ). Je preto potrebné venovať odbornej príprave študentov zvýšenú pozornosť. Výsledkom bude zlepšenie kvality a validity výstupov záverečných prác študentov i doktorantov. Cieľom prezentácie je poskytnúť návod a algoritmus k uľahčeniu prechodu študenta od deskriptívnej štatistiky („výpočtu percent“) k induktívnej štatistike, vysvetlením základných pojmov teórie pravdepodobnosti, vlastností parametrických a neparametrických rozložení dát a pochopeniu princípu testovania štatistickej významnosti rozdielov v súboroch.

Jadro: Prvým krokom pri spracovávaní dátových súborov je uplatnenie deskriptívnej štatistiky (stanovenie miery polohy a rozptylu rozloženia dát v súboroch) s interaktívnym využitím tabuľkového procesora (napr. Excel). Druhým krokom procesu spracovania (po formulácii pracovných hypotéz) je adekvátne zvolenie testov využívaných v induktívnej štatistike odlišných pre súbory s parametrickým rozložením charakterizovaných normálnym rozložením (Gauss) (napr. Studentov t-test, Fischerov –test) a pre súbory s neparametrickým rozložením (χ^2 test, Mann Whitney U test, Moodov test, Kruskal-Wallis test, Friedmannov test ...). Neparametrické rozloženie dát je typické pre dáta z prieskumných dotazníkov i rozloženia poradia v pretekoch a pod.. Neparametrické testy sa používajú pri malých súboroch (pod 20 premenných v ramene). Dôležitým faktorom je zvládnutie interpretácie atatických pojmov ako sú typy premenných v súboroch (kategorické, ordinálne, nominálne, binárne a iné), ich vzájomná závislosť alebo nezávislosť, čo znamená hladina významnosti α , p-hodnota, stupeň voľnosti a ďalšie ?). Výber testu sa podľa týchto charakteristík súboru uskutoční pomocou priloženej tabuľky 1.

Tab. 1. Výber testu podľa typu premenných v súboroch

Typy premenných v súbore/súboroch	Neparametrický Test	Alternatívny parametrický test
Intervalová	1- vzorka znamienkový test	1- vzorka t-test
Intervalová	1- vzorka Wilcoxon test	1- vzorka t-test
Intervalová a binárna - nezávislé	Mann-Whitney U test	2- vzorka t-test
Ordinálna a nominálna – nezávislé	Kruskal-Wallis test	One-way ANOVA
Ordinálna a nominálna – závislé	Moodov Median test	One-way ANOVA
Ordinálna a nominálna - závislé	Friedmanovtest	2-way ANOVA
Nominálne premenné - závislé	χ^2 - test	Nemá ekvivalent

Pri prezentácii prednášky bude využitie testovanie hypotéz ukázané na jednoduchých príkladoch súborov.

Záver: Využívanie potenciálu relatívnej mladej disciplíny – štatistiky sa stáva neoddeliteľnou súčasťou vývoja a výskumu v medicínskych, ošetrovateľských a sociálnych odboroch. Tento trend sa musí výrazne prejavovať i vo výuke študentov a zvýšiť tak ich kompetentnosť v odbore po absolvovaní štúdia.

Kľúčové slová: indukčná štatistika, parametrické a neparametrické rozloženia, testovanie hypotéz

TESTING HYPOTESIS IN THE FILES WITH PARAMETRICAL versus NONPARAMETRICAL DATA DISTRIBUTION

Matula, P.

*Division of Medical Physics and Biostatistics , East Slovak Institute of Oncology ,
Košice , SR*

Abstract

Introduction: The statistical elaborating experimental data or data from questionnaires in registered works or publications is the most difficult process in their preparation. It is occasioned by the fact that statistics as a scientific discipline is not a routine tool of students in the study programmes of health care (HC) , social work (CSW) and public health (PH).

Therefore, their preparation is necessary to pay an increasing attention. As the result will be an improvement of quality and validity in registered works of students and the thesis. The aim of presentation is to afford a guide and algorithm for simplification of passing from descriptive statistics (calculation of „percents“) to inductive statistics – to understanding primer terms of theory of probability, properties of parametrical and nonparametrical distributions, principles of testing hypothesis on level of statistical significance.

Core of work: The first step in elaborating data files is application of descriptive statistics (determination of measures of position and dispersion in data distribution) with interactive using table processor (e.g. Excel). The second step of this process (after formulation of working hypothesis) is appropriate/correct choosing test from the set of tests in inductive statistics. There are different for data files with parametrical distribution (characterized by normal distribution - Gauss distribution e.g. Student - test, Fischer test) and for data files with non parametrical distribution (χ^2 test, Mann Whitney U test, Kruskal-Wallis test, Friedmannov test etc.). Nonparametrical tests are applied for small files (the number of variables in the arm is less then 20). The critical factor is a comprehension of meaning and interpretation of statistical terms as are types of variables (categorical, ordinal, nominal, binar etc.), their mutual dependence or independence, what does mean „level of significance α , p-value, degree of freedom ? etc.). The selection of an appropriate test according these data characteristics can be performed using the table 1.

Table 1. Selection of the test according to types of variables in the files

Variable types	Nonparametrical test	Alternative parametrical test
Interval	1- sample sign test	1- sample t-test
Interval	1- sample Wilcoxon test	1- samplet-test
Interval and binar - independent	Mann-Whitney U test	2- sample t-test
Ordinal and nominal –independent	Kruskal-Wallis test	One-way ANOVA
Ordinal and nominal – - - dependent	Mood's Median test	One-way ANOVA
Ordinal and nominal - dependent	Friedman test	2-way ANOVA
Nominal - dependent	χ^2 test	No equivalent

During oral presentation will be application of testing hypothesis demonstrated on simple examples of files.

Conclusion: Application of statistics become an inseparable component of current development and research in health care and social work branches. This trend must be markedly manifest in education of students for increasing the competency of graduates after ending.

Keywords: Inductive statistics, Parametric and nonparametric distribution, Testing hypothesis.

Literatúra / References :

- [1] E. FILOVÁ, P. MATULA, A. VRZGULA: Rozdiely v poskytovaní ošetrovateľskej starostlivosti u pacientov po operáciách kolorekta laparotomickým a laparoskopickým postupom. *Zdravotníctví a sociální práce*, roč. 9, 2014 číslo 2 , str. 23-30.
- [2] P. MATULA: Ako vniknúť do tajov induktívnej štatistiky pri analýze dát v diplomových prácach ? Zborník vedeckých prác VŠZaSP SA Bratislava, USVaZ Prešov, 2015 , str. 358-366.
- [3] H. MOTULSKY: Intuitive Biostatistics - Non mathematical guide in statistic thinking, Oxford University Press 1995.
- [4] R. MOULD: Introductory Medical Statistics, Bristol, IOP Publishing Ltd. 1998, Philadelphia, USA
- [5] M. RIMARČÍK: Základy štatistiky. Skriptá VŠ ZaSP sv. Alžbety, n.o, Bratislava, 2007.

Contact address :

Ass.prof. RNDr. Pavol Matula, CSc.

VOÚ, a.s.

Rastislavova 43

04191 Košice, SR

E-mail: matula@vou.sk

SOCIÁLNY ROZVOJ A KVALITA ŽIVOTA RÓMSKEJ MINORITY

¹Marko, E., ²Jurčová, Z., ³Džačovská, S., ⁴Chovanec, J.

¹ Obecný úrad Hrabské

^{2,3} Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v Bratislave

⁴ Ústav sociálnych vied a zdravotníctva bl. P. P. Gojdiča v Prešove

Abstrakt

Úvod: Globalizácia, ktorá sa stala hybným činiteľom, ovplyvnila nielen svetovú ekonomiku, ale aj sociálnu realitu v jednotlivých štátoch. Utvoril sa nový ekonomický priestor – Európska únia. Slovensko je jej plnoprávnou súčasťou, so všetkými kladmi aj záporni.

Jadro: Sociálny rozvoj a kvalita ľudského života je ústredným cieľom európskych integračných trendov. „*Sociálna práca v prístupe ku kvalite života vychádza zo širokého diapazónu poznania vied o človeku. Ide tu o naladenie alebo doladovanie sociálnej aktivity jedinca, skupiny tak, aby s najmenšími problémami dokázali svoj život prežiť vo svojich vlastných intenciách, v reálnom súlade s intenciami spoločenskými*“ [3]. S kvalitou života je spojená sociálna činnosť v zmysle vymedzenia praktického cieľa, ako komplexnej charakteristiky ekonomických, politických, sociálnych a ideologických faktorov určujúcich postavenie človeka v súčasnej spoločnosti, pritom sa osobitný dôraz kladie na duchovnú stránku života človeka. Práve spôsobom svojho životného štýlu sa Rómovia podieľajú na vytváraní negatívneho obrazu v spoločnosti. Neporiadok v rómskych osadách je jedným z najčastejších argumentov majority pri kritike životnej úrovne Rómov [2]. Život rómskych rodín, štúdie, ktoré sa vypracovali, skúsenosti pracovníkov v teréne potvrdzujú, že je nereálne posudzovať izolovane iba jednu z oblastí života. Ak chceme dosiahnuť zlepšenie situácie, je potrebné brať do úvahy celý súbor parametrov, ktoré determinujú a správne identifikujú obsah sociálnej inklúzie. „*Úplna inklúzia sa rovná inklúzií naprieč celým spektrom občianskych, politických a sociálnych dimenzií, ergo spočíva v začlenení do všetkých sfér – štátu, trhu a občianskej spoločnosti.*“ [1].

Záver: Nepriaznivý stav, v akom sa nachádzajú mnohé rómske rodiny, je možné eliminovať a riešiť systémovým prístupom podporeným synergickým efektom súčinnosti všetkých zainteresovaných a využitím potenciálneho kapitálu rómskej minority, pričom úlohou je ponúknuť vzor aktívneho prístupu k vlastnej budúcnosti.

Kľúčové slová: Sociálny rozvoj. Kvalita života. Rómska minorita. Sociálny pracovník. Klient.

SOCIAL DEVELOPMENT AND QUALITY OF LIFE OF ROMA MINORITY

¹Marko, L., ²Jurčová, Z., ³Džáčovská, S., ⁴Chovanec, J.

¹ *Municipal Office Hrabské*

^{2,3} *St. Elizabeth University of Health and Social Sciences, Bratislava*

⁴ *St. Peter Pavol Gojdič Institute of Social Sciences and health Care, Prešov*

Abstract

Introduction: Globalization as the driving force has influenced not only world economy but also social reality in individual countries. A new economic area has come into existence – European Union. Slovakia is a full legal part, with all the positive and negative.

Core: Social development and the quality of human life is the main objective of European integration trends. Social work in the approach to quality of life based on a broad diapazon knowledge of human sciences. It's about tuning tune or social activities of individuals, groups, so that the smallest problems were able to live their lives in their own intentions, in real societal accordance with the spirit "[3]. The quality of life is closely connected to social activity in terms of defining the practical goal as complex characteristics of economic, political, social and ideological factors which define the status of people in society. Special attention is paid to spiritual part of human life. It is the lifestyle of Roma people which creates a negative image in society. Mess in Roma settlements is one of the most common arguments in the majority criticized the standard of living of the Roma [2]. Roma family, studies that have been developed, experienced field workers confirm that it is unrealistic to consider in isolation, only one area of life. If we want to improve the situation, it is necessary to take into account the full set of parameters that determine correctly identify the content and social inclusion. "Full inclusion of inclusions is equal across the entire spectrum of civil, political and social dimensions, ergo lies in integration in all spheres - the state, market and civil society" [1].

Conclusion: Unfavorable situation in which there are many Roma families, it is possible to eliminate It can be eliminated and solved by the systematic approach together with synergic effect of all people involved and the use of potential of Roma minority. The aim is to introduce a model of an active approach to the future.

Keywords Social development. Quality of life. Roma minority. Social worker. Client.

Literatúra / References:

- [1] ČAMBALÍKOVÁ, M. 2003. Inclusion and exclusion in the period of transition and integration. In: *Sociology*. ISSN 0049-1225/2003, 2003, vol. 35. no. 4, p. 285-306.
- [2] MUŠINKA, A. 2002. Roma housing. In: VAŠEČKA, M. (eds.). Čačipen pal o Roma. Global Report on Roma in Slovakia. Bratislava: Institute for Public Affairs. 2002. ISBN 80-88935-41-5, p. 631-656.
- [3] STRIEŽENEC, Š. 2006. Theory and Methodology of Social Work. Selected problems. 1st ed Trnava Tripsoft, 2006. p. 72. ISBN 80-969390-4-1.

Contact address:

PhDr. Ľudmila Marko
Obecný úrad,
086 06 Hrabské 103
Tel. kontakt - linkový: 054-4795626
Tel. kontakt - mobil: 0919192189
E-mail: ludmila.tokarcikova@centrum.sk

VZDELÁVANIE AKO DÔLEŽITÝ FAKTOR
ÚSPEŠNEJ INTEGRÁCIE RÓMOV DO SPOLOČNOSTI

Michel Radoslav

Detašované pracovisko Kráľovnej Pokoja z Medžugorja v Bardejove

Abstrakt

Úvod: Vzdelávanie je jednou z kľúčových oblastí riešenia problémov vznikajúcich medzi rómskou minoritou a slovenskou majoritou. V súčasnej dobe hovoríme o vzdelanostnej spoločnosti.

Jadro: Škola, ktorá chce úspešne vzdelávať rómske deti, si musí bezpodmienečne nájsť cestu k ich rodičom. Musí presvedčiť rodičov, že vzdelanie je pre ich deti skutočne dôležité.

Záver: Vzdelávanie predstavuje pre Rómov základný a nevyhnutný predpoklad ich úspešnej integrácie do spoločnosti.

Kľúčové slová: Komunitné sociálne služby. Spolupráca rodiny a školy. Vzdelávanie.

EDUCATION AS AN IMPORTANT FACTOR IN THE
SUCCESSFUL INTEGRATION OF ROMA INTO SOCIETY

Michel Radoslav

Department of the Queen of Peace in Medjugorje Bardejove

Abstract

Introduction: Education is a key issue in solving problems arising between the Roma minority and the Slovak majority. Nowadays we talk about the knowledge-based society.

Core: A school that wants to successfully educate Roma children, must necessarily find their way to their parents. It must convince the parents that education is for their children really important.

Conclusion: Education for Roma constitutes a prerequisite for their successful integration into society.

Keywords: Community-based social services. Cooperation between family and school. Education.

Literatúra / References:

- [1] MICHEL, R. 2012. Dobrovoľníctvo a jeho výhody pre spoločnosť / Volunteering and its benefits for society. In BUGRI, Š. – DANCÁK, P. – JURIŠ, P. – KILÍKOVÁ, M. *Spolupráca pomáhajúcich profesií – determinant kvality života populácie – Cooperation helping professions - determinant of quality of life of the population. Proceedings of scientific works.. Zborník vedeckých prác.* ISBN 978-80-89464-10-4. p. 28-34.
- [2] MICHEL, R. 2012. Náboženská výchova v rodinách / The religious upbringing. In HUSÁR, J. et al. *Vzdelávanie – kultúra – duchovnosť / Education - Culture - Spirituality. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie / Proceedings of the international conference.* Prešov: CUBE consulting, 2012. ISBN 978-80-89519-01-9. p. 346-351.
- [3] VANSÁČ, P. – MICHEL, R. 2013. Perspektíva hospicov na Slovensku / The prospect of hospices in Slovakia.. In HANOBIK, F. et al. *Perspektíva hospicov na Slovensku The prospect hospices in Slovakia. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie / Proceedings of the international conference.* Bratislava: VŠZaSP sv. Alžbety, 2013. ISBN 978-80-8132-096-5. p. 257-274.

Kontaktná adresa / contact address:

PaedDr. PhDr. Radoslav Michel', PhD.

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o., Bratislava / St. Elizabeth University of Health and Social Work, Bratislava

Ústav Kráľovnej Pokoja z Medžugorja / Department of the Queen of Peace from Medjugorje
Štefánikova 64,

085 01 Bardejov

Slovakia

e-mail: michel.rado@centrum.sk

**ZDRAVOTNĚ-SOCIÁLNÍ ASPEKTY V UGANDĚ – POMOC
MÍSTNÍM OBYVATELŮM OD ČESKÝCH A SLOVENSKÝCH
ZDRAVOTNÍCH ORGANIZACÍ**

Monika Nová

Univerzita Karlova, Husitská teologická fakulta, Katedra psychosociálních věd a etiky

Abstrakt

Úvod: Příspěvek se zabývá poskytováním, zdravotně-sociální péče pacientům v Ugandě od českých a slovenských neziskových organizací. Popisujeme místní obyvatele v kontextu socio-ekonomické situace a tématu chudoby. Shrňme působení českých a slovenských zdravotně-sociálních organizací a jejich konkrétní aktivity směrem k pacientům / klientům. Autorka příspěvků bude prezentovat i své výzkumy zrealizované terénním šetřením, které uskutečnila v roce 2015.

Metoda a metodika: Ve výzkumné části jsme položili důraz na respondenty z náhodného výběru z klientů v dané lokalitě. Dále jsme zjišťovali názory českých a slovenských vedoucích neziskových organizací v Ugandě na celkové poskytování péče a vedení organizace.

Vzhledem ke zkoumané problematice, bylo využito, jak metod kvantitativních tak kvalitativních.

Výsledky: Výsledky výzkum nás seznámili s pohledem místních obyvatel na vnímání zdravotní pomoci jak odborné, tak místní laické, dále očekávání od českých a slovenských poskytovatelů. Definovali jsme bariery, které brání v efektivitě poskytované péče z pohledu zdravotních organizací. Dotazníkovým zjištěním, konstatujeme, že 50% žen uvádí, že jim nic nevádí u herbaldoctor (laická zdravotní místní péče) tuto skutečnost uvádí i 30,70% mužů. Zjistili jsme, že u herbaldoctor dostanou více léků a pacientům je věnováno více času na ošetření. Výsledky respondentů poukázali i na finanční a geografická dostupnost této laické péče, její srozumitelnost ve vysvětlení fyzického či psychického problému a rituální praktiky, které jsou velmi často součástí péče. Další zjištění uvedeme v textu sborníku.

Závěr: Chtěli bychom konstatovat, že tradice herbaldoctor jsou silně zakořeněné a často součástí místní léčby. Laická péče sahá hluboko do historie a je obtížné dělat jakékoliv zásahy. Tyto skutečnosti jsou mnohdy i hlavní překážkou, rozvoje sítě praktických odborných lékařů na území, které je často ovládané herbaldoctor, šamany, čaroděje. Ve smyslu

vědeckého lékařského poznání je nutné, poskytovat místním lidem osvětu formou informací o možnostech moderní medicíny.

Klíčová slova: Uganda, laická péče, herbaldoctor, neziskové organizace

HEALTHCARE & SOCIAL ISSUES IN UGANDA - AID PROVIDED TO THE LOCALS BY CZECH AND SLOVAK MEDICAL ORGANIZATIONS

Monika Nová

*Charles University, Hussite Theological Faculty,
Department of Psychosocial Sciences and Ethics*

Abstract

Introduction: The paper explores the issues of health and social care that some Czech and Slovak non-profit organizations deliver to patients in Uganda. Below we shall depict the local population as affected by poverty in their difficult social & economic situation. Summarized here, you will find also the activities that the above-mentioned organizations pursue and the specific ways they apply to help their patients / clients. The author will present, among other things, the results yielded by her own field research carried out in 2015.

Method & Methodology: The research effort targeted a sample of respondents chosen at random from the local population. In addition, we sought the opinions that the people who headed the Czech and Slovak non-profit organizations held on the level of care provided and on the manner in which their organizations were managed.

The subject thus surveyed required that both quantitative and qualitative methods be employed.

Results: The research results offered us an insight into what the locals thought about not only the professional medical care but also the domestic lay care, and what they expected of the Czech and Slovak providers. We defined barriers that hamper effectiveness of the provided care, as such barriers are viewed by the healthcare organizations themselves. The questionnaire survey told us that 50% of women and 30,7% of men did not object against so-called herbal doctors (local lay medical care). We revealed that the herbal doctors were able to devote more time and to administer more medicines to their patients. Results obtained from the respondents also indicated the extent (1) to which the lay care was affordable and

geographically accessible, (2) to which the physical and mental problems were explained to the patients, and (3) to which the care relied on rituals often involved in it. For more findings see the Conference Book.

Conclusion: Backed by deep-rooted tradition, the herbal doctors are often an integral part of local treatment. The lay care reaches back to the ancient history and the practice is difficult to influence in any way. This fact frequently constitutes the main impediment to developing a network of specialized physicians serving an area now covered by herbal doctors, witch doctors and shamans. Scientific accomplishments dictate that the local people learn about what the modern medicine can do for them.

Key words: Uganda, lay care, herbal doctor, non-profit organizations.

Literatura / References:

NOVÁ, M. 2014 *Zimbabwe – současná rozvojová spolupráce a její směřování*. Rigorózní práce. Bratislava: VŠ Zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžběty.

WALTER, W. 2009. *Zbytečná pomoc Africe. Potřebují rozvojové země pomoc nebo otevřené trhy?* Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku. ISBN 978-80-86547-74-9

ZÁHOŘÍK, J. 2012. *Ohniska napětí v postkoloniální Africe*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1961-3

Kontakt / Contact:

PhDr. Monika Nová

Studentka doktorandského studia na VŠ zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o., Bratislava, obor Sociální práce

Pracoviště: Univerzita Karlova v Praze

Husitská teologická fakulta

Pacovská 4, 140 21 Praha 4

Czech Republic

e-mail: monika.merotska@seznam.cz

Tel: +420 608 529 848

TESTOVÁNÍ STATISTICKÝCH HYPOTÉZ
METODOU χ^2 V OBLASTI SOCIÁLNÍ PRÁCE

¹ Nová, M., ² Juristy, J.†

¹ Univerzita Karlova v Praze, Husitská teologická fakulta

² Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o., Bratislava

Abstrakt

Úvod: V dnešní době je nutné, aby i studenti humanitárního zaměření, dokázali zpracovat svůj vlastní výzkum v oblasti v které studují. Je to požadavek vývoje i v oblasti sociální práce. Požadavky na dobré zvládnutí metodiky testování statistických hypotéz patří mezi základní vybavení každého studenta i v sociální práci. Je i dobrým předpokladem pro jeho další profesionální růst

Metoda a metodika: Metoda statistického testování, je často používaná, při zpracování získaných údajů. Pod testem statistické hypotézy se rozumí pravidlo, které na základě výsledků zjištěných z náhodného výběru, objektivně předpisuje rozhodnutí, či má být ověřována hypotéza zamítnuta nebo ne. Množství údajů je v dnešní době sledované a vyhodnocované pomocí statistických metod. Ministerstva běžně operují nestatistickými soubory, které vyhodnocují. Je tedy těžké být manažerem v sociální sféře bez základních statistických znalostí, mezi které se zařazuje i uvedená metoda statistického testování, která je vhodná pro svoji jednoduchost ve vyhodnocování a pro užití v humanitních oborech.

Výsledky: Modelový příklad:

Při výzkumu v daném městě, byla položena náhodně vybraným respondentům - seniorům otázka: ***Jaké je vaše stanovisko na konkrétní televizní pořad určený pro seniory?*** Zjistit, zda můžeme konstatovat, že stanovisko k vysílání daného pořadu je nezávislé od pohlaví. Testujme na hladině významnosti $\alpha = 0,05$.

Pozorovanými znaky budou dva nominálnostatistické znaky X a Y . Znak Y označuje stanovisko a znak X , označuje pohlaví

Výsledek splňoval dobré podmínky aproximace, vyhodnotili jsme tak pomocí metody chí-kvadrát. Tato metoda je použitelná v případech, když n je větší než 30. V opačném případě bychom museli použít tzv. Fischerův test a to v případě méně než 30. Kontrolu správnosti výpočtu jsme potvrdili přes tzv. p -hodnotu, kterou jsme vyčíslili pomocí MS Excel 2003 přes příkaz CHTEST. Mezi základní principy výpočtu Chí-kvadrátu je jeho uskutečnitelnost a to

jen tehdy, když máme ordinální škálování. Metoda chí-kvadrátu se používá na vyčíslení závislosti, resp. nezávislosti jen mezi dvěma statistickými znaky.

Závěr: Výzkum v sociální práci je nástroj pro porozumění a hodnocení toho, co sociální pracovníci vykonávají. Je důležitý pro rozvoj oboru a také pro rozvoj osobnostní výbavy sociálního pracovníka. Sociální pracovníci, kteří mají odborné a osobnostní předpoklady pro vědeckou práci, jsou schopni následně kritického přístupu, mohou odbourávat nevyhovující a zastaralé stereotypy a vnášet do oboru nové poznatky a postupy.

Klíčová slova: χ^2 , statistické testování, statistická hypotéza, Chí-kvadrát.

SOCIAL WORK HYPOTHESES STATISTICALLY TESTED BY THE CHI-SQUARED DISTRIBUTION METHOD

¹ Nová, M., ² Juristy, J.

¹ Charles University in Prague, Hussite Theological Faculty

² St. Elizabeth University College of Health & Social Work, Bratislava

Abstract

Introduction: Nowadays even the students of liberal arts are required to carry out and present researches in their branch of study. This requirement applies also to social work. Students engaged in social work are supposed to be well versed, among other things, in methods used for the statistical testing of hypotheses - moreover, such skill may serve as a springboard for their professional growth.

Method and methodology: Research data are often processed by the method of statistical testing. Hypotheses are statistically tested to develop a rule to be then applied to the results of random samples and to decide whether a hypothesis is to be accepted or rejected. It is a common wisdom that large collections of data are now monitored and evaluated with reliance on the statistical methods. Statistical sets are currently utilized and assessed also by government departments. In consequence, managers devoting themselves to social services can hardly do without a measure of statistical expertise, a skill encompassing also the above-mentioned method of statistical testing whose simplicity of evaluation predestines it for use in liberal arts.

Results: Model example:

Performing research in a chosen town, we asked a random group of respondents (seniors) this question: *What is your opinion of (a specific TV program targeting seniors)?*

We endeavored to find out whether the opinion depended or not on the seniors' sex. The test was conducted on the significance level of $\alpha = 0.05$.

Two nominal statistical characteristics were observed, X and Y , where Y was the opinion and X was the sex.

The result returned by the Chi-squared distribution method has well met the approximation conditions. This method can be applied in all cases where $n > 30$. Should this not be the case, we would have to employ the so-called Fisher test, a method good also for $n < 30$. The correctness of the calculation results has been confirmed using what is known as the p-value, which was arrived at in MS Excel 2003 by executing the CHTEST command. The Chi-squared distribution method is typical of its feasibility only when the ordinal scaling is applied. The method is used to quantify mutual dependence or independence of only two statistical characteristics.

Conclusion: Research aimed at social work is a tool through which the efforts of social workers can be understood and appraised. It follows that such tool is important not only to develop the field itself but also to enrich the professional personality of the workers. Social workers endowed with professional know-how and personal qualities that their scientific pursuits may require will then be able to adopt critical approaches, to reject unsuitable and no longer applicable stereotypes, and to enhance their field of activity with the latest procedures and developments.

Keywords: χ^2 , statistical testing, statistical hypothesis, Chi-squared distribution.

Literatura / References:

- [1] ANDĚL, J.: *Statistické metody*. Matfyzpress, vydavatelství Matematicko-fyzikální Fakulty Univerzity Karlovy, 2007, ISBN 80-7378-003-8.
- [2] BUDÍKOVÁ, M., KRÁLOVÁ, M., MAROŠ, B.: *Průvodce základními statistickými metodami*. Grada Publishing Brno, 2010, ISBN 978-80-247-3243-5.
- [3] PENJAK, V., DOBOŠ, J., HERETOVÁ, Z., PAVLISKOVÁ, A., REISOVÁ, H.: *Matematika IV*. Edičné stredisko VŠT v Košiciach 1991, Košice, ISBN 80-7099-067-8.

- [4] STN 01 0250 *Statistické metody v průmyslové praxi. Všeobecné základy*. ÚNM Praha, 1973.
- [5] KILÍKOVÁ, M., KALÁTOVÁ, D., 2013. *Metodika vedeckej práce*. VŠ ZaSP sv. Alžbety, n.o., Bratislava, Ústav sv. J. Nepomuka Neumanna Příbram, 2013, 116 s. ISBN 978-80-260-3846-7.

Kontaktná adresa / Contact address:

PhDr. Monika Nová

Studentka doktorandského studia na VŠ Zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety

Bratislava, obor Sociální práce

Pracoviště: Univerzita Karlova

Husitská teologická fakulta

Pacovská 4

Praha 4

140 21, Česká republika

e-mail: monika.merotska@seznam.cz

**ZVYŠOVANIE SEBAOPATERY U PACIENTA
S CHRONICKÝM SRDCOVÝM ZLYHÁVANÍM**

Novotná, Z., Lizáková, E.

Prešovská univerzita v Prešove, Fakulta zdravotníckych odborov

Abstrakt

Úvod: Stále aktuálnejším cieľom ošetrovateľskej starostlivosti v súčasnosti sa stáva zvyšovanie schopností pacienta starať sa o seba nielen v zdraví, ale aj v chorobe. Častým problémom sa stáva rozpor medzi tým čo považuje za prospešné pre pacienta zdravotnícky pracovník a čo považuje za dobré alebo problematické sám pacient.

Jadro: Chronické ochorenia so sebou prinášajú veľké množstvo problémov a ťažkostí, ktoré pacienti musia zvládnuť a integrovať do každodenného života. Chronické srdcové zlyhávanie patrí k tým chorobám, pri ktorých sa spolupracujúci pacient dokáže pri správnom vedení sestrou naučiť, ako sa o seba starať tak, aby dosiahol primeranú kvalitu života čo najdlhší čas. Ku základným požiadavkám sebaopatery u týchto pacientov patrí znalosť svojho ochorenia, dodržiavanie režimových opatrení, akceptácia priebehu choroby a liečby, ich začlenenie do bežného života a reálny odhad svojich možností pri stanovení cieľov. Určenie situačnej potreby sebaopatery u pacienta s ochorením srdca a zistenie úrovne jeho problémov si vyžaduje od sestry nielen vedomosti a zručnosti, ale aj dostatočnú klinickú skúsenosť.

Záver: Maximálna motivácia pacienta v kombinácii s jeho primeranými vedomosťami a zručnosťami sú kľúčovými piliermi dobrej ošetrovateľskej starostlivosti. Cieľavedomá a systematická edukácia pacienta a jeho rodiny môže významným spôsobom zvýšiť jeho kompetenciu sebaopatery a zaistiť primeranú kvalitu života. Zlepšenie adekvátneho rozhodovania a fungovania pacienta s chronickým zlyhávaním srdca v bežnom živote významne prispieva k znižovaniu potreby ošetrovateľskej starostlivosti, čo sa premieňa aj do znižovania finančných nákladov na zdravotnú starostlivosť.

Kľúčové slová: Chronické srdcové zlyhávanie. Sebaopatera. Kompetencia. Kvalita života.

INCREASING SELF-CARE IN PATIENTS WITH CHRONIC HEART FAILURE

Novotná, Z., Lizáková, E.

University of Presov, Faculty of Health Care

Abstract

Introduction: At present, increasing patient's ability to care for themselves, not only when their health is good, but also when they are sick, becomes more acute objective of nursing care. Discrepancy between what healthcare worker considers beneficial to the patient and what patient himself considers good or problematic becomes common problem.

Core: Chronic diseases bring a large number of problems and difficulties that patients must get under control and integrate into everyday life. Chronic heart failure is one of those diseases, in which the cooperating patient with proper guidance of nurse is capable of learning how to take care of himself in order to reach an adequate quality of life for as long as possible. The essential requirements of self-care in these patients include knowledge of their illness, observance of regime measures, acceptance of illness and treatment, their integration into normal life and a reasonable estimate of their options when setting targets. Determining the situational needs of self-care in patients with heart disease and the level of problems requires not only the nurses knowledge and skills but also sufficient clinical experience.

Conclusion: The maximum motivation of the patient in combination with the appropriate knowledge and skills are key pillars of good nursing care. Purposeful and systematic education of the patient and his family can significantly increase his self-care competence and ensure adequate quality of life. Improving decision-making and adequate functioning of patients with chronic heart failure in every day life contributes significantly to reducing the need of nursing care, which is reflected in the reduction of financial costs of health care.

Keywords: Chronic heart failure. Self-care. Competence. Quality of life.

Literatúra / References

- [1] HALMO, R. 2014. *Sebepéče v ošetrovateľskej praxi*. Grada 2014. 232 s. ISBN 978-80-247-4811-5.
- [2] STEFFEN, H-M., et al. 2010. *Diferenciálna diagnostika vevnitřnímlékařství*. Grada 2010. 416 s. ISBN 978-80-247-2780-6.

**Vědecký časopis
ZDRAVOTNICTVÍ A SOCIÁLNÍ PRÁCE
ročník 10, 2015, Supplementum**

[3] VYTEJČKOVÁ, R. a kol. 2015. *Ošetrovateľské postupy III*. Praha: Grada 2015. 304 s..
ISBN 798-80-247-3421-7.

Contact address

PhDr. Zuzana Novotná, PhD.
Prešovská univerzita v Prešove,
Fakulta zdravotníckych odborov
Partizánska 1
08001 Prešov
e.mail: zuzana.novotna@unipo.sk

KLÍČOVÉ KOMPETENCE PRACOVNÍKŮ V SOCIÁLNÍ PRÁCI

Pala, M., Sysel, D., Stuchlíková, K.

Vysoká škola zdravotnická o.p.s., Praha

Abstrakt

Úvod: Požadavky na pracovníky se neustále zvyšují a nároky narůstají, protože mezi základní trendy patří neustálé narůstání nároků na kvalitu pracovní síly. Proto je nutné se zabývat klíčovými kompetencemi pracovníků.

Jádro: Bylo vytvořeno mnoho různých kompetenčních modelů a seznamů jak v zahraničí, tak v Česku. Tyto modely a seznamy je vhodné poznat a vzájemně srovnat.

Závěr: Je důležité je srovnat a zjistit, které kompetence jsou aktuálně brány jako klíčové.

Klíčová slova: kompetence, pracovník, sociální práce.

KEY COMPETENCES OF EMPLOYEES IN SOCIAL WORK

Pala, M., Sysel, D., Stuchlíková, K.

College of Nursing, o.p.s. , Praha

Abstract

Introduction: Staff requirements are constantly increasing and demands are growing, because the underlying trends are the constant accretion demands on the quality of the workforce. Therefore, it is necessary to consider the key competencies of staff .

Core of work: It was developer many different competency models and lists both abroad and in the Czech Republic. It is appropriate to recognize these models and lists and mutually compare.

Conclusion: It is important to compare these models and see which competences are currently seen as key

Keywords: competence, employees, social work.

**Vědecký časopis
ZDRAVOTNICTVÍ A SOCIÁLNÍ PRÁCE
ročník 10, 2015, Supplementum**

Literatúra / References:

- [1] ARMSTRONG, M.: Řízení lidských zdrojů: nejnovější trendy a postupy (Human resources management: the latest trends and practices. Praha: Grada 2007. 789 s. ISBN 978-80-247-1407-3
- [2] MLČÁK, Z.: Profesní kompetence sociálních pracovníků a jejich hodnocení klienty. Ostrava: REPRONIS, 2005. ISBN 80-7368-129-3
- [3] HAVRDOVÁ, Z. Kompetence v praxi sociální práce. Praha: OSMIUM, 1999. ISBN 80-902081-8-5 /

Kontakt / Contact

Ing. Martin Pala, MBA
VŠ zdravotnická o.p.s.,
Duškova 7,
Praha 5, ČR,
telefon +420 731514508,
e-mail: Pala118@seznam.cz

**D2 LYMFADENEKTOMIA PRI KARCINÓME ŽALÚDKA,
JEJ PROGNOSTICKÝ A EKONOMICKÝ ASPEKT
V LIEČBE GASTROINTESTINÁLNEJ MALIGNITY**

Palaj, J., Galbavý, Š., Dyttert, D., Durdík, Š.

Onkologický ústav sv. Alžbety, s.r.o., Heydukova 10, Bratislava

Abstrakt

Úvod: V priebehu minulého storočia patrila karcinóm žalúdka celosvetovo k najčastejším onkologickým ochoreniam. Počas posledných piatich až siedmich desaťročí došlo k dramatickému, v histórii sledovania vývoja incidencie a mortality všetkých onkologických ochorení, nevídanému poklesu zhubných nádorov žalúdka. I keď celková incidencia karcinómu žalúdka v západných krajinách klesá, incidencia karcinómov kardie stúpa (16) a päťročné prežívanie sa pohybuje v priemere 21% u mužov a 24% u žien (43). Naproti tomu výrazne vyššie päťročné prežívanie v Japonsku sa pripisuje odlišnému hodnoteniu raných štádií ochorenia /5/, ale i prístupom obyvateľstva k endoskopickým vyšetreniam v Japonsku a Kórei, zaisťujúcim diagnostikovanie včasných štádií ochorenia u viac ako polovice pacientov, a taktiež radikálnym gastrektómiami s D2 lymfadenektómiami, ktoré sú vo Východnej Ázii štandardnou liečbou u pacientov s kurabilným karcinómom žalúdka/27./ Tieto boli v Európe zavedené s určitým oneskorením. V 2. polovici posledného desaťročia minulého storočia bolo zaznamenané významne zlepšené prežívanie i v niektorých krajinách Európy, k čomu prispelo zavedenie radikálnych operácií s extenzívnou D2 lymfadenektómiou (34,37).

Materiál a metodika: V OUSA sme vytvorili retrospektívny súbor pacientov zložený z pacientov z D2 lymfadenektómiou operovaných v NsP Bojnica (/predchádzajúce pôsobisko autora) od 1.1. 2002 do 1.10.2007 a pacientov operovaných v OUSA od 1.1.2007 do 31.12.2013. Súbor tvorilo spolu 131 pacientov, v štádiu 0 /pTis/ bol jeden prípad /0,8%/, v I. štádiu ochorenia bolo operovaných 40 /30,5%/ pacientov, z toho v Ia 22 /16,8%/ v Ib 18 /13,7%/, v II. štádiu 38 /29%/, z toho IIa 22 /16,8%/, IIb 16 /12,2%/, v III. štádiu 52 /39,7%/, z toho v IIIa 23 /17,6%/, v IIIb 16 /12,2%/, v IIIc 13 /10%/. V priemere bolo odstránených 28 uzlín na jednu operáciu.

Výsledky: Dlhodobé prežívanie viac ako 5 rokov u pacientov operovaných v rokoch 1999-2007. Týchto pacientov bolo 69, z nich päť rokov a viac prežíva 39 pacientov, čo je 56,5%, na progresiu ochorenia umrelo 24 pacientov čo je 34,7%. U pacientov pT1, pN0 (16) a pT2,pN0 (8), operovaných v 1. štádiu, neumrel ani jeden na progresiu a jeden umrel bez známkov progresie v čase úmrtia. U pacientov v štádiu 2a a 2b, so statusom pT3, pN0 (7 pacientov), pT2, N1 (4), pT2pN2 (2) a pT3, pN1 (6), celkovo 19 pacientov, prežíva dlhodobo 13 pacientov (68%) a 7 malo progresiu, z ktorých 6 umrelo do piatich rokov (32%). V 3. štádiu ochorenia bolo operovaných 25 pacientov pT2, pN3a (2) pT2,pN3b (2), pT3, pN2(6),pT3,N3a (8), pT3,N3b (2), pT4a, N1 (1), pT4b, pN1(1), pT4a, pN3b(2x) , T4b N3b

8(1). V tomto štádiu 19 pacientov umrelo na progresiu (76%), jeden umrel perioperačne, dvaja v čase úmrtia nemali známky recidívy, dlhodobu prežívajú traja pacienti (12%).

Záver. D2 lymfadenektómia vykonávaná u pacientov s karcinómom žalúdka prináša zlepšené dlhodobé prežívanie.

Kľúčové slová: karcinóm žalúdka, D2 lymfadenektómia.

GASTRIC CANCER D2 LYMPHADENECTOMY, ITS PROGNOSTIC AND ECONOMIC ASPECT IN GASTROINTESTINAL MALIGNITY TREATMENT

Palaj, J., Galbavy, S., Dyttert, D., Durdík, S.

St. Elizabeth oncological institute, Ltd., Heydukova 10, Bratislava, Slovakia

Abstract

Introduction: During the last century, gastric cancer has belonged to the most common oncologic diseases worldwide. During the last 5 to 7 decades a massive decrease in number of gastric malignant tumors occurred what is rare phenomenon in the history of monitoring of all oncologic diseases incidence and mortality progression. Even though the overall gastric cancer incidence has been decreased in the western countries, cardia cancer has been increased [1] and 5-year surveillance moves around 21% for men and 24% for women in average [2,3,4]. On the other hand, significantly higher 5-year surveillance in Japan is attributed to the different assessment of early stages of the disease but also to the attitude of Japanese and Koreans to the endoscopic examinations which assure the disease early stages diagnosis for more than half of the patients and also and also to the radical gastrectomies and D2 lymphadenectomies which are a standard treatment in Eastern Asia for patients with curable gastric cancer [5]. These have been introduced in Europe with a particular delay.

Results: A significant improvement of surveillance has been observed in some European countries during the second half of the last decade of the previous century, what is deemed to be caused also by introducing radical surgeries with extensive D2 lymphadenectomy. This has been confirmed also by the statistical set set up retrospectively from patients operated at NsP Bojnica and OUSA Bratislava, where from 69 patients who underwent D2 lymphadenectomy since 1.1.2002 to 1.10.2007 39 patients, what is 56,5%, survive more than 5 years

Conclusion: D2 lymphadenectomy for patients with gastric cancer results in improvement of long-term surveillance.

Keywords: Gastric Cancer, D2 lymphadenectomy.

Literatúra / References

- [1] PLEŠKO, I., MÁJEK, J., MAKOVNÍK P. a kol. Bratislava. Gastrointestinálna onkológia. Infoma, Bratislava, 2008/, s. 277
- [2] CHAKAMEH, S. D., PLEŠKO, I., HLAVA, P. Národný onkologický register SR. Vyd. NCZI, Bratislava 2010. ISBN 978-80-89292-21-9
- [3] FAIVRE, J., FORMAN, D., ESTEVE, J., GATTA., and their EURO CARE working group: Survival of patients with oesophageal and gastric cancers in Europe. *Eur J Cancer* 1998, 34, 2167-2175
- [4] WU, H., RUSIECKY, J. A., ZHU, K., POTTER J., DEVESA, S. S. Stomach carcinoma incidence patterns in the United States by histologic type and anatomic site. *Cancer Epidemiol Biomarkers Prev* 2009, 18, 1945-1952
- [5] SANO T. Tailoring treatments for curable gastric cancer. *Br J Surg* 2007, 94, 263-264

Kontakt / Contact address:

MUDr. Július Palaj, PhD,
Onkologický ústav sv. Alžbety,
Heydukova 10,
Bratislava

e-mail : julius.palaj@ousa.sk

Prednosta: prof. MUDr. Štefan Durdík, PhD.

STAROŚĆ W PERCEPCJI POLSKICH SENIORÓW.
PRÓBA SOCJOLOGICZNEGO PORTRETU

Beata Pawlica

Institute of Philosophy, Sociology and Psychology

Department of Social Sciences

The Jan Długosz University in Częstochowa (AJD)

Abstract

Úvod: W Polsce starość to czas, w którym człowiek w momencie osiągnięcia określonego wieku wycofuje się ze społecznej aktywności, staje zbędny, nikomu nie potrzebny. A przecież osoby te stanowią istotną część społeczeństwa, która dysponuje niewykorzystanym potencjałem – społeczno-kulturowym kapitałem. Zaproponowany temat wydaje się być społecznie ważny. Jesteśmy społeczeństwem starzejącym się. Mimo to, do tej pory społeczeństwo Polskie i jego decydenci zdają się nie zauważać problemu ludzi starych.

Metodika a material: Prezentowane wyniki badań empirycznych zostały przeprowadzone wśród 340 osobowej liczby seniorów zamieszkujących Częstochowę i okolice. W trakcie badań wykorzystano metodę badań surveyowych. Respondenci odpowiadali na pytania umieszczone w kwestionariuszu ankiety. Uzyskane wyniki badań poddano socjologicznej analizie jakościowej.

Výsledky: Kapitał kulturowy to umiejętności pojedynczych ludzi, ich skumulowana wiedza, zdolności do podejmowania pracy i innych aktywności, stan zdrowia i poziom higieny. Z tak pojmowanym kapitałem kulturowym wiąże się kapitał społeczny. Opiera się on na takich cechach jak zdolność i gotowość do kooperacji między ludźmi, do kompromisu, dialogu, społecznej prawdomówności i wiarygodności. Kapitał społeczno-kulturowy wiąże się bezpośrednio ze społecznie podzielanym systemem aksjologicznym i normatywnym, jego trwałością lub – przeciwnie – z rozpadem i stanem anomii.

Poruszane w trakcie badań i poddane socjologicznej analizie kwestie dotyczyły składowych kapitału społeczno-kulturowego. Dotyczyły zatem między innymi: ról społecznych pełnionych przez osoby starsze, procesu ich wycofywania się z ról społecznych, ich uznawanych i preferowanych wartości, odczuwania samotności i osamotnienia, miejsca w rodzinie i społeczeństwie, sytuacji na rynku pracy, czasu wolnego, systemu opieki społecznej, zdrowia, higieny, potrzeb seksualnych, aktywności społecznej, kondycji psychofizycznej itp.

Záver: Starość to trudny okres dla wielu seniorów. Na jej doświadczanie i przeżywanie jej wpływają zmienne społeczno-demograficzne oraz kapitał społeczno-kulturowy, który zdaje się być podstawą zmienną determinującą starość.

Kľúčové slová: starość, jakość życia, kapitał społeczno-kulturowy.

**THE OLD AGE IN THE PERCEPTION OF POLISH SENIORS.
TRYING TO SOCIOLOGICAL PORTRAIT**

Beata Pawlica

Institute of Philosophy, Sociology and Psychology

Department of Social Sciences

The Jan Długosz University in Częstochowa (AJD)

Abstract

Introduction: The proposed topic is undoubtedly socially important. We are an aging society. Still, so far Polish society and its decision-makers do not seem to notice the problem of the elderly. In Poland, old age is a time in which man when you reach a certain age withdrawing from social activity, it becomes unnecessary, nobody needed. But they are a vital part of society that has untapped potential - the socio-cultural capital.

Methods and material: The presented results of empirical research was conducted among 340 personal number of seniors living in Czestochowa and the surrounding area. In the study, survey method was used. Respondents answered the questions included in the questionnaire. The results were sociological qualitative analysis.

Results: The Cultural capital is the ability of individual people, their cumulative knowledge, ability to work and other activities, health and hygiene. With so conceived cultural capital associated social capital. It is based on characteristics such as the ability and willingness to cooperate among people, to compromise, dialogue, social veracity and credibility. Socio-cultural capital is directly linked to a socially shared axiological and normative system, its durability or - on the contrary - with the collapse and the state of anomie. Raised in the research and subjected to sociological analysis of issues related components of socio-cultural capital. Concerned, therefore, among other things: social roles performed by the elderly, the process of their withdrawal from social roles, they recognized and preferred values, sense of

loneliness and solitude, a place in the family and society, the labor market, leisure, social protection, health hygiene, sexual needs, social, psycho-physical condition, etc.

Záver: Old age is a difficult time for many seniors. On experience and the experience of old age are influenced by many factors: socio-demographic variables and socio-cultural capital, which seems to be the basis for determining the variable age.

Kľúčové slová: old age, quality of life, socio-cultural capital.

Literatúra / References:

KOWALIK STANISŁAW: *Diagnoza poczucia jakości życia u osób w starszym wieku* // W: Niepełnosprawność: wybrane problemy psychologiczne i ortopedagogiczne / red. WŁODZISŁAW SEIDLER. - Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2007.

HALICKI JERZY: Edukacja w starości jako działanie poprawiające jakość życia seniorów, "Chowanna". - 2009, nr 2.

MALISZEWSKI KRZYSZTOF: Odwaga starości, "Chowanna". - 2009, nr 2

KRASUSKI TOMASZ: Seksualność osób starszych, "Niebieska Linia". - 2011, nr 4

JAKUBOWSKIEJ HONORATY, RACINIEWSKIEJ ALICJI, ROGOWSKIEGO ŁUKASZA (red.). Patrząc na starość, Wydaw. Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 2009.

MARK VICTOR HANSEN, Art Linkletter, Najlepsza reszta życia "W drodze", Poznań 2007.

Kontaktná adresa / Contact address

Beata Pawlica, PhD.

Zakład Socjologii, Wydział Nauk Społecznych,

Akademia im. Jana Długosza

ul. Zbierskiego 2/4 42-200 Częstochowa , Polska

e-mail: bpawlica@wp.pl

STAROSTLIVOSTĚ O MATKU A DĚTĚ
V MARGINALIZOVANÝCH SKUPINÁCH

Peřinová, N., Baňasová, V.

Fakultná nemocnica s poliklinikou J.A.Reimana Prešov

Abstrakt

Úvod: Súčasná spoločnosť jednotlivých krajín kdekoľvek na svete nie je jednoliatá. V každej z nich existujú menšinové skupiny, ktoré si vyžadujú osobitnú pozornosť a zaobchádzanie. Jednotlivé menšinové skupiny sa odlišujú sociálnou a kultúrnou charakteristikou, fyzickým vzhľadom a štýlom života. Tieto odlišnosti im od dominantnej skupiny spôsobujú nerovnocenné postavenie. Tieto skupiny obyvateľstva sú marginalizované a vytlačané na okraj spoločnosti často vystavené sociálnej a kultúrnej izolácii a rôznym formám diskriminácie. Väčšinou majú nedostatok informácií sú v izolácii, čo im zabraňuje dostať sa k práci, vzdelaniu kvalitnej zdravotnej starostlivosti a iným spoločenským aktivitám.

Jadro: V tomto príspevku chceme priblížiť úlohu zdravotnej starostlivosti v marginalizovaných skupinách u najcitlivejších a najkrehkejších bytosti, ženy-matky a dieťaťa. Naším stredobodom záujmu je starostlivosť o tehotnú ženu, materstvo a neskôr sa záujem prenáša aj na starostlivosť o dieťa. Venovanie pozornosti ženám z marginalizovaných *menšín* považujeme za dôležité aj pre ďalší ranný vývoj dieťaťa.

Ak chceme dosiahnuť úspešnú starostlivosť o ženu a dieťa z marginalizovaných skupín je potrebné, aby sme do tohto procesu aktívne zapojili aj samotné ženy, aby sa podieľali a brali spoluúčasť na zlepšení ich postavenia. Eliminovať negatívne faktory, ktoré majú vplyv na prístup matky k vlastnému zdraviu a jej dieťaťu. Národný program starostlivosti o deti a dorast v SR, poukazuje na zdravotnícke projekty v starostlivosti o tehotnú ženu, plod a dieťa, ktoré sú najdôležitejšie vo všetkých vyspelých krajinách.

Rozvoj starostlivosti o matku a dieťa z rizikového prostredia je zameraný predovšetkým na ochranu budúcej matky a dieťaťa. Zdravotníci pracovníci poukazujú na zlepšenie komunikácie s komunitnými centrami. Je potrebné zvýšiť záujem tehotných žien o „povinné prenatálne prehliadky“, aby sa to nebralo z ich strany ako povinnosť, ale predovšetkým sebauvedomenie v starostlivosti o vlastné zdravie a zdravie svojho dieťaťa. V súčasnosti dochádza u niektorých skupín tehotných žien k nízkej návštevnosti prenatálnych poradní a príprave na pôrod. Snahou zdravotníkov je v spolupráci s pracovníkmi z komunitných centier tieto problémy odstraňovať, podporovať a viesť ženy k zdravému spôsobu života a vývoju novej generácie.

Problematika zdravia v prostredí marginalizovaných rómskych komunít je svojou šírkou azda tým najkomplexnejším problémom.

Záver: Chudoba a sociálne vylúčenie zo spoločenského života patria medzi naliehavé problémy, ktoré zasahujú v súčasnosti spoločnosť. Nekvalifikovaní ľudia, ľudia so základným vzdelaním sa veľmi nestarajú o svoje zdravie. Príprava a uskutočňovanie zdravotníckych programov musí vo väčšej miere cielene oslovovať tieto marginalizované skupiny.

Zabezpečiť informovanosť cieľových skupín (tehotné ženy, mladé dievčatá) o cieľoch a obsahu formou informačných brožúr ako aj zvýšiť informovanosť a poradenskú činnosť so zameraním na prevenciu zdravia.

Deti sú investíciou do budúcnosti spoločnosti. Každý život má svoju vysokú cenu a nie je dostatočný odhad jeho nákladov. Ale život malého dieťaťa – je dvojnásobne drahý.

Kľúčové slová: Prenatálna starostlivosť. Matka. Dieťa. Marginalizované skupiny.

CARE OF MOTHER AND CHILD IN MARGINALIZED GROUPS

Peřinová, N., Baňasová V.

Faculty Hospital of JA Reiman, Prešov

Abstract

Introduction: The current company country anywhere in the world is not monolithic. In each there are minority groups that need special attention and treatment. Individual minority groups of different social and cultural characteristics, physical appearance and lifestyle. These differences them from the dominant cause of unequal status. These populations are marginalized and pushed to the margins of society are often subjected to social and cultural isolation and various forms of discrimination. They generally have a lack of information are kept in isolation, which prevents them from getting to work, education, quality health care and other social activities.

Core: In this paper we want to bring the role of health care in marginalized groups, with the most vulnerable and most fragile beings, mother and child. Our focal point is the care of pregnant women, maternity and later transferred interest and childcare. Paying attention to women from marginalized minorities consider to be important for another early child development.

To achieve a successful care of woman and child from marginalized groups is necessary for us in this process actively involved the women themselves to participate and take participation in improving their position. Eliminate the negative factors affecting the mother's access to their own health and her child. National Programme for children and adolescents in the Slovak Republic, points out health projects in the care of a pregnant woman, fetus and child, who are the most important in all developed countries. Development of care for mother and child from the risk environment is directed primarily to protect the future mother and child. Healthcare professionals suggest improving communication with community centers. It is necessary to increase the interest of pregnant women about "mandatory prenatal examinations" that is not taken by them as a duty, but above all self-awareness in the management of their own health and the health of her child. Currently, there is in some groups of pregnant women to prenatal advisory low attendance and preparation for childbirth. The effort of health workers in collaboration with staff from community centers such problem, and encourage women to lead a healthy lifestyle and develop a new generation. Health issues in

the environment of marginalized Roma communities is its width definitely the most complex problems.

Conclusion: Poverty and social exclusion from social life are among the pressing issues that currently affect society. Unskilled people, people with basic education are very care about their health. Preparation and implementation of health programs must be more specifically reaching out to these marginalized groups. Provide information to target groups (pregnant women, young girls) on the objectives and content in the form of information brochures as well as to raise awareness and advisory services focusing on prevention of health. Children are an investment in the future of the company. Every life has its high price and it is not sufficient estimate of its cost. But the life of a young child - is twice as expensive.

Keywords:. Prenatal care. Mother. Child. Marginalized groups.

Literature:

- [1] National Programme for children and adolescents in the Slovak Republic for 2008 - 2015. Available online at: http://www.uvzsr.sk/docs/info/podpora/03_vlastnymat.pdf
- [2] strategy in relation to marginalized groups. In Proceedings of the scientific conference with international participation held on 16.5.2008 in Košiciach. ISBN: 978-80-969932-1-5
- [3] SIROVÁTKA, T.: The social exclusion and social inclusion of minorities and marginalized groups, Brno, Georgetown, 2004.
- [4] SIROVÁTKA, T.: minorities and marginalized groups in the Czech Republic, Brno: MU and nakladatelství. Barrister and Principal, 2002.
- [5] PTÁČEK, R., BARTŮNĚK, P. et al. 2011. Ethics and communication in medicine. Praha: Grada Publishing SpA, S341, 528S. ISBN 978-80-247-3976-2.
- [6] Health Promotion Programme for Disadvantaged Communities in Slovakia for the period 2009-2015.
Available at: http://www.rokovania.sk/File.aspx/ViewDocumentHtml/Mater-Dokum-91644?PrefixFile=m_

Kontaktná adresa / Contact address

Mgr. Nadežda Peřinová, PhD.
Hospital of J.A. Reiman
Hollého 14, 081 81 Prešov
e-mail: perinova1@post.sk

FINANČNÁ GRAMOTNOSŤ OHROZENÝCH SKUPÍN OBYVATELSTVA

¹ Pribišová Emília, ² Žák Silvester, ³ Bugri Štefan, ⁴ Lehocký Lukáš

¹ *Ústav sociálnych vied a zdravotníctva bl. P. P. Gojdiča v Prešove,
Vysokej školy zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o., Bratislava*

² *Paneurópska vysoká škola v Bratislave*

³ *Vysoká škola Karla Engliša, a.s. Brno*

⁴ *Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n. o., Bratislava*

Abstrakt

Úvod: Žijeme v dobe, keď každý z nás chce byť bohatý, zdravý a zabezpečiť svoje deti. Pre mnohých občanov Slovenska je práca hlavným zmyslom života a je pre nich veľmi dôležité zarábať dosť veľa peňazí. Pritom vo väčšine prípadov ako spotrebitelia majú nedostatočné základné vedomosti pre racionálne rozhodovanie pri nákupoch, pôžičkách, úveroch a finančných produktoch, ktoré ponúka trh. Náročné životné udalosti a zážitky môžu spôsobiť, že sa zadlžia a že nebudú schopní plniť svoje finančné záväzky. Zadlženie je jedným z významných faktorov, ktorý vedie k sociálno-patologickým javom a sociálnemu vylučovaniu jedincov a skupín.

Finančná gramotnosť a svetová hospodárska kríza: Slovenská republika rovnako ako ostatné krajiny Európy trpí dôsledkami svetovej hospodárskej krízy, ktoré sa prejavujú najmä v spomalení ekonomického rastu a zvyšovaní nezamestnanosti. V modernej spoločnosti je práca a zamestnanosť prvoradým zmyslom každodenného života a hlavným zdrojom finančnej nezávislosti, sociálneho statusu, identity, prestíže a sociálnej participácie jedinca.

S finančnou gramotnosťou úzko súvisí jeden z najdôležitejších fenoménov spoločnosti a to s podnikavosťou. Odvetvie finančných služieb sa rozvíja príliš rýchlo, kde inovácie a globalizácia poskytujú jednotlivcom na výber čoraz väčší rozsah produktov a služieb navrhnutých tak, aby vyhovovali rôznym potrebám a okolnostiam.

Finančnú gramotnosť môžeme z ekonomického pohľadu vymedziť ako schopnosť využívať poznatky, zručnosti a skúsenosti na efektívne riadenie vlastných finančných zdrojov s cieľom zaistiť celoživotné finančné zabezpečenie seba a svojej domácnosti. Ide o schopnosť porozumieť základným finančným produktom, s ktorými sa bežne v živote stretávame a ktoré významne ovplyvňujú našu finančnú situáciu (Orbánová, 2011).

Finančná gramotnosť a jej zložky: Z výsledku prehľadu a dôležitosti finančnej gramotnosti môžeme konštatovať, že finančná gramotnosť má podľa Siváka a kol. (2011) tri základné zložky, ktorými sú:

- peňažná gramotnosť - predstavuje kompetencie na spravovanie hotovostných a bezhotovostných peňazí a transakcií s nimi a na spravovanie potrebných nástrojov,
- cenová gramotnosť – predstavuje kompetencie na porozumenie cenovým mechanizmom a inflácii,
- rozpočtová gramotnosť – predstavuje kompetencie na spravovanie osobného (resp. rodinného) rozpočtu, finančných aktív (vkladov, investícií ap.) a finančných záväzkov (úveru, lízingu, ap.).

Záver: Možnosti zamestnatelnosti mladých ľudí sú v súčasnom období obmedzené. Ovplyvňuje to najmä svetová hospodárska a finančná kríza, ktorá sa prejavuje v najväčšej miere práve v raste nezamestnanosti. Mladí ľudia sú na trhu práce aj najviac zraniteľnou skupinou, keďže im chýbajú pracovné skúsenosti, často sú zamestnávaní iba na krátkodobé pracovné pomery, resp. čiastočné pracovné úväzky na nestabilných pracovných miestach a majú problémy s prechodom zo vzdelávacieho systému do sveta práce.

Práve v oblasti ohrozených skupín obyvateľstva a to práve nezamestnaných a chudobných je základná finančná gramotnosť nevyhnutnou podmienkou správneho hospodárenia a nakladania s finančnými prostriedkami. Mnohokrát u týchto ohrozených skupín sú hlavným dôvodom vysokej zadlženosti až chudoby nedostatočné skúsenosti a nesprávny, príp. vôbec neosvojený požadovaný stupeň zodpovednosti a znalostí v oblasti najmä osobných financií. Takíto občania by mali pochopiť základný vzťah a to ľudská práca a peniaze ako aj etickú súvislosť medzi bohatstvom a chudobou. Naučiť sa žiť hospodárne, na základe svojich reálnych možností.

Kľúčové slová: Finančná gramotnosť. Svetová kríza. Podnikanie. Finančná nezávislosť. Peniaze.

FINANCIAL LITERACY OF VULNERABLE GROUPS OF CITIZENS

Pribišová Emília ¹, Žák Silvester ², Bugri Štefan, ³ Lehocký Lukáš ⁴

¹ *Institute of Social Sciences and Health of the Blessed P. P. Gojdič in Prešov,
St. Elizabeth University College of Health and Social Work, Bratislava*

² *Paneuropean University in Bratislava, Slovakia*

³ *Karel Englis College Inc. Brno, Czech Republic*

⁴ *St. Elizabeth University College of Health and Social Work, Bratislava, Slovakia*

Abstract

Introduction: We live in a time when every one of us wants to be rich, healthy and ensure their children. For many citizens of Slovakia is the main purpose of working life and is very important for them to earn quite a lot of money. While in most cases, as consumers they have a lack of basic knowledge for rational purchase decision, borrowings, loans and financial products offered by the market. Challenging life events and experiences can cause you to fall into debt and not being able to meet its financial obligations. Indebtedness is one of the major factors leading to socio-pathological phenomena and social exclusion of individuals and groups.

Financial literacy and global economic crisis: Slovak Republic as well as other European countries suffering from the global economic crisis, reflected in particular in the economic slowdown and rising unemployment. In a modern society work and employment overriding sense of daily life and a major source of financial independence, social status, identity, prestige and social participation of the individual.

With financial literacy is closely related to one of the most important phenomena in society and with entrepreneurship. The financial services industry is developing too fast, where innovation and globalization give individuals the choice of an increasing range of products and services designed to suit different needs and circumstances.

Financial literacy in economic terms can be defined as the ability to use knowledge, skills and experience to effectively manage their own resources in order to ensure lifelong financial security of themselves and their households. It is the ability to understand basic financial products, which are normally encountered in life and materially affect our financial position. (Orbánová, 2011).

Financial literacy and its components: The outcome of the survey and the importance of financial literacy can be concluded that financial literacy is by Sivák et al. (2011) the following essential components, namely:

- monetary literacy - is the competence to manage cash and non-cash transactions, and with them the necessary tools to manage,
- price literacy - is the competence to understand the pricing mechanism and inflation,
- budget literacy - is the competence to manage personal (ie. Family) budget, financial assets (deposits, investments etc.) and financial liabilities (loans, leasing, etc.).

Conclusion: In the current period options of employability of young people are limited. It affects mainly the global economic and financial crisis that manifests itself to the greatest extent precisely in the growth of unemployment. Young people in the labour market and most vulnerable group, as they lack work experience, often are employed only for short-term employment contracts, respectively. part-time employment in precarious jobs and have difficulty with the transition from education to the world of work.

It is in the area of vulnerable groups of the population and it is the unemployed and poor basic financial literacy is a necessary condition for the proper management and use of financial resources. Many times in these vulnerable groups are the main reasons for the high indebtedness and limited experiences and wrong required degree of responsibility and knowledge of particular personal finances. Such people should understand the fundamental phenomena and human labour and money as well as ethical relationship between wealth and poverty. Learning to live economically, based on their real possibilities.

Keywords: Financial literacy. The global crisis. Business. Financial independence. Money.

Literatúra / References

1. *Metodika pre zapracovanie a aplikáciu tém finančnej gramotnosti do školských vzdelávacích programov základných škôl a stredných škôl.* MŠVVaŠ SR, 2014
2. Bertl, I.: *Kapitoly o finanční gramotnosti.* Praha: Triton, 2012. ISBN: 978-80-7387-622-7
3. Orgánová, D.: *Didaktika podnikovej ekonomiky.* Bratislava, EKONÓM, 2011. ISBN 978-80-225-3137-5

**Vědecký časopis
ZDRAVOTNICTVÍ A SOCIÁLNÍ PRÁCE
ročník 10, 2015, Supplementum**

4. Sivák, R. a kol.: *Slovník znalostnej ekonomiky*. EU Bratislava. 2011. ISBN 978-80-8939-345-9
5. Šlosár, R. a kol.: *Finančná gramotnosť na stredných školách*. Bratislava, EKONÓM, 2011. ISBN 978-80-225-3305-8

Kontaktná adresa / Contact address:

Doc. Ing. Emília Pribišová, PhD.

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n. o. Bratislava

Ústav sociálnych vied a zdravotníctva bl. P. P. Gojdiča v Prešove,

Jilemnického 1/A,

080 01 Prešov

e-mail: pribisova@usvaz.sk

STRATEGICKÁ VÝCHODISKA PREVENTIVNÍHO PŮSOBNÍ
NA PŘÍSLUŠNÍKY ROMSKÉ MINORITY JIHOČESKÉHO KRAJE
VEDOUCÍ KE SNÍŽENÍ OBEZITY A NADVÁHY

Prokešová, R., Šedová, L., Nováková, D., Dolák, F., Trešlová, M.

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta

Abstrakt

Úvod: Jedním z prioritních úkolů politiky Evropské unie je snížení socioekonomických rozdílů ovlivňujících zdraví jedince zejména u sociálních skupin lidí s nižší socioekonomickou úrovní, nižší vzdělaností a rizikovým životním stylem (1, 2). Mezi tyto sociální skupiny patří na území České republiky zejména romská minorita (čítající 200 - 250 tisíc lidí). V rámci evropského projektu „Zdraví a romská populace“ (3), realizovaného v 7 evropských zemích, byl proveden rozsáhlý výzkum zaměřený na užívání léků, návštěvy lékaře, preventivní opatření podnikaná ženami, sluch a zrak, sociální zázemí, kouření a konzumaci alkoholu. Výsledky tohoto výzkumu prokazují, že stejně jako u majoritní populace i u Romů převládají ve výskytu onemocnění způsobená životním stylem (4), ve kterém figurují nevhodné stravovací návyky (5). Právě problematikou životního stylu, stravovacích návyků a dalších oblastí vedoucích ke zmapování prevalence obezity a nadváhy u romské populace v Jihočeském kraji se zabývá projekt s názvem „Obezita a nadváha u romské minority v Jihočeském kraji“, reg. číslo LD14114, realizovaném za finanční podpory COST (Cooperation on Scientific and Technical Research) Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy, v rámci kterého byl připraven i tento příspěvek. Cílem příspěvku je vymezení strategických východisek preventivního působení na příslušníky romské minority Jihočeského kraje vedoucí ke snížení obezity a nadváhy.

Metodika a material: Výzkum kvantitativní povahy byl realizován formou řízeného polostrukturovaného rozhovoru týkajícího se jídelního chování respondentů, jejich psychického stavu, stresu, reflexe a sebereflexe, fyzické aktivity, kouření, konzumace alkoholu, socioekonomických podmínek respondentů, primární prevence i přístupu zdravotníků. Výzkumný výběrový soubor zahrnoval 600 respondentů (z toho 302 romské minority a 298 většinové populace). Výběrový soubor romské minority (konstruovaný metodou sněhové koule) i majoritní populace (kvótní výběr) lze považovat z hlediska pohlaví za reprezentativní. Data byla sbírána v průběhu let 2014 a 2015 na území Jihočeského kraje a zpracována pomocí statistické aplikace SASD na hladině významnosti $p < 0,05$. Z výsledků výzkumu byly s využitím SWOT analýzy vybrány oblasti tvořící východiska pro tvorbu strategie preventivního působení na příslušníky romské minority vedoucí ke snížení obezity a nadváhy.

Výsledky: Byly zjištěny statisticky významné rozdíly mezi respondenty z minoritní a majoritní společnosti spojené s životním stylem příslušníků romské minority, které mohou způsobovat obezitu a nadváhu a následně ovlivňovat zdravotní stav jedinců. Jedná se o

odlišnosti v jídelní chování včetně složení jídelníčku, fyzických aktivit, kouření nebo částce věnované nákupu potravin pro dospělého člena rodiny za měsíc. Na základě těchto zjištěných východisek - výsledků získaných v tomto reprezentativním výzkumném šetření patřícím v provedené SWOT analýze ke slabým stránkám životního stylu romské minority, bude vytvořena strategie pro preventivní působení u romské minority, jejímž cílem bude snížení rizikových faktorů ovlivňujících obezitu a nadváhu příslušníků romské minority žijících na území Jihočeského kraje.

Závěr: Výsledky výzkumu potvrzují již známé socioekonomické problémy, se kterými se romská minorita potýká. Při porovnání výsledků získaných od respondentů byla zjištěna řada statisticky významných odlišností mezi respondenty z minoritní a majoritní společnosti, patřících v provedené SWOT analýze k slabým stránkám životního stylu romské minority. Tyto odlišnosti zároveň představují východiska pro tvorbu preventivní strategie zaměřené na snížení obezity a nadváhy.

Klíčová slova: Romská minorita – prevence obezity a nadváhy – životní styl – zdravotní stav – strategická východiska.

STRATEGIC SOLUTIONS FOR PREVENTIVE IMPACT ON THE ROMA MINORITY (IN THE SOUTH BOHEMIAN REGION) THAT LEAD TO THE REDUCTION OF OBESITY AND EXCESSIVE WEIGHT

Prokešová, R., Šedová, L., Nováková, D., Dolák, F., Trešlová, M.

University of South Bohemia, České Budějovice, Faculty of Health and Social Studies

Abstract

Introduction: One of the priority tasks of EU policy is to decrease socio-economic differences that influence the health of individuals, especially in social groups with a lower socio-economic level, lower intelligence and a risk lifestyle (1, 2). In particular, the Roma minority (which includes 200 - 250 thousand people) belong to these social groups in the Czech Republic. Within the European project: "Health and the Roma population" (3), which was realized in 7 European countries, extensive research was performed that focused on drug use, attending the doctors, women's preventive measures, hearing and sight, social background, smoking and alcohol consumption. The results of this research show that the Roma, just like the majority population, suffer most from disorders caused by lifestyle (4) that are connected with improper eating habits (5). The problems of lifestyle, eating habits and other areas that lead to mapping the prevalence of obesity and excessive weight in the Roma population (in the South Bohemian region) have been dealt with in the project: "Obesity and excessive weight in the Roma minority in the South Bohemian region" (identification project number LD14114), realized under the financial support of COST (Cooperation on Scientific and

Technical Research, the Ministry of Education Youth and Sport). This paper has also been prepared within this project. The aim of the paper is to specify strategic solutions for preventive impact on the members of the Roma minority (in the South Bohemian region) that lead to reduction of obesity and excessive weight.

Methodology and material: The quantitative research was realized in the form of controlled semi-structured discussion that concerned the eating behaviour of respondents, their mental condition, stress, reflection and self-reflection, physical activity, smoking, alcohol consumption, socio-economic conditions, primary prevention and the approach of medical staff. The selected research file included 600 respondents (302 from the Roma minority and 298 from the majority population). The selected file of the Roma minority (designed through the method of Snowball Sampling) as well as the majority population (quota selection) can be considered representative in terms of sex. The data was collected in 2014 and 2015 in the South Bohemian region, and processed by the statistical application SASD on the significance level $p < 0.05$.

From the research results, a SWOT analysis was used to choose the areas that form solutions for making the strategy for preventive impact on members of the Roma minority that lead to the reduction of obesity and excessive weight.

Results: Statistically significant differences among the respondents, from the minority and the majority societies, connected lifestyle of the members of the Roma minority which can cause obesity and excessive weight and consequently influence health of the individuals have been established. These are dissimilarities in eating behaviour (including the menu structure), physical activities, smoking and the amount spent on food for an adult family member in a month. According to these solutions, the results gleaned from this representative experimental inquiry which belonged in the SWOT analysis to the weak points of the lifestyle of the Roma minority a strategy for preventive incidence in the Roma minority will be created whose aim will be reduction of the risk factors influencing obesity and excessive weight of the members of the Roma minority living on the territory of the South Bohemian region.

Conclusion: The research results confirm the already known socio-economic problems of the Roma minority. Comparing the results gained from the respondents, many statistically significant differences among those from the minority and majority societies were established, which belong in the SWOT analysis to weak points of the lifestyle of the Roma minority. These dissimilarities also represent solutions for the creation of a preventive strategy focusing on the reduction of obesity and excessive weight.

Keywords: Roma minority, prevention of obesity and excessive weight, lifestyle, health condition, strategic solutions.

Literatura / References:

1. BALVIN, J.; KWADRANS, L. Situation of Roma Minority in Czech, Poland and Slovakia. Wrocław: Foundation of Social Integration Prom, 2009. ISBN 978-83-928354-17.

2. ELIHOVÁ, M. Probe into health condition and lifestyle of Romas in České Budějovice. *Kontakt*, 2004, č. 6, s. 203 - 246. ISSN: 1212-4117.
3. Roma population and health in the Czech Republic – National report 2009 available from <http://www.vlada.cz/assets/ppov/zalezitosti-romske-komunity/dokumenty/Sastipen.pdf>
4. HOLČÍK, J. KOUPÍLOVÁ, I. Social determinants of health. Basic facts and recommendation for praxis in the context of the programme Health cities. *Časopis lékařů českých*, 2001, roč. 1, c. 140, s. 3 - 7.
5. URBAN, D., KAJANOVÁ, A. Smoking and alcohol consumption in the Roma communities in the Czech and Slovak Republic. *Contact*, 2011, č. 13/3, s. 328–335. ISSN: 1212-4117.

Kontaktní adresa / Contact address:

Ing. Radka Prokešová, Ph.D.

University of South Bohemia, České Budějovice

Faculty of Health and Social Studies

Department of Legal Disciplines, Management and Economics

Faculty of Economics, Department of Regional management

Boreckého 116/27

České Budějovice, 370 11

Czech Republic

E-mail: rprokes@zsf.jcu.cz

E-mail: treslova@zsf.jcu.cz

SOCIÁLNÍ PROBLEMATIKA MATEK SAMOŽIVITELEK

Průšová Lenka

Vysoká škola zdravotnictví a sociální práce sv. Alžbety, n.o., v Bratislavě

Ústav sv. Jana Nepomuka Neumanna, Příbram, Česká republika

Abstrakt

Úvod: Ve skupinách obyvatel, které jsou ohroženy chudobou, zauímají přední pozice matky samoživitelky a z několika důvodů. Jednak v České republice více, než ve vyspělejší Evropě přetrvává diskriminace žen v možnostech uplatnit se na trhu práce a jednak z toho důvodu, že chudoba žen – samoživitele velmi citelně postihuje i populaci dětí, které zpravidla nebudou mít v budoucnu rovný přístup ke vzdělání a následně i rovné příležitosti na trhu práce.

Jadro: Matky samoživitelky se dostávají mnohem častěji do hledáčku sociálních pracovníků, neboť jejich situace permanentní frustrace a následně stresu má za následek řadu sociálně patologických jevů. Jedná se především o zanedbávání dítěte (zejména citové a materiální), nepřiměřené tresty dětí (hraničící s týráním), předluženost a konzumace návykových látek. Matka samoživitelka může mít vlivem stresu i indiferentní vztah ke svým dětem.

Záver: Pro sociální práci s matkami samoživitelkami je velmi důležité posoudit, zda se matka s dítětem ocitla v azylovém domě nebo žije v nájemním bytě, případně u svých rodičů. Daná problematika je velice různorodá a lze očekávat, že ženy, které nežijí v azylovém domě, mají tendenci svojí sociální situaci řešit svépomocí. Ženy, které žijí v azylovém domě pro matky s dětmi častěji spoléhají na sociální pomoc a obtížně řeší své problémy samy.

Klíčová slova: Rozvod, matka samoživitelka, chudoba.

SOCIAL ISSUES OF THE SINGLE MOTHERS

Průšová Lenka

St. Elisabeth University College of Health and Social Work, Bratislava

Institute of St. John Nepomuk Neumann, Příbram, Czech Republic

Abstract

Introduction: The most prominent position among the groups of people at risk of poverty are taken up by single mothers, this happens because of a range of reasons. Not only there is

persisting discrimination of women and their opportunities to realize themselves in the labour market, but secondly the poverty of women significantly affects children, who will inevitably not enjoy the equal access to education and opportunities to the labour market.

Core of work: Single mothers often happen to become the target of attention of social workers because their life full of permanent frustration and stress often results into various symptoms of social pathologies such as child neglect (primarily emotional and material deprivation), inadequate punishments (bordering with child abuse) , overindebtedness, drug abuse etc. Moreover, due to stress the single mothers demonstrate a rather indifferent relationship to their children.

Conclusion: It is very important for the social work with single mothers to take into consideration the life situation of the single mother in question such as whether the single mother is staying in the asylum home, or in a rented flat, or with the parents. The problems can be various but it can be expected that single mothers not staying in the asylum home will have a tendency to solve their situation on their own, however, those staying in the asylum home often rely on the help of social services and the solving of their problems on their own seem to be very hard.

Keywords: Divorce, single mothers, poverty.

Literatura / References:

DUDOVÁ, RADKA (2009): „Práce jako řešení? Strategie obživy osamělých matek v ČR.“ Sociologický časopis 45(4): 753–789.

HAMPLOVÁ, DANA (2006): Mimomanželská plodnost v České republice po roce 1989.

Kuchařová, Věra (2007): „Lone mothers at the labour market: Their requirements and their entitlement to social protection measures.“ (Dostupné z <http://praha.vupsv.cz/>, cit. 20. 10. 2015.)

MPSV (2004): „MPSV podpoří samoživitelky a samoživitele.“ Tisková zpráva MPSV 3. 11. 2004 (Dostupné z <http://www.mpsv.cz/files/clanky/204/031104b.pdf>, cit. 20. 10. 2015).

Contact:

e-mail: prusova.dobri@seznam.cz

ŠIKANA DĚTÍ S PORUCHOU AUTISTICKÉHO SPEKTRA (PAS)

Průšová Lenka

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o., v Bratislave

Ústav sv. Jana Nepomuka Neumanna, Příbram, Česká republika

Abstrakt

Úvod: Příspěvek reaguje na problematiku šikany z pohledu specifické skupiny obětí – dětí s poruchou autistického spektra.

Core of work: Obsahem příspěvku je teoretické přiblížení problematiky poruch autistického spektra z pohledu sociální práce. Dítě s těmito poruchami je často obětí šikany ve škole nebo v zájmových aktivitách. Bohužel díky jeho specifickým projevům nezasáhne pedagog včas a důsledně. Je nutné danou problematiku více přiblížit pracovníkům v sociální práci a pedagogům tak, aby byla ochrana dětí s poruchou autistického spektra co nejúčinnější. Pro dokreslení dané problematiky je příspěvek doplněn konkrétní kazuistikou.

Záver: Děti s poruchami autistického spektra potřebují zvýšenou pozornost nejen v pedagogickém procesu, ale i během sociálního kontaktu s ostatními dětmi. Jsou častými oběťmi šikany neboť nerozumí sociálním vztahům. Pedagogové ani rodiče neumí vždy dostatečně účinně reagovat právě v souvislosti se zvláštnostmi v jejich chování.

Klíčová slova: Šikana, poruchy autistického spektra, socializace, pedagogický proces.

BULLYING OF CHILDREN WITH AUTISM SPECTRUM DISORDER

Průšová Lenka

St. Elisabeth University College of Health and Social Work, Bratislava

Institute of St. John Nepomuk Neumann, Příbram, Czech Republic

Abstract

Introduction: The paper deals with bullying from the perspective of a specific group, the children with autism spectrum disorder.

Core of work: The aim of this paper is to provide theoretical considerations of autism spectrum disorder from the perspective of social work. The autistic children become very often victims of bullying at school and in other hobby activities. Due to specific features of their behaviour the teachers often intervene late or inadequately. The problem of autism need to be highlighted more to social workers and teachers so that the protection of autistic children would become more effective. To illustrate this, one case study has been added.

Conclusion: Children with autism spectrum disorder need more attention not only in the schools but also during their contacts with other children. They become frequent victims of bullying because they do not understand the principles of social relationships. Teachers and parents cannot always intervene effectively mainly because of the specific symptoms of the children's behaviour.

Keywords: Children with autism spectrum disorder, bullying, intervention.

Literatúra / References:

- KOLÁŘ, M. Skrytý svět šikanování ve školách. Praha, Portál, 1997. ISBN 80-7178-123-1
- MARTÍNEK, Z. Agresivita a kriminalita školní mládeže: druhy agresí, přístupy k agresivnímu chování, poruchy chování, šikana. Vyd. 1. Praha. Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2310-5
- OŠLEJŠKOVÁ, H. Autistické spektrum. In: Kognitivní poruchy a demence. Vyd. 1. Praha Triton, 2007. ISBN 978-80-7387-017-1
- THOROVÁ, K. Poruchy autistického spektra: dětský autismus, atypický autismus, Aspergerův syndrom, dezintegrační porucha. Vyd. 1. Praha, Portál, 2006. ISBN 80-7367-091-7
- VÁGNEROVÁ, M. Psychopatologie pro pomáhající profese. Praha. Portál 2004. ISBN 80-7178-802-3

Kontak / Contact:

PhDr. Lenka Průšová, PhD., Vysoká škola zdravotnictví a sociální práce sv. Alžbety,
Ústav. Sv. J. N. Neumanna, Jiráskovy sady 240, 261 01 Příbram, ČR
e-mail: prusova.dobri@seznam.cz

WYZNAWCY ISLAMU JAKO POTENCJALNIE MARGINALIZOWANA
MNIEJSZOSĆ SPOŁECZNA, W POGLĄDACH MŁODZIEŻY

Dorota Pstrąg

Uniwersytet Rzeszowski w Rzeszowie, Rzeczpospolita, Polska

Abstrakt

Wstęp: Polska należy do krajów dość jednorodnych pod względem etnicznym a także religijnym. Stąd też stosunek do wszelkiego rodzaju mniejszości społecznych nacechowany bywa obawą wynikającą ze stosunkowo nielicznych doświadczeń w kontaktach z przedstawicielami innych kultur. Szczególne emocje wywołuje w ostatnich latach mniejszość muzułmańska chociaż szacowana liczba wyznawców islamu w Polsce wynosi od 15 do 30 tys., co stanowi mniej niż 0,1 proc. ludności naszego kraju. Niebawem jednak liczba ta może znacząco wzrosnąć z powodu aktywności emigracyjnej uchodźców z krajów arabskich. Ich odmienność kulturowa, mała tendencja do asymilacji a także dystans ze strony większości społecznej przyczynić mogą się do marginalizacji tych grup ludności.

Metodologia i wykorzystane materiały: Dlatego też przedmiotem badań empirycznych stało się poznanie postaw dorosłej młodzieży (18-21 lat) wobec wyznawców Islamu. Zostały one przeprowadzone metodą sondażu diagnostycznego wśród losowo wybranych licealistów i studentów. Problematyka badawcza dotyczyła ich wiedzy na temat islamu i jego wyznawców, stosunku emocjonalnego wobec tej kategorii osób, percepcji ewentualnych korzyści i zagrożeń społecznych związanych z ich obecnością w Europie a także ewolucji poglądów młodzieży na ten temat w okresie ostatnich 10 lat.

Wyniki: Przeprowadzone badania wskazują, że młodzież uznawana za kategorię społeczną najbardziej podatną na zmiany i otwartą na wszelkie nowości nie jest niestety wolna od pewnych przesądów, nacjonalizmu i ksenofobicznych obaw. Ograniczony kontakt z wyznawcami Islamu, brak rzetelnej wiedzy na temat ich kultury, historii i wyznawanych wartości, powoduje kształtowanie się postaw opartych na uprzedzeniach i stereotypach.

Wnioski: Przygotowanie do życia w społeczeństwie wielokulturowym należy traktować jako jedno z podstawowych zadań współczesnej, nowoczesnej edukacji. Nietolerancja prowadzi bowiem do powstawania antagonizmów, przyczynia się do ostracyzmu i marginalizacji grup mniejszościowych uniemożliwiając ich skuteczną asymilację.

Słowa kluczowe: Islam, grupy mniejszościowe, postawy społeczne.

FOLLOWERS OF ISLAM AS A POTENTIALLY-MARGINALIZED SOCIAL MINORITY IN THE OPINIONS OF THE YOUNG

Dorota Pstrąg

University of Rzeszow

Abstract

Introduction: Poland is one of those countries the populations of which are fairly homogeneous in terms of the ethnic composition, and also in those of the religious one, of their populations. For that reason, an attitude to all and any social minorities may, in some instances, be influenced by apprehension resulting from a comparatively small number of experiences in the aspect of contacts with people representing different cultures. In the recent years, particular emotions have been evoked by the Muslim minority, even though it is estimated that the number of the followers of Islam in Poland amounts to between 15,000 and 30,000, which means that they constitute fewer than 0.1 % of the population of our country. Before long, however, the number in question may increase significantly because of the emigrational activity of refugees from the Arab countries. Their being culturally different from us, the lack of strong tendencies to assimilate, and also reservations for the part of the social majority, may contribute to the marginalization of those groups of the population.

The methodology and materials used: For that reason as well, the subject of empirical research was the investigation of the attitudes of adult young people (18-21 years old) towards the followers of Islam. The research in question was conducted with the application of the diagnostic survey method amongst the randomly-selected attendees of secondary schools and tertiary education institutions. The issues to which the research was devoted were relevant to their knowledge concerning Islam and the followers of that religion, their emotional attitude towards that group of people, the perception of possible benefits and threats to society connected with the presence of the followers of Islam in Europe, and also to the evolution of the opinions of the young concerning Muslims for the period of the recent ten years.

Results: The conducted research indicates that the young, regarded as the social category most open to all and any novelties, are not, unfortunately, free of certain prejudices, nationalism and xenophobic fears. Limited contacts with the followers of Islam, the lack of a sound knowledge of the culture, history and values adhered to by the latter ones, results in shaping attitudes based upon prejudices and stereotypes.

Conclusions: Preparation to life in a multi-cultural society ought to be treated as one of the fundamental tasks of contemporary modern education. The reason for that fact is that the lack

of tolerance results in the appearance of antagonisms, contributes to ostracizing and the marginalization of minority groups, making it impossible to assimilate them effectively.

Keywords: Islam, minority groups, social attitudes.

Literatura / References:

1. ADAMOWICZ Z. (1992), *Mniejszości narodowe w Polsce* (w:) J. Jachymka (red.) *Mniejszości narodowe w polskiej myśli politycznej XX wieku*. Lublin.
2. ROBINSON F. (1996), *Świat Islamu*, Warszawa.
3. STEPHAN W.G., STEPHAN C.W. (2003), *Wywieranie wpływu przez grupy*. *Psychologia relacji*. Gdańsk.

Kontaktná adresa / Contact address

Dorota Pstrag, doktor
Uniwersytet Rzeszowski w Rzeszowie,
Wydział Pedagogiczny Uniwersytet Rzeszowski
35-959.... Rzeszów,
Jałowego 2
Poland.
e-mail: dorotaps@poczta.onet.pl.

VYUŽÍVANIE COPINGOVÝCH STRATÉGIÍ U ŽIEN S NÁDOROVÝM
OCHORENÍM MATERNICE V KONTEXTE OŠETROVATEĽSTVA

¹ Raková, J., ² Bednarek, A.

¹ *Ústav ošetrovateľstva, Lekárska fakulta Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach (SK)*

² *Katedra i Zakład Pielęgniarstwa Pediatrycznego Wydziału Nauk o Zdrowiu
Uniwersytetu Medycznego w Lublinie (PL)*

Abstrakt

Úvod: Každé ochorenie v živote predstavuje určitú záťaž, s ktorou sa človek snaží vyrovnať. Ľudia využívajú rôzne spôsoby a postupy na zvládnutie tohto náročného obdobia, pri ktorom sestra zohráva dôležitú úlohu. Naším cieľom bolo zistiť, ktoré copingové stratégie preferujú ženy s nádorovým ochorením maternice pri zvládaní záťažovej situácie a identifikovať, či viac využívajú stratégie zamerané na problém, emócie alebo únik.

Materiál a metodika: Realizovali sme prieskum dotazníkovou metódou v období 12/2014-02/2015. Pre zber dát sme využili štandardizovaný dotazník Brief-COPE, ktorý bol distribuovaný 45 pacientkam s benígnym nádorovým ochorením maternice v ústavnom zdravotníckom zariadení v Košiciach. Vyhodnotenie dát a interpretácia výsledkov bola realizovaná prostredníctvom metód deskriptívnej štatistiky.

Výsledky: Zo zistení je zrejmé, že u žien v našom súbore prevažovalo pri zvládaní záťaže využívanie maladaptívnych stratégií ako popieranie (priemerné skóre 5.66) a sebaobviňovanie (priemerné skóre 5.55), ale v rovnakej miere bol využívaný aj aktívny coping (priemerné skóre 5.5). Medzi najmenej využívané copingové stratégie patrilo sebarozptýlenie (priemerné skóre 3.06). Pri diferenciacii stratégií zvládania záťaže zameraných na problém, emócie a únik prevažovali stratégie zamerané na únik a problém.

Záver: Využívanie copingových stratégií je možné pokladať za efektívny spôsob ako zvládať záťaž. Správny výber copingových stratégií môže uľahčiť adaptáciu na novú, či zmenenú situáciu, pričom v nemalej miere môže byť sestra pre pacientku podpornou osobou.

Kľúčové slová: copingové stratégie, dotazník Brief-COPE, pacientka s nádorovým ochorením maternice, ošetrovateľstvo.

USE OF COPING STRATEGIES IN WOMEN WITH
UTERINE CANCER IN THE CONTEXT OF NURSING

¹ Rakova, J., ² Bednarek, A.

¹ *Ústav ošetrovateľstva, Lekárska fakulta Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach (SK)*

² *Katedra i Zakład Pielęgniarstwa Pediatrycznego Wydziału Nauk o Zdrowiu
Uniwersytetu Medycznego w Lublinie (PL)*

Abstract

Introduction: Each disease in life represents a certain burden which one tries to cope with. People use various methods and procedures to tackle this difficult period, in which the nurse plays an important role. Our aim was to find out which coping strategies are preferred by women with uterine cancer in coping with stress situations as well as to identify which type of strategies are used more often – focused on the problem, emotion or dysfunctional coping.

Materials and method: We conducted a survey questionnaire method in the period 12/2014-02/2015. We used a standardized questionnaire Brief-COPE for data collection, which was distributed to 45 women with benign uterine cancer in institutional health care facility in Kosice. Data evaluation and interpretation of results were carried out by the method of descriptive statistics.

Results: Based on our findings, it is clear that the maladaptive strategies such as denial (mean score 5.66), self-blame (mean score 5.5) as well as the adaptive strategies as active coping (mean score 5.5) and the least used coping strategy was self-distraction (mean score 3.06) prevailed in managing workload in our group of women. From the three types of coping strategies (those focused on problem, emotions and dysfunctional coping) dysfunctional coping and strategies focused on problem were the most common strategies.

Conclusion: The use of coping strategies may be considered as an effective way to handle the load. The correct choice of coping strategies can facilitate adaptation to a new or changed situation, and to no small extent, the nurse may be considered as a patient's support person.

Keywords: coping strategies, Brief-COPE questionnaire, woman with uterus cancer, nursing.

Literatúra / References:

- [1] DIMUNOVÁ, L. 2014. Copingové stratégie v klinickej praxi sestier. In: Zdravotnícke listy, 2014, ISSN 1339-3022, roč. 2, č. 1, s. 18-24.
- [2] ZÁŠKODNÁ, H., BOLKOVÁ, G. 2012. Zátěžové aspekty onkologického onemocnění a možnosti psychosociální pomoci v rámci sociální práce a svépomocných skupin. In: Kontakt, 2012, ISSN 1212-4117, roč. 14, č. 4, s. 444-455.
- [3] BERČ, A., PALKOVÁ Ľ. a kol. 2008. Onkologické ošetrovatel'stvo I.. Košice: ZZ desing studio - Ing. Zvonimír ZÁVIŠ, 2008. 182 s. ISBN 978-80-969605-3-8.

Kontakt / Contact:

PhDr. Jana Raková, PhD.,

janka.rakova@gmail.com

dr n. med. Anna Bednarek,

bednarekanna@o2.pl

POMOC SPOŁECZNA I PRACA SOCJALNA W POLSCE.
WYBRANE ASPEKTY PRAWNE I ETYCZNE

Rejman Józef

*Wydział Nauk Społecznych i Humanistycznych Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa
im. prof. Stanisława Tarnowskiego w Tarnobrzegu*

Abstrakt

Wstęp: Liczne dramatyczne wydarzenia z udziałem podopiecznych ośrodków pomocy społecznej w Polsce wskazują na znaczące uchybienia w diagnostyce, metodyce i organizacji pracy z tymi podopiecznymi. Były to głównie osoby o specyficznych i głębokich zaburzeniach w zachowaniu.

Metodyka i materiał: Celem badania, opartego o analizę dokumentów urzędowych, głównie o ustawę z dnia 5 sierpnia 2015 r o zmianie ustawy o pomocy społecznej było uzyskanie odpowiedzi na następujące pytania: 1. W jakim zakresie polskie prawo regulujące problematykę pomocy społecznej i pracy socjalnej uwzględnia psychofizyczne właściwości osób nieletnich oraz dorosłych wykazujących się wysokimi niekompetencjami społecznymi (jednakże będącymi jednostkami zdrowymi psychicznie)? 2. Jakie specyficzne i specjalne działania socjalne wobec tych podopiecznych to prawo określa? 3. Czy dostatecznie wyraźnie przepisy tej ustawy określają koordynatora pracy organizacji udzielających pomocy społecznej? 4. Na ile przepisy tego prawa stwarzają specjalistom z zakresu pracy socjalnej warunki do autonomii i kreatywności w realizacji swych zadań? 5. W jakim stopniu i zakresie te przepisy uwzględniają etyczne kanony pracy socjalnej ?

Wyniki: Polskie prawo pomocy społecznej jest nadmiernie kazuistyczne. Zbyt silnie koncentruje się na pomocy materialnej, zwłaszcza finansowej. Niedostatecznie uwzględnia specyfikę udzielania pomocy jednostkom o głębokich niekompetencjach społecznych. Przy istnieniu licznych organizacji, realizujących pomoc społeczną w Polsce prawo to nie określa dostatecznie ich koordynatora. Przepisy tego prawa nadmiernie formalizują pomoc społeczną. Dostatecznie nie sprzyjają twórczości kadry, zwłaszcza pracowników socjalnych. Formalizm i legalizm w organizacjach pomocy społecznej sprawiają, że zawodowe normy etyczne pracownika socjalnego nie mogą być wysoce skuteczne.

Zakończenie: Podniesienie poziomu opieki społecznej i pracy społecznej w Polsce wymaga zwłaszcza: 1. Zrównoważenia pomocy materialnej i niematerialnej. 2. Zmniejszenia

formalizacji zwłaszcza tych działań, które nie odnoszą się do spraw finansowych (materialnych). 3. Rozszerzenia autonomii pracowników socjalnych, opartej głównie o zawodowe normy etyczne. 4. Większego uwzględnienia w zasadach i metodyce pracy osób o głębokich zaburzeniach w społecznym funkcjonowaniu 5. Bardziej wyraźnej i skutecznej koordynacji pracy licznych organizacji oraz ich personelu.

Słowa kluczowe: pomoc społeczna, praca socjalna, prawo, organizacja, formalizacja, koordynacja, niekompetencje społeczne, etyka zawodowa.

**PUBLIC ASSISTANCE AND SOCIAL WORK IN POLAND.
SELECTED LEGAL AND ETHICAL ASPECTS**

Rejman Józef

Faculty of Social Sciences and Humanities

State Higher Vocational School Memorial of Prof. Stanisław Tarnowski in Tarnobrzeg

Abstract

Introduction: Numerous dramatic events in which the charges of public assistance centers in Poland were involved make it clear that there are major irregularities in the aspects of diagnostics, methodology and the organization of work with the charges in question. The group which the previous sentence refers to was principally composed of individuals manifesting specific and severe behavioural disorders.

The methodology and materials used: The objective of this research, based upon the analysis of official documents, principally of the Act Amending the Public Assistance Act of 5th August, 2015, was to find the answers to the following questions: 1. To what scope do Polish legal regulations governing the issues of public assistance and social work take under consideration the psychophysical traits of minors, and also of adults, manifesting ingrained social incompetences (however, being mentally sound individuals)? 2. What specific and special social actions in relation to the charges in question are stipulated in the regulations applicable to them? 3. Is the manner in which the provisions of the Act in question refer to the coordinator of work of the organizations providing public assistance sufficiently clear? 4. To what degree the regulations of Polish law provide specialists in the field of social work with conditions to work autonomously and creatively within the scope of completing their tasks? 5.

To what degree and within what scope the regulations in question take under consideration the ethical canons of social work?

Results: Polish legal regulations governing public assistance are excessively casuistic. Too much do they concentrate upon material assistance, in particular, in the form of financial benefits, whereas too little attention is paid by them to the specific character of providing assistance for individuals manifesting ingrained social incompetences. While there are numerous existing organizations providing public assistance in Poland, the legal regulations in question do not refer to the coordinator of them in a sufficient way. The legal regulations in question approach the issues of public assistance in an excessively formalized way. They are not conducive enough to the creativity of the personnel, in particular, as far as social workers are concerned. Formalism and legalism in public assistance organizations prevent the standards of professional ethics of a social worker from being highly effective.

Conclusions: Raising the level of public assistance and social work in Poland requires, in particular: 1. Establishing the equilibrium between material assistance and the non-material one. 2. reducing the degree of the formalisation, in particular, of these activities which do not concern financial (material) issues. 3. Broadening the autonomy of social workers, principally based upon the standards of professional ethics. 4. Taking under consideration to a greater degree in the principles and methodology of work individuals suffering from ingrained social functioning disorders. 5. Putting more emphasis upon the coordination of the work of numerous organizations, and also of their personnel, and coordinating them in a more effective way.

Keywords: Public assistance, social work, organization, formalisation, coordination, social incompetences, professional ethics.

Literature / References:

1. Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 r o zmianie ustawy o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r. poz. 163, 693, 1045)
2. I SIERPOWSKA, Prawo pomocy społecznej< Kantor Wydawniczy ZAKAMYCZE, Kraków 2006
3. J. KWAŚNIEWSKI (red.), Praca socjalna pomoc społeczna, Wydawnictwo „Śląsk”, Katowice 1998

**Vědecký časopis
ZDRAVOTNICTVÍ A SOCIÁLNÍ PRÁCE
ročník 10, 2015, Supplementum**

Kontaktná adresa / Contact Address:

Józef Rejman,

ul. Stanisława Augusta 27, m. 83, 35 – 210 Rzeszów, Poland

Miejsce pracy / Workplace:

Wydział Nauk Społecznych i Humanistycznych Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im.
prof. Stanisława Tarnowskiego w Tarnobrzegu

Faculty of Social Sciences and Humanities State Higher Vocational School Memorial of
Prof. Stanislaw Tarnowski in Tarnobrzeg

e-mail: jozef@rejman.org

ZWIĄZKI AKTYWNOŚCI FIZYCZNEJ Z SAMOOCENĄ ZDROWIA
CHORYCH NA CUKRZYCĘ TYPU II MIESZKAJĄCYCH NA PODBESKIDZIU

Jerzy Rottermund¹, Andrzej Knapik², Jolanta Witanowska²,
Aneta Warmuz-Wancisiewicz²

¹ Wyższa Szkoła Administracji w Bielsku- Białej, Wydział Fizjoterapii

² Wydział Nauk o Zdrowiu, Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach

¹ University of Administration in Bielsko-Biala, Department of Physiotherapy

² School of Medicine in Katowice, Medical University of Silesia

Abstrakt /Streszczenie

Wprowadzenie: Cukrzyca typu II to insulinoniezależna choroba związana z upośledzeniem wydzielania insuliny przez komórki β trzustki. Za główne czynniki ryzyka tej choroby cywilizacyjnej uważa się prowadzenie niezdrowego trybu życia, na który składa się błędna dieta, otyłość oraz coraz powszechniejsza pasywność ruchowa. Kompleksowe leczenie obejmuje farmakoterapię wraz ze zmianą i modyfikacją stylu życia.

Cel pracy: określenie wpływu aktywności fizycznej i wybranych elementów stylu życia na samoocenę stanu zdrowia osób chorujących na cukrzycę typu II zamieszkujących w Bielsku Białej i Ustroniu.

Materiał i metody: Badaniem objęto 170 osób - 85 kobiet i 85 mężczyzn będących pod stałą opieką poradni diabetologicznych. Posłużono się ankietą składającą się z metryczki i standardowych kwestionariuszy: HPA oraz SF-36. Jednocześnie wykonano pomiary antropometryczne: wysokości i ciężaru ciała, obwodów talii i bioder. W analizie statystycznej wykorzystano: statystyki opisowe z obliczeniem średnich i odchyleń standardowych, zaś poziom różnic weryfikowano analizą wariancji ANOVA. Zależności ustalono korelacją Pearsona, za poziom statystycznej istotności przyjęto $p \leq 0.05$.

Wyniki: Płeć, stosowana dieta, wskaźnik BMI, obwody talii i bioder nie różnicują poziomu aktywności fizycznej badanej grupy chorych. Wiek i moment zdiagnozowania cukrzycy są z sobą skorelowane. Samoocena zdrowia badanej populacji słabo koreluje z codzienną aktywnością ruchową, wiek bez względu na płeć ujemnie koreluje z fizycznym i psychicznym komponentem zdrowia.

Wnioski:

1. Aktywność fizyczna pacjentów z cukrzycą typu II pozostaje na niskim poziomie i może wpływać na negatywną samoocenę zdrowia.
2. Stwierdzona pasywność ruchowa chorych pomimo stosowania diety nie wpływa na budowę ciała chorych.

Dbałość o zdrowie, profilaktyka i styl życia nie różnią się u pacjentów mieszkających na terenie Śląska i Podbeskidzia.

Słowa kluczowe: cukrzyca typu II, aktywność fizyczna, samoocena zdrowia

**PHYSICAL ACTIVITY RELATIONSHIP WITH SELF-ESTEEM OF HEALTH
OF PATIENTS WITH TYPE II DIABETES
LIVING IN PODBESKIDZIE**

**Jerzy Rottermund¹, Andrzej Knapik², Jolanta Wilanowska²,
Aneta Warmuz-Wancisiewicz²**

¹ Wyższa Szkoła Administracji w Bielsku- Białej, Wydział Fizjoterapii

² Wydział Nauk o Zdrowiu, Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach

¹University of Administration in Bielsko-Biala, Department of Physiotherapy

² School of Medicine in Katowice, Medical University of Silesia

Abstract

Introduction: The type II diabetes is an insulin-dependent disease associated with impaired secretion of insulin by the β cells of the pancreas. The main risk factors for this disease of civilization are believed to be unhealthy lifestyle, which consists of a wrong diet, obesity and increasingly common physical passivity. Comprehensive treatment includes pharmacotherapy with the change and modification of lifestyle.

Aim: To determine the effect of physical activity and selected elements of lifestyle onto the health self-esteem of people suffering from type II diabetes living in Bielsko Biala and Ustroń.

Material and methods: The study included 170 people - 85 women and 85 men who are under constant care of diabetic clinic. The questionnaire consists of personal data and standard questionnaires: HPA and SF-36. At the same time the anthropometric measurements of height and weight, waist and hips circumferences were performed. In statistical analysis were used: descriptive statistics with the calculation of means and standard deviations, and the

degree of difference verified by analysis of variance ANOVA. Dependency was found with the Pearson correlation for the level of statistical significance $p \leq 0.05$.

Results: Sex, diet, BMI, waist and hips circuits do not differentiate the physical activity level of studied group of patients. Age and the moment of diagnosis of diabetes are correlated. Self-assessment of health of the studied population correlates poorly with daily physical activity; age, regardless of sex, negatively correlates with the physical and mental health component.

Conclusions:

1. Physical activity of patients with type II diabetes remains low and may interfere with a negative self-esteem of health.
2. The reported physical passivity of patients despite the use of diet does not affect the physique of patients.
3. Attention to health, prevention and lifestyle do not differ in patients living in Silesia and Podbeskidzie.

Keywords: type II diabetes, physical activity, self-esteem of health.

Literatura / References

1. GAJEWSKA M., GORYŃSKI P., WYSOCKI M.J.: Obesity and type 2 diabetes as main causes of hospitalization In Polish hospitals. Probl Hig Epidemiol 2011; 92(1): 132-136
2. ROTTERMUND J., KNAPIK A., SAULICZ M., MYŚLIWIEC A.: Determinants of the self-assessment of the Health of individuals with type II diabetes. Reh Med, 2013; 17(4): 39-44
3. PLOTNIKOFF R.C., BREZ S., HOTZ S.B.: Exercise behavior in a community sample with diabetes: understanding the determinants of exercise behavioral change. The Diabetes Educator, 2010; 26: 450-459

Kontaktná adresa / Contact address

Jerzy ROTTERMUND, doktor

Wyższa Szkoła Administracji, Wydział Fizjoterapii, Bielsko-Biała

ul. A. Frycza-Modrzewskiego 12 43-300 Bielsko-Biała

Tel. kontakt: +49 668966015

E-mail: jerzy_rottermund@op.pl

TERAPIA ZAJĘCIOWA W REHABILITACJI OSTEOPOROZY

Jerzy Rottermund¹, Andrzej Knapik², Jolanta Wilanowska²,
Aneta Warmuz-Wancisiewicz²

¹ Wyższa Szkoła Administracji w Bielsku- Białej, Wydział Fizjoterapii

² Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach, Wydział Opieki Zdrowotnej

¹ University of Administration in Bielsko-Biala, Department of Physiotherapy

² Medical University of Silesia, School of Medicine in Katowice

Abstrakt / Streszczenie

Wstęp: Osteoporoza zaliczana jest do najczęściej występujących schorzeń w populacji dorosłych, stając się problemem w wymiarze indywidualnym, społecznym i ekonomicznym. Schorzenie dotyka co trzecią kobietę po menopauzie a także większość osób powyżej 70 r.ż. Zagadnienie profilaktyki i leczenia schorzenia staje się coraz bardziej istotne z uwagi na rosnącą liczbę osób w podeszłym wieku.

Terapia zajęciowa w osteoporozie: Kompleksowa rehabilitacja powinna rozwiązywać problemy osoby chorej poprzez szereg terapii i edukację. Niepoślednią rolę przypisuje się terapii zajęciowej. Terapia zajęciowa prowadzona przez wiele miesięcy lub lat służy poprawie lub podtrzymaniu sprawności chorego, tak aby uzyskać maksymalną do osiągnięcia samowystarczalność rehabilitowanego. Uwzględniając funkcjonalne aspekty terapii zajęciowej stanowi ona element rehabilitacji medycznej, zawodowej i społecznej. W terapii zajęciowej osób z osteoporozą można wykorzystać praktycznie wszystkie formy zajęć ułatwiających osiągnięcie jak największej samodzielności. Jedną z naczelnych zasad pracy terapeuty jest wskazanie choremu jak wykonywać czynności bez niszczenia struktur kostnych i stawowych, bez potęgowania dodatkowego bólu. Z zajęć powinno wyeliminować się czynności i sytuacje będące przeciwwskazaniem do ich wykonywania, w planowaniu treści zajęć preferować potrzeby i życzenia pacjenta. Bo to on najlepiej wie w jakich czynnościach ma problemy i z czym sobie nie radzi.

Zakończenie: Nie można oczekiwać iż u wszystkich osób z osteoporozą uzyska się zadawalającą sprawność, proces chorobowy ma bowiem charakter przewlekły. Dlatego, dla konkretnego chorego należy określić poziom niezbędnej sprawności do normalnego społecznego funkcjonowania. Terapia zajęciowa posiadająca bardzo szeroki zakres oddziaływania na chorych z osteoporozą doskonale wpisuje się w kompleksową rehabilitację.

Uczestnictwo w przyjemnych zajęciach i wykonywanie czynności dających satysfakcję i zadowolenie powoduje, że zdobywanie kolejnych (nie zawsze nowych) umiejętności przebiega szybciej.

Słowa kluczowe: terapia zajęciowa, osteoporoza, kompleksowa rehabilitacja.

OCCUPATIONAL THERAPY IN THE REHABILITATION OF OSTEOPOROSIS

**Jerzy Rottermund¹, Andrzej Knapik², Jolanta Wilanowska²,
Aneta Warmuz-Wancisiewicz²**

¹ *Wyższa Szkoła Administracji w Bielsku-Białej, Wydział Fizjoterapii*

² *Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach, Wydział Opieki Zdrowotnej*

¹ *University of Administration in Bielsko-Biala, Department of Physiotherapy*

² *Medical University of Silesia, School of Medicine in Katowice*

Abstract

Introduction: Osteoporosis is among the most common diseases in the adult population, becoming a problem in the individual, social and economic dimensions. It affects one in three women after menopause and most people over 70 years of age. The issue of prevention and treatment of disease is becoming more and more important due to the increasing number of elderly.

Occupational therapy in osteoporosis: Comprehensive rehabilitation should solve the problems of the sick person through a series of therapy and education. A major role is attributed to occupational therapy. Occupational therapy conducted over many months or years, aims to improve or maintain the efficiency of the patient, so as to obtain the maximum to achieve self-sufficiency of rehabilitated person. Taking into account the functional aspects of occupational therapy, it is an element of medical, occupational and social rehabilitation. In occupational therapy, people with osteoporosis can use practically all forms of activities to help them achieve the maximum independence. One of the guiding principles of the therapist's job is to show the patient how to perform tasks without the destruction of bone and articular structures, without exacerbating additional pain. Of course one should eliminate tasks and situations that are a contraindication to exercise them, in planning the content of the

course favor the needs and wishes of the patient. Because the patient knows the best in what activities has problems and what can not cope.

Ending: You can not expect that all patients with osteoporosis receive a satisfactory efficiency, because the disease is chronic. Therefore, the level of performance required for normal social functioning should be determined for a particular patient. Occupational therapy has a very wide impact on patients with osteoporosis and it fits perfectly into the comprehensive rehabilitation. Participation in pleasant activities and performing activities with satisfaction and contentment result in the faster acquisition of another (not necessarily new) skills.

Keywords: occupational therapy, osteoporosis, complex rehabilitation.

Literatura / References

1. Tkaczuk-Włach J., Sobstel M., Jakiel G.: Osteoporoza – obraz kliniczny, czynniki ryzyka i diagnostyka. Prz Menopauz 2010, 2; 113-117.
2. Rottermund J.: Co fizjoterapeuta wiedzieć powinien o osteoporozie. WSA, Bielsko Biała 2012.
3. Rottermund J., Knapik A., Kaducakova H., Saulicz M., Saulicz E.: Kinezyterapia w leczeniu osteoporozy. Zdravotnicke Studie, Ruzomberok 2014, 1; 28-33.
4. Rottermund J., Nowotny J.: Terapia zajęciowa w rehabilitacji medycznej. Alfa-medica Press, Bielsko-Biała, 2014.
5. Kamo T., Nishida Y.: Direct and indirect effects of nutritional status, physical function and cognitive function on activities of daily living in Japanese older adults requiring long-term care. Geriatr Gerontol Int, 2014, 14(4): 799-805.

Kontaktná adresa / Contact address

Jerzy ROTTERMUND , doktor

Wyższa Szkoła Administracji, Wydział Fizjoterapii, Bielsko-Biała

ul. A. Frycza-Modrzewskiego 12 43-300 Bielsko-Biała

Tel. kontakt: +49 668966015 E-mail: jerzy_rottermund@op.pl

POUŽITIE LIEKOV NA LIEČBU PORÚCH ŠTÍTNEJ ŽLÁZY V PRIEBEHU TEHOTENSTVA V SRBSKU AKO INDIKÁTOR PORUCHY ŠTÍTNEJ ŽLÁZY

Sabová Anna, Horvat Olga, Tomič Zdenko

Institút pre farmakologiu, Lekárska fakulta v Novom Sade, Srbsko

Abstrakt

Úvod: Ziarenie zapríčinené ochudobneným urániumom a znečistenie s polychlórovanými bifenyliami následkom bomardovania v Srbsku, rovnako ako dlhodobý stres môžu ovplyvniť funkciu štítnej žľazy. Cieľom tohto výskumu bolo zistiť trend používania liečiv na liečenie dysfunkcie štítnej žľazy v priebehu tehotenstva v Novom Sade.

Metódy: U rodičiek v Novom Sade sme v priebehu jedného mesiaca prešetrovali používanie liekov na poruchy štítnej žľazy v rokoch 1988, 1999, 2007 a 2011.

Výsledky: V rokoch 1988 až 1999, pred bombardovaním Nového Sadu ani jedna žena počas tehotenstva nepoužívala lieky na liečenie porúch štítnej žľazy, zatiaľ čo v roku 2007 u štyroch tehotných žien boli zaznamenané poruchy štítnej žľazy, hlavne hypotyreoidizmus. V roku 2011, štrnásť z 18 žien s dysfunkciou štítnej žľazy používalo levotyroxín a vo väčšine prípadov sa hypotyreóza diagnostikovala ako autoimunitný Hashimotov tyreoiditis.

Záver: Výskum ukazuje, na potrebu podrobnejších analýz vzťahov medzi frekvenciou disfunkcie štítnej žľazy a vplyvu znečistenia okolia.

Kľúčové slová:

USE OF DRUGS FOR THE TREATMENT OF THYROID DISORDERS DURING PREGNANCY IN SERBIA

Sabo Ana, Olga Horvat, Zdenko Tomič

Department of pharmacology, faculty of Medicine Novi Sad, Serbia

Abstract

Introduction: Depleted uranium radiation and pollution with polychlorinated biphenyls from resulting bombings in Serbia as well as additional long-term stress may affected the function

of thyroid gland. The objective of this research was to determine the trend of utilization of drugs in the treatment of thyroid dysfunction during pregnancy in Novi Sad.

Methods: Women giving birth at Clinic of Gynecology during the one month period were surveyed about thyroid diseases in the pregnancy as well as what medicine they took in 1988, 1999, 2007 and 2011.

Results: In 1988 and 1999 not a single pregnant woman was recorded, while in 2007 four women were recorded with thyroid dysfunction. In 2011, fourteen out of 18 women with thyroid dysfunction were using levothyroxine and in most cases hypothyroidism was diagnosed as autoimmune Hashimoto thyroiditis.

Conclusion: The research indicates more detailed analyses on the relationship between the frequency of the thyroid gland dysfunction and the influence of pollution in Serbia are necessary.

Keywords:

Literatúra / References

McLAUGHLIN JP, VINTRÓ LL, SMITH KJ, MITCHELL PJ, ZUNIĆ ZS. Actinide analysis of a depleted uranium penetrator from a 1999 target site in southern Serbia. *J Environ Radioact.* 2003; 64(2-3): 155-65.

McGROGAN A, SEAMAN HE, WRIGHT JW, de VRIES CS. The incidence of autoimmune thyroid disease: a systematic review of the literature. *Clin Endocrinol (Oxf).* 2008 Nov;69(5): 687-96. doi: 10.1111/j.1365-2265.2008.03338.x.

ZIVALJEVIC V, PAUNOVIC I, DIKLIC A, KRGOVIC K, KALEZIC N, KAZIC M, TATIC S, SAVIC D, STOJANOVIC D, PERUNOVIC R. The incidence of familial nonmedullary thyroid cancer in a large case series. *Acta Chir Belg.* 2008 May-Jun;108(3):328-32.

ŽIVALJEVIĆ V, DIKLIĆ A, KRGOVIĆ K, ZORIĆ G, ZIVIĆ R, KALEZIĆ N, KAZIĆ M, TATIĆ S, HAVELKA M, PAUNOVIĆ I. The incidence rate of thyroid microcarcinoma during surgery benign disease. *Acta Chir Jugosl.* 2008; 55(1): 69-73.

Kontakt / contact address:

E-mail: ana.sabo56@gmail.com

NEOPODSTATNENÉ POUŽÍVÁNIE ANTIBIOTÍK V ČIERNEJ HORE

Sahman Majda, Vukmirovič Saša, Tomas Ana, Horvat Olga, Tomić Zdenko

Agencia pre lieky Podgorica, Čierna Hora,

Lekárska fakulta Nový Sad, Srbsko

Abstrakt

Úvod: Neracionálne užívanie antibiotík zbytočne vystavuje pacientov riziku vedľajších účinkov a zvyšuje antimikrobiálnu rezistenciu. Použitie antibiotík v roku 2011 v Čiernej Hore bolo vysoké (39,05 DDD / 1000 obyvateľov / deň), kým frekvencia bakteriálnych ochorení nie je známa. Cieľom našej štúdie bolo zistiť množstvo spotreby ambulantných antibiotík a prevalenciu ambulantných bakteriálnych infekcií v Čiernej hore. Údaje o užívaní antibakteriálnych liekov boli získané od Agentúry pre lieky a zdravotnícke pomôcky Čiernej Hory za rok 2012. Množstvo antibiotík bolo vypočítané pomocou metodiky ATC / DDD.

Metodika: Údaje o výskyte infekčných ochorení v ambulantnej praxi boli získané zo zdravotnej štatistickej ročenky na rok 2012 a boli vyjadrené na 1000 obyvateľov.

Výsledky: Súhrnne 30.34 DDD antibiotík / 1000 obyvateľov / deň bolo predpísané u ambulantných pacientov v Čiernej Hore v roku 2012. Penicilíny boli najčastejšie predpísané lieky. Amoxicilín a amoxicilín s kyselinou klavulánovou boli najčastejšie používaným antibiotikom. Prevalencia ambulantných bakteriálnych infekcií bola 6745 prípadov, alebo 10,87 / 1000 obyvateľov. Najčastejšími infekciami boli infekcie dýchacích ciest. Menej ako 50% z predpísaného množstva antibiotík boli predpísané v súlade s národnými pokynmi pre liečbu bakteriálnych infekcií.

Záver. Použitie antibiotík v Čiernej Hore v roku 2012, je viac ako dva krát väčšie, než je nutné podľa výskytu bakteriálnych infekcií a priemernej dĺžky liečby. Štruktúra antibiotík nie je plne v súlade s národnými pokynmi pre osvedčené postupy, ale je v súlade s bakteriálnou rezistenciou v ambulantnej praxi. Je potrebné začať opatrenia na racionalizáciu používania antibiotík, a to ako čo do množstva, tak aj z hľadiska štruktúry najpoužívanějších antibiotík.

Kľúčové slová: antibiotiká, antibiotická rezistencia, neracionálne používanie antibiotík.

RELATIONSHIP BETWEEN OUTPATIENT ANTIBIOTIC USE AND
PREVALENCE OF BACTERIAL INFECTIONS IN MONTENEGRO

Sahman Majda, Vukmirovic Sasa, Tomas Ana, Horvat Olga, Tomic Zdenko

Agencia pre lieky Podgorica, Čierna Hora,

Faculty of Medicine, Novy Sad, Serbia

Abstract

Introduction and Aim: Overuse of antibiotics unnecessarily exposes patients to risk of side effects, encourages re-consultation for similar problems and enhances antimicrobial resistance. Use of antibiotics in year 2011 in Montenegro was high (39.05 DDD/1000 inhabitants/day) but it was not compared with the frequency of bacterial diseases. The aim of our study was to determine the degree of conformance between the amount of outpatient consumption of antibiotics and the reported prevalence of outpatient bacterial infections in the Republic of Montenegro.

Methods: Data on the use of antibacterial drugs was obtained from the Agency for Medicines and Medical Devices of Montenegro for the year 2012. The amount of antibiotics was calculated using ATC/DDD methodology. Data on the prevalence of outpatient infective disease was obtained from the Health Statistical Yearbook 2012 of Montenegro and it was expressed per 1000 inhabitants.

Results: A total of 30.34 DDD/1000 inhabitants/day of antibiotics in outpatients were prescribed in Montenegro in 2012, with penicillins being most frequently prescribed. Amoxicillin and amoxicillin with clavulanic acid were the most frequently used antibiotics. The prevalence of outpatient bacterial infections was 6745 cases or 10.87/1000. The most frequent infections were respiratory tract infections. Less than 50% of the prescribed amount of antibiotics were prescribed in accordance with national guidelines on treatment of bacterial infections.

Conclusions: Use of antibiotics in Montenegro in 2012 is more than double than necessary according to prevalence of bacterial infections and average duration of treatment. The structure of antibiotics is not in full compliance with the national good practice guidelines, but it is in accordance with bacterial antibiotic resistance in outpatient practice. It is necessary to initiate measures to rationalize the use of antibiotics both in terms of quantity and in terms of the structure of the most used antibiotics.

Keywords: antibiotics, antibiotic resistance, antibiotic irrational use.

Literatúra / References:

GUROV AV, MUZHICHKOVA AV. Pharmacoepidemiological analysis of outpatient-based practice of antibacterial therapy of ENT organ infections. *Vestn Otorinolaringol.* 2013;(1): 77-80..

ADRIAENSSENS N, COENEN S, VERSPORTEN A, MULLER A, MINALU G, FAES C, VANKERCKHOVEN V, AERTS M, HENS N, MOLENBERGHS G, GOOSSENS H; ESAC Project Group. European Surveillance of Antimicrobial Consumption (ESAC): outpatient antibiotic use in Europe (1997-2009). *J Antimicrob Chemother.* 2011 Dec;66 Suppl 6:vi3-12. doi: 10.1093/jac/dkr453.

CAPUANO A, IRPINO A, GALLO M, FERRANTE L, ILLIANO ML, RINALDI B, FILIPPELLI A, ROSSI F. Regional surveillance of emergency-department visits for outpatient adverse drug events *Eur J Clin Pharmacol.* 2009 Jul; 65(7):721-8. doi: 10.1007/s00228-009-0641-8. Epub 2009 Mar 18

Kontaktná adresa / Contact address:

e-mail: zdenkoto@gmail.com

SEKUNDÁRNE DÔSLEDKY SOCIÁLNO – EKONOMICKÝCH
PROBLÉMOV KLIENTOV

Schavel Milan

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o., Bratislava

Abstrakt

Úvod: V súčasnom spoločenskom dianí sa prehlbujú niektoré sociálne problémy, ktoré nie je možné riešiť len administratívnymi postupmi zo strany štátu. Narastá počet občanov, ktorí sa zadlžujú, sú nezamestnaní alebo odchádzajú za prácou do zahraničia. Ich finančná gramotnosť je na minimálnej úrovni. Najmä tieto problémy sú potom príčinou rozpadu rodín, sprievodným javom je agresivita v rodine alebo na druhej strane rezignácia, zanedbávanie výchovy detí, konzumácia alkoholu a iné nelátkové závislosti. Cieľom práce je poukázať na tento nepriaznivý jav so snahou upozorniť na možnosti jeho riešenia.

Metódy: Pri kvantitatívnom spracovaní údajov sme využili údaje získané prostredníctvom dotazníka. Metóda škálovania nám umožnila transformovať subjektívne vyjadrenia respondentov do objektívne merateľných premenných. V rámci následnosti štatistických postupov sme výskum realizovali s využitím analytickej – deskriptívnej a exploračnej metódy, korelačnej metódy merania sily vzájomných súvislostí.

Výsledky: Výsledky výskumu poukázali na konkrétne súvislosti medzi finančnou nedostatočnosťou a prezentovanými sekundárnymi nepriaznivými javmi. Ľudia s nízkymi príjmami bez možnosti hľadať riešenie prostredníctvom primerane platenej práce väčšinou rezignujú a prijímajú životný štýl v ktorom sa prezentuje nezáujem o sociálne vzťahy, minimalizuje sa kontakt s okolím, pridružuje sa častejšie konzumovanie alkoholu a iné nelátkové závislosti. Nepriaznivé sú zistenia, ktoré ovplyvňujú harmonický vývoj dieťaťa, zanedbávaná je výchova detí a zhoršenie prospechu v škole.

Záver: Praktickým prínosom nášho skúmania je empiricky overená skutočnosť vplyvu nepriaznivej ekonomickej situácie rodín na vzájomnú koexistenciu ich členov. Nakoľko štát nevenuje dostatočnú pozornosť starostlivosti o občanov v nepriaznivej sociálno – ekonomickej situácii bude nevyhnutnú zabezpečiť sprevádzanie klientov a rodiny s uvedenými problémami a už v začiatkoch ich prezentovaného problému preventívne pôsobiť za účelom narastanie nepriaznivých javov v rodine. Klienti sa takejto pomoci dožadujú, je

potrebné posilniť infraštruktúru poradenských subjektov nezávislých od štátu a zabezpečiť permanentné sprevádzanie jednotlivcov a rodín v nepriaznivej sociálno – ekonomickej situácii.

Kľúčové slová: Intervencia, Komplexná starostlivosť. Sociálno – ekonomické problémy. Sociálny pracovník. Sociáno – patologické javy

THE SECONDARY CONSEQUENCES OF SOCIAL-ECONOMIC PROBLEMS OF CLIENTS

Schavel Milan

College of Health and Social Work of St. Elizabeth, Bratislava

Abstract

Introduction: In contemporary social life, some social problems deepen, and cannot be solved only by administrative practices on the part of the state. There is a growing number of citizens who go into debt, unemployed or leaving to work abroad. Their financial literacy is at a minimum. In particular, these problems are then the cause of family breakdown; accompanying phenomenon is aggression in the family or the other hand resignation, neglect of raising children, usage alcohol and other non-substance addiction. The aim of this work is to point out the unfavorable effect with an effort to draw attention to the possibility of solving.

Methods: During the quantitative data processing we used data collected through a questionnaire. Scaling method has allowed us to transform subjective expression of respondents to objectively measurable variables. Within the sequence of statistical procedures, we realized research by using analytical-descriptive and exploratory methods, correlation methods of measurement forces of mutual coherences.

Results: Research results pointed to a specific connection between financial illiteracy and presentation of adverse secondary phenomena. Low-income people without the possibility of seeking a solution through adequately paid work mostly resigned and accepted a lifestyle which presents a lack of interest in social relationships, minimize contact with others, be associated with more frequent consumption of alcohol and other non-substance addiction. Unfavorable findings are those who affected the harmonious development of the child; neglect the education of children and worsening school results.

Conclusion: Practical contribution of our research is empirically verified fact the impact of unfavorable economic situation of families on the coexistence of their members. Because the state does not pay unsatisfactory attention to the care of people in unfavorable social-economic situation will inevitably ensure guiding clients and families with these problems and already in the beginning of their presentation of issues to act preventively in order to build up unfavorable phenomenon in the family. Clients require such assistance, it is necessary to strengthen the infrastructure of counselling entities independent from the state and ensure permanent accompaniment of individuals and families in unfavorable social-economic situation.

Keywords: Intervention. Comprehensive care. Socio-economic problems. Social worker. Socio-pathological phenomena.

Literatúra / References

- MÁTEL, A. - SCHAVEL, M. a kol. Aplikovaná sociálna patológia v sociálnej práci. Liptovský Ján : Prohu, 2011. 2010. ISBN 978-80-89535 -03-3.
- PAVELKOVÁ, J. 2013. Sociální a vzdělanostní souvislosti finanční gramotnosti. Socioekonomické a humanitní studie. 2013, vol. 3, no. 1, p. 62-65. ISSN 1804-6800.
- SCHAVEL, M. et al. 2012. Sociálna prevencia. Liptovský Ján: Prohu, 2012. 267 s. ISBN 978-80
- SCHAVEL, M. - OLÁH, M. Sociálne poradenstvo a komunikácia. Bratislava: VŠ ZaSP, 2010. ISBN 80-8068-487-1.

Kontaktná adresa / Contact address:

Prof. PaedDr. Milan Schavel, PhD.

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o.,

Nán. 1. Mája

Bratislava

E-mail: mschavel@stonline.sk

**DROGOVÁ SITUÁCIA
V SOCIÁLNE MARGINALIZOVANÝCH KOMUNITÁCH**

Schnitzerová, E.

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Košiciach

Odbor podpory zdravia – Oddelenie výchovy k zdraviu

Abstrakt

Úvod: Článok informuje o výskume v sociálne marginalizovaných komunitách v Košickom kraji. Cieľom výskumu bolo získať informácie o drogovej situácii v komunitách a o okolnostiach, ktoré s ňou súvisia.

Metodika a súbor: Rozhovor a dotazník s otvorenými otázkami. Výskumný súbor tvorilo 9 komunitných a terénnych sociálnych pracovníkov, z rôznych obcí košického regiónu.

Výsledky: Dospelých i nedospelých obyvateľov skúmaných komunít charakterizuje rozšírenosť užívania drog. Medzi návykovými látkami dominuje tabak, prchavé látky, alkohol a lieky. Nelegálne drogy sú finančne nedostupné. Postoje k (pro)drogovému správaniu sú tolerantné. U detí a mládeže je užívanie drog rozšírené okolo 10. roku života, často i skôr. Zdrojmi prodrogového správania je množstvo existenčných a sociálnych problémov v komunitách, slabé zdravotné uvedomenie, nedostatok pozitívnych vzorov, nízka úroveň výchovy a kontroly správania detí v mnohých rodinách.

Záver: Situácia v oblasti konzumu drog je v marginalizovaných komunitách nepriaznivá. Jedným z jej zdrojov je dlhodobé sociálne vylúčenie ich obyvateľov. Dôsledkom vylúčenia je absencia iných ako komunitných vzorcov a modelov života.

Kľúčové slová: sociálne marginalizované komunity, drogová situácia, zdroje prodrogového správania.

THE DRUG SITUATION
IN SOCIALLY MARGINALIZED COMMUNITIES

Schnitzerová, E.

*Regional Public Health Authority in Kosice
Department of Health Promotion – Section of Health Education*

Abstract

Introduction: The article refers to a research regarding socially marginalized communities in the Kosice region. The aim of the research was to obtain information on the drug situation in communities and the circumstances relating to it.

Methods and sample: There were used the methods of data collecting like half-structured dialogue, questionnaire with the open questions. The sample consisted of nine community and field social workers from different municipalities/communes in the Kosice region.

Results: Widespread drug use is characteristic for adult and juvenile population of surveyed communities. Among addictive substances there dominate tobacco, volatiles, alcohol and other drugs/medicaments. Illegal drugs are financially unaffordable. Attitudes towards pro-drug behaviour are tolerant. Drug use among children and youth is extended around the age of 10 years or even earlier. The sources of pro-drug behaviour include the amount of existential and social problems in communities, weak health awareness, lack of positive role models, low level of education and control over child's behaviour in many families.

Conclusion: The situation in the field of drug consumption in marginalized communities is unfavorable. One of its sources is a long-term social exclusion of their residents. As a consequence of such exclusion here is the absence of non-community patterns and models for life.

Keywords: Socially marginalized communities, Drug situation, Sources of drug-related behaviour.

Literatúra / References:

HENDL, Jan, 2005. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál. ISBN 80-7367-040-2.

**Vědecký časopis
ZDRAVOTNICTVÍ A SOCIÁLNÍ PRÁCE
ročník 10, 2015, Supplementum**

KUDRY, Ján, 2011. Drogová trestná činnosť páchaná osobami ze sociálne exkludovaných lokalít. In: Andrej MATEL, Lucia JANECHOVÁ a Ladislav ROMAN, eds. *Sociálna patológia a intervencia sociálnej práce. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie [online]*. Bratislava: VŠZaSP sv. Alžbety, s. 300-308 [cit. 2012-02-18]. ISBN 978-80-8132-018-7. Dostupné z: <http://www.vssvalzbety.sk/userfiles/Konferencie/ZbornikPiestany2011Socialnapatologia.pdf>.

Národný projekt Terénna sociálna práca v obciach [online], 2011. Bratislava: FSR. Dostupné z: <http://www.fsr.gov.sk/sk/narodny-projekt-tsp-v-obciach>.

Contact address:

RNDr. Eva Schnitzerová

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Košiciach

Odbor podpory zdravia – Oddelenie výchovy k zdraviu

Ipeľská 1

040 11 Košice

Regional Public Health Authority in Kosice

Department of Health Promotion – Section of Health Education

Ipeľská 1

040 11 Košice

Slovak Republic

E-mail: schnitzerova@ruvzke.sk

NAUCZYCIEL WOBEC ZDROWIA PSYCHICZNEGO EUROSIEROT W WIEKU
WCZESNOSZKOLNYM

Anna Stawecka

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

Abstrakt

Wstęp: Wraz z wejściem Polski do Unii Europejskiej pojawił się istotny problem społeczny – eurosieroctwo. Eurosieroty to dzieci, których rodzice, głównie z powodu bezrobocia, zmuszeni są do podejmowania pracy za granicą i do pozostawienia ich w kraju pod opieką dziadków, krewnych lub obcych osób, np. sąsiadów. Sytuacja ta jest niezwykle niekorzystna dla ich ogólnego rozwoju i zdrowia psychicznego.

Rdzeń: Przed dzieckiem w wieku wczesnoszkolnym stoi wiele nowych zadań rozwojowych i wyzwań wynikających z podjęcia roli ucznia, z czym łączy się zmiana jego dotychczasowej aktywności. Zwykle w pokonywaniu codziennych trudności i wypełnianiu obowiązków szkolnych wspierają je rodzice. Prócz tego wychowują je, przygotowując do życia w społeczeństwie i do samodzielnego funkcjonowania. W przypadku dziecka, którego rodzice wyjechali za pracę, proces ten zostaje przeważnie zakłócony. Dziecko na skutek stresu wynikającego z rozłąki z najbliższymi przeżywa wiele negatywnych emocji (strach, lęk, smutek, złość, gniew), odczuwa brak poczucia bezpieczeństwa i osamotnienie, co może prowadzić do zaburzeń emocjonalnych i w sferze zachowania, np. bierności, apatii, agresji. Konsekwencją eurosieroctwa bywają trudności w nauce szkolnej, relacjach z rówieśnikami oraz problemy wychowawcze, niekorzystnie rzutujące na jego zdrowie psychiczne. W tej sytuacji pomocny może okazać się nauczyciel, który nie tylko uczy i wychowuje, ale także chroni uczniów przed zagrożeniami społecznymi, uczy radzenia sobie ze stresem i udziela wsparcia egzystencjalnego.

Wnioski: Nauczyciel jako osoba znacząca dla dzieci w wieku wczesnoszkolnym odgrywa bardzo ważną rolę w ich życiu i rozwoju. Posiadając odpowiednie przygotowanie zawodowe z zakresu pedagogiki i psychologii może skutecznie przeciwdziałać niekorzystnym skutkom eurosieroctwa, przede wszystkim przez stwarzanie odpowiednich warunków dla funkcjonowania psychicznego i społecznego eurosierot. Przejawia się to w dostarczaniu im okazji do odczuwania pozytywnych emocji, wzbudzaniu optymizmu, rozwijaniu mocnych

stron, w tym pasji i zainteresowań, adekwatnej samooceny i kreatywności oraz dbaniu o ich relacje społeczne.

Słowa kluczowe: eurosieroctwo, nauczyciel, wiek wczesnoszkolny, zdrowie psychiczne.

**A TEACHER IN RELATION TO EARLY SCHOOL AGE
“EURO-ORPHANS” MENTAL HEALTH**

Anna Stawecka

Jan Kochanowski University in Kielce, Poland

Abstract

Introduction: Once Poland has joined the EU there has emerged a crucial social problem – “euro-orphans.” “Euro-orphans” are the children whose parents, mainly due to unemployment, have been forced to work abroad, leaving the children with grandparents, relatives or even non-family members, e.g. neighbours. Such a situation exerts disadvantageous influence on the children's general development and mental health.

Core: A child at early school age faces several new developmental tasks and challenges that result from taking on the role of a student, changing also the child's current activity. Usually children are supported by their parents in everyday issues and school duties. Besides, it is that the parents bring the children up, preparing them to a self-reliant life in the society. In case of children whose parents live abroad, this process most frequently gets disturbed. A child owing to the stress caused by a separation with the closest family members experiences many negative emotions (fear, anxiety, sadness, anger, resentment), feels unsafe and lonely which may lead to emotional and behavioral disorders: impassivity, apathy, aggression.

Consequently, “euro-orphans” may display learning, behaviour and peer problems at school, that negatively affect their mental health. In such a situation the teacher may prove to be extremely helpful, if he/she does not only teach and educate the students but also protects them from social hazards, explains to them how to deal with stress and offers existential support.

Conclusion: A teacher plays an important role in the life and development of a child at early school age. The teacher's professional training in pedagogics and psychology may successfully counter the harmful effects of the “euro-orphanhood.” The role of the teacher should be a creation of favourable conditions for the “euro-orphans” and their psychological

and social functioning; e.g. making them feel positive emotions, boosting optimism and creativity, developing their assets and hobbies, forming adequate self-assessment and taking care of their social relationships.

Key words: euro-orphans, teacher, early school age, mental health.

Literatúra / References:

DĄBROWSKA, A. *Sytuacja rodzinna i społeczna dzieci rodziców migrujących zarobkowo z województwa świętokrzyskiego*, Kielce 2011, Akademia Przedsiębiorczości.

KOZAK S., *Patologia eurosieroctwa w Polsce. Skutki migracji zarobkowej dla dzieci i ich rodzin*, Difin 2010, p. 113, ISBN 978-83-7642-194-1.

SZEMPRUCH J., *Nauczyciel w warunkach zmiany społecznej i edukacyjnej* 2011, p.160, ISBN 978-83-7587-338-2.

Kontaktná adresa / Contact address

dr Anna Stawecka

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

ul. Krakowska 11

25-029 Kielce, Polska

e-mail: anna.stawecka@wp.pl

O PUBLIKÁCIÍ INTENZÍVNA MEDICÍNA V OŠETROVATEĽSTVE
A JEJ MEDICÍNSKO -PRÁVNE ASPEKTY

Šimková, A., Benedikovičová, A., Boroňová, J.

Trnavská univerzita v Trnave, Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce

Abstrakt

Úvod: Intenzívna medicína je medicínsky špecializovaný odbor, ktorého predmetom a náplňou je komplexná diagnostika, liečba a starostlivosť o *kriticky chorých pacientov*, u ktorých v dôsledku rôznych príčin môže dôjsť alebo už došlo k ohrozeniu základných životných funkcií (vedomie, dýchanie, krvný obeh) a následne k ohrozeniu funkcie životne dôležitých orgánov, prípadne k ich zlyhaniu.

Jadro: Publikácia je rozdelená na tri časti a 17 kapitol. Prvá, všeobecná, časť pojednáva o organizačnej štruktúre, priestorovom, technickom a personálnom vybavení intenzívnej a resuscitačnej starostlivosti, kardiopulmonálnej resuscitácii, základných liečebných prostriedkoch používaných v intenzívnej medicíne, špeciálnych výkonoch v intenzívnej medicíne a prevencii a liečbe komplikácií spojených s dlhodobou resuscitačnou a intenzívnou starostlivosťou. Druhá, špeciálna, časť podrobnejšie rozoberá sedáciu a analgéziu v intenzívnej medicíne, šokové stavy a náhle stavy v intenzívnej medicíne, intenzívnu starostlivosť v chirurgii a v traumatológii. V tretej časti, zameranej na právne aspekty neodkladnej zdravotnej starostlivosti, sú rozobrané niektoré medicínsko-právne aspekty poskytovania intenzívnej starostlivosti. Táto časť sa zameriava na osobitosti informovaného súhlasu pacienta pri poskytovaní neodkladnej zdravotnej starostlivosti, vedenia zdravotnej dokumentácie, postupu lege artis, právnej zodpovednosti v intenzívnej medicíne, poskytnutiu prvej pomoci zdravotníckym pracovníkom, ukončeniu liečby pacienta.

Záver: Autorky v publikácii *Intenzívna medicína v ošetrovatel'stve a jej medicínsko-právne aspekty* poskytujú čitateľom komplexné a systematické spracovanie intenzívnej starostlivosti z pohľadu medicínskeho, ošetrovateľského a právneho. Dielo je vysokoškolskou učebnicou určenou predovšetkým študentom v študijnom odbore ošetrovatel'stvo, ale je vhodné aj pre študentov iných nelekárskych zdravotníckych odborov. Je tiež určené aj sestram vykonávajúcim svoje povolanie v praxi.

Kľúčové slová: Intenzívna medicína, Ošetrovatel'stvo, Právne aspekty, Resuscitácia

ABOUT THE PUBLICATION OF INTENSIVE CARE MEDICINE IN NURSING
AND ITS MEDICAL-LEGAL ASPECTS

Šimková, A., Benedikovičová, A., Boroňová, J.

Trnava University, Faculty of Health Science and Social Work

Abstract

Introduction: Intensive care medicine is a medically specialized field, the subject of which a task is complex diagnosis, therapy and care of critically ill patients who due to various reasons may be or have already been compromised vital functions (consciousness, breathing, circulation) and consequently endanger the function of vital organs or to their failure.

The main part: This publication is divided into three parts and 17 chapters. The first, general, part discusses the organizational structure, spatial, technical and manpower equipment of intensive and intensive care, cardiopulmonary resuscitation, the essential therapeutic procedures used in intensive care, special procedures in intensive care and the prevention and treatment of complications associated with prolonged resuscitation and intensive care. The second special part deals in detail with sedation and analgesia in intensive care, shock conditions and emergency situations in intensive care, intensive care in surgery and traumatology. In the third part, focuses on legal aspects of urgent medical assistance, are discussed some of the medico-legal aspects of providing intensive care. This section focuses on the informed consent in the urgent medical care, health documentation administration, lege artis procedures, legal liability in intensive care, first aid provided by health workers, treatment discontinuation and withdrawing care.

Conclusion: Authors in the publication "*Intensive Care Medicine in Nursing and the medical-legal aspects*" provide the readers with a comprehensive and systematic processing of treatment of intensive care from the perspective of medical, nursing and legal. The publication is college textbooks intended primarily for students of nursing but is also suitable for students of other paramedical fields. It is also intended for sisters in practice.

Key words: Intensive care medicine, Nursing, Legal aspects, Resuscitation

Literatúra/ References:

- [1] ŠIMKOVÁ, A., BENEDIKOVIČOVÁ, A., BOROŇOVÁ, J. Intenzívna medicína v ošetrovatelstve a jej medicínsko-právne aspekty. 1. vyd. Bratislava: Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2015, 219 s., ISBN 978-80-8082-843-1.

Konaktná adresa / Contact address:

E-mail: alzbeta.benedikovicova@gmail.com

POTENCIÁL LUDÍ BEZ DOMOVA

¹Štencel Juraj, ²Barániková Miriam

¹ WSM-WMU, Warszawa, VŠZaSP sv. Alžbety, Bratislava

² VŠ ZaSP sv. Alžbety, Bratislava

Abstrakt

Úvod: Autori analyzujú problém okolností spojených s ľuďmi bez domova v súvislosti potenciálom, ktorý majú pre našu spoločnosť.

Metodika a materiál: Autori použili 10 položkový anonymný dotazník orientovaný na otázky týkajúce sa názorov spoločnosti na psychický potenciál ľudí bez domova.

Výsledky a diskusia: Podľa názoru autorov ľudia bez domova predstavujú veľký psychický a tým aj ekonomický potenciál pre spoločnosť. Ich pozícia v spoločnosti ich znevýhodňuje, ale pravdepodobne je to len nedostatok pozornosti a príležitostí pre ľudí bez domova. Podľa názoru autorov by využitie ich potenciálu bolo prínosom aj pre spoločnosť.

Záver: Autori tohto príspevku záverom konštatujú, že je potrebné analyzovať potenciál ľudí bez domova a využiť ho v prospech spoločnosti

Kľúčové slová: Ľudia bez domova, Potenciál, Psychický potenciál, Ekonomický potenciál, Spoločnosť.

POTENTIAL HOMELESS

¹Štencel Juraj, ²Barániková Miriam

¹ WSM-WMU, Warszawa, VŠZaSP sv. Alžbety, Bratislava

² VŠZaSP sv. Alžbety, Bratislava

Abstract

Introduction: The authors analyze the problem of the circumstances associated with homeless people regarding potential which our society .

Methodology and material: The authors used 10 itemized anonymous questionnaire focused on issues relating to the Company's opinion on the mental potential of people homeless .

Results and Discussion: In the author homeless people represent a great psychic and thus the economic potential for the company. Their position in society discriminates against them , but probably it's just a lack of attention and opportunities for homeless people . According to the author the use of their potential was also beneficial for the company.

Conclusion: The authors of this paper concludes that it is necessary to analyze the potential of homeless people and use it for the benefit of society

Keywords: homeless , potential , psychic potential, economic potentia , the Company.

Literatúra / References:

1. HARTL, P., HARTLOVÁ, H.: Psychologický slovník, Praha, 2009. Portál – 776s., ISBN 978-80-7367-569-1
2. ŠTENCL, J., 2008. Stres ako príčina rôznych chorôb. In: Detský lekár. ISSN 1335-0838, 2008, ročník 15, číslo zväzku 1-2, 46 s., s. 38 – 41.
3. RIEGEL, K.: Ekonomická psychologie, Praha, 2007. Grada Publishing, a.s. – 247 s., ISBN 978-80-247-1185-0

Kontaktná adresa / Contact adres:

e-mail: justencl@szu.sk

NÁPLŇ PRÁCE PREPOJENÝCH PRACOVÍSK MEDZI POLICAJNÝM
ZBOROM A ŠKOLAMI V BOJI PROTI DROGOVEJ KRIMINALITE

¹Štencl Juraj, ²Hostovičák Marek

¹ WSM-WMU, Warszawa, VŠZaSP sv. Alžbety, Bratislava

² Policajný zbor SR

Abstrakt

Úvod: Autori spracovávajú problematiku prepojenia Policajného zboru a škôl „zrkadlovými oddeleniami“ v boji proti drogovej kriminalite. V predošlých prácach na základe 20 položkového dotazníka zistili, že prevažná väčšina verejnosti zastáva ten názor, že je potrebné vytvoriť samostatné oddelenia proti drogovej kriminalite na školách rovnako ako aj v Policajnom zbore a vytvoriť tak prepojenie ktoré by zefektívnilo a urýchlilo komunikáciu týchto inštitúcií medzi sebou v tejto oblasti.

Jadro: Autori vo svojom príspevku analyzujú a popisujú náplň práce takýchto zrkadlovo prepojených samostatných oddelení, ktoré v súčasnosti neexistujú ani na školách ani v Policajnom zbore a ktoré by v tejto oblasti pracovali. Ako veľmi podstatnú súčasť práce týchto oddelení prezentujú ich vzájomnú prepojenosť medzi Policajným zborom a školským psychológom alebo sociálnym pracovníkom pracujúcim na škole. Predpokladajú, že by bolo potrebné aj vyškoliť zamestnancov týchto oddelení a skoordinať ich vzájomnú činnosť.

Záver: Vzhľadom k tomu, že drvivá väčšina detí v školskom veku prechádza cez základné, taktiež stredné školy a mnohí aj cez vysoké školy, autori predpokladajú, že uvedený návrh projektu má svoje opodstatnenie na základe ktorého by sa podľa autorov markantne zefektívnil boj s drogovou kriminalitou.

Kľúčové slová: Drogová kriminalita, Školstvo, Policajný zbor.

DUTIES CONNECTED BODIES BETWEEN POLICE FORCES AND SCHOOLS
IN THE FIGHT AGAINST DRUG CRIME

¹Štencl Juraj, ²Hostovičák Marek

¹ WSM-WMU, Warszawa, VŠZaSP sv. Alžbety, Bratislava

² Policajný zbor SR

Abstract

Introduction: The authors treated the issue of interconnection Police and school „mirror offices" in the fight against drug crime . In earlier work based on the 20 item questionnaire they found that the vast majority of the public is of the opinion that it is necessary to create a separate department against drug crime in schools as well as in the Police and to create a link that would streamline and accelerate the communication of these institutions among themselves in this area.

Core: this article the authors analyze and describe the job of these mirror- connected individual departments that are currently available or in schools or in the Police and that would work in this area. As a very substantial part of the work of these departments present their interdependence between police forces and school psychologists or social workers working in the school. Supposing that it was necessary to also train the staff of these departments and coordinate their respective activities.

Conclusion: Given that the vast majority of children of school age passes through the base, also secondary schools, and many even through college, the authors suggest that that project proposal is justified on the basis of which, according to the authors noticeably streamlined combat drug crime.

Keywords: Drug-related crime, education, police forces.

Literature :

1. HOSTOVIČÁK, M.: Drogová závislosť a jej dôsledky na spoločnosť. Bratislava, 2014. VŠZaSP sv. Alt'bety - Diplomová práca
2. DROBNÁ, H., VELEMÍNSKÝ, M.: Problematika drogových závislostí matiek a novorodencov, České Budějovice, 2000. Zdravotně sociální fakulta Jihočeské univerzity – 128s., ISBN 80-7040-407-8
3. HARTL, P., HARTLOVÁ, H.: Psychologický slovník, Praha, 2009. Portál – 776s., ISBN 978-80-7367-569-1

Kontaktná adresa / Contact adres:

e-mail: justencl@szu.sk

DOBROVOENÍCTVO V PRÁCI S LUDMI BEZ DOMOVA

¹Štencel Juraj, ²Rederer Roman

¹ WSM-WMU, Warszawa, VŠ ZaSP sv. Alžbety, Bratislava

² VŠ ZaSP sv. Alžbety, Bratislava

Abstrakt

Úvod: Autori analyzujú problém okolností spojených s ľuďmi bez domova v súvislosti s dobrovoľníkmi a dobrovoľníctvom v tejto oblasti.

Metodika a materiál: Autori použili 10 položkový anonymný dotazník orientovaný na otázky týkajúce sa názorov spoločnosti na dobrovoľníctvo v práci s ľuďmi bez domova.

Výsledky a diskusia: Podľa názoru autorov ľudia bez domova by mohli byť významným ekonomickým potenciálom pre spoločnosť, ktorá formou dobrovoľníkov by im mala poskytnúť nielen šancu a príležitosť, ale sprevádzať ich na ceste využívania ich potenciálu a z hľadiska znevýhodnenia ľudí bez domova oproti ostatnej spoločnosti im pomáhať v prekonávaní bariér na oboch stranách.

Záver: Autori tohto príspevku záverom konštatujú, že je potrebné dobrovoľníctvom pomáhať a odstraňovať bariéry na oboch stranách a pomáhať prekonávať problémy s ktorými sa ľudia bez domova stretávajú.

Kľúčové slová: Ľudia bez domova, Dobrovoľníctvo, Bariéry.

VOLUNTEERING WORKING WITH HOMELESS PEOPLE

¹Štencel Juraj, ²Rederer Roman

¹ WSM-WMU, Warszawa, VŠZaSP sv. Alžbety, Bratislava

² VŠZaSP sv. Alžbety, Bratislava

Abstract

Introduction: The authors analyze the problem of the circumstances associated with homeless people in connection with volunteers and volunteering in this area.

Methodology and material: The authors used 10 itemized anonymous questionnaire focused on issues relating to the Company's opinion on volunteering to work with homeless people.

Results and Discussion: In the author homeless people could provide significant economic potential for the company, which through volunteers should grant them both the chance and the opportunity, but to accompany them on the path exploit their potential and in terms of disadvantaged people homeless compared to other companies helps in overcoming the barriers to either side.

Conclusion: The authors of this paper concludes that it is necessary to volunteering and helping remove barriers on both sides and help overcome the problems which homeless people face.

Keywords: Homeless, Volunteering, Barriers.

Literatúra / References:

1. HARTL, P., HARTLOVÁ, H.: Psychologický slovník, Praha, 2009. Portál – 776s., ISBN 978-80-7367-569-1
2. ŠTENCL, J., 2009. Metodika merania syndrómu vyhorenia: habilitačná práca. Bratislava: SZU, 2009, 169 s.
3. CULLEY, S., BOND, T.: Integrativní přístup v poradenství a psychoterapii, Praha, 2008. Portál – 224 s., ISBN 978-80-7367-452-6

Kontaktná adresa / Contact adres:

e-mail: justencl@szu.sk

ĽUDIA BEZ DOMOVA Z HĽADISKA PSYCHOLÓGIE TRHU

¹ Štencel Juraj, ² Šefčíková Dominika

¹ WSM-WMU, Warszawa, VŠZaSP sv. Alžbety, n.o., Bratislava

² VŠZaSP sv. Alžbety, Bratislava

Abstrakt

Úvod: Autori analyzujú problém okolností spojených s ľuďmi bez domova v súvislosti na psychologicko-ekonomický dopad ich existencie.

Metodika a materiál: Autori použili 10 položkový anonymný dotazník orientovaný na otázky týkajúce sa psychologicko-ekonomického dopadu na existenciu ľudí bez domova.

Výsledky a diskusia: Ľudia bez domova sú oproti ostatnej spoločnosti extrémne znevýhodnení a spoločnosť im nielen nedáva šancu, ale ich dokonca mnohokrát ignoruje. Ich znevýhodnenie oproti ostatnej spoločnosti spôsobuje celkový prepád ich existencie, životnej úrovne, kvality života, zdravia a napriek týmto okolnostiam v akých žijú, sú odstrkovaní spoločnosťou.

Záver: Autori tohto príspevku záverom konštatujú, že pokiaľ sa nezvýši počet pracovných príležitostí, ochoty ľudí pomáhať a ďalšie humánne okolnosti v našej spoločnosti, perspektívy pre ľudí bez domova sú bezvýchodiskové.

Kľúčové slová: Ľudia bez domova, Znevýhodnenie, Existencia, Pracovné príležitosti, Spoločnosť

HOMELESS WITH REGARD MARKET PSYCHOLOGY

¹ Štencel Juraj, ² Šefčíková Dominika

¹ WSM-WMU, Warszawa, VŠ ZaSP sv. Alžbety, n.o., Bratislava

² VŠ ZaSP sv. Alžbety, n.o., Bratislava

Abstract

Introduction: The authors analyze the problem of the circumstances associated with homeless people in relation to psychological and economic impact of their existence.

Methodology and material: The authors used 10 itemized anonymous questionnaire focused on issues related to psycho-economic impact of the existence of homeless people .

Results and Discussion: Homeless people compared to the rest of society are extremely disadvantaged in society not only does not give them a chance, it even often ignored. Their disadvantage compared to the rest of society causes an overall decline of their existence , living standards, quality of life, health , and this in spite of the circumstances under which they live, are the marginalized society.

Conclusion: The authors of this paper concludes that if the increase the number of jobs , people's willingness to help and more humane conditions in our society, prospects for homeless people are inescapable .

Keywords: homeless , disadvantaged, existence , jobs, company

Literature:

1. HARTL, P., HARTLOVÁ, H.: Psychologický slovník, Praha, 2009. Portál – 776s., ISBN 978-80-7367-569-1
2. VRBOVÁ, P.: Sociálne a psychické zázemie ľudí bez domova, Trnava, 2012, Diplomová práca – školiť Juraj Štencl, FZaSP Trnavskej Univerzity – 87s.
3. ŠTENCL, J., 2011. Interkultúralny kontext v psychológii: príspevok z medzinárodnej konferencie na tému: Rodina v multikultúrnej spoločnosti, 10.6.2011, Bratislava

Kontaktná adresa / Contact adres:

e-mail: justencl@szu.sk

**ZISŤOVANIE POSTOJOV K STARNUTIU A STAROBE
VZHLADOM NA DEMOGRAFICKÉ TRENDY SÚČASNOSTI.**

Šuličová, A., Šantová, T., Šimová, Z., Cinová, J.

Prešovská Univerzita, Fakulta zdravotníckych odborov, Partizánska 1, 080 01 Prešov

Abstrakt

Úvod: V príspevku sa zaoberáme problematikou postojov seniorov ku starnutiu a starobe, vzhľadom na demografické trendy v súčasnosti. Demografické ukazovatele poukazujú na výrazné starnutie populácie predlžovaním dĺžky života a najmä klesajúcou pôrodnosťou. Postoje spoločnosti k seniorom sa v súčasnosti javia ako ageistické. Dôležitý je však aj postoj a vnímanie starnutia a seniorského veku samotnými seniormi. Je potrebné zmeniť negatívny obraz staroby a zobrazovanie starších ľudí ako príjemcov charity a pomoci a posilniť ich obraz ako osôb s vedomosťami, životnou múdrosťou a skúsenosťami.

Metodika a materiál: Na zber empirických dát sme použili validnýreliabilný dotazník – Dotazník postojov k starnutiu a starobe WHO AAQ (Attitudes to Ageing Questionnaire). Prieskum bol realizovaný v roku 2013 a v roku 2015. V roku 2013 sme údaje získali od 40 seniorov –respondentov ženského aj mužského pohlavia v rozmedzí od 60 rokov a žijúcich v zariadení „Dom pokojnej staroby v Lipanoch“. V roku 2015 sa prieskumu zúčastnilo 65 seniorov, z toho 35 seniorov žijúcich v domácom prostredí a 30 seniorov žijúcich v Domove pre seniorov v Starej Ľubovni.

Výsledky: V roku 2013 respondenti zaujali k prvému okruhu „Psychosociálne straty“ negatívny postoj. S tvrdeniami, ktoré boli uvedené v druhom okruhu „Psychologický rast“ sa seniori stotožnili a v treťom okruhu „fyzické zmeny“ sa respondenti vyjadrili negatívne. V roku 2015 sme zistili, že seniori sa cítia vo väčšej miere vyradení z mnohých činností. V psycho-sociálnej doméne pozitívnejšie postoje zaujali seniori žijúci v domácom prostredí. Posudzovaním domény „psychologického rastu“ sme dospeli k záveru, že seniori v domácom prostredí a sociálnom zariadení zaujali ku všetkým výrokom pozitívne postoje. Posudzovaním domény v oblasti fyzickej zmeny sme zistili, že seniori oboch posudzovaných skupín zaujali pozitívne postoje k všetkým hodnoteným výrokom.

Záver: Z výsledkov prieskumu je zrejmé, že prevládajú pozitívnejšie postoje u seniorov žijúcich v domácom prostredí. V praxi môžeme vidieť, že vzťah jednotlivcov a zaujímanie ich postojov k starnutiu a starobe môže byť rozdielny. Formovanie postojov k starnutiu

a starobe je dlhodobý proces a začína už v útlom veku. Napriek tomu, že počet seniorov stále stúpa, tvoria najpočetnejšiu aj najrizikovejšiu skupinu obyvateľstva a ich potrebám sa stále nevenuje dostatok pozornosti.

Kľúčové slová: Demografické zmeny. Postoje. Starnutie. Staroba. Seniori.

SURVEY OF ATTITUDES TO AGING AND OLD AGE REGARDING TO THE DEMOGRAPHIC TRENDS OF THE PRESENT.

Šuličová, A., Šantová, T., Šimová, Z., Cinová, J.

Prešovská Univerzita, Fakulta zdravotníckych odborov, Partizánska 1, 080 01 Prešov

Abstract

Introduction: This paper deals with seniors' attitudes to aging and age in view of demographic trends at present. Demographic indicators point to a marked aging of the population increase in life expectancy and declining fertility in particular. The attitudes of society towards seniors currently appear ageist. But also important is the attitude and perception of aging and old age themselves seniors. It is necessary to change the negative image of aging and viewing older people as recipients of charity and aid and strengthen their image as people with the knowledge, experience and wisdom of life.

Methodology and material: The collection of empirical data, we used valid questionnaire - The questionnaire of attitudes towards aging and age WHO AAQ (Attitudes to Ageing Questionnaire). The survey was conducted in 2013 and 2015. In 2013, we obtained data from 40 seniors - respondents both female and male ranging from 60 years living in a furnished house in a quiet old age Lipany. In 2015, 65 seniors participated in the survey, of which 35 seniors living at home and 30 seniors living in homes for the elderly in StaraLubovna.

Results: In 2013 respondents took the first circuit "Psychosocial losses" negative attitude. S claims that were made in the second circuit "psychological growth," seniors identified themselves in the third heading of "physical changes", respondents expressed a negative. In 2015 we found that the seniors feel more fully knocked out many activities. In the psycho-social domain they adopt a more positive attitude seniors living at home. Assessment domain 'psychological growth', we concluded that the seniors at home and bathroom took on all the

positive attitudes statement. Assessing the domain of physical change, we found that both seniors took the group's positive attitude to all eligible verdict.

Conclusion: The survey shows that the predominant positive attitudes those living in the home. In practice, we can see that the relationship between the individual and of delivering their attitudes towards aging and old age may be different. Shaping attitudes towards aging and old age is a long process and begins at an early age. Although the number of seniors continues to rise, form the most numerous group most at risk populations and their needs are still not paying enough attention.

Keywords: Demographic changes. Attitudes. Aging. Age. Seniors

Literatúra / References:

- [1] NĚMCOVÁ, J., TRÍSKOVÁ, K., KALÁTOVÁ, D.: Stáří a ageismus. In. *Globalizácia a kvalita života a zdravia*. 5. Vedecko-odborná konferencia s medzinárodnou účasťou. Košice 23. – 24.10.2009. ISBN 978-80-89284-66-5
- [2] NĚMCOVÁ J., KALÁTOVÁ D. Příprava populace na druhý životní program — aneb jak se připravit na staří? *Zdravotnictvo a sociálna práca*. 2010, 3-4, ISSN:1336-9326
- [3] MURDYCHOVÁ, E., NĚMCOVÁ, J., KALÁTOVÁ, D., MORAVCOVÁ, K.: Kvalita péče ve zdravotnictví. In. *Globalizácia a kvalita života a zdravia*. 5. Vedecko-odborná konferencia s medzinárodnou účasťou. Košice 23. – 24.10.2009. ISBN 978-80-89284-66-6

Kontaktná adresa:

PhDr. Andrea Šuličová, PhD.

Prešovská univerzita, Fakulta zdravotníckych odborov

Partizánska 1,

080 01 Prešov

Email: Andrea.Sulicova@unipo.sk

ÚRAZY – RIZIKOVÝ FAKTOR ZDRAVÉHO ŽIVOTNÍHO STYLU

¹Švancarová, A., ¹Benešová, V.

¹Národní koordinace centrum prevence úrazů, násilí a podpory bezpečnosti
pro děti Fakultní nemocnice v Motole

Abstrakt

Úvod: Zdravý životní styl patří bezpochyby k fenoménům 21. století. Média nás denně masírují informacemi o vyvážené stravě, pitném režimu, psychické hygieně či nově vzniklých sportech. Většina populace tato doporučení uznává, nicméně nerealizuje v praxi. Výjimkypředstavují sportovní aktivity spojené s vodou. Voda je fascinujícím elementem pro jedince napříč celým věkovým spektrem, a proto jsou aktivity zejména rekreačního charakteru velice oblíbené. V posledních letech vzrostl počet aquaparků, které nabízejí vyžití pro celou rodinu. Tento trend s sebou přináší mnohá zdravotní rizika ohrožující kvalitu života nejen samotného dítěte, ale i ostatních rodinných příslušníků.

Metodika a materiál: Cílem studie bylo získat epidemiologická data o úrazech dětí ve věkové kategorii 0 – 19 let poraněných v prostředí českých aquaparků. Monitorovány byly úrazy na celém spektru vodních prvků, se zvláštním zaměřením na vodní skluzavky. Retrospektivní sběr dat zahrnoval kalendářní období 1. 1. 2011 – 31. 12. 2014. Data byla získána prostřednictvím dotazníku, který byl distribuován provozovatelům vodních areálů na území České republiky.

Výsledky: Ve sledovaném období bylo zraněno celkem 3 384 dětí. Genderové složení soboru vykazovalo 58% převahu chlapců. Nejmladší zraněné dítě bylo ve věku 2 let. Nejvíce zastoupenou věkovou kategorií byly děti ve věku 15 – 19 let. Vzhledem k celoročnímu provozu aquaparků nebyla prokázána zvýšená úrazovost dětí v období letních prázdnin. Mírný nárůst byl zaznamenán s příchodem jara – v měsíci březnu. Nejčastějším místem úrazu byly vodní skluzavky (71 %), divoká řeka (9 %) a whirlpool (7 %). V oblasti úrazů spojených s vodou převažovaly lehčí typy úrazů, jako např. tržné rány - celkem 521 případů (15 %), abraze – celkem 518 případů (15 %) a hematomy – celkem 484 případů (14 %). Nutno podotknout, že jednotlivé úrazy stejného charakteru byly zaznamenány v rámci téže provozovny opakovaně, a to v delším časovém horizontu, tzn., že tato skutečnost nevyvolala u provozovatele sebemenší odezvu.

Závěr: Výsledky studie ukazují, že převážná část úrazů byla drobného charakteru, nicméně byla zaznamenána řada vážných úrazů, jako např. luxace ramene, zlomeniny žeber, poranění zad, tonutí aj. Fenomén aquaparků patří k současnému životnímu stylu, což dokládá i výstavba stále nových, větších aqualandů. Jen v loňském roce byly na území ČR otevřeny dvě nové provozovny.

Centra vodní zábavy nabízí široké spektrum doplňkových služeb, jako např. narozeninové oslavy, teambuildingové aktivity či akce sezónního charakteru (Silvestr, loučení s létem). Vzhledem k širokému spektru aktivit se jedná o prostředí posilující sociální učení. V této souvislosti je potřeba dbát na vytvoření bezpečného prostředí a tím o naplnění bio-psycho-sociálních aspektů zdravého životního stylu.

Klíčová slova: Úrazy – prevence – aquapark – životní styl

INJURIES – ONE RISK FACTOR OF A HEALTHY LIFESTYLE

¹Švancarová, A., ¹Benešová, V.

¹*National Coordination Center for the prevention of injuries and violence and the promotion of safety of children at the Motol University Hospital*

Abstract

Introduction: The pursuit of a healthy lifestyle clearly is a prevailing 21st century phenomenon. On a daily basis, we are bombarded by information in the media on a balanced diet, the proper drinking regimen, mental hygiene, or newly created types of sports. The majority of the population accepts these recommendations but does not implement them in practice – with the exception of sporting activities that involve water. Water is a fascinating element for individuals across all age groups, which is why recreational activities in particular are highly popular. In recent years, a growing number of adventure pools, or water parks, offer leisure-time opportunities for the entire family. This trend comes with a number of health risks endangering the quality of life of both children and their family members.

Methodology and Material: The goal of the study was to obtain epidemiological data on infant and juvenile injuries in the age category 0 – 19 years that were sustained in Czech water parks. The scope of observation encompassed injuries that occurred on any type of pool installation, with a particular focus on water slides. The retrospective data collection covered the period from 1 January 2011 through 31 December 2014. The data was obtained through a questionnaire distributed among water park operators on Czech territory.

Results: During the period of observation, altogether 3 384 children were injured. In terms of gender distribution, boys dominated the sample with 58%. The youngest child to be injured was 2 years old. The age group with the strongest representation was children of 15 – 19 years of age. Given the fact that water parks are operated all-year-round, we found no increased incidence of injuries among children during the summer holidays. A slight increase was discernible at the arrival of spring – in the month of March. The most frequent place of occurrence of injuries were water slides (71 %), followed by whitewater rides (9 %) and whirlpools (7 %). As for the type of water-associated injuries, minor types of injuries prevailed such as lacerations – altogether 521 cases (15 %), abrasions – altogether 518 cases (15 %) and hematoma – altogether 484 cases (14 %). We should note at this point that individual injuries of the same kind were recorded at the same facility on repeated occasions over a sustained period of time – clearly, this fact did not trigger any response whatsoever on the part of the operators.

Conclusion: The study's findings indicate that, while the majority of injuries was of minor character, a number of serious injuries nonetheless occurred, such as shoulder dislocations, rib fractures, back injuries, drowning etc. The phenomenon of 'adventure pools', or water parks,

is part and parcel of the modern lifestyle, which can also be seen from the fact that new, ever-larger water parks are being built. In the past year alone, two new facilities opened their gates to the public within the borders of the Czech Republic.

Water entertainment centers offer a broad range of supplementary services, such as the hosting of birthday parties or teambuilding activities, or seasonal events (New Year's Eve, Farewell to Summer). Given the broad range of activities, this particular setting is well-suited to promote social learning. In this respect, great pains must be taken to ensure that a safe environment is being created, so that the bio-psycho-social aspects of a healthy lifestyle are satisfied.

Key words: injuries – prevention – water park – lifestyle

Literatura / References:

- [1] BLITVICH, J. D., MCELROY, K. M. Waterslide exit velocities, user behaviours and Injury preventive. In: International Journal of Injury Control and Safety Promotion 2007, roč. 14, č.1, s. 54 – 56. ISSN 1745-7300
- [2] LOB G., RICHTER M., PŮHLHOFFER F., SIEGRIST J. et. al. (2008). Prävention von Verletzungen: Risiken erkennen, Strategien entwickeln – eine ärztliche Aufgabe. Stuttgart: Schattauer, 2008, 231 s. ISBN 978-3-7945-2581-2
- [3] ŠVANCAROVÁ, A., VITOŠOVÁ, A., ŠACHTOVÁ, Z. CIMLOVÁ, L. Bezpečné vodní skluzavky. In: Prevence úrazů, otrav a násilí 2011, roč. 7, č. 2, s. 176-180. ISSN 1801-0261

Contact address:

Mgr. Alena Švancarová
Národní koordinační centrum prevence úrazů,
násilí a podpory bezpečnosti pro děti Fakultní nemocnice v Motole
V Úvalu 84
150 06 Praha 5

National Coordination Center for the prevention of injuries and violence and the promotion of safety of children at the Motol University Hospital
V Úvalu 84
150 06 Prague 5
Czech republic
E-mail: alena.svancarova@fnmotol.cz

SÚ PREŽÍVAJÚCI PACIENTI S RAKOVINOU MARGINALIZOVANÍ?

Švec, J.

*I. Onkologická klinika Lekárskej fakulty UK a OUSA,
Onkologický ústav sv. Alžbety, Heydukova 10, 812 50 Bratislava*

Abstrakt

Úvod: Nádorová choroba je vážnym život ohrozujúcim ochorením, ktoré postihuje milióny ľudí na celom svete. Pacienti, ktorí režívajú nádorové ochorenie sú stigmatizovaní chorobou samotnou (únava, anorexia, bolesť), adverznými dôsledkami radikálnej chirurgickej a cytodeštrukčnej liečby (mutilácie, leukopénia, anémia) rovnako ako aj dôsledkami psychosociálnej morbidity (anxieta, depresia, strach s návratu choroby, opustnosť). Dlhodobá traumatizácia pacientov vedie k vývoju tzv. „behaviorálneho rizikového profilu“ s negativným dopadom na emocionálnu, behaviorálnu a sociálnu funkčnosť pacientov.

Jadro. Fyzickú i psychosociálnu stigmatizáciu vníma pacient i verejnosť ako vážnu ujmu vo viacerých rovinách vrátane ekonomických (pracovný vzťah) a sociálnych vzťahov. Znamky telesného poškodenia vo forme viditeľných defektov ako dôsledok vážneho ochorenia spolu s psychosociálnou morbiditou môže viesť k sociálnej exklúzii a marginalizácii prežívajúcich pacientov. Keďže nejestvuje štatisticky verifikovaná marginalizácia onkologických pacientov, prípady a rozsah sociálnej exklúzie a marginalizácie sa dajú posúdiť iba z osobných údajov pacientov.

Záver: Výsledky našej štúdie ukázali, že popri fyzických dôsledkoch nádorovej choroby a jej liečby je v popredí klinického obrazu zvýšená psychosociálna záťaž, ktoré obe vedú k zmene personálneho statusu onkologických pacientov a k odstupu spoločnosti vo forme ich častej sociálnej exklúzie. Táto skutočnosť musí byť považovaná za závažný sociálny problém, ktorý si vyžaduje pozornosť príslušných odborníkov.

ARE SURVIVING CANCER PATIENTS MARGINALISED?

Švec, J.

*I. Onkologická klinika Lekárskej fakulty UK a OUSA,
Onkologický ústav sv. Alžbety, Heydukova 10, 812 50 Bratislava*

Abstract

Introduction: Cancer is a serious life-threatening chronic disease experienced by millions of people worldwide. Patients surviving cancer are stigmatized by the disease itself (fatigue, anorexia, pain), by adverse effects of the radical surgical and cytoreductive treatment (mutilations, leucopenia, anemia) as well as by psychosocial morbidity (anxiety, depression, fear of cancer recurrence, loneliness). Patients' continuous traumatization is leading to the development of the s.c. „behavioral risk profile“ harming patients' emotional, behavioral, and social functioning.

Core: Physical and psychosocial stigmatization is perceived as a serious handicap by patients themselves and by the society in several aspects including economical (workplace) and social relations. Bodily marks as visible stigmata of a serious hidden illness along with psychosocial deterioration may lead to social exclusion and marginalization of surviving cancer patients. Since no statistical evidence for marginalization of cancer patients exists, the extent of social exclusion and marginalization of cancer patients can be verified just by personal statements.

Conclusion The results of our survey indicate that besides physical consequences related to cancer and its treatment, the enhanced psychosocial burden, changes of personal status and society response in form of social exclusion of cancer patients should be considered as a serious social problem that needs attention of professionals.

Literatúra / References:

1. BENCOVA, V., KRAJCOVICOVA, I., KRČMERY, V.: Neoadjuvant radiotherapy enhances psychosocial distress among cancer patients waiting for surgical intervention. Adv. Internat. Symp. Quality Healthcare Cancer (London, GB), p. 966, 2014
2. BENCOVA, V., BELLA, V., ŠVEC, J.: Psychosocial morbidity and psychosocial support needs of breast cancer survivors one and three years after breast-conserving surgery. Psycho-Oncology (USA) 20 (Suppl. 2): 112 – 113, 2011a

3. BENCOVA, V., KRAJCOVICOVA, I., BELLA, V., KRCMERY, V.: Psychosocial support needs of Slovak breast cancer survivors one and three years after breast conserving surgery. Bratislava Med. Letters 114(2): 96 – 99, 2013

Kontakt / Contact:

E-mail: juraj.svec@ousa.sk

EKONOMICKO-SOCIÁLNE DOPADY HOSPODÁRSKEJ KRÍZY
NA KVALITU ŽIVOTA

Tomášková, L.

*Ústav sociálnych vied a zdravotníctva bl. P. P. Gojdiča v Prešove,
Vysokej školy zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n. o., v Bratislave*

Abstrakt

Úvod: Hospodárska kríza má pôvod v USA, avšak v dôsledku celosvetovej prepojenosti finančných trhov a ich jednotlivých segmentov zasiahla celosvetové hospodárstvo.

Jadro: Dopady hospodárskej krízy sa dotkli viacerých sfér hospodárstva, najviac dotknuté situáciou boli záujmy týkajúce sa finančnej a sociálnej oblasti [1].

Tento vývoj vyústil do celosvetovej recesie a v mnohých krajinách zapríčinil viaceré závažné makroekonomické nevyváženosti. Medzi tieto nevyváženosti patrí aj vysoká nezamestnanosť. Tempo poklesu zamestnanosti zaznamenané v priebehu 1. štvrťrokov roku 2009 patrí medzi najvyššie tak v povojnovej histórii v USA, ako aj v eurozóne [2].

V januári roku 2009 bola evidovaná nezamestnanosť 9%. Celý rok nasledoval pomalý rast vždy o niekoľko desiatinných miest. V marci 2009 bola prekonaná hodnota 10%. Jedenásťpercentná hodnota evidovanej nezamestnanosti bola zaznamenaná už v máji a v júli už bola dosiahnutá hodnota 12 % evidovanej nezamestnanosti [3].

Sociálnymi dôsledkami nezamestnanosti sú hlavne: narastanie sociálneho napätia, narušanie sociálneho zmieru, zníženie životnej úrovne, marginalizácia vrstiev nezamestnaných. Okrem uvedených, znížená ekonomická aktivita zdôvodu dlhodobej nezamestnanosti môže viesť k tzv. „sociálnym chorobám“ ku ktorým patrí zvýšenie kriminality, zvýšené utiekanie sa k alkoholu a iným omamným látkam, znížená zdravotná uvedomelosť a starostlivosť o vlastné zdravie, čo následne pri riešení týchto negatívnych javov, predstavuje aj zvýšenie nákladov spoločnosti na ich riešenie. Dlhodobá nezamestnanosť má nepriaznivé dôsledky pre spoločnosť aj pre jedinca.

Záver: Povinnosťou celej spoločnosti je zmierniť následky hospodárskej krízy, prijatím čo najefektívnejších opatrení, ktoré by zabezpečili zvýšenie atraktivity podnikateľského prostredia, tým zníženie nezamestnanosti, a v neposlednom rade predchádzanie hraničným situáciám súvisiacim so životnou úrovňou obyvateľstva.

Klíčové slová: Hospodárska kríza, ekonomické dopady, sociálne dopady, nezamestnanosť

ECONOMIC AND SOCIAL IMPACTS OF THE ECONOMIC CRISIS ON THE QUALITY OF LIFE

Tomášková, L.

*Ústav sociálnych vied a zdravotníctva bl. P. P. Gojdiča v Prešove,
Vysoké školy zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n. o., v Bratislave*

Abstract

Introduction: The economic crisis originated in the US, but due to the global interdependence of financial markets and their various segments hit by the global economy.

Core of work: The economic crisis has affected several spheres of the economy most affected by the situation were interest concerning the financial and social fields [1]. This resulted in a global recession in many countries caused a more severe macroeconomic imbalances. These imbalances include the high unemployment. The rate of decline in employment recorded during the first quarter of 2009 and is among the highest in post-war history in the US and in Europe [2]. In January 2009, the registered unemployment was 9%. The whole year is always followed by slow growth a few decimal places. In March 2009 it was surpassed by 10%. Eleven percent value of registered unemployment was recorded back in May and July have been achieved of 12% of registered unemployment [3].

Social consequences of unemployment are mainly: escalation of social tension, disruption of social peace, reduction of living standards, marginalization layers unemployed. In addition to the above, reduction in economic activity due to long-term unemployment can lead to so-called. "Social disease which include increased crime, increased alcohol problem and other narcotic substances, reducing health awareness and care for their own health, which followed in dealing with these negative phenomena, represents an increase in the company's costs to address them. Long-term unemployment has negative consequences for society and the individual.

Conclusion: Responsibility in society to alleviate the effects of the economic crisis, the adoption of the most effective measures that would ensure an increase in the attractiveness of the

business environment, reducing unemployment, and not least to prevent borderline situations related to the standard of living of the population.

Keywords: The economic crisis, economic impacts, social impacts, unemployment.

Literatúra / References

- [1] http://www.euractiv.sk/fileadmin/images/Microsoft_Word_-_PK__studia2.pdf
- [2] http://is.bivs.sk/th/14682/bisk_m/Diplomova_praca_Bc._Peter_Duplinsky.txt
- [3] http://www.academia.edu/1422339/Hospod%C3%A1rska_kr%C3%ADza_21._storo%C4%8Dia_a_nezamestnanos%C5%A5_ako_jej_najv%C3%BDznamnej%C5%A1%C3%AD_soci%C3%A1lny_dopad_na_obyvate%C4%BEOv_Slovenska

Kontaktná adresa / Contact address

Ing. Lucia Tomášková,
doktorand,
luciatomaskova211@gmail.com

SOCIÁLNA POLITIKA LIEKOV V EUROPSKEJ ÚNII
A MIMO EUROPSKEJ ÚNIE.

¹ Tomič Ljiljana, ² Šramka Miron., ³ Tomič Zdenko ³ Anna Sabová

¹ *Lekáreň Bjelina, Bjeljina, Republika srpská, Bosna a Hercegovina,*

² *VSZaSP Sv Alžbety Bratislava Slovensko, ³ Lekárska fakulta Nový Sad, Srbsko*

Abstrakt

Úvod: Systém zdravotnej starostlivosti v európskych krajinách je zložitý. Rozdelenie kompetencií v rámci Európskej únie, ponecháva členským štátom právomoc organizovať svoje vlastné systémy sociálnej starostlivosti a zabezpečenia. Podľa článku 152 Zmluvy o ES, "činnosť v oblasti verejného zdravia musí plne rešpektovať zodpovednosť členských štátov za organizáciu a poskytovanie zdravotníckych služieb a zdravotnej starostlivosti".

Jadro práce: V tejto súvislosti, vnútroštátne orgány majú možnosť stanoviť ceny liekov a určiť nivo liečby, ktoré si želajú hrať v rámci ich systému sociálneho zabezpečenia. Avšak Európska únia definovala spoločný procesný rámec cez prijatie smernice Rady 89/105 / EHS, ktorý je všeobecne známy ako "smernica o transparentnosti". Tento nástroj má za cieľ zabezpečiť, aby sa národné stanovovania cien a úhrad prijímali transparentným spôsobom a nebránili fungovaniu vnútorného trhu. Hoci členovia krajiny mimo EU majú úplnú voľnosť pri organizovaní systému sociálneho zabezpečenia, robia úsilie, aby systém bol v súlade so smernicami EÚ v tejto oblasti. Každá krajina používa rôzne systémy a politiku, prispôbené vlastným hospodárskym a zdravotným potrebám. Tieto systémy sú pravidelne revidované alebo prispôbené tak, aby sa vzali do úvahy politické priority, vývoj na trhu a potreby pacientov.

Rozmanitosť zdravotníckych systémov a systémov sociálneho zabezpečenia má vplyv na mnohé národné i medzinárodné činitele vrátane farmaceutického priemyslu, lekárníkov, lekárov, zdravotné poisťovne a, samozrejme, pacientov. Európske krajiny sa značne líšia vo svojich prioritách, pokiaľ ide o politiku vo farmaceutickom sektore. Rozdiely súvisia s všeobecnou úrovňou príjmov, charakteristik zdravotnej politiky a zdravotného systému, okrem iných faktorov.

Záver: V rozvojových krajinách, ako je väčšina z bývalých juhoslovanských republík, národný dôchodok je relatívne nízky a má negatívny vplyv na dostupné finančné zdroje pre

zdravotníctvo a v dôsledku toho na dostupnosť liečiv. V krajinách v procese transformácie, ako sú niektoré z bývalých juhoslovanských republík, až 30% výdavkov v zdravotníctve je na lieky. Obmedzené zdroje ovplyvňujú počet a výber liekov hrađených národnými poisťovňami, dispozíciu pre obyvateľov, bez ohľadu na súčasné liečebné pokyny prijaté týmito krajinami. To platí najmä pre inovatívne liečivá, ktoré sú, vzhľadom k vysokým cenám nie vždy súčasťou zoznamu liekov hrađených poisťovňami v rozvojových krajinách. Nízka kúpna sila obyvateľstva predstavuje ďalší sociálny problém pre tieto lieky, ktoré sú často čiastočne hrađené pacientami.

Kľúčové slová: lieková politika, smernica Rady 89/105 / EHS,

NATIONAL REIMBURSEMENT DRUG LISTS IN EU VS. NON EU COUNTRIES

Tomic Ljiljana¹, Sramka Miron², Tomic Zdenko³, Anna Sabova³

¹*Lekárneň Bjelina, Bjeljina, Republika srpská, Bosna a Hercegovina,*

²*VSZaSP Sv Alžbety Bratislava Slovensko, ³Lekárska fakulta Nový Sad , Srbsko*

Abstract:

Introduction: The healthcare system in European countries is complex. The division of competences within the European Union leaves to Member States the power to organize their own social security systems. According to Article 152 of the EC Treaty, "Community action in the field of public health must fully respect the responsibilities of the Member States for the organization and delivery of health services and medical care".

Core of work: In this context, the national authorities are free to set the prices of medicinal products and to designate the treatments that they wish to reimburse under their social security system. However, the European Union has defined a common procedural framework through the adoption of Council Directive 89/105/EEC, which is generally known as the "Transparency Directive". This instrument aims to ensure that national pricing and reimbursement decisions are made in a transparent manner and do not disrupt the operation of the Internal Market. Although the non members countries have the full freedom to organize the social security system, they make an efforts to comply with EU directives in this field. Each country uses different schemes and policies, adapted to its own economic and health needs. These national systems are regularly reviewed or adapted in order to take account of political priorities, market evolutions and patients' needs. The variety of healthcare and social

security systems has an impact on many national and international actors, including the pharmaceutical industry, wholesalers, pharmacists, doctors, health insurers and, of course, patients. European countries differ greatly in their priorities regarding pharmaceutical policy. Differences are related to the general level of income, and to the characteristics of health policy and the health system, among other factors.

Conclusion: In developing countries, such as most of the former Yugoslav republics, national income is relatively low, and has a negative impact on the financial resources available to the health sector and consequently on the disposal of pharmaceuticals. In countries in transition, such as some of the former Yugoslav republics, up to 30% of the funds is allocated for drugs. Limited resources influence the number and the selection of drugs reimbursed by national health funds, and available to the inhabitants, regardless of the common therapeutic guidelines accepted by these countries. This is especially true for innovative medicines, which are, because of the high prices not always part of the positive list of the national health fund of developing countries. Low purchasing power of the population represents the additional social problem for these drugs, which are often partly paid by the insured persons.

Keywords: drug policy, EU guideline Rady 89/105 / EEC,

Literature / References:

OBIG. Surveying, Assessing and Analysing the Pharmaceutical Sector in the 25 EU Member States EUROPEAN COMMISSION - DG COMPETITION, 2012.

Ministarstvo zdravotnictva Slovenskej Republiky, Zákon br 363/2011: Zákon o rozsahu a podmienkach úhrady liekov, zdravotníckych pomôcok a dietetických potravín na základe verejného zdravotného poistenia a o zmene a doplnení niektorých zákonov, iz 29.04.2011

KALO Z, E DOCTEUR and P MOISE. Pharmaceutical pricing and reimbursement in Slovakia DELSA/HEA/WD/HWP(2008)1 25-Feb-2008. Republika Srpska, Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite. Program u oblasti lijekova od 2013.do 2020.godine. Banja Luka, april 2013. godine

Kontakt / Contact address:

E-mail: zdenkoto@gmail.com

E-mail: ana.sabo56@gmail.com

POUŽITIE ANTIBAKTERIÁLNYCH LÁTOK POČAS TEHOTENSTVA

Z. Tomič, A. Sabo, M. Erič, B. Milijašević

Lekárska fakulta Nový sad, Srbsko

Abstrakt

Úvod: Zhruba 90 percent tehotných žien počas tehotenstva užíva v priemere 4-7 liekov. Výskyt malformácií v tehotenstve je asi 3% (70% neznámej príčiny, asi 2% vyvolané liekmi, chemickými látkami a žiarením). Liečba tehotných žien: strach z možných vrodených väd (teratogénne účinky) Dôsledky: zbytočný abortus alebo nepoužívanie potrebného lieku (škoda väčšia ako výhoda z liečby)

Jadro práce: Používanie antibiotík má aj potenciálne škodlivý účinok na vývoj plodu. U detí ktorých matky počas tehotenstva používali antibiotiká je vyšší výskyt alergií (úmerný počtu antibiotickej terapie v tehotenstve), výskyt astmy, incidencia ekzému. Antibiotiká pzaradené podľa bezpečnosti po plod do piatich skupín: A,B,C,D, X. Väčšina antibiotikov nema teratogénny účinok: penicilíni, cefalosporíny, makrolidové antibiotiká. Aminoglykozidy môžu poškodiť sluch, kym chonolonove antibiotiká môžu zhubne vplávať na chrupavku. tetraciklínové antibiotiká patria do skupiny d anemseli by sa používať počas tehotenstva.

Záver: Odporúča sa použitie antibiotík pre ktoré existuje viac skúseností ako nových/nevyskúšaných liekov. Používa sa minimálna dávka pre požadovaný efekt.

Kľúčové slová: gravidita, antimikrobiálne liečivá, riziko liekov gravidite.

USE OF ANTIBIOTICS DURING PREGNANCY

Tomic, Z., Sabo, A., Eric, M., Milijasevic, B.

Lekárska fakulta Nový sad, Srbsko

Abstrakt:

Introduction: About 90 percent of pregnant women use during pregnancy on average 4-7 drugs. Incidence of malformations in pregnancy is about 3% (70% of unknown cause about 2% due to medicines, chemicals and radiation). Treatment of pregnant women: fear of

possible birth defects (teratogenic effects) Consequences: unnecessary abortion or non-use of necessary medicines (damage greater than the benefit of treatment)

Core: Use of antibiotics can have the potential detrimental effect on fetal development. In children whose mothers during pregnancy used antibiotics there is a higher incidence of allergies (proportional to the number of antibiotic therapy in pregnancy), the incidence of asthma, incidence of eczema. Antibiotics are classified according to the possible influence on foetal development in five categories: A, B, C, D, X. Almost all antibiotics are safe for the foetus: penicillins, cephalosporins, macrolides. Aminoglycosides can cause hearing damage, while quinolones antibiotics can impaired development on the cartilage. Tetracyclins belong to the group D and they should not be used during pregnancy.

Conclusion: Finally it is recommendation to use the antibiotics for which there is more experience than new / untested drugs. It is used for the minimum dose required effect.

Keywords: gravidity, antimicrobial drugs, risk of drugs in gravidity.

Literatúra / References.

MEHTA N, CHEN K, HARDY E, POWRIE R. Respiratory disease in pregnancy. Best Pract Res Clin Obstet Gynaecol. 2015 Jul;29(5):598-611. doi: 10.1016/j.bpobgyn.2015.04.005. Epub 2015 Apr 20.

YEFET E, SALIM R, CHAZAN B, AKEL H, ROMANO S, NACHUM Z. The safety of quinolones in pregnancy. Obstet Gynecol Surv. 2014 Nov; 69(11): 681-94. doi: 0.1097/OGX.0000000000000122.

MOSHA D, MAZUGUNI F, MREMA S, ABDULLA S, GENTON B. Medication exposure during pregnancy: a pilot pharmacovigilance system using health and demographic surveillance platform. BMC Pregnancy Childbirth. 2014 Sep 15;14:322. doi: 10.1186/1471-2393-14-322.

Kontakt / Contact:

e-mail: zdenkoto@gmail.com

OBEZITA A NADVÁHA U ROMSKÉ MINORITY V JIHOČESKÉM KRAJI

¹Tóthová, V., ¹Olišarová, V., ¹Prokešová, R., ¹Kajanová, A., ²Adámková, V. ¹Trešlová, M.

¹Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta

²Pracoviště preventivní kardiologie, Institut klinická a experimentální medicíny, Praha

Abstrakt

Úvod: Romská etnická skupina je největší etnickou skupinou, jejíž členové mají trvalý pobyt v České republice. Jejich počet se pohybuje kolem 200 - 250 tisíc. Romská minorita je jednou z minoritních skupin, která je sociálním vyloučením ohrožená.

V rámci evropského projektu Romská populace a zdraví bylo prokázáno, že stejně jako u majoritní populace i u romské minority převládají kardiovaskulární choroby (1, 2, 3). Tato onemocnění jsou způsobena životním stylem, ve kterém figurují i nevhodné stravovací návyky. Nevhodné stravovací návyky, především vysokoenergetická strava a nízký podíl fyzických aktivit v životě člověka, mohou vést i ke vzniku nadváhy a obezity. Nadváha a obezita patří k civilizačním chorobám s velmi vysokým výskytem. Celosvětově jejich prevalence neustále stoupá, přičemž je patrný posun ke stále mladším generacím. Nadváha a obezita významně zvyšuje morbiditu, invaliditu a mortalitu. Vedle zdravotních problémů však mají obézní lidé i problémy sociální a psychické (4). V současnosti existuje řada závazných strategických dokumentů obsahujících strategie na prevenci a zvládnutí nadváhy a obezity. Tyto dokumenty vyzdvihují konkrétní strategie ke snížení výskytu nadváhy a obezity od zdravého stravování až po nutnost kontroly potravin, a to jak na národní, tak na lokální úrovni (5). V České republice řada národních studií shrnuje chování u romské populace, neexistuje však žádná, která by se zaměřovala na problematiku obezity a nadváhy přímo v této komunitě. To nás vedlo k přípravě výzkumného projektu, jehož cílem bylo zjistit prevalenci obezity a nadváhy u romské populace, dále některé determinanty (výživové zvyklosti) spojené s nadváhou a obezitou - hodnoty BMI, obvod pas/boky, frekvenci a výskyt nejčastěji konzumovaných potravin, pravidelnost a frekvence pohybové aktivity. Byla zjišťována frekvence některých potravin a jejich závislost na BMI indexu. Dále jsme se zaměřili na vymezení vnějších a vnitřních rizikových faktorů vedoucích k rozvoji obezity a nadváhy u Romů.

Metodika a materiál: Sběr dat byl realizován polostrukturovaným rozhovorem v období od 31. 5. 2014 do 30. 1. 2015, přičemž data byla zaznamenávána do záznamového archu. Zpracování dat bylo provedeno programem statistické analýzy sociálních dat SASD 1.4.10. Výběrový soubor měl 600 respondentů, z toho 302 z romské minority a 298 z většinové populace. Vzhledem k tomu, že základním cílem výzkumu bylo zjistit, jak vypadá situace s nadváhou a obezitou v minoritní populaci, v tomto případě u Romů v Jihočeském kraji, a porovnat tento stav s majoritní populací, byl výběrový soubor konstruován tak, aby v něm bylo odpovídající zastoupení jak romské minority, tak většinové populace. Za základní rámec výběru byl stanoven z hlediska územního vymezení Jihočeský kraj. Výběrový soubor romské

minority byl konstruován metodou sněhové koule (Snowball Sampling). Jeho struktura dle pohlaví byla odvozena od obecné populace, neboť se předpokládá, že i v romské minoritě je zastoupení mužů a žen přibližně poloviční (50 na 50), jako v majoritní populaci. Tento ukazatel lze tedy považovat za reprezentativní. Jinými slovy: výběrový soubor romské minority lze považovat za reprezentativní z hlediska pohlaví. Kontrolní vzorek neromské majoritní populace byl vybrán kvótním výběrem pro pohlaví 50:50. Věk nebyl jako znak reprezentativnosti určen.

Výsledky: Z analýzy dat vyplývá, že z celkového počtu 300 Romů byla nadváha (BMI 25 – 29,9 kg/m²) zaznamenána u 29,7 % osob a obezita (BMI ≥ 30 kg/m²) u 32,1 % osob. Zvýšené hodnoty BMI (BMI ≥ 25 kg/m²) byly zjištěny u 71,3 % žen a 53 % mužů. Dalším sledovaným ukazatelem byl obvod pasu. Z celkového počtu 147 žen byl obvod pasu ≥ 80cm (zvýšené riziko) zaznamenán u 12,2 %, obvod pasu ≥ 88cm (velmi vysoké riziko) pak u 66,7 % romských žen. Zvýšené hodnoty byly zaznamenány i u mužů, kde obvod pasu ≥ 94cm byl zjištěn u 16,6 % vyšetřených a obvod pasu ≥ 102cm u 33,1 % mužů.

Z biochemických ukazatelů byl sledován celkový cholesterol a glykémie. Hodnota cholesterolu se nelišila proti neromské populaci. Procento osob s hodnotami náhodně změřené glykémie během dne je významně vyšší u romských respondentů, pouze v rozmezí hodnot glykémie 5 – 6 mmol/l není významný rozdíl mezi sledovanými soubory. Výrazně vyšší je i podíl Romů s hodnotou glykémie nad 6 i 7 mmol /l (31,8 x 17,9% p < 0,05, resp. 26,8 x 6,4%, p<0,001).

Závěr: Nadváha a obezita patří k onemocněním spojeným s životním stylem. Jejich vznik je multifaktoriálně podmíněn. Na jejich manifestaci se podílejí také kulturně podmíněné determinanty. Proto je pro vytváření preventivních strategií nezbytné vycházet z charakteristik a specifík platných pro danou minoritu. Tento příspěvek vychází z dat zjištěných ve vzorku jedinců žijících v Jihočeském kraji. Má tedy informační charakter a nelze jej vztahovat na celou Českou republiku.

Klíčová slova: obezita, nadváha, romská minorita

Príspevek se vztahuje k výzkumnému grantovému projektu číslo LD14114, který je realizován za finanční podpory Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR v rámci COST (Cooperation on Scientific and Technical Research) nesoucí název Obezita a nadváha u romské minority v Jihočeském kraji.

OBESITY AND EXCESSIVE WEIGHT AMONG THE ROMANY MINORITY IN THE SOUTH BOHEMIAN REGION

¹Tóthová, V., ¹Šedová, L., ¹Olišarová, V., ¹Prokešová, R., ²Adámková, V., ¹Trešlová, M.

¹University of South Bohemia in České Budějovice, Faculty of Health and Social Studies

² Preventive Cardiology Department, Institute of Clinical and Experimental Medicine, Prague

Abstract

Introduction: The Romany ethnic group is the biggest ethnic group to have members residing in the Czech Republic. Their number moves from around 200 - 250 thousand. The Romany minority is one of the minority groups in danger of social exclusion.

In the European project, "Romany Population and Health," it was established that cardiovascular diseases dominate in the majority population as well as in the Romany minority (1, 2, 3). These diseases are caused by lifestyle and are connected with improper eating habits. Improper eating habits, above all high-energy foods, and low levels of physical activity can cause excessive weight and obesity. Excessive weight and obesity are illnesses of civilization and have a very high occurrence. Their prevalence has increased continually worldwide, and there has been a noticeable shift to still younger generations. Excessive weight and obesity markedly increase morbidity, invalidity and mortality. As well as health problems, obese people also suffer social and mental problems (4). At present many binding strategic documents containing strategies for prevention and coping with excessive weight and obesity exist. These documents underline particular strategies to reduce the occurrence of excessive weight and obesity, from a healthy diet to the importance of checking foods, on a national level, as well as a local one (5). In the Czech Republic, many national studies summarise the behaviour in the Romany population. However, no study exists that focuses on the problems of obesity and excessive weight in this community. This fact led us to prepare a research project with the aim of discovering the prevalence of obesity and excessive weight in the Romany population, and some determinants (eating habits) connected with excessive weight and obesity - BMI, circumference of waist/ hips, frequency and occurrence of the most often consumed foods, and the regularity and frequency of body activity. The frequency of some foodstuffs and their dependence on the BMI index were examined. Furthermore, we also focused on external and inner risk factors that lead to obesity and excessive weight in the Roma people.

Methodology and material: Data collection was realized through a semi - structured discussion, which took place from 31. 5. 2014 to 30. 1. 2015, and the data was recorded on the recording sheet. The data was processed by the statistical analysis of social data using the program SASD 1.4.10. The selected file had 600 respondents; 302 from the Romany minority and 298 from the majority population. The main research aim was to ascertain the situation in terms of excessive weight and obesity in the minority population (in this case the Roma in South Bohemia), and compare this state with the majority population. The selective file was constructed to include an appropriate amount of the Roma minority as well as the majority population. The basic principle of selection in terms of territory was the South Bohemia region. The selected file of the Romany minority was constructed using the method of Snowball Sampling. Its structure according to sex was derived from the common population, due to the presumption that the distribution of men and women in the Romany minority is also approximately half (50 on 50) as in the majority population. This indicator can be considered representative. In other words: the selected file of the Romany minority can be considered representative in terms of gender. The check sample of a non-Romany majority

population was selected by quota selection (the gender was 50:50). The age was not determined as an indicator of representation.

Results: The data analysis shows that of the 300 Roma people, 29.7 % were overweight (BMI 25 – 29.9 m²) and 32.1 % were obese (BMI ≥ 30 kg/m²). The increasing BMI values (BMI ≥ 25 kg/m²) were stated in 71.3 % of women and 53% of men. Another indicator monitored was waist circumference. From the total of 147 women, the circumference of waist ≥ 80cm (higher risk) was recorded in 12.2 %, and the circumference of waist ≥ 88cm (very high risk) in 66.7 % of Romany women. The increased values were also recorded in men, where the waist circumference ≥ 94cm was stated in 16.6 % of the examined, and the waist circumference ≥ 102cm in 33.1 % of men.

With regards to the biochemical indicators, total cholesterol and glycaemia were monitored. The value of cholesterol did not differ from the non-Romany population. The percentage of people with random values of measured glycaemia during the day is notably higher in Romany respondents. It is only between the glycaemia values of 5 – 6 mmol/l that it is not significantly different between the monitored files. The ratio of the Romanies with a glycaemia value above 6 and 7 mmol /l (31.8 x 17.9% p < 0.05, resp. 26.8 x 6.4%, p < 0.001) is also considerably higher.

Conclusion: Excessive weight and obesity belong to disorders connected with life style. Their occurrence is conditioned by many factors. Culturally conditioned determinants also participate in their manifestation. Therefore, it is necessary to create a preventive policy with specificities relevant to the particular minority. This paper is published from data established from a sample of individuals living in the South Bohemian Region. Therefore it has a specific character and cannot be applied to all of the Czech Republic.

Keywords: obesity, overweight, Romany minority

Literature / Reference

1. Report on Romany Communities in the Czech Republic 2009. [online] [quot. 2015 09-27]. Available from: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/zalezitosti-romske-komunity/dokumenty/zprava-o-stavu-romskych-komunit-v-ceske-republice-za-rok-2009-73886/>
2. NESVADBOVÁ, L.; ŠANDERA, J.; HABEROVÁ, V. Romany Population and Health 2009. National report. Madrid, 2009. ISBN 978- 84- 692- 5535- 3.
3. BALVIN, J.; KWADRANS, L. Situation of Roma Minority in Czech, Poland and Slovakia. Wroclaw: Foundation of Social Integration Prom, 2009. ISBN 978- 83- 928354- 17.
4. MÜLLEROVÁ, D. Obesity - prevention and treatment. Prague: Mladá fronta a.s. 2009, ISBN 978- 80- 204- 2146- 3
5. WHO. WHO European Action Plan For Food and Nutrition Policy 2007- 2012, 2009, [online] [feeling. 2015 09- 27]. Available from: http://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0017/74402/E91153.pdf

**Vědecký časopis
ZDRAVOTNICTVÍ A SOCIÁLNÍ PRÁCE
ročník 10, 2015, Supplementum**

The paper relates to the research grant project Number LD14114, which is implemented under the financial support of the Ministry of Education, Youth and Physical training of the Czech Republic within COST (Cooperation on Scientific and Technical Research). Its title is "Obesity and Excessive Weight among the Romany Minority in the South Bohemian Region."

Kontaktní adresa / Contact address

prof. PhDr. Valérie Tóthová, Ph.D.

Zdravotně sociální fakulta JU / Faculty of Health and Social Studies (Univ. South Bohemia)

Boreckého 1167/27

370 11 České Budějovice,

Česká republika

e-mail: tothova@zsf.jcu.cz

VYBRANÉ SOCIÁLNÍ DETERMINANTY ZDRAVÍ U UKRAJINCŮ
V ČESKÉ REPUBLICE

Urban, D.

*Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta,
Katedra sociální práce*

Abstrakt

Úvod: Příspěvek je výstupem z grantu COST IS1103 s názvem Sociální determinanty a jejich vliv na zdraví imigrantů žijících v České republice (hl. řešitelka doc. Mgr. et Mgr. Jitka Vacková, Ph.D.). V rámci tohoto výzkumu byly osloveni imigranti žijící v České republice (jednalo se o imigranty těchto národností: vietnamská, slovenská, ruská, ukrajinská a polská), konkrétně v Jihočeském, Královohradeckém, Jihomoravském, Moravskoslezském, Ústeckém, Plzeňském a Středočeském kraji. Předmětem výzkumu bylo zmapovat sociální determinanty zdraví, popsané Wilkinsonem, Marmotem (2005) [1]. Ti uvádějí celkem tzv. deset sociálních determinant zdraví, které mohou ovlivňovat zdraví jedince. Jedná se o následující determinanty: sociální gradient, stres, dětství, sociální vyloučení, práce, nezaměstnanost, sociální opora, závislosti, výživa a doprava (Wilkinson, Marmot, 2005) [1]. Koncept sociálních determinant zdraví je poměrně aktuálním tématem, výzkumně byly sociální determinanty zdraví v rámci České republiky popsány u různých cílových skupin – např. u Romů žijících v České a Slovenské republice (Davidová a kol., 2010) [2], případně u vybraných skupin imigrantů (Vacková a kol., 2012) [3].

V rámci předkládaného příspěvku se zaměřuji na cílovou skupinu respondentů ukrajinské národnosti a poukazuji na výsledky vybraných sociálních determinant zdraví u této cílové skupiny.

Metodika a materiál: Výzkum byl realizován v letech 2013 a 2014 u imigrantů výše uvedených národností, žijících na území České republiky, ve vybraných krajích. Posbíráno bylo celkem 1014 dotazníků – jednalo se o dotazník s uzavřenými a otevřenými otázkami, přičemž dotazník byl přeložen do mateřského jazyka pro každou ze zkoumaných cílových skupin. Od respondentů ukrajinské národnosti bylo posbíráno celkem 237 dotazníků, tj. 126 dotazníků od žen a 109 od mužů (2 respondenti své pohlaví neuvedli). Sběr dotazníků byl anonymní. Data byla statisticky vyhodnocena v programu SPSS.

Výsledky: V rámci výsledků se ukazují signifikantní vztahy v rámci několika determinant. Jako příklad můžeme uvést determinantu „výživy“ – zde oslovení respondenti ukrajinské národnosti preferují českou kuchyni (64 respondentů uvedlo odpověď „ano“) oproti 5 respondentům, kteří uvedli odpověď „ano“ na preferenci své národní kuchyně. Statisticky významný vztah byl pak prokázán mezi preferencí jídla a pohlavím, přesněji mezi preferencí smažených pokrmů a pohlavím (sign. 0,017).

V rámci determinanty „dětství“ 97 respondentů uvedlo, že jejich děti žijí v České republice, z tohoto počtu pak 91 respondentů uvádí, že jejich dítě navštěvuje dětského lékaře. Statisticky významná souvislost byla prokázána např. mezi návštěvou lékaře a tím, zda jsou děti očkovány.

V oblasti „závislostí“ byla data zjišťována ve vztahu ke kouření, konzumaci alkoholu, užívání nelegálních návykových látek a hraní na výherních automatech. Zde se např. ukazuje statisticky významná souvislost mezi pohlavím a celkovým množstvím spotřeby alkoholu.

Závěr: Námi realizovaný výzkum přináší celou řadu dalších zjištění, které poukazují na vztah mezi sociálními determinantami zdraví a tím, jak se respondent subjektivně zdravotně cítí. V rámci některých údajů je možné interpretovat i objektivní data, neboť části respondentů z každé národnosti byl s jejich informovaným souhlasem proveden odběr kapilární krve a naměřeny hodnoty potřebné pro BMI.

Klíčová slova: sociální determinanty zdraví, imigranti, ukrajinská národnost

SELECTED SOCIAL DETERMINANTS OF HEALTH OF UKRAINIANS IN THE CZECH REPUBLIC

¹ Urban, D.

¹ *University of South Bohemia in České Budějovice, Faculty of Health and Social Studies,
Department of Social Work*

Abstract

Introduction: The article constitutes the output of grant COST IS1103 called Social determinants and their influence on the health of immigrants living in the Czech Republic (main researcher - doc. Mgr. et Mgr. Jitka Vacková, Ph.D.). Within this study, immigrants living in the Czech Republic (immigrants of the following nationalities: Vietnamese, Slovak, Russian, Ukrainian and Polish) were addressed in the Regions of South Bohemia, Hradec

Králové, South Moravia, Moravia-Silesia, Ústí, Plzeň and Central Bohemia. The study was focused on mapping social determinants of health, described by Wilkinson, Marmot (2005) [1]. They speak of so called ten social determinants of health that may influence the individual's health. They are the following determinants: social gradient, stress, early life, social exclusion, work, unemployment, social support, addiction, food and transport (Wilkinson, Marmot, 2005) [1]. The concept of social determinants of health constitutes a relatively hot topic; social determinants of health within the Czech Republic were researched and described for different target groups – e.g. for the Roma living in the Czech and Slovak Republic (Davidová a kol., 2010) [2], or for selected groups of immigrants (Vacková a kol., 2012) [3].

In this article, I focus on the target groups of respondents of Ukrainian nationality and I point out the results of selected social determinants of health in that target group.

Methodology and material: The study was implemented in 2013 and 2014 on immigrants of the above stated nationalities, living on the territory of the Czech Republic, in selected regions. 1014 questionnaires were collected in total - the questionnaires contained close-ended and open-ended questions and they had been translated into the mother tongues of each of the target groups under research. 237 questionnaires were collected from respondents of Ukrainian nationality - 126 questionnaires from women and 109 questionnaires from men (2 respondents did not disclose their gender). The collection of the questionnaires was anonymous. The data were statistically processed in SPSS Program.

Results: The results show significant relations in several determinants. We can state, as an example, the "food" determinant - the respondents of Ukrainian nationality who were addressed prefer the Czech cuisine (64 respondents answered "yes"), as against 5 respondents answering "yes" to the preference of their national cuisine. A statistically significant relationship was proved between the preference of meals and the gender, or more exactly, between the preference of fried meals and gender (sign. 0,017).

Within the "early life" determinant, 97 respondents stated that their children lived in the Czech Republic; 91 respondents out of that number stated that their child went to see the paediatrician. Statistically significant relationship was proved for example between going to the doctor and the fact whether the children were vaccinated.

In the area of "addiction", data were collected in relation to smoking, consumption of alcohol, abuse of illegal drugs and gambling. Statistically significant relation was found for example between the gender and the total amount of consumption of alcohol.

Conclusion: The study implemented by us brings a number of further findings pointing to the relation between social determinants of health and the fact how the respondents feels subjectively about their health. Some data allow interpreting of objective data too, as capillary blood was taken from a part of the respondents from each nationality and their values needed for BMI measured, with their informed consent.

Key words: social determinants of health, immigrants, Ukrainian nationality

References:

- [1] WILKINSON R. a M. MARMOT. 2005. *Sociální determinanty zdraví - Fakta a souvislosti*. Kostelec nad Černými lesy: Institut zdravotní politiky a ekonomiky, 2005. 52 s. ISBN 80-86625-46-X.
- [2] DAVIDOVÁ E. a kol. 2010. *Kvalita života a sociální determinanty zdraví u Romů v České a Slovenské republice*. Prague: Triton, 2010. 256 s. 978-80-7387-428-5.
- [3] VACKOVÁ J. a kol. 2012. *Zdravotně sociální aspekty života imigrantů v České republice*. Prague: Triton, 2012. 301 p. ISBN 978-80-7387-514-5.

Kontaktní adresa:

doc. PhDr. David Urban, Ph.D.
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta
Boreckého 1167/27
370 11 České Budějovice
urban@zsf.jcu.cz

Contact address:

doc. PhDr. David Urban, Ph.D.
University of South Bohemia in České Budějovice
Faculty of Health and Social Studies
Boreckého 1167/27
370 11 České Budějovice
urban@zsf.jcu.cz

ŽIVOT A ZDRAVIE RÓMOV NA ZEMPLÍNE
V KONTEXTE OŠETROVATEĽSTVA

¹ Wiczmányová, D., ² Murgová, A., ³ Tkáčová, E.

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o., v Bratislave,

Detašované pracovisko Michalovce

Abstrakt

Úvod: Slovensko patrí ku krajinám s najväčšou rómskou komunitou na svete. Rómovia sú druhou najväčšou menšinou na Slovensku. Približne jedna štvrtina slovenských Rómov žije vo Východoslovenskom regióne, s veľkým osídlením na Zemplíne.

Jadro: Aktuálnou požiadavkou súčasnej praxe ošetrovateľstva je kvalitné uspokojovanie potrieb klientov aj iného etnika či kultúry. Sestry sú častejšie a intenzívnejšie konfrontované s požiadavkou poznať a pochopiť ich aspekty chápania zdravia, choroby, postupov podporujúcich upevnenie zdravia. V súvislosti s rómskou komunitou existujúce štatistiky a dáta dokazujú, že priemerná dĺžka života, mortalita novorodencov, morbidita a niektoré ďalšie zdravotné indikátory sú v rómskej populácii podstatne horšie ako v prípade majoritnej populácie. Za hlavné faktory ovplyvňujúce kvalitu zdravia rómskeho etnika na Zemplíne, sú v súčasnosti považované najmä nižšia vzdelanostná úroveň, nízky štandard bývania, nezdravé stravovacie návyky, nevyhovujúca výživa, užívanie alkoholu, tabakových výrobkov a drog. Všeobecne je u rómskych detí vyššia prevalencia infekčných chorôb, poranení, otráv a popálenín, súvisiacich s faktormi vonkajšieho prostredia. Jedným z tabuizovaných problémov je sexuálne správanie. Veľký význam má zdravotné uvedomenie, ktoré ovplyvňuje prítomnosť uvedených faktorov, ako aj možnosti ich ovplyvnenia. S ním úzko súvisí aj dôvera a ochota dodržiavať rady a inštrukcie odborníkov, ku ktorým sestra nepochybne patrí.

Záver: Riešenie zlého zdravotného stavu Rómov je zložité a vyžaduje si spoluprácu všetkých zdravotníckych i nezdravotníckych pracovníkov. Uvedené poznatky sú dôležité pre vypracovanie efektívnych programov podpory zdravia, vzdelávacích programov v oblasti zdravia a sledovania ich účinnosti nielen na regionálnej, národnej, ale aj medzinárodnej úrovni.

Kľúčové slová: Rómska komunita. Zemplín. Zdravie Rómov. Ošetrovateľstvo.

**LIFE AND HEALTH OF THE ROMA POPULATION IN ZEMPLIN REGION IN
THE CONTEXT OF NURSING**

¹Wiczmándyová, D., ²Murgová, A., ³Tkáčová, E.

St. Elizabeth College of Health and Social Work in Bratislava,

Detached workplace in Michalovce

Abstract

Introduction: Slovakia is among the countries with the largest Roma community in the world. Roma people are the second largest minority in Slovakia. Approximately one quarter of Slovak Roma population lives in the East, with a large settlement in Zemplin region.

Body: Current expectation of the nursing practice nowadays, is a quality in meeting the needs of clients even the ones of other ethnic group or culture. The nurses are more frequently and intensely confronted with the requirements to know and understand aspects of their understanding of health, disease, processes supporting the consolidation of health. In connection with the Roma community, existing statistics and data show, that average life expectancy, neonatal mortality and morbidity and some other health indicators of the Roma population are significantly lower than among the majority population. For the main factors affecting the quality of health of the Roma population in Zemplin region are currently considered particularly lower educational level, low standard of living, unhealthy eating habits, poor nutrition, alcohol, tobacco and drugs. Generally, among the Roma children, there is a higher prevalence of infectious diseases, injuries, poisoning and burns associated with environmental factors. One of the problems, which are considered being taboo, is a sexual behavior. It is essential to health awareness, affecting the presence of these factors, as well as possibilities to influence them. These are closely related to trust and willingness to follow instructions and advices of experts, which nurses unquestionably are.

Conclusion: Solving the issue of bad health condition among the Roma population is complicated and requires the cooperation of all medical and non-medical workers. These findings are important for the development of effective health promotion programs, educational health programs and monitoring their efficiency not only at regional, national but also international level.

Keywords: Roma community. Zemplin region. Health of Roma population. Nursing.

Literatúra / References:

- [1] HANZLÍKOVÁ, A. 2006. *Komunitné ošetrovatel'stvo*. 2. vyd. Martin : Osveta, 2006. 280 s. ISBN 80-8063-213-8.
- [2] KAČALA, O. a kol. 2001. Zložitost' problematiky rómskej menšiny na Slovensku a jej zdravotný stav. In *Medicínsky Monitor*. ISSN 1335-0951, 2001, roč. 7, č. 4, s.24-26.
- [3] OSTRIHOŇOVÁ, T. – BÉREŠOVÁ, J. 2010. Výskyt metabolického syndrómu a jeho rizikových faktorov u vybranej skupiny rómskeho obyvateľ'stva. In *Hygiena*. ISSN 1802-6281, 2010, roč. 55, č. 1, s. 7-14.
- [4] RIMAROVÁ, K. 2010. *The Health of the Roma People in Central and Eastern Europe*. Košice: UPJŠ, 2010. 99 s. ISBN 978-80-7097-822-1.
- [5] WICZMÁNDYOVÁ, D. 2003. *Komunitné ošetrovatel'stvo zamerané na rómsku populáciu*: dizertačná práca. Trnava: Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce TU, 2003.

Adresa korešpondenčného autora / Contact address:

PhDr. Anna Murgová, PhD. (vysokoškolský pedagóg)

VŠZaSP sv. Alžbety,n.o., v Bratislave

Detašované pracovisko Michalovce

Partizánska 23

071 01 Michalovce

Email: annamurgov@gmail.com

**OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE W SPOŁECZEŃSTWIE POLSKIM
– BARIERY I OGRANICZENIA**

Gertruda Wieczorek

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Streszczenie

Úvod: W polskim społeczeństwie, tak jak w każdym innym żyje wiele osób, które posiadają różne niepełnosprawności, czy to upośledzenie umysłowe czy fizyczne.

Jadro: Osoby niepełnosprawne chcą coraz częściej uczestniczyć aktywnie w życiu społecznym, co nie zawsze jest możliwe, gdyż zarówno społeczeństwo, jak i infrastruktura wokół nich nie jest przygotowana do „przyjęcia” osób sprawnych inaczej. Coraz częściej widzi się w różnych środowiskach osoby niepełnosprawne i zaczyna się o nich mówić. Wejście Polski do Unii Europejskiej niosło ze sobą nadzieje osób niepełnosprawnych w zakresie przystosowania przepisów prawnych i likwidację barier instytucjonalnych, które w innych krajach zostały już dawno zmienione i przystosowane.

Záver: Praca i rehabilitacja pomagają w pełni uczestniczyć osobom niepełnosprawnym w życiu społecznym i zawodowym, chociaż istnieją jeszcze wiele ograniczeń i barier, które na to nie pozwalają.

Słowa kluczowe: osoba niepełnosprawna, społeczeństwo, bariery, ograniczenia, stereotypy

**PEOPLE WITH DISABILITIES IN POLISH SOCIETY
- BARRIERS AND LIMITATIONS**

Gertruda Wieczorek

Pedagogical University in Cracov

Summary

Introduction: In Polish society, just like any other live many people who have different disabilities, whether mental or physical impairment.

Core: People with disabilities want to increasingly participate actively in social life, which is not always possible because both society and the infrastructure around them is not prepared to

"adopt" disabled people. More often we see in different environments people with disabilities and it begins to talk about them. Polish accession to the European Union brought with it a hope for people with disabilities to adapt the legislation and to remove the institutional barriers that other countries had long since been revised and adapted.

Conclusion: Work and rehabilitation help people with disabilities to participate fully in social and professional life, although there are still many restrictions and barriers that do not allow.

Key words: a disabled person, society, barriers, limitations, stereotypes

Bibliography:

GAŁĘZIAK J., 2004, Osoby niepełnosprawne na rynkach pracy krajów Unii Europejskiej, Urząd Komitetu Integracji Europejskiej, Warszawa.

Karta praw osób niepełnosprawnych (Monitor Polski z 1997 r. Nr 50 Poz. 475).

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej uchwalona w dniu 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r. nr 78 poz. 483).

The Labour Market Situation of People with Disabilities in EU25, "Policy Brief" February (1) 2008, European Centre for Social Welfare Policy and Research.

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 1997 r. Nr 123 poz. 776 z późn. zm.)

Kontakt / Contact:

Dr. Gertruda Wieczorek

Instytut Pracy Socjalnej

Wydział Pedagogiczny

Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

os. Stalowe 17

31-922 Kraków

e-mail: gerdawieczorek@op.pl

**POZIOM WIEDZY WYBRANEJ POPULACJI RODZICÓW W ZAKRESIE
HIGIENY JAMY USTNEJ ORAZ PRZYCZYN PRÓCHNICY U DZIECI**

**Jolanta Witanowska¹, Donata Tomczyk¹, Andrzej Knapik¹, Jerzy Rottermund²,
Beata Jarecka¹**

¹School of Health Sciences Medical University of Silesia in Katowice,

²Faculty of Physiotherapy, Higher School of Administration, Bielsko-Biala

Abstrakt / Streszczenie

Wstęp : Próchnica zębów w naszym kraju jest niezwykle powszechną chorobą, zwłaszcza wśród dzieci. Nie leczona prowadzi do zniszczenia nie tylko aparatu żującego, ale także do powikłań ogólnoustrojowych. Głównymi jej przyczynami są zła higiena jamy ustnej, brak profilaktyki przeciwpróchnicznej oraz nieodpowiednie odżywianie.

Cel: Celem badań było sprawdzenie stanu wiedzy rodziców dzieci w wieku rozwojowym na temat higieny jamy ustnej ich dzieci, przyczyn powstawania próchnicy.

Materiał i metoda: Badanie przeprowadzono w trzech szkołach podstawowych wśród 100 rodziców dzieci klas pierwszych szkoły podstawowej, którzy wyrazili zgodę. Narzędziem badawczym była autorski kwestionariusz składający się z 28 pytań dotyczących zabiegów higienicznych jamy ustnej, przyczyn powstawania próchnicy, ewentualnych jej powikłań do jakich doszło już u dzieci badanych oraz częstości spożywania przez nich słodczy.

Wyniki: Z przeprowadzonych badań wynika, że zaledwie 86,0% dzieci badanych rodziców było u stomatologa. Głównym powodem wizyty (38,37%) była już próchnica, a u prawie 1/5 dzieci badanych rodziców doszło do powikłań próchnicy w postaci bólu zęba. Aż 90% badanych rodziców nie wie czym jest próchnica zębów. 78,0% badanych rodziców nie wie od kiedy należy stosować higienę jamy ustnej u dziecka.

Wnioski: Wiedza badanej grupy rodziców na temat higieny jamy ustnej ich dzieci i przyczyn próchnicy jest nie zadowalająca. Widoczne są liczne braki wynikające zarówno z niewiedzy jak i z zaniedbań rodziców. Zbyt mała liczba dzieci badanych rodziców jest objęta profilaktyką przeciwpróchniczną, a częstość spożywania słodczy przez te dzieci jest zbyt wysoka. Rodzice z niższym wykształceniem mają większe braki w wiedzy.

Słowa kluczowe: dziecko, próchnica, profilaktyka

THE LEVEL OF KNOWLEDGE OF A SELECTED PARENTS POPULATION
IN THE FIELD OF ORAL HYGIENE AND THE CAUSES OF DENTAL CARIES
IN CHILDREN

Jolanta Witanowska¹, Donata Tomczyk¹, Andrzej Knapik¹, Jerzy Rottermund²,
Beata Jarecka¹

¹*School of Health Sciences Medical University of Silesia in Katowice,*

²*Faculty of Physiotherapy, Higher School of Administration, Bielsko-Biala*

Abstract

Introduction: Dental caries is a very common disease in our country, especially among children. Left untreated leads to the destruction of dentition and also for systemic complications. Poor oral hygiene, lack of anti-caries preventive and inadequate nutrition are the main causes of dental caries.

The aim: The aim of the study was to examine the level of knowledge of parents of adolescents concerning the oral hygiene of their children and the dental caries causes.

Material and method: The study was conducted in three elementary schools among 100 parents of children from first classes. The research tool was the author's questionnaire consisting of 28 questions about dental care, dental caries causes, its possible complications which have already occurred in the studied children and the frequency of sweets consumption.

Results: The study shows that only 86% of children of surveyed parents were in the dentist. The main reason for the visit (38.37%) was already caries, while at almost 1/5 of them had complications of dental caries in form of a toothache. As many as 90% of parents don't know what dental caries is. 78% of parents do not know when to start oral hygiene for infants.

Conclusions: The knowledge of a group of parents about oral hygiene of their children and causes of dental caries is not satisfactory. The numerous deficiencies, resulting from ignorance and the negligence of parents are visible. Insufficient number of children is covered by anti-caries prevention, and the frequency of sweets consumption by these children is too high. The parents with lower education have a greater lack of knowledge.

Keywords: child, prevention, dental caries

Piśmiennictwo / Literatura / References

1. SZPRINGER-NODZAK, M., WOCHNA-SOBAŃSKA, M. Stomatologia wieku rozwojowego. Wydawnictwo Lekarskie PZWL: Warszawa 2010, wyd. IV.
2. WOLF, H., F., RATEITSCHAK, K., H. RED. JAŃCZUK Z. Periodontologia. Czelej: Lublin 2012r.
3. WYNAROWSKA B. Profilaktyka w pediatrii. Wydawnictwo lekarskie PZWL: Warszawa 2008.

Kontaktná adesa / Contact address

Pracovisko: Zakład Pielęgniarstwa Pediatrycznego Wydziału Nauk

o Zdrowiu Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach

Adresa: Zakład Pielęgniarstwa Pediatrycznego Katedry Pediatrii,

41-902 Bytom, ul. Batorego 15,

Polska

Tel. kontakt - linkový: 32 7861498 Tel. kontakt - mobil: +48 698807550

E-mail: jwitanowska@sum.edu.pl

POCZUCIE JAKOŚCI ŻYCIA SŁUŻBY ZDROWIA

Woźniak-Krakowian Agata

*Wydział Nauk Społecznych , Akademia im. J. Długosza w Częstochowie, Doktor Nauk
Humanistycznych*

Abstrakt

Wprowadzenie: Jakość życia ujmowana subiektywnie przez pracowników służby zdrowia jest rezultatem ich wewnętrznych procesów wartościowania różnych sfer życia i życia jako całości.

Tekst zasadniczy: Lekarze i pielęgniarki to kategorie zawodowe, które najliczniej reprezentują pracowników służby zdrowia, decydują również o poziomie świadczonych usług medycznych. Jakość ich pracy wpływa na odczucia pacjenta oraz na organizację jednostek służby zdrowia. Służba zdrowia jako kategoria zawodowa związana z udzielaniem pomocy obejmuje wszelkie działania profesjonalne, które pomagają pacjentom, rozwiązać problemy bio-psycho-społeczne w bezpośredniej interwencji terapeutycznej (twarzą w twarz). Praca z ludźmi, którzy potrzebują pomocy niesie także wiele zagrożeń z ich strony. Arogancja, brak własnej inicjatywy, nadużywanie zaufania, nieuczciwość, „cwaniactwo” to zjawiska, z którymi badani często spotykają się w pracy, Może to również prowadzić do narastania ogólnego zmęczenia wyczerpania emocjonalnego i wypalenia zawodowego.

Konkluzje: Badani pracownicy służby zdrowia to *usługowcy, kognitariusze* (J.Kozielecki.1995; M.S. Szczepański.1992). Często czują się zmęczeni, niedostatecznie opłacani i niedowartościowani z racji problemów, jakie niosą współczesne czasy i związane z tym sytuacje dnia codziennego. Niezadowolenie z pracy, jako istotny element syndromu wypalenia zawodowego powstaje wówczas, gdy praca pozbawia człowieka możliwości zaspokojenia potrzeb. Dotyczy to potrzeb biologicznych - głównie poprzez pieniądze, jakie człowiek otrzymuje za pracę, ale i potrzeb społecznych, bezpieczeństwa czy samourzeczywistnienia oraz poczucia kompetencji, przynależności, aprobaty, poczucia własnej godności, samooceny (pozytywnej) znaczenia, prestiżu społecznego itp.

Kluczowe pojęcia: jakość życia, pracownicy służby zdrowia, wypalenie zawodowe, pacjenci, wyuczona bezradność, zdrowie, sytuacja materialna

THE QUALITY OF LIFE HEALTH PROFESSIONALS

Woźniak-Krakowian Agata

Department of Psychology, Institute of Philosophy, Sociology and Psychology, Department of Social Sciences. The Jan Długosz University in Częstochowa (AJD)

Abstract

Introduction: The quality of life is defined subjectively by health professionals. It is the result of a process of evaluation of various spheres of life and life as a whole.

Main text: The doctors and nurses are professional categories that represent the most numerous health professionals. They also decide on the level of medical services. The quality of their work affects the feelings of the patient and the organization of health care units. Health Care Professional includes all activities that help patients solve the problems of bio-psycho-social in the immediate therapeutic intervention (face to face). Working with people who need help also carries many risks on their part. Arrogance, lack their own initiative, abuse of trust, dishonesty, a phenomenon with which respondents often face at work. It can also lead to the accumulation of general fatigue emotional exhaustion and burnout.

Core work: Respondents health professionals is people who work with people. They often feel tired, poorly paid and undervalued because of the problems posed by modern times and the associated everyday situations. Dissatisfaction with work, as an important element of burnout syndrome arises when the work dries up the wellsprings ability to satisfy needs. This applies to biological needs - mostly through the money that a person receives for work, but social needs, security and self-realization and a sense of competence, affiliation, endorsement, self-esteem, self-esteem (positive) the importance of social prestige, etc.

Keys words: quality of life, health professionals, professional burnout, the patients, learned helplessness, health, financial situation

Literatura / References

- (1) KOZIELECKI J. (1995). Koniec wieku nieodpowiedzialności. Eseje humanistyczne. Warszawa: Jacek Santorski & CO.
- (2) SZCZEPAŃSKI M.S. (1992). Pokusy współczesności. Polskie dylematy rozwojowe: AMP – Wyd. Naukowe Katowice.

- (3) WOŹNIAK-KRAKOWIAN A., DERBIS R. (2012). *Health and the quality of life* (w:) Cooperation of helping professions- determinant of quality of life in population P. Beno, L. Andrejiova, M.Sramka (Eds.), Wyd. Ustav socialnych veci a zdravotnictva bl. P.P.Gojdica, Presov,
- (4) WOŹNIAK-KRAKOWIAN A. (2012). *Marginalization, exception, exclusion – definitions* (w;) Marzec, E. Karpuszenko, M. Motow-Czyż (eds.) Inclusion-oriented activities to support the excluded: Polish and Slovak dimensions; Warszawa Wydawnictwo Konika
- (5) WOŹNIAK-KRAKOWIAN A. (2015). *Social Workers' Quality of Life Dimension* (w:) New Trends In Current Social Work, Volunteering, Marginalized Groups, Health, Handicapped, Ethics, Various. Editors: Š. Bugri, P. Beňo, M. Šramka Wyd. Ustav socialnych veci a zdravotnictva bl. P.P.Gojdica, Presov,

Kontaktná adresa / Contacts of authors:

dr Aagata Woźniak-Krakowian, PhD.

Faculty of Social Sciences Jan Długosz University in Częstochowa ;

42-200 Częstochowa,

ul Waszyngtona 4/8; Polen;

e-mail: a.krakowian@ajd.czyst.pl

ÚLOHA OŠETROVATELSTVA PRI PREVENCI MARGINALIZÁCIE
ZDRAVOTNE POSTIHNUÝCH

¹ Zamboriová, M, ² Rošková, S.

¹ UPJŠ, Lekárska fakulta, Ústav ošetrovateľstva, Košice

² Stredná zdravotnícka škola, Kukučínova, Košice

Abstrakt

Úvod: Hlavným zámerom predkladanej práce je zistiť, overiť a porovnať vedomostnú úroveň zrakovú a sluchovú zdravotne postihnutých pacientov v Českej a Slovenskej republike, v rôznych oblastiach týkajúcich sa ich znevýhodnenia. Podpora zdravia je proces, ktorý umožňuje všetkým ľuďom zlepšiť vlastné zdravie a zvýšiť kontrolu nad ním (Svěráková, 2012, s. 11).

Metodika a materiál: Ako výskumnú metódu sme použili dotazníky vlastnej konštrukcie, pričom samotnému výskumu predchádzala pilotná štúdia. Výskum bol realizovaný v 3 zdravotníckych zariadeniach na Ušno - nosno - krčnom a Očnom oddelení v Leteckej vojenskej nemocnici a.s, Košice, Murgašova 1, na Krčnom oddelení v nemocnici Na Homolce, Praha 5 a v Ústrednej vojenskej nemocnici na Očnej klinike 1. LF UK, Praha 6) na vzorke 400 respondentov. Podmienkou zaradenia respondentov do výskumu bolo ich zdravotné postihnutie (sluchové, zrakové), ktorí majú problémy v sebaobslužbe, orientácii a v komunikácii.

Výsledky (a diskusia): Z hľadiska výsledkov výskumu sme dospeli k záverom, že je nevyhnutné zaoberať sa edukáciou v ošetrovateľstve pre zdravotne postihnutých pacientov. Zuzčáková (2014) poukazuje na to, že hlavným predpokladom pre úplné začlenenie ťažko zdravotne postihnutých do spoločnosti by malo byť zvyšovanie i uvedomenia zo strany štátu. Táto integrácia bude možná, ak štát pre zdravotne postihnutých zabezpečí rovnaké podmienky prístupu ku všetkému ako majú ľudia bez postihnutia. Najčastejšími nedostatkami a možnými príčinami znevýhodňovania, je nedostatok informácií o ochoreniach (APERIO, 2011, s. 49).

Záver: Ošetrovateľstvo môže a má pomáhať zdravotne postihnutým, aby sa predišlo ich marginalizácii.

Kľúčové slová: Dizabilita. Sluchové postihnutie. Zrakové postihnutie. Komunikácia. Edukácia. Ošetrovateľstvo.

THE ROLE OF NURSING IN PREVENTING THE MARGINALIZATION OF DISABLED

¹Zamboriová, M, ²Rošková, S.

¹UPJŠ, Lekárska fakulta, Ústav ošetrovateľstva, Košice

²Stredná zdravotnícka škola, Kukučínova, Košice

Abstract:

Introduction: The main purpose of this study is to identify, verify and compare the knowledge level of visual and hearing disabled patients in the Czech Republic and Slovakia, in various areas relating to their disadvantage. Health promotion is a process that enables all people to improve their health and increase control over it (Svěráková, 2012, p. 11).

Methods and Material: Two questionnaires of own construction were used as a research method, with the research itself was preceded by a pilot study. The research was conducted in three health facilities (Otorinolaringological department, Ophtalmological department in Letecká vojenská nemocnica a.s, Košice, Murgašova 1, Otorinolaringological department in hospital Na Homolce, Praha 5, Ústředná vojenská nemocnica Otorinolaringological department 1. LF UK) on a sample of 400 respondents. A requirement for inclusion of respondents to the survey was their disability (auditory, visual), who have difficulty in self-servicing, orientation and communication.

Results (and Discussion): In terms of research, we concluded that it is essential that the education of nursing for disabled patients. Zuzčáková (2014) points out that the main prerequisite for full integration of severely disabled people in society should be to increase and awareness on the part of the state. This integration will be possible if the State Disability ensure equal conditions of access to all such people have no disability. The most common deficiencies and possible causes of disadvantage is the lack of information on diseases (APERIO, 2011, p. 49).

Conclusion: Nursing can and should assist disabled patients to prevent their marginalization.

Keywords: Disability. Hearing impaired. Visually impaired. Communication. Education. Nursing.

References

- ZUZČÁKOVÁ, M. 2014. Zdravotné postihnutie a vnímanie ľudských práv občanov so zdravotným postihnutím. [online]. 1186-1198 s. november [cit. 2014-29-11]. Dostupné na internete: http://www.pulib.sk/elpub2/FF/Chovanec1/pdf_doc/103.pdf.
- APERIO - Spoločnosť pre zdravé rodičovstvo. 2011. Ženy se zdravotním postižením v ČR. Sekundární komparativní analýza postavení žen se zdravotním postižením v ČR. Praha, 2011. 46-49 s. [online]. august [cit. 2015-08-27]. Dostupné na internete: http://www.aperio.cz/data/1/APERIO_Analyza_Zeny-se-zdravotnim-postizenim-v-CR.pdf.
- SVĚŘÁKOVÁ, M. 2012. Edukační činnost sestry. Úvod do problematiky. I. vydanie. Praha: Galén. 2012. 9-34 s. ISBN 978-80-7262-845-2.
- KALÁTOVÁ, D., SEDLÁKOVÁ, G. 2010. Filantropický přístup sestry při ošetřování zdravotně postiženého dítěte. In: *Zdravie, chudoba a socialne vylúčenie z aspektu pomáhajucich profesií*. VI. vedecko-odborná konferencia s medzinarodnou účasťou. Prešov 22-23. 10. 2010.

Kontaktná adresa / Contact address:

doc. PhDr. Mária Zamboriová, PhD.
Ústav ošetrovateľstva
Lekárska fakulta, Univerzita P. J. Šafárika
Tr. SNP 1
040 01 KOŠICE

CHOROBA CZYNNIKIEM WYKLUCZENIA – WSPARCIE SPOŁECZNE
FAKTOREM PROFILAKTYKI

Bożena Zawadzka

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Polska

Abstrakt

Wstęp: Klasycy konceptualizacji choroby (Talcott Parsons i Eliot Freidson) zaliczają ją do zjawisk społecznych, jako rodzaj dewiacji (pierwotnej) gdzie dochodzi do zakłócenia ról społecznych (i wtórnej) z konsekwencjami dla społeczeństwa [1].

Istota: Choroba przewlekła, nieuleczalna (np. onkologiczna, psychiczna) daje konsekwencje dla osoby chorej we wszystkich sferach jej życia: fizycznej, psychicznej i społecznej. Ze względu na specyfikę schorzenia, diagnozę, rokowanie, objawy, postrzeganie siebie na tle środowiska ludzi zdrowych, chorzy często wyrażają lęk przed odrzuceniem, stygmatyzacją. Osoby zdrowe często boją się, wręcz niejednokrotnie unikają kontaktu z tego typu chorymi bo czują się bezradne, nie wiedzą jak się zachować. Z kolei, jak z wielu badań wynika, że jeśli w rodzinach więzi emocjonalne były silne i głębokie między jej członkami przed wystąpieniem choroby, to pod jej wpływem jeszcze bardziej zbliżają się do siebie, udzielają sobie wsparcia [2]. Taka sytuacja pozwala choremu przezwyciężyć chorobę, bądź lepiej funkcjonować z chorobą. Tam gdzie te więzi były słabe, często rozpadają się a niejednokrotnie rozkręca się spirala konfliktów a chory pozostaje sam ze swoimi problemami.

Konkluzja: W sytuacji kryzysu wywołanego chorobą przewlekłą (onkologiczną, psychiczną) bardzo ważnym staje się, wręcz koniecznym wsparcie społeczne [3] nie tylko dla chorego ale i jego rodziny.

Słowa kluczowe: choroba, wykluczenie, profilaktyka, wsparcie.

DISEASE AS A FACTOR OF EXCLUSION – SOCIAL SUPPORT
AS A FACTOR OF PREVENTION

Bożena Zawadzka

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

Abstract

Introduction: Classics of conceptualisation of disease (Talkott Parsons and Eliot Freidson) recognise the disease as a social phenomenon, which takes a form of deviation; primary deviation, where social roles are distorted and secondary, with consequences to the society [1].

Discussion: A chronic or incurable disease (e.g. oncological, mental) has consequences in all aspects of the patient's life – physical, mental and social. Such patients often experience the fear of rejection, of being stigmatised because of the nature of the disease, diagnosis, prognosis, symptoms, and the picture of self against healthy people. Healthy people, on the other hand, are afraid and many a time avoid contact with such patients because they feel helpless, they do not know how to behave. There are many examples of research which show that if emotional bonds in a family are deep and strong before the disease occurs, than they become even stronger in the face of the disease and family members tend to support each other [2]. This helps the patient to recover or to function with the disease better. In families where the bonds were weak, however, they become weaker and frequently a spiral of conflicts arises. As a result the patient is left with his problems alone.

Conclusion: In the case of a crisis caused by a chronic disease (oncological, mental), social support not only for the patient but also for his family is crucial, or even necessary [3].

Keywords: disease, exclusion, prevention, support

Literatura / References

- [1] Zdrowie i choroba. Wybrane problemy socjologii medycyny. Pod redakcją J. Barańskiego i W. Piątkowskiego. Oficyna Wydawnictwa ATUT, Wrocławskie Wydaw. Oświatowe, Wrocław 2002
- [2] KAWCZYŃSKA-BUTRYM Z. Rodzina-zdrowie-choroba. Koncepcje i praktyka pielęgniarstwa rodzinnego. Wydawnictwo CZELEJ Sp.z o.o., Lublin 2001
- [3] KACPERCZYK A., Wsparcie społeczne w instytucjach opieki paliatywnej i hospicyjnej. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2006.

Kontakt / Contact address:

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Ul. Żeromskiego 5, 25-029 Kielce, Polska
Zakład Pedagogiki Zrowia i Kultury Fizycznej, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Ul. Krakowska 11, 25-029 Kielce, Poland
Telefon (linkový): 692 338 786 E-mail: bozenazawadzka@interia.pl

**ZNACZENIE OBECNOŚCI CZŁOWIEKA UBOGIEGO (ΠΤΩΧΟΣ)
W EWANGELII ŚW. MARKA**

Bogdan Zbroja

Wydział Teologiczny, Papieski Uniwersytet Jana Pawła II w Krakowie, Polska.

Abstrakt

Úvod: Artykuł prezentuje obecność ludzi ubogich, na których zwraca uwagę św. Marek w swej Ewangelii. Ludzie nie posiadający środków materialnych byli i są jedną z najbardziej marginalizowanych grup w społeczeństwie. Dziś można ich spotkać w każdym rejonie świata, nawet w najbogatszych państwach. Dla Ewangelii Markowej są oni na uprzywilejowanym miejscu i zwraca na ich obecność oraz dobrą postawę uwagę sam Jezus.

Jadro: W Ewangelii Markowej pojawiają się trzy perykopy, w których występuje grecki termin: „πτωχός”, który oznacza człowieka nie mającego środków materialnych – albo ich niewystarczającą ilość. Próg ubóstwa jest bowiem umownym znakiem i wydaje się, że niemożność zaspokojenia głodu jest najwyższym z możliwych progów ludzkiej nędzy. W tekście Markowym widzimy dwoje ludzi bogatych: pierwszy nie podzielił się z biednymi swoim bogactwem i odszedł od Jezusa ze smutkiem (Mk 10,17-25), bogata kobieta natomiast ofiarowała Jezusowi dar drogiego olejku nardowego (Mk 14,3-9). Widzimy także ubogą wdowę, która wrzuciła do skarbony świątynnej wszystko, co miała na swoje utrzymanie (Mk 12,41-44). Ludzie biedni, marginalizowani przez społeczeństwo, wymagają troski i odpowiedniej pomocy ze strony bogatszych od siebie. Konieczna jest także postawa otwartości samych ubogich na pomoc ze strony zamożnych.

Záver: Pozycja ludzi ubogich zawsze była trudna. Od samego początku dziejów ludzkości bogaci marginalizowali biednych. Także i w dobie współczesnej obserwujemy to samo zjawisko niekiedy na dużo większą skalę: globalną. Dziś nawet całe państwa i narody się marginalizuje i wykorzystuje, aby jeszcze bardziej się bogacić. Jezus poucza w Ewangelii św. Marka, że bogaty musi podzielić się swoimi dobrami z biednymi. Nie wolno także zaniedbywać spraw najwyższej rangi – Bożych, zasłaniając się „judaszową” troską o biednych. Także sami ludzie ubodzy nie mogą być przywiązani do swego majątku – nawet tak małego, jak uboga wdowa.

Klíčové slová: Człowiek ubogi (πτωχός), Jezus, Ewangelia św. Marka.

**MEANING OF THE PRESENCE OF THE POOR (ΠΤΩΧΟΣ)
IN THE ST. MARK'S GOSPEL**

Bogdan Zbroja

The Faculty of Theology, The Pontifical University of John Paul II in Cracow, Poland.

Abstract

Introduction: The article presents the presence of the poor, which highlights St. Mark in his Gospel. People who do not have the material things were and are among the most marginalized groups in society. Today they can be found in every region of the world, even in the richest countries. For the Gospel of Mark, they are on a privileged position and returns on their presence and a good attitude for Jesus.

Main body: In the Gospel of Mark there are three pericope, breaks them where there is a Greek term "πτωχός", which means a man having no material resources - or their insufficient. Poverty threshold is in fact a contractual character, and it seems that the inability to satisfy the hunger is the highest of the possible limits of human misery. In the text, we see two people branded rich: the first did not share their wealth with the poor and walked away sadly from Jesus (Mk 10:17-25), a rich woman while she offered Jesus the gift of costly nard ointment (Mk 14:3-9). We also see the poor widow who dropped into the treasury of the temple all that she had to support herself (Mk 12:41-44). The poor, marginalized by society, require care and appropriate help from the richer from each other. It is also necessary attitude of openness of the poor with help from the wealthy.

Conclusion: Position the poor has always been difficult. From the very beginning of human history rich marginalized of the poor. Even in the era of modern we observe the same phenomenon sometimes on a much larger scale: global. Today, even whole countries and nations to marginalize and used to further grow rich. Jesus teaches in the Gospel of Mark, the rich must share their wealth with the poor. Also, do not neglect the affairs of the highest rank – God's, hiding behind "Judas' concern for the poor. Also, poor people themselves can not be tied to their property - even as small as a poor widow.

Keywords: a poor man (πτωχός), Jesus, St. Mark's gospel.

Bibliography / References:

- [1] ROMANIUK, K. – JANKOWSKI, A. – STACHOWIAK, L., *Komentarz praktyczny do Nowego Testamentu*, t. 1., Poznań – Kraków: Wydawnictwo Benedyktynów, 1999. ISBN 83-85433-99-6.
- [2] WOJCIECHOWSKI, M., *Areopag*. In: ACHTEMEIER P. J. (ed.), *Encyklopedia Biblijna*, Warszawa: Wydawnictwo VOCATIO, 1999. ISBN 83-7146-075-9.
- [3] POPOWSKI, R., *Wielki Słownik Grecko Polski Nowego Testamentu. Wydanie z pełną lokalizacją greckich haseł, kluczem polsko-greckim oraz indeksem form czasownikowych*, Warszawa: Wydawnictwo VOCATIO, 1994. ISBN 83-85435-53-0.
- [4] RUBINKIEWICZ, R. (red.), *Wstęp do Nowego Testamentu*, Poznań: PALLOTTINUM, 1996. ISBN 83-7014-266-4.
- [5] ZBROJA, B., *Znaczenie terminów własnych Ewangelii św. Marka dla jej teologii*, Kraków: Wydawnictwo UNUM, 2011. ISBN 978-83-7643-091-1.

Autor's adress:

Ks. dr hab. Bogdan Zbroja

UPJP II w Krakowie

Ul. Siostry Faustyny 3

30-420 Kraków, Polska.

bogdan.zbroja@upjp2.edu.pl

**KRZYWDZENIE DZIECI SZCZEGÓLNYM PROBLEMEM SPOŁECZNYM –
FORMY KRZYWDZENIA I CZYNNIKI RYZYKA.**

Zemlik Joanna

Gabinet Stomatologii Dziecięcej, Uniwersytet Jana Kochanowskiego, Kielce, Polska

Streszczenie

Wstęp: W historii badań nad przemocą wobec dzieci podkreśla się rolę wielowiekowego przyzwolenia społecznego na krzywdzenie dziecka.

Cel pracy: To niekorzystne zjawisko występuje powszechnie do dnia dzisiejszego, dotyczy wszystkich warstw społecznych. Przemoc wobec dziecka może jednak przyjmować różne formy, stąd intensywne badania nad występowaniem zjawiska determinują konieczność wdrażania określonych rozwiązań prawnych redukujących skutki społeczne i ekonomiczne krzywdzenia populacji w wieku rozwojowym. Podkreślana jest rola edukacji środowisk profesjonalistów w diagnozowaniu zagrożeń środowiskowych. Rolę prewencyjną pełnią: nauczyciel, pracownik socjalny, policja, lekarz podstawowej opieki zdrowotnej (pediatra, lekarz rodzinny) i lekarz dentysta.

Wnioski: W przypadku powzięcia uzasadnionego podejrzenia występowania zjawiska przemocy, profesjonalści wszystkich sektorów powinni podejmować skuteczne działania przerywające zjawisko krzywdzenia, zgodnie z obowiązującymi regulacjami.

Słowa kluczowe: krzywdzenie dziecka, czynniki ryzyka, umiejętności osób trzecich, przeciwdziałanie aktom przemocy

**CHILD ABUSE AS A PARTICULAR SOCIAL PROBLEM
- FORMS OF ABUSE AND RISK FACTORS**

Zemlik Joanna

University of Jan Kochanowski, Dept. Of children stomatology, Kielce, Poland

Abstract

Introduction: In the history of research on violence against children, the role of centuries-old social admittance for a child abuse is being emphasized.

Core of work: This adverse phenomenon occurs commonly to this day and concerns all strata of society. However, the violence against children may occur in more refined forms, hence intensive research on the phenomenon determines necessity of implementing particular legal solutions that reduce social and economic effects of abusing population in developmental age. The role of education of professionals in diagnosing environmental threats is being emphasized. Teacher, social worker, police, primary care physician (pediatrician, general practitioner) and dentist play preventive role.

Conclusion: In the case of justified suspicion that the violence occurs, the professionals of various sectors should undertake actions to stop abuse, in accordance with the regulations.

Keywords: child abuse, risk factors, skills of third parties, violent acts prevention.

Literatura / References:

- [1] POSPISZYL I. *Razem przeciw przemocy*. Wydaw. Akad. Żak, Warszawa 1999:19.
- [2] PŁATEK M. *Ochrona dzieci przed przemocą na tle najnowszych rozwiązań prawnych w Polsce*. Warszawa 2004, *Studia Iuridica* 2006;46:249.
- [3] POSPISZYL I. *Przemoc w rodzinie*. Wyd. WSiP, Warszawa 2000.:19-25.
- [4] Ustawa z dnia 29 marca 2004r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Dz.U. z 2005r.nr 180, poz.1493 ze zm, Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej. Dz.U. z 2004r nr 64, poz.593.
- [5] MELLIBRUDA J. *Przeciwdziałanie przemocy domowej*. Instytut Psychologii Zdrowia PTP, Warszawa 2009:30-45.

Kontaktná adresa / Contact address:

Dr n.o zdr. Joanna Zemlik

Gabinet Stomatologii Dziecięcej, Uniwersytet Jana Kochanowskiego

25-371 Kielce, ul.Prosta 37,

Poland

E-mail: zemlik@kielce.com.pl.

**PROBLEMY WYCHOWAWCZE W RODZINACH
Z PROBLEMEM ALKOHOLOWYM.**

ZIĘBA Beata

*Uniwersytet Rzeszowski, Katedra pedagogiki społecznej i resocjalizacyjnej,
Ul. Ks. Jałowego 24; 35-010 Rzeszów.*

Abstrakt:

Rodziny z problemem alkoholowym są z reguły dysfunkcyjne. Dysfunkcja ta ma miejsce w obszarze ekonomicznym, jak i społecznym oraz wychowawczym. Z punktu widzenia pedagogicznego, dysfunkcja wychowawcza takiej rodziny może katastrofalnie wpłynąć na funkcjonowanie dziecka. Prawdopodobieństwo przyjmowania negatywnych wzorów zachowań jest większe u dzieci młodszych. Referat ten mówi o problemach rodziny z problemem alkoholowym, skutkach tych problemów oraz formach pomocy dziecku i rodzinie.

Wstęp: Rodziny z problemem alkoholowym bardzo często są dysfunkcyjne i to w różnych obszarach ich funkcjonowania. Ogromnym problemem jest nie tylko sfera funkcjonowania ekonomicznego, społecznego ale również aspekt wzoru wychowawczego. Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholowych mają nieprawidłowe wzorce do naśladowania, stąd konieczność pomocy tym rodzinom i dzieciom.

Tekst zasadniczy: Pomoc rodzinom dysfunkcyjnym może być realizowana zarówno ze strony opieki społecznej, jak i szkół do których chodzą dzieci z tych rodzin.

Częstym zjawiskiem jest zaniedbywanie obowiązków szkolnych, problemy wychowawcze, zachowania agresywne dzieci z rodzin alkoholowych, ogólne zaniedbanie, niedożywienie, marginalizacja społeczna tych dzieci.

Pomocy wymagają zarówno dzieci, jak i rodzice. Stąd ogromna potrzeba pomocy i wsparcia społecznego i wychowawczego.

Wnioski: Brak pomocy dzieciom z rodzin alkoholowych może przyczynić się do utrwalania zachowań modelowanych w domu i rozwijanie nieprawidłowych relacji społecznych w środowisku życia tych dzieci i ich rodzin. Dlatego ważna jest profilaktyka zapobiegająca problemom wychowawczym i niewłaściwej socjalizacji.

Słowa kluczowe: edukacja, wychowanie, patologia rodziny.

UPBRINGING PROBLEM IN ALCOHOLIC FAMILIES

ZIEBA Beata

*Uniwersytet Rzeszowski, Katedra pedagogiki społecznej i resocjalizacyjnej,
Ul. Ks. Jałowego 24; 35-010 Rzeszów*

Abstract:

Families with alcohol problems are usually dysfunctional. This dysfunction occurs in the area of economic and social as well as educational. From the point of view of pedagogical, educational dysfunction of the family can disastrously affect the child's functioning. The probability of receiving negative patterns of behavior is higher in younger children. This paper talks about family problems with alcohol problems, the effects of these problems and forms of assistance to children and families.

Introduction: Families with alcohol problems are often dysfunctional and in different areas of their functioning. A huge problem is not only the sphere of economic functioning, but also the social aspect of educational model. Children raised in alcoholic families have wrong patterns to follow, hence the need to help these families and children.

Core: Support for dysfunctional families can be realized both from the social welfare and schools where attend children of these families. A common phenomenon is neglecting school duties, behavioral problems, aggressive behavior of children from alcoholic families, general neglect, malnutrition, social marginalization of these children. Help require both children and parents. Hence the huge need for help and social support and educational.

Conclusion: No help for children from alcoholic families can contribute to the perpetuation of behavior modeled in house and improper development of social relations in an environment of life of these children and their families. That's why prophylaxis to prevent problems of incorrect educational and socialization is important.

Keywords: education, upbringing, family pathology.

Literatúra / References:

- [1] Wybrane obszary dysfunkcjonalności rodziny. Pod red. nauk. Mieczysława Dudka. Wyd. 2. Krasnystaw: Polianna, 2010. ISBN 978-83-930810-1-1.

**Vědecký časopis
ZDRAVOTNICTVÍ A SOCIÁLNÍ PRÁCE
ročník 10, 2015, Supplementum**

- [2] KOZAK STANISŁAW: Patologie wśród dzieci i młodzieży. Leczenie i profilaktyka. Warszawa: Centrum Doradztwa i Informacji „Difin”, 2007. ISBN 978-83-7251-798-2, s. 136 – 187. •
- [3] MATYJAS BOŻENA: Dzieciństwo w kryzysie. Etiologia zjawiska. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie „Żak”, 2008. ISBN 978-83-89501-84-4.

Kontakt prywatny / Private Contact:

Zięba Beata, doktor

Telefon: +48 602577569

E-mail: adebe@interia.pl .

ZÁKLADNÉ ÚLOHY ŠTÁTU PRI RIEŠENÍ KRÍZOVÉHO VÝVOJA V SOCIÁLNOHOM PROSTREDÍ

¹ Žák Silvester, ² Bugri Štefan, ³ Pribišová Emília

¹ Paneurópska vysoká škola Bratislava,

² Vysoká škola Karla Engliša, a.s., Brno

³ VŠ ZaSP sv. Alžbety, n.o., Bratislava, ÚSVaZ bl. P.P. Gojdiča, Prešov

Abstrakt

Úvod: Východisková právne záväzná dokumentácia pre realizáciu základných úloh štátu v sociálnom prostredí má pozíciu v novodobých dejinách a vzniknutých deklaratívnych aktoch, napr. počas Veľkej francúzskej revolúcie vznikla DEKLARÁCIA PRÁV ČLOVEKA A OBČANA z r. 1793, následne novodobé dokumenty ako AMERICKÁ DEKLARÁCIA PRÁV A POVINNOSTÍ ČLOVEKA, CHARTA OSN. V rámci vývoja aj Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach. V prostredí Slovenska najvýznamnejší dokument ÚSTAVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY.

Jadro: V záväzných dokumentoch deklarované zámery vývoja sociálneho prostredia a primeranej sociálnej ochrany predovšetkým pre oblasť práva na prácu a slobodnú voľbu povolania, práva na odmenu za prácu, ktorá zabezpečuje dôstojný život, práva na primerané hmotné zabezpečenie v čase, keď nie z vlastnej viny nemôže občan toto právo využívať a uplatňovať, právo na uspokojujúce pracovné podmienky, právo na bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci, právo na bezplatnú zdravotnú starostlivosť na základe povinného verejného zdravotného poistenia, právo na primerané hmotné zabezpečenie v starobe a chorobe, právo na pomoc v hmotnej núdzi, atď. Realizácia dokumentovaných práv je v období existencie Slovenskej republiky a v období jej členstva v Európskej únii obzvlášť nedôsledná, rozpačitá a neúplná. Toto tvrdenie má opodstatnenie pre zreteľnú identifikáciu výsledkov sledovania aktuálnych ukazovateľov vývoja sociálneho a pracovného prostredia, napr.:

- priebežný nárast chudoby, v Slovenskej republike žije v roku 2015 na hranici resp. pod hranicou reálnej chudoby 1,25 milióna obyvateľov,
- nezamestnanosť sa pohybuje podľa mesiacov v intervale od 11,0 do 14,2 %,
- priemerný starobný dôchodok je na úrovni 400 € mesačne s tým, že až 28 % poberateľov má dôchodok nižší ako 320 € mesačne,

- až 68 % občanov, ktorí majú príjem z práce zo závislej činnosti dostáva čistú mzdu nižšiu ako 420 € mesačne,
- príjmy z nemocenského poistenia sú pre 85 % práceneschopných zamestnaných pod hranicou reálnej chudoby.

Napriek veľmi vysokým výdavkom štátu pre sociálne programy nie je sociálne prostredie adekvátne deklarovaným zámerom štátnej sociálnej politiky. Situáciu výrazne nezlepšujú ani sociálne programy samosprávnych orgánov. Prevažná väčšina cieľov dokumentu Stratégia Európa 2020 pre oblasť nárastu miery zamestnanosti a znižovania miery chudoby nie je plnená.

Záver: Zmena neželateľného vývoja sociálneho prostredia a sociálnej ochrany občanov vyžaduje zmenu elementárnych postupov pri riešení sociálnych kríz, zmenu používaných nástrojov realizácie a zmenu filozofie sociálnej ochrany ako celku. To je však program na viac ako desať rokov vývoja.

Kľúčové slová: Sociálna ochrana, chudoba, nezamestnanosť, úlohy štátu.

BASIC TASKS IN ADDRESSING THE DEVELOPING CRISIS IN THE SOCIAL ENVIRONMENT

¹ Zak Silvester, ² Bugri Stefan, ³ Pribisova Emilia

¹ *Paneuropean University in Bratislava,*

² *Karel English College Inc., Brno*

³ *St. Elizabeth University of Health and Social Work,*

Institute of Social Sciences and Health of the Blessed P.P. Gojdic in Presov

Abstract

Introduction: Starting legally binding documentation for implementation of the essential tasks of the state in the social environment has a position in modern history and incurred declarative acts for example during the French Revolution arose Declaration of the Rights of Man and of the Citizen of r. 1793, the then modern documents as the American Declaration of the Rights and Duties of Man, the United Nations Charter. As part of the development of the

International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights. In Slovakia, also the most significant document of the Slovak Constitution.

Core of the work: The binding document declared changes in the development of social protection and adequate social protection particularly to the right to work and free choice of profession, the right to remuneration that ensures a decent life, the right to adequate material security at a time when no fault of their own can not be a citizen of this right to use and exercise the right to satisfactory working conditions, the right to health and safety at work, the right to free health care on the basis of mandatory public health insurance, the right to adequate material provision in old age and disease, the right to assistance in material need, etc.. The realization of rights is documented during the existence of the Slovak Republic and the period of its membership in the European Union particularly inconsistent, awkward and incomplete. This statement is justified for clear identification of the results of monitoring indicators, the current development of social and working environment, for example:

- continuous increase in poverty, living in the Slovak Republic in 2015 on the border respectively. below the real poverty 1,250,000 inhabitants,
- unemployment varies by month in the interval from 11.0 to 14.2%,
- the average pension stands at € 400 monthly to the fact that 28% of recipients have income of less than € 320 per month,
- 68% of citizens who have income from employment work receives a net income of less than € 420 per month,
- income from sickness insurance are unable to work for 85% of employed below the real poverty line.

Despite the very high state expenditures for social programs it is not adequate social environment declared intentions of welfare state policies. The situation is not significantly improved social programs or municipal authorities. The vast majority of the objectives of the Europe 2020 strategy document for the area of increase in the employment rate and poverty reduction is not performed.

Conclusion: Change undesirable developments social protection and social protection of citizens requires a change of elementary processes in addressing the social crisis, climate used tools to implement a change in the philosophy of social protection as a whole. However, this is a program for more than ten years of development.

Keywords: Social protection, poverty, unemployment, the role of the state.

**Vědecký časopis
ZDRAVOTNICTVÍ A SOCIÁLNÍ PRÁCE
ročník 10, 2015, Supplementum**

Literature

- DRGONEC, J.: Ústava Slovenskej republiky komentár. Heuréka Bratislava 2004, ISBN 80-89122-05-1
- EPPING, R., CH.: Sprievodca globálnou ekonomikou. Praha: Portál 2004. ISBN 80-7178-825-2
- PHILLIPS, M.: Sedem zákonov peňazí. Praha: Pragma 1997. ISBN 80-7205-402-3

Contact address

Ing. Silvester Žák, PhD.

Paneurópska vysoká škola Bratislava - Paneuropean University in Bratislava,

e-mail. silvesterzak@gmail.com,

tel. num.: 0910358222

Kazuistika I

Žilový vred predkolenia, 43-ročný pacient, rana prítomná 8 rokov, liečba 3 mesiace

Kazuistika II - Syndróm diabetickej nohy, 85-ročný pacient, rana prítomná 7 mesiacov

19/3/2012

17/4/2012

1/6/2012

Kazuistika III - 85-ročný pacient, popálenina stehna, rana prítomná 4 týždne

A-care, s.r.o.,
Družstevná 64, 916 Horná Streda
e-mail: acare@acare.sk

MICROCOMP-Computersystém s.r.o.
je úspešným dodávateľom
informačných technológií a riešiteľom
projektov informačnej bezpečnosti.

——
systémová integrácia

——
dodávky hardvéru

——
dodávky dátových sietí

——
vývoj, úpravy a customizácia
informačných systémov

——
analytické práce

——
vytváranie a realizácia bezpečnostných
projektov informačných systémov

——
vzdelávanie, školenia

——
konzultácie pre zákazníkov

——
servisná podpora, záručný
a pozáručný servis

Sídlo

Kupecká 9
94901 Nitra
tel.: +421 37 6511306
fax: +421 37 6516166
obchod@microcomp.sk

Pobočka

Odborárska 5
83102 Bratislava
tel.: +421 2 53631221
fax: +421 2 53419854

Pobočka

Na troskách 16
97401 Banská Bystrica
tel.: +421 48 4143052
fax: +421 48 4143053

www.microcomp.sk